

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת האזינו

פי ביום הזה יכפר עליכם

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 242

פנינים לפרשת האזינו - שובה

סיפר המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל: בליל ראש השנה הראשון בו התפללתי בישיבת מיר, חשבתי כי עוד רגע קט יתנפצו כל החלונות, מקול ההדף העצום אשר נשמע בזעקת 'אמן יהא שמיה רבא' בהיכל הישיבה בקול רם...

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א, על סגולות להינצל מאימת הדין, ופסקי הלכות מענייני דיומא במשנת מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

את גילוי מלכותו יתברך בעולם בימות המשיח, יש לנו להתכונן להתאוות ולהתגעגע להתגלות זאת" (עלי שור ב, ט"ז).

המעביר על מידותיו

פתח הצלה נוסף המועיל מאד בדין, הם דברי הגמרא (ר"ה י"ז, א) "כל המעביר על מידותיו, מעבירים לו על כל פשעיו, שנאמר נושא עוון ועובר על פשע. למי נושא עוון, למי שעובר על פשע". וביאר רש"י: "שאינו מדקדק למדוד מידה כנגד מידה למצערם אותו,

המשך בעמוד 20

החפץ חיים (אהבת חסד ב', ה') תמה על כך, שאנשים מחפשים ורודפים אחר סגולות שונות ומשונות, בכדי להמתיק דינם ולשנותו לטובה, וטורחים ומשקיעים בהן כספים ויגיעה רבה - עד כי יש אומרים שנהפכנו מ'עם סגולה' ל'עם סגולות' - חלקן סגולות אשר אין להן שחר, וחלקן אמנם מועילות, אך רק כסגולות ותו לא. ומדוע - תמה הח"ח - לא מקיימים את הסגולות אשר הורונו חז"ל עליהן, שבוודאי מועילות וחלקן אף ללא טירחה והוצאת ממון כלל.

בין הדברים עורר לדברי הגמ' בשבת (ק"ט, ב) "אמר רבי יהושע בן לוי, כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו, קורעים לו גזר דינו". וישנה גירסה שאף גזר דין של שבעים שנה לרעה קורעים לו. ומפרשים תוס' שיענה בכל כוונתו, כלומר שיכוון שיהא שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים, ומביא מהפסיקתא: "כשישראל נכנסים לבתי כנסיות, ואומרים יהא שמיה רבא מברך בקול רם, מבטלים גזירות קשות". משמע שבכל כוחו הוא אף בקול רם.

סיפר המשגיח (הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל): "בליל ראש השנה הראשון בו התפללתי בישיבת מיר המעטירה, חשבתי כי עוד רגע קט יתנפצו כל החלונות, מקול ההדף העצום אשר נשמע בזעקת 'אמן יהא שמיה רבא' בהיכל הישיבה בקול רם". וכחלק מההכנה לראש השנה, עורר לכך שעלינו להתגעגע ולייחל, שיהא שמו הגדול מבורך ואף אם לצערנו במהלך השנה איננו מתגעגעים כראוי ומצפים לכך, אך לפחות בראש השנה "אשר כל התפילות סובבות

מספרים על הגאון רבי יחזקאל לוויןשטיין זצ"ל, משגיח דישיבת פוניבז', ששנה אחת ביו"כ ראו אותו תלמידיו בהפסקה שבין תפילת מנחה לנעילה, כשהוא חוזר בהתלהבות על דברי המשנה "אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל", כי הרגיש בטהרה ובקדושה האופפת ומאירה על נפשו

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על ריבוי הצדקה והחסד בימים אלו

"ותשובה ותפלה וצדקה..."

בימים אלה מרבין בני ישראל בצדקה, וכך אנו זועקים ומתריעים בימי ר"ה ויוה"כ "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה", ואיתא ברמב"ם בהלכות תשובה (ג ד): "נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה וחסד ובמעשים טובים ולעסוק במצוות מראש השנה ועד יום הכיפורים יותר מכל השנה".

כתב רבינו אפרים רמז מן התורה להרבות בצדקה בימים אלה: בלשון הכתוב (דברים טז, כ) "צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ", שראוי להרבות בצדקה ולרדוף אחריה, למען תחיה - שבזכות הצדקה תזכה להיכתב ולהיחתם לחיים, אימתי הכתוב מדבר, 'וירשת' אותיות 'ו' תשרי', שכן מתוך עשרת ימי תשובה ישנם שישה ימים שניתן לתת בהם צדקה (שהרי בשני ימים דר"ה ובשבת שובה וביוה"כ אי אפשר לתת צדקה).

בימים מקדם, כשהיתה אימת הצבא של מדינת ליטא, עלה למעונו של הגאון הגדול רבי יצחק אלחנן ספעקטור זצ"ל בחור בן עשירים שהגיע זמנו להתייצב לפני הצבא, וכה בכה לפניו: "רבי הקדוש, עד לאחרונה היו בני העשירים משחדים את פקידי הצבא במזון רב, והללו היו מוציאים כנגד ה'מצלצלין' שטר שחרור ו'פטור' מהצבא, אך לאחרונה גדלה רשעותם של פקידי הצבא הנוטלים את השוחד בשמחה רבה, ולאחר שהמזון בכיסם הם שבים 'למסור' את המשחדים וכך אוסרים בבית האסורים את הבחורים ואביהם גם יחדיו, על כן נפשי בשאלתי כדת מה לעשות, כי אם לא אתן שוחד הרי מיד אלקח לצבא, ולאידך, הרי גם נתנת השוחד איננה עצה..." חשב הגאון כמה דקות, ולאחר מכן נענה ואמר: "שמע נא, יש לי עסקן גדול (מאכער) שלגביו אין דלת נעולה, הכל פתוח לפניו - הב לי צרור מעותיך ואני אמסור אותו לאותו עסקן, לך בשלום לדרכך, תן תנומה לעפעפיך ושטר השחרור יגיע ע"י הדואר עד לפתח ביתך", וכן עשה הבחור.

ואכן, כעבור שבועיים ימים נקש בביתם איש הדואר ומסר לידי הבחור מכתב מטעם הצבא הפוטרו משירות בצבא 'מטעמי בריאות' ושם ניתן בידו זכות ערעור עד יום פלוני... וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון. הבחור שלא ידע את נפשו מרוב שמחה, מיהר לביתו של הגאון להודות לו ולברך את שליחו הנאמן, ובתוך הדברים אמר לר"א: "הנה, מובן מאליי שאי אפשר לפרסם בראש כל חוצות

מיהו העסקן שהרב השתמש בו, אבל אע"פ לבקש מהרב שיפרסם את שמו לכה"פ בין אנ"ש, ועכ"פ בין העשירים".

אמר לו ר"א: "שמע היטב, עסקן זה טוב הוא לא רק לענייני הצבא אלא לכל מיני הצלות שבני דורנו צריכים להם, ולא רק לעשירים... ואפרש שיחתי - באותו היום שבאת אלי לפני כשבועיים, נכנסו אלי כלה ואמה אשר באו לשפוך לבן כי מועד הנישואין קרב ובא ולרש אין כל, ובושה תכסה פניהו מרוב פחד ובהלה שתיפרד החבילה, משיצאו שתיהן נכנסת עם 'שאלתך', ואמרתי לעצמי, הנה הקב"ה בעל הגמול, בוודאי לא ישיב ריקם את פני נותני הצדקה, אשר גדולה צדקה להגן מכל מיני פורענויות צרות וייסורים, על כן ביקשתי ממך את צרור הכסף, נתתיו להם ובזכות שמחת לבם בא אליך כתב ה'פטור' עד הבית..." (מפי הגאון הגדול רבי ראובן פיין זצ"ל, ששמע מהבחור עצמו שכבר נהפך להיות 'בעל בעמיו' - בימי נדודיו מאדמת אירופה לשנחאי שביפן בימי המלחמה).

במכתב שכתב הגאון רבי אלחנן וואסערמאן על הגאון רח"ע נמצא כתוב וז"ל: "ונמצאו פתקאות ממרן ז"ל, והן קבלות מערבי יוה"כ"פ, באחת מהן מעיו"כ כתוב: 'לעשות חסד עם כל מי המבקש'".

באחת השנים בערב יום הכיפורים לפנות ערב, נראה הרה"ק רבי שלומק'ה מזוועהיל זי"ע מטפל ומתקן בצינור שבור של מי שופכין (ביוב) שעמד בסמיכות לבית מדרשו, כשהוא כבר לבוש בקיטל וטלית לקראת 'כל נדרי'. אחד העוברים ראה את המחזה הנורא, וכמעט נעתקה לשונו מרוב תדהמה. שאל הלה את הרבי:

"רבי קדוש, מה מעשיכם כאן בזו השעה - לטפל במי שופכין, בשעה שאנו עומדים על פתחו של היום הגדול והנורא". אמר לו ר' שלומק'ה: "מעשיי אלה הם כמעשיי של הכהן הגדול, בשעה שעמד אחת בשנה לפני ולפנים בקודש הקדשים" (כי מסביב אותו 'שבר' שבצינור פרצה מחלוקת בין השכנים, ולהשקיט הסערה עשה ר' שלומק'ה מה שעשה).

פעם ישב הרה"ק רבי דוד בידרמן זי"ע מעיה"ק ירושלים, וערך את 'סעודה מפסקת' בעיוה"כ כשהוא מוקף בנשברי לב - חסרי בית ומשפחה, חולים ונדכאים, והיה יושב ומדבר על לבם בדברי בדיחותא וניחותא - מדברים המיישבים ומשמחים את לבם. באותה שעה עבר הגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל בדרכו לבית הכנסת ל'כל נדרי' וכולו אומר הדרת קודש, ומבעד לחלון ראה את הנעשה אצל ר' דוד'ל. נכנס ר"ד בהר"ן ושאל את הרבי: "וכי זו עת וזמן לשחוק עם אנשים אלה?", אמר לו הרבי: "אמשול לכם משל, לתינוק שתקפוהו כאבי שיניים ל"ע, מה תעשה אמו? תעזוב את כל עיסוקיה וענייניה, תשחוק לפניו ותרקד לפניו (בכל כוחה) - להסיח דעתו מהכאב הנורא, אף אלו נשברי הלב הינם כביכול 'כאב השיניים' של הקב"ה, אין לנו אלא לעמוד בכל עת ובכל זמן, לרקוד לפניו ולשמח אותם, כי בזה כביכול הננו עושים רצון קוננו בשלמות..."

הגאון רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל, גאב"ד אנטוורפן יצ"ו, היה אומר, שייתכן שעל ידי ה'גארטל' (החגורה) בתפילה יקיים מצוות עשה מן התורה, ואיזוהי כאשר מלווה את ה'גארטל' שלו לחברו, דאז מקיים מצוה דאורייתא של גמילות חסדים.

כתב ה'חינוך' (מצוה קפה) וז"ל: "שהיה מחסדי הא-ל על בריותיו, לקבוע להן יום אחד בשנה לכפרה על החטאים עם התשובה שישבו, שאילו יתקבצו עוונות הבריות שנה שנה, תתמלא סאתם לסוף שנתיים או שלוש או יותר, ויתחייב העולם כליה, על כן ראה בחכמתו ב"ה לקיום העולם, לקבוע יום אחד בשנה לכפרת חטאים לשבים, ומתחילת בריאת העולם יעדו וקדשו לכך. ואחר שיעדו הא-ל ב"ה אותו יום לכפרה, נתקדש היום וקיבל כח הזכות מאתו יתעלה עד שהוא מסייע בכפרה".

ה'לבוש' (סימן תקפב סא) מבאר מה שאומרים קודם תפילת שמו"ע בליל יוהכ"פ "כי ביום הזה יכפר עליכם... לפני ה' טטהרו" שאין בזה משום הפסק בין גאולה לתפילה, כי הכפרה והטהרה הן הן גאולתנו, ואין לך גאולה אריכתא יתירה מזו.

אשריכם ישראל - תשובה מתוך שמחה

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, עת שמחה הוא היום לנו שהקב"ה בכבודו ובעצמו מטהר אותנו מכל חטאותינו, כמו שאמרו בסוף יומא (פה): "אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו, כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ואומר (ירמיה יז ג) 'מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל".

ובפירוש אמרו ב'תנא דבי אליהו' (זוטא סו"פ ד) "ובארבעים יום האחרונים שעלה משה להר סיני להביא את התורה גזרו (בני ישראל)

יום צום ותענית, וביום האחרון שבכולם, שהוא סוף ארבעים יום, גזרו תענית ולנו בתעניתם כדי שלא ישלוט בהם יצה"ר, ולמחרתו השכימו ועלו לפני הר סיני. ישראל היו בוכים לקראת משה, והוא היה בוכה לקראתם, עד שעלתה בכייתם למרום. באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה על ישראל וקיבל את תשובתם, בישרה אותם רוח הקודש בשורות טובות ונחמות. אמר הקב"ה לישראל: "בניי, נשבע אני בשמו הגדול שלי ובכסא הכבוד שלי, שתהא לכם בכיה זו לששון ולשמחה גדולה, ויהיה לכם יום זה יום סליחה וכפרה ומחילה, לכם ולבניכם ולבני בניכם עד סוף כל הדורות".

מספרים על הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, משגיח דישיבת פוניבז', ששנה אחת ביו"כ ראו אותו תלמידיו בהפסקה שבין תפילת מנחה לנעילה כשהוא חוזר בהתלהבות על דברי המשנה 'אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל' כי הרגיש בטהרה ובקדושה האופפת ומאירה על נפשו.

שמה תאמר כיצד ניתן לשלב בין שמחה לבכיה, כבר כתב ה'לבוש מרדכי' (חותנו של המהרי"ץ דושינסקיא) בלישנא דקרא (תהילים מזו, ח) 'כי מלך כל הארץ אלוקים זמרו משכיל', שאם אנו מתעוררים כי הוא 'מלך על כל הארץ' כיצד שייך לזמר לפניו, אך על כך אמר הכתוב 'משכיל' - שמי שיש בו דעת ושכל יודע שאין זו סתירה כלל וכלל.

בתוספת נופך הסביר הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע את עומק המשל והנמשל, דאי כפשטיה איזו שמחה יש לו למלך כשרואה הררי זבל מונחים מחוץ לביתו? אלא הכוונה לאב רחום שרואה את בנו מתפתל מכאבים עזים בבטנו, וממהר לדרוש ברופאים שמצאו שיש לילד תולעים במעי, מיד נתנו סממנים שונים עד שלאחר זמן-מה יצאו כל התולעים כולם מתוכו והילד נרפא לגמרי. הנה, כאשר יראה האב את התולעים בחוץ תגדל שמחתו עד מאוד. שהרי מלכלוך זה נתייסר בנו ועתה הכל מחוץ לגופו... כך גם לדין, שמח הקב"ה במחילת עוונותיהם של ישראל על שהם הוציאו מקרבם את החלקים המעופשים והמקולקלים שהיו במעיהם, והאב שמח ברווחת בניו אהוביו.

ואם בל"ג בעומר מכרכרים ורוקדים בשיר זה בהתלהבות, מפני עניינים נשגבים שיום זה מסוגל, ק"ו בנו של ק"ו ביום הקדוש, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו ועיקר כוונת רבי עקיבא היא על יום הכיפורים.

והזמן גרמא, כדכתיב בגמרא (יומא פז:): "תנו רבנן, מצוות וידוי ערב יום הכיפורים עם חשכה..." , כי אי אפשר לתשובה בלא וידוי, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה א א) כל מצוות שבתורה, בין עשה בין לא תעשה, אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה, כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתוודות לפני הא-ל ברוך הוא, שנאמר (במדבר ה, ו-ז) 'איש או אשה כי יעשו... והתוודו את חטאתם אשר עשו' זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה".

ויידע כי גדול כוחו של וידוי להעביר מעליו כל פורענות כדמצינו לגבי בלעם הרשע, דכתיב ביה (במדבר כב, לד) "ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי", ואמרו במדרש (במדבר כ, טו) שהיה רשע ערום,

שעתיים לפני הנץ הלך להתפלל תפילת שחרית בכותל המערבי. כשנשאל מדוע הוא רואה חשיבות כה גדולה להתאמץ וללכת ביום הקדוש דרך כה ארוכה, בפרט כשהוא צם, ענה שדווקא ביום זה בו היתה עבודת הכפרה בבית המקדש, דווקא אז מעוניין הוא להימצא שם לבקש מחילה וכפרה

ימי הרחמים והסליחות במחיצתו של הגאון רבי חיים פינחס שיינברג
צוק"ל, ראש ישיבת 'תורה אור' ובעל ה'טבעת החושן'

מאיך תובעים מבן תורה להיות שקוע בתורה ככל יכולתו. בשנה אחת הביא את דברי הגמרא שת"ח אסור לו לעמוד במקום המטונף משום שאי אפשר לו בלא הרהור תורה, וחזר על זה בהתרגשות רבה: "כתוב פה שת"ח לא שייך אצלו בכלל שלא יחשוב בלימוד, וצריך כל הזמן להיות בהרהור תורה וזו התביעה ממנו".

והיה רגיל לעורר שעיקר התשובה אצל בן תורה היא על ביטול תורה, ובלעדיה לא תיתכן תשובה וראשית הכפרה היא בעמל התורה עליו מבואר בירושלמי (ראש השנה פ"ד ה"ח) שהוא מכפר חטא ועוון. והיה מטעים דברים אלה בנוסח התפילה: "השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך", ראש לכל, "השיבנו לתורתך" ורק אח"כ "והחזירנו בתשובה שלמה לפניך", וכמ"ש ב'נפש החיים' שתשובה מושלמת היא רק עם תורה.

עד כמה היתה דרגת המלכויות שלו עצמו, ניתן ללמוד מביאור שאמר למה שנתבאר בסימן תקפ"ב ס"ב, שם נפסק שאם אמר "הא-ל הקדוש" בעשרת ימי תשובה ונזכר תוך-כדי-דיבור ואמר "המלך הקדוש" אין צריך לחזור. ושאל מה החידוש בהלכה זו, הרי הכלל הוא תמיד שתוך-כדי-דיבור אפשר לתקן, ומה נתחדש כאן. ותירץ: כשנכנסים לעשרת ימי תשובה זה זמן שכל מהותו היא

רבינו היה מפרש את הרמז שנאמר בשו"ע לעבודת חודש אלול - "אני לדודי ודודי לי", היינו שעבודת האדם בכל ימי חייו ובפרט כהכנה ליום הדין היא לשעבד ולתת את כל ה'אני' שלו לקב"ה. כששאלוהו במה? השיב: בכל עבודת ה' ובעיקר בלימוד התורה, לא לבטל הזמן ולשעבד את כל המחשבה לתורה. והיה מדגים בשיחותיו על עצמו: "אני לדודי, מהו אני, כל ה'חיים פנחס' שלי, העיניים שלי, השיניים שלי, הרגליים שלי, כל-כולי לדודי...". כך היה חוזר בחרדת קודש כל ימי האלול.

אחד מנכדיו הסביר פעם, שרבינו כה חי עכשיו את ה'אני לדודי', והוא 'עובר' עכשיו על עצמו ובודק כל בורג שצריך חיזוק נוסף. מופלא היה לראות איך קיים בעצמו ביום הדין את השעבוד המוחלט של ה'אני לדודי'. בליל ראש השנה לפני תפילת ערבית היה מוסר שיחה. לאחר מכן היה עובר לפני התיבה בהשתפכות הנפש וברגש רב. משחסיימה התפילה התייצב לברך ולהתברך בברכת 'לשנה טובה' למאות בני הישיבה ומתפלליה, ורבים שהגיעו להתברך מפיו שעה ארוכה.

בבוקר השכים לקום כמה שעות לפני עלות השחר והיה הולך ברגל לכותל המערבי, וחוזר לחזרת הש"ץ של שחרית בישיבה בה עבר לפני העמוד. משנת תשל"ח הפסיק בהנהגה זו מחמת חולשה, והיה מתפלל שחרית עם הנץ החמה בבית (באותה שעה של מנין הנץ במטרסדורף) ולאחר מכן היה לומד עד חזרת הש"ץ בישיבה, אז בא לישיבה ועבר לפני התיבה.

בתקיעות דמוישוב היה הוא מקריא, ואילו את תפילת מוסף היה מתפלל שלא לפני העמוד, ובניגוד לכל תפילות השנה האריך בה כמה שעות עד סוף תקיעות דמעומד, כדי להרוויח את השיטות שצריך לשמוע את התקיעות דמעומד בתוך שמונה עשרה. שוב היו עוברים מאות להתברך בברכת החג. הלך לסעוד את סעודת היום. לאחר סעודת החג לא ראו עליו ליאות ועייפות לאחר כל עבודת היום, שעמד כמעט כל היום על רגליו, למרות זאת שב לישיבה ואמר שיעור כללי בכל המרץ. כל זה כשהיה בגיל הגבורות.

בליל ר"ה דיבר שמחד גיסא עם בני תורה כל ההנהגה היא אחרת,

וכשהזכירו את הפסוק "הבן יקיר לי אפרים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד" אז התפרץ בבכי, דווקא אז בחיבת המלך והזכרת הגלות ולא בבקשות הגשמיות

הרגישו איך הוא מגלם באישיותו את כל הנאמר בשיר האהבה של כנסת ישראל לקוב"ה. משך כל תפילה זו היה עומד על רגליו, זאת אחרי שבכל התפלה עמד על רגליו.

מספר תלמידו רבי אליהו לוי: "פעם החלטתי שאם הוא יכול בגילו לעמוד כל כך, ודאי אני כבחור צעיר אצליח. בפועל כוחותי לא עמדו לי, ואז הבנתי שאם אני בגילי לא יכול והוא עוד מתעתד לפני תפילות היום והצום ללכת רגלי לכותל המערבי, הרי שהכוחות העצומים שהשקיע אינם גשמיים אלא רוחניים".

שעתיים לפני הנץ הלך להתפלל תפילת שחרית בכותל המערבי, משם היה חוזר ומגיע לתחילת חזרת הש"ץ דשחרית. בדרך כלל היה הולך לבדו ולפעמים עם מלוה אחד והיה שותק בכל הדרך, שקוע במחשבותיו, אך שנה אחת ליוו אותו כמה בחורים ודיבר אתם בלימוד כל הדרך למרות הליכתו המהירה.

כשנשאל מדוע הוא רואה חשיבות כה גדולה להתאמץ וללכת ביום הקדוש דרך כה ארוכה, בפרט שהוא צם, ענה שדווקא ביום זה בו היתה עבודת הכפרה בבית המקדש, דווקא אז מעוניין הוא להימצא שם לבקש מחילה וכפרה.

נקט שדי להתפייס בפיו, ואף אם בלבו עדיין חם אינו כלום משום ד"דברים שבלב אינם דברים". וכ"כ מהר"י ענגיל בגליוני הש"ס קידושין מט: בשם נימוקי הרמ"מ, דהמוחל לחברו בפיו סגי דדברים שבלב אינם דברים. ומה שגדולי המוסר תבעו מעצמם להתפייס לגמרי, לשכוח את אשר נעשה, ולא הסתפקו במחילת פה, הוא רק מדרך חסידות.

(מתוך הספר 'מגדלותו ומקומותו')

המלכת הקב"ה וצריך שתהיה ההמלכה בשלמות, עד שהיה צד שכשמזכיר משהו אחר יש בזה פגם ב'המלכה' ולא יועיל תיקון, ונתחדש ששייך לתקן.

תפילת שמונה-עשרה של מוסף היה מתפלל במשך כמה שעות, ולשיא ההתרגשות הגיע במילים "מפני חטאינו גלינו מארצנו", וכשהזכירו את הפסוק "הבן יקיר לי אפרים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד" אז התפרץ בבכי, דווקא אז בחיבת המלך והזכרת הגלות ולא בבקשות הגשמיות.

"שובה ישראל..."

בשבת שובה היה נושא דרשה בהיכל בית המדרש הגדול דמטרסדורף, והיו משתתפים בה מסלטה ושמונה של תושבי השכונה החשובים, גדולי ישראל, ראשי ישיבות ויושבי על מדין לצד בעלי בתים ואנשי מעשה. שם היה מעורר גם על ביטול תורה עליה הרעיש בכל ימות שנה, אך לצד זה היה מרבה לתבוע על עניני בין אדם לחברו.

היה מעורר להיות רחמן וסלחן עם השכנים, ולמרות שכמובן צריך לנהוג על פי שו"ע ואסור לזוז מדבריו ואפילו כמלוא נימא, אך לצד זה יש להיזהר לא לעמוד על קוצו של יו"ד, ולדעת ללכת לפנים משורת הדין'. הוא סיפר שבאים אליו לדין תורה לפעמים ותובעים על דברים קטנוניים, למשל שלא יבנו מרפסות רחוקות שזה מעט מחשיך, גם אם כשמביטים רואים שלא מיניה ולא מקצתיה וכדו', ועורר מדוע אין לב לבעלי משפחות גדולות שזה עבון צורך חיוני. בסיום דבריו היה מבקש סליחה מכל התושבים, אולי לא התייחס יפה מספיק, הוא ביקש זאת בכנות כזו ושברון לב שעשה רושם עצום על כולם.

גם בדרשת ליל יוהכ"פ בישיבה היה מבקש מחילה מכל אחד ואחד ומבקש שיאמר כל אחד בפה שמוחל לו, וכדברי הקצה"ח סי' י"ב שמחילה בעיני בפה.

ומרגלא בפומיה: בפסוק נאמר (הושע יד) "שובה ישראל עד ד' אלקיך", הכוונה היא שאמנם התשובה צריכה להיות מיד, אך עליה להיות בדרך של עד, היינו שהתהליך ימשך הלאה עד שיגיע לדרגה של תשובה שלמה, דהיינו עם קבלות ומחשבות איך זה יחזיק מעמד שלא יפרח ברגע שיעברו הימים הקדושים.

את תפלות יום הכיפורים לא ישכחו התלמידים לעולם. מראהו בעת שהסתובב עם ספרי התורה לאחר תפילת 'כל נדר' בשאגות ה"אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" וכל תפילות היום היה מראה נורא הוד. לאחר מעריב היה אומר בעצמו את כל שיר הייחוד. בני הישיבה

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

לעת זקנותו שאלתי אותו מדוע יתאמץ ללכת עד מחוץ לביהמ"ד לרחוץ את ידי הכהנים, הלא מוטב יהיה שהמשמש יעמיד קערה וספל מלא מים, והכהנים במקומם יתקדשו. אולם אמו"ר השיב ואמר לי: "אברהם, האם אתה רוצה לעשות אותי ליהודי עצלן?"

הגאון רבי אברהם הלוי וואזנר שליט"א על ענוותנותו ומנהיגותו של מרן בעל 'שבט הלוי' זיע"א

"חֲזַק וְאִמְץ כִּי אַתָּה תְּבֹא אֶת הָעַם הַזֶּה" (דברים ל"א, ז')

ענוותנותו העצומה של אבי מרן בעל שבט הלוי צוק"ל, הפליאה את הכל, כאשר היה משפיל את עצמו כאזוב לפני כל אחד ואחד מישראל בפשטות גדולה.

מעשה שהיה לפני שנים רבות, כששהה למנוחה אצל הר"ר משה דוד פישר באחת מערי שוויץ, והתאכסן בחדר אחד בביתו, כאשר בחדרים הסמוכים שהו בני הבית. יום אחד ישב אמו"ר בחדרו, עסוק בענייניו, ובאותה שעה שיחקו ילדי בעל הבית בינם לבין עצמם במשחק 'בית הכנסת'. הם העמידו 'בימה', הניחו עליה ס"ת קטן ואחד הילדים שימש כבעל קורא וגבאי. תוך כדי משחקם, הכריז הגבאי הקטן בתמימות ילדותית: "יעמוד הרב וואזנר..."

אמו"ר ישב בחדר הסמוך ושמע את ההכרזה. מיד קם ממקומו ונכנס לחדר בו שיחקו הילדים, ובהארת פנים עמד ואמר להם שיחת מוסר קצרה בענייני מצוות כיבוד אב ואם, הצורך לחזור על הלימודים תמיד, וחובת הזהירות בכבוד ההורים והמלמדים, וכל זאת בשפה ברורה ונעימה, בדברים המתיישבים על הלבבות הרכים. לאחר מכן שב למקומו כשלא ניכרת על פניו כל תרעומת.

הסביר את דבריו, שבכך סדר הלימוד של אחה"צ יהיה טוב יותר ומוצלח, אולם מרוב העול שהיה עליו בענייני הכלל והפרט, לרבות שיעוריו וכתובת תשובותיו, לא הצליח להירדם.

בזכות הרבים

מעט לעת היו שומעים מפי קדשו, שהיום הסוגיא לוקה בחסרון הבנה, והיה מוסיף: "כשעליתי אל הבימה להרצות הדברים - נתבהרו לי נבכי העניינים בזכות הרבים". מדהים היה לשמוע מילים אלו, כאשר במשפט זה ביטל כלאחר יד את כוחו האישי ותלה הכל בזכות הרבים.

זריזותו בעבודת ה'

אמו"ר היה כל ימיו זריז לכל דבר שבקדושה באופן מופלא מאוד. אציין בזה, כי לעת זקנותו שאלתי אותו מדוע יתאמץ ללכת עד מחוץ לביהמ"ד לרחוץ את ידי הכהנים, הלא מוטב יהיה שהמשמש יעמיד קערה וספל מלא מים, והכהנים במקומם יתקדשו. אולם אמו"ר השיב ואמר לי: "אברהם, האם אתה רוצה לעשות אותי ליהודי עצלן?" ובלשונו: "אברהם, וילסט מיך מאכען א פאלע יוד?". אמרתי לו שגם בעל 'ההפלאה' עשו לו כלי זהב לרחוץ לעמיתו הגר"נ אדלר, והיו מביאים זאת לתוך ביהמ"ד. אולם טענתי לא התקבלה על דעתו כלל, והמשיך להתעקש ולומר לי "עזוב אותי מכל הדברים האלו"- כל עוד מוליכות אותי רגליי, הנני הולך לקיים מצוות ה' בהידור.

(ד'רבנן')

פוסק הדור

אמו"ר נתפרסם בעולם כולו כעמוד ההוראה ופוסק הדור. לא הכל יודעים כי כתיבת תשובותיו לקחה לו המון מזמנו היקר ומכוחותיו. הוא הרגיש עצמו משועבד לציבור. לא אחת, כשהיו שואלים לשלומו היה משיב: "רובץ תחת משא ה'" או: "עבד לעבדי ה'". אף כשהיה עוזב 'שמחות' בשעות הלילה היה מתנצל לפעמים: "אנן אגירי יומא אנן!"

אציין בזה עובדה נפלאה, ממנה ניתן ללמוד עד כמה השקיע והתאמץ בכתיבת תשובותיו להלכה. עד לפני כמה שנים נהג אמו"ר לא להישען על גבו על הכיסא בעת הלימוד או בשעת התפילה וקבלת קהל.

לפני כארבעים שנה קניתי כורסא מרווחת עבור אמי הרבנית ע"ה, שתוכל לנוח, מכיוון שהייתה אז חלשה. פעם הצעתי לאמו"ר שישב על הכורסא, אולם אמו"ר נענה לי באמרו: "אברהם, זה לא בשבילי, אם אני אשב על כסא זה, כבר לא יצא שבט הלוי חלקו לאור עולם!". פעם אמר לי: "הלואי ואוכל לישון אפילו כמה דקות בצהריים". הוא

התחיל הילד לבכות, הוא נזכר ב'כל נדרי' בבית הכנסת, בלבושים הצחורים, באווירה רוויית ההוד. נזכר בבית הוריו, באבא ובאמא, וכולו רועד. אזי ניגש אליו ה'נחל אשכול' ושאל: "אמור לי ילד, מה אתה רוצה להיות - יהודי או גוי?! עולם הזה או עולם הבא?"

הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א על קדושת ימים אלו

"לְדוֹד ה' אֹרֵי וְיִשְׁעֵי" (תהילים כ"ז)

אמרו חז"ל (מדרש תהילים מזמור כז): "לדוד ה' אורי וישעי - אורי בראש השנה, 'וישעי' ביום הכיפורים".

ראש השנה מתואר כאן כ'אור', ויש בזה ביאור אותו למדנו מדברי מרן הרב שך זצ"ל, ונקדים את ששמעתי מהגרמ"י שניידר שליט"א מעשה ששמע מזקנו הרב וולף זצ"ל.

בעיירתם בגרמניה כיהן כרב, בשנים מקדם, אחד מגדולי אשכנז בדורות האחרונים, הלא הוא בעל ה'נחל אשכול'.

קרה באחד הימים: ילד יהודי נחטף ונלקח למנוזר. כאשר שבו הוריו לביתם נוכחו בהיעדרו. שאלו את פי המשרתת, והיא השיבה שאינה יודעת את מקום המצאו. לבסוף נודע להם כי בנם שוהה במנוזר.

הלכו הורי הילד ותבעו את הכמרים בבית המשפט, ואלה - בעמדם לפני השופטים, ברוב רשעותם תמהו: האם חטיפה היא זו, כלל וכלל לא. אלא כך היה מעשה: ילד הביאו לנו שזרקוהו הוריו מביטו. רעב היה וצמא, רועד מקור, מסכן כל כך, אך חסד עשינו עמו כשלקחנוהו אל צל קורתנו! אדרבה, אם חפצים בו הוריו - יקחהו, אך ישאלו קודם את פיו אם אכן רצונו בכך.

כמוכן, במנוזר הקדימו להלעיטו במיני מתיקה ולעטפו בדיבורי חנופה. כך, שכאשר נשאל אם רוצה להישאר במקום השיב בחיוב.

חזרו ההורים שבורים ורצוצים, לא ידעו את נפשם מרוב גונם.

היה שם פרקליט מוכשר שהציע להגיש תביעה חוזרת, וטענה הגיונית טען: "הרי דבר שכזה - ילד שאינו חפץ בהוריו - לא מצוי כלל. ודאי שהותו הממושכת הרחק מהם היא גרמה לו לשכוח אותם. תנוהו להוריו למשך שבועיים ימים, ואז כאשר נשמע את בחירתו נוכל לקבוע נאמנה את עמדתו".

מטענה כזו, אשר הצדק זעק ממנה, לא יכול גם השופט הגרמני ימ"ש להתעלם. אך עם זאת פסק, שכדי להיזכר באהבת הורים לא נצרכת קירבה כה ממושכת. די בחמישה רגעים בהם יראה אותם, שלאחריהם יחליט אם רצונו בהם.

שבורי רוח, מלאי דאגה, שבו ההורים מן המשפט. מה כבר אפשר לפעול בחמישה רגעים? כיצד יועילו להשיב את בנם אל חיקם? שמו פעמיהם אל בעל ה'נחל אשכול', והוא אמר להם: "אין צורך ביותר מכך. אך הניחונו ואלך תחתיכם, ואתם העתירו בעד הצלחת, שיהא ה' בעזרי".

כך הווה. ביום המיועד הגיע ובא אל המנוזר. את הילד העמידו בחדר

בסוף המסדרון, ולאדם אחר זולת ה'נחל אשכול' לא הניחו להיכנס. והיה מראהו כמלאך אלוקים, ומלבושיו לבנים כמנהג בני אשכנז בימים ההם. נכנס, ומתחילת המסדרון התחיל לפזם 'כל נדרי' בנעימות, בערבות ובמתיקות. הצלילים טעוני הקדושה התפשטו במסדרון, נכנס הניגון באוזני הילד, נגע בלבו.

התחיל לבכות, הוא נזכר ב'כל נדרי' בבית הכנסת, בלבושים הצחורים, באווירה רוויית ההוד. מוסיפים הזיכרונות לעלות ולרצד, נזכר בבית הוריו, באבא ובאמא, וכולו רועד. אזי ניגש אליו ה'נחל אשכול' ושאל: "אמור לי ילד, מה אתה רוצה להיות - יהודי או גוי?! עולם הזה או עולם הבא?".

"רביה", השיב הילד, "יהודי אני!".

"אם כך הב לי ידך, נלך הביתה". ולאנשי בית המשפט הודיע הילד: "רוצה אני לחזור לביתי. אין רצוני בדבר אחר". צעדו השניים, עזבו את המנוזר, שב הילד אל מחצבתו.

"אורי" זה ראש השנה. ראש השנה הוא אור, הארת המעשים ומהלך חיינו, להחליט ולקבוע לאן מגמת פנינו, למי אנחנו שייכים. הארת צעדינו, אנה הם - עולם הזה או עולם הבא.

החללית - במה כוחה, ומה סגולתה שיכולה להגיע למרחקים כה עצומים? משום שהתנתקה מכוח המשיכה של כדור הארץ. לו תהיה בתחום המשיכה לא תוכל להגביה כל כך, על כורחה היתה נופלת.

אף אנו - כל זמן שלא התנתקנו מכוח המשיכה של העולם הזה, מהתאוות ומההנאות, לעולם הנפילה אורבת. והמשיכה הזו חזקה יותר מהקבלות של ראש השנה ויום כיפור. אף אנו, בבואנו לכונן את מהלך חיינו עלינו להתנתק ממשיכה זו, להתנתק ולשנות כיוון, להאיר ולקבוע את מצבנו.

(דורש טוב)

מרן הח"ח חיכה בסעודתו ולא התחיל לאכול, עד שאבא שב מהישיבה ואמר לרעייתו, שתיתן קודם לבחור לאכול כי הוא צריך לחזור ללמוד בישיבה, והוא אינו ממהר כמותו. כך זכה לגדול בצילו וללמוד ממנו רבות. ואבא תמיד היה אומר לנו כילדים: "וכי מה אתם חושבים, שמרן ה'חפץ חיים' לא היה צריך לחזור ללימודיו?! אלא שהוא רצה ללמד אותנו כי לימוד התורה של הבחור אינו פחות חשוב מלימודו של מרן ה'חפץ חיים'!!!". כמה אהבת ושמחת התורה זה החדיר באבא שאכן השקיע בנו זאת בכל כוחו

הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א, מספר איך זכה אביו להיות סמוך על שולחנו של מרן ה'חפץ חיים. וגם על הנס האישי הגדול לפני כ 15 שנה

פְּתַבְנֵנו בְּסֵפֶר זְכוּת

בדבר גורלו של בנה, היא רואה לפתע אישה הולכת עם סלי קניות שרכשה בשוק המקומי, והחליטה לשאול אותה אולי תוכל לתושבת מקומית לסייע בעדה בעד מצוקתה. היא סיפרה לה כמה חפצה שבנה ילמד בישיבה בראדין, אלא שהיא דואגת ומחפשת היכן הוא יוכל להשתכן, כי אין בידו דבר לסייע לו, ואנו גרים במרחק גדול מאוד מכאן.

שמעה זאת האישה ואמרה מיד ללא כל היסוס - אין כל בעיה הוא יוכל לשהות אצלנו בבית, ואני אסדר לו חדר ללון, ואוכל המשביע כדי שיהיו לו הכוחות ללמוד תורה בישיבה.

האמא התרגשה מאד, והודתה לה בכל ליבה, ואז שאלה אותה לשמה - והיא השיבה ששמה הינו 'פריידא הכהן', ועד מהרה התברר כי מדובר ברעייתו של מרן ה'חפץ חיים' זיע"א, וכך אבא זכה לשהות כארבע שנים במחיצתו של מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל, רק בזכות מסירות הנפש שלו ושל אמו לחנכו לתורה.

מרן הח"ח חיכה בסעודתו ולא התחיל לאכול עד שאבא שב

חכמינו אמרו ש"כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו", וחשוב לדעת שאין המדובר רק בזיכוי של אלפים רבים, כל אחד שמגיע לבית המדרש לתפילה בזמן, ומתפלל כראוי בקרבה אמיתית לבוראו, הוא מקדש שם שמייים ומזכה הרבים הרואים זאת לעשות כמותו, ואין אדם יודע כמה זכות יש למי שמזכה את הרבים כראוי. אבי רבי שלום גלאי זצ"ל זכה לסייעתא דשמיא שלא הרבה זכו לה, לסעוד על שולחנו של מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל כמה שנים. וכיצד זכה לכך? רק בזכות מסירות נפש, וכפי שהיה רגיל לומר לנו, שלא משיגים בעולמנו התורני דברים ללא קושי והתגברות, והתחזקות להתקרב יותר לבורא ולתורתו. לעתים שני בחורים לומדים אותו הדבר, לאחד קשה הדבר יותר, אין לכם מושג כמה שכר מרובה זוכה זה שמתגבר ולומד בחשק גדול.

אספר לכם: אבי התגורר בילדותו בוולקוביסק, היה זה רחוק מכל ישיבה אפשרית, והם לא ידעו כלל שיש ישיבה בראדין, אך אמו שרצתה מאד שלכל הפחות בן אחד ימשיך במורשת אבותיה ויצמח לתלמיד חכם, החליטה לתור ולחפש לו מקום שיוכל ללמוד בו ולהתעלות. וכך היא נסעה עמו לראדין. היתה זו נסיעה קשה כפי שתאר לימים, וכל הדרך היא סבלה, אבל הרגיעה עצמה שלכל הפחות תזכה למצוא מקום לימוד עבור בנה, שיוכל ללמוד תורה כראוי.

כשהגיעה לעיירה 'ראדין', ושמעה שיש שם ישיבה, שמחה בליבה ואמרה שתשלח את בנה ללמוד שם בישיבה, אך מששמעה כי אין תנאים גשמיים ראויים לבחורי הישיבה, וכל אחד מחפש לעצמו 'סטנציה' לאירוח אצל משפחה וכדומה, היא החלה לדאוג היכן תוכל לשכן את בנה שגם כך לא היו בידיה מעות הרבה, וחיי הקהילה שם נראו כחיי דלות ואביונות.

והנה בעוברה ברחוב העיר, כשהרהורה תופסים את מחשבותיה

כשהיינו ילדים וגדלנו בשכונת חליסה בחיפה, בקושי היה לנו דבר מה, בישלו בפרימוס והיתה דלות גדולה, אך מה נחרט בראשי יותר מכל? השמחה שהיתה בבית כשאבא זצ"ל רכש את כל הסט של ש"ס

החשוב באמת עבורו, כי כך עולים ומתעלים כפי שנק במעונו של מרן ה'חפץ חיים'.

זוהי הסיבה שבסוף ימיו, כשהיה מלופף בייסורים קשים ומרים מחמת המחלה הנוראה שקיננה בגופו, וכשבאנו לבקרו לא יכולנו לעמוד מול ייסוריו, ולמרות זאת לא ויתר על שעותיו הקבועות בבית המדרש. ובאחד הימים כשאני מגיע ורואה את אבא מתפתל, והיה זה אך דקות לאחר ששב מלימודו, אני שואל גלויות - "אבא, אז איך היו לך כוחות ללמוד שעתים ללא הפוגה בבית המדרש כהרגלך?!" אורו פניו של אבא, ולמרות שמיעט תדיר בדיבור, הוא פונה אלי באומרו - "שימעליה, אגיד לך, ידעתי שאני צריך לעבור את הייסורים הללו, אך ידעתי שהתורה חשובה לי יותר מכל, נשאתי תפילה בליבי לבורא, שאם נגזרו עלי הייסורים אקבלם באהבה, אבל אבא אני מבקש ממך שלכל הפחות בשעתים של הלימוד הקבועות שלי אל תפקדני בייסורים אלו, שאוכל ללמוד כהרגלי וליהנות מזיו אמריך. וככל הנראה הקב"ה שמע לתפילתי, ואני מצליח ללמוד את התורה משוב ליבי בהשקט ב"ה".

הגר"ש גלאי שליט"א דומע בספרו זאת, ואחר ממשיך במסר נוקב מעומק הלב - "זוהי ההכרה שצריכה להיות לכל בן עלייה, שעל שעות הלימוד לא מוותרים ולא מפסיקים בו בשום דבר, ולומדים בו בקביעות ובשמחה".

הדור שלנו מלא בניסיונות, איך מחזקים את הציבור להתגבר על כך במיוחד בימים אלו?

הניסיונות בדורנו אכן קשים בהרבה מדורות העבר, וצריכים לחוש בכך זכות כמה זוכים אנו להאיר במחשכים הודות כך. כפי שנמצא האדם בחושך גדול וזוכה הוא למצוא פנס שיאיר לו את המחשכים, הרי ככל שהחושך הוא גדול וחזק יותר, ככה שמחתו על מצאיאת הפנס והאור המגיע דרכו גדולים יותר, כך הוא הדבר בדורנו, שחושך מכסה ארץ, וככל שהאדם מאיר יותר בהתקרבותו לבורא יתברך בימים אלו, הוא זוכה להאיר לכל העולם כולו, וזכותו גדולה היא עד מאד.

מהישיבה, ואמר לרעייתו שתיתן קודם לבחור לאכול כי הוא צריך לחזור ללמוד בישיבה, והוא אינו ממהר כמותו. וכך זכה לגדול בצילו הגדול וללמוד ממנו רבות. ואבא תמיד היה אומר לנו כילדים: "וכימה אתם חושבים, שמרן ה'חפץ חיים' לא היה צריך לחזור ללימודיו?! אלא שהוא רצה ללמד אותנו, כי לימוד התורה של הבחור אינו פחות חשוב מלימודו של מרן ה'חפץ חיים'!!!". כמה אהבת ושמחת התורה זה החדיר באבא, שאכן השקיע בנו זאת בכל כוחו.

איך זוכים אכן להתקרב לעבודת הבורא?

לפני כט"ו שנים היתה תאונת דרכים קשה שבה הייתי מעורב ונפגעתי קשה. במשך שלושה חודשים הייתי שרוי במצב סכנה חמור, כשלא יכולתי לנוע כלל, וכל תזונה לוותה בכאבים עזים. מה עשיתי באותם ימים? חשתי את הבורא, הודיתי והתפללתי שיושיע אותי, כי רק הוא זה שיכול לסעדני.

לצידי שכב יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, והוא שכב במצב הרבה פחות קשה משלי, והוא כל העת אמר לסובביו, כמה הוא מקנא ביהודי השוכב לצידי, שהוא כל העת מתפלל וחש מיצוי בפנייה לבוראו ובתפילה אליו, ואילו הוא מכלה את זמנו ואינו עושה דבר בכל סדר יומו.

ואכן, השמחה היא חלק מרכזי בעבודת האדם, אם אדם היה יודע למה הוא קם מידי בוקר, ומה הוא נצרך לעשות בכדי להשתלם בעבודתו, ובוודאי אם ידע האדם שהכל תלויים בו, כי כל יחיד יכול בימים אלו להכריע את הכף כפי שאמרו הקדמונים ודומה הדבר לאחד שרואה בניין מט ליפול, ויודע הוא כי במעט מלט לחזקו יכול הוא להציל את העניין שלא ייפול הבניין כלל, וכי היה מי שמוותר על המטרה לחזק את הבניין ולדאוג שלא ייפול. כך הוא הדבר בכל דבר ודבר, שאם ידע האדם שהוא מחזק את רוחו ונשמתו לעלייתו, וכי לא היה משקיע בכך כל שבידו?!

אלא שרעת הדור בימינו היא, שאנשים לא יודעים להעריך מהי כל פעולה הנעשית על ידם.

במה ניתן להתקרב בימינו כשהמרחק הוא כה גדול?

כשהיינו ילדים וגדלנו בשכונת חליסה בחיפה, בקושי היה לנו דבר מה, בישלו בפרימוס והיתה דלות גדולה, אך מה נחרט בראשי יותר מכל? השמחה שהיתה בבית כשאבא זצ"ל רכש את כל הסט של ש"ס וילנא חדש. אבא ידע להחדיר זאת מבלי לומר מילה, ידענו שלערך התורה אין דבר הדומה לו, גם לא הון גדול וחשוב ככל שיהיה. כהרגלנו דרנו חמישה ילדים בבית עם חדר אחד, וכשרצינו ללמוד דבר מה, אבא היה לוקח אותנו לבית המדרש ללמוד שם, ובאחד הימים אני מתהלך עם אבא בדרך לבית המדרש, ולהפתעתנו בית המדרש היה נעול. מה צריכה להיות המחשבה בליבו של כל ילד שרואה זאת לנגד עיניו?! זיק של שמחה שאולי נפטרנו מלימוד...

אך אבא לא אמר מילה, הוא תר וחיפש חלון שניתן לדלג ולקפוץ בו, וממרום שנותיו קפץ וחדר בחווה לבית המדרש ואנו הילדים אחריו, הלימוד לאחר מכן היה בעריבות מיוחדת, ראינו שזה הדבר

מסופר על מרן רבי ישראל סלאנטר זצ"ל, שפנה פעם ביום הכיפורים לאחד המתפללים וביקש לשמוע: "מה השעה כעת?". הלה היה שקוע באווירת יום הדין וחרדה אפפה אותו, ובשל כך לא השיב לרבי ישראל על שאלתו. העיר לו רבי ישראל: "וכי מפני שהינך מפחד מאימת הדין אני אשם?!"

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

אם נתבונן בהליכות חייהם של גדולי הדורות, נראה בחוש כי אלה שהיו מיוחדים במידותיהם הזכות והטהורות, שאת כל אישיותם העניקו לכלל ישראל, זכו למושגי גדלות בלתי נתפסים בתורה ובשאר מעלות, למעלה מכוח אנוש ממש. כי התורה והמידות המידות והתורה חטיבה אחת, בלתי נפרדות הן.

שמעתי מאבי מורי שליט"א, כי פעם ישבו שני יהודים בחדרו של מרן ה'חזון איש' זצוק"ל והציעו בפניו טענותיהם בענין מסוים שפרץ ויכוח ביניהם. בתוך להט הדברים התבטא האחד על השני: "הוא שקרן".

"אל נא תאמר שקרן על זולתך", העיר לו ה'חזון איש' על אתר. "אבל מה אעשה?", טען הלה בפני ה'חזון איש', "והרי הוא באמת שקרן".

השיבו ה'חזון איש': "לפחות תאמר שהוא אינו דובר אמת אבל לא שקרן". בהטעימו: "מבן ישיבה מצופה שהשפה שלו תהיה שפה נקיה".

חז"ל אומרים (ברכות סד.): "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם". שאל מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', הרי בדיוק בשביל מטרה זו של השכנת שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו ישנם עסקנים, יועצים ודיינים למיניהם? ממתני הוטל על כתפי תלמידי חכמים להשכין שלום? ופירש, כי עצם מציאותו של התלמיד חכם משרה שלום. ההליכות

מסופר כי אבי תנועת המוסר, מרן רבי ישראל סלאנטר זצ"ל, פנה פעם ביום הכיפורים לאחד המתפללים וביקש לשמוע: "מה השעה כעת?". הלה היה שקוע באווירת יום הדין וחרדה אפפה אותו, ובשל כך לא השיב לרבי ישראל על שאלתו מאומה אלא פשוט התעלם. העיר לו רבי ישראל: "וכי מפני שהינך מפחד מאימת הדין אני אשם?! אדרבה, ככל שאתה מתעלה במדרגותיך ביום הקדוש הזה עליך להכפיל ולשלש את מידת הזהירות בכבוד חברך".

כנגד זה יש לנו דוגמה מופלאה כיצד נהג האדם השלם מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, אשר למרות היותו אחוז במעלות עליונות כל לבו היה למען זולתו. וכפי שהיטיב להגדירו בלשונו הוא בנו הגאון רבי אריה לייב זצ"ל בספרו 'דוגמא מדרכי אבי' (אות יב) כך: "בפועל היה דעתו תקוע תמיד בבין אדם לחברו, בין בדברים גדולים בין בקטני קטנות".

הבה ונשמע, מה היתה דאגתו של ה'חפץ חיים' בליל יום הכיפורים הקדוש?

מסופר כי שנה אחת בליל יום כיפור, לאחר שקהל המתפללים עזב את בית המדרש, נותר ה'חפץ חיים' לבדו להמשיך בעבודת הקודש לאור עששיות בודדות. לפתע הוא שם לב לרחש מסויים בבית המדרש. הוא הסתובב אחרונית ומבטו נתקל בבחור פלוני מבוגר, מאומללי העיירה, אשר שנים רבות מנסה למצוא את זיווגו ללא הצלחה.

נכמרו רחמיו של ה'חפץ חיים' ומיד עזב את כל ענייניו הנשגבים והלך למקומו של הבחור והתיישב לצדו. הניח ידו על כתפו והחל לעודדו ולחזקו. ה'חפץ חיים' שיתף אותו במה שעבר עליו בעצמו מילדות, וגולל איתו את מסכת חייו הקשים ביתמות ועוני, כל זאת במטרה לנטוע בו תקוה ואמונה כי גם לו מחכה עדיין עתיד מזהיר.

רבי אריה לייב, בן ה'חפץ חיים' מציין בספרו, כי כך גם בשנה אחרת בליל יום הכיפורים קיבץ ה'חפץ חיים' את כל הבחורים המבוגרים, ועוררם וזירזם להשתדל למצוא את זיווגם בשנה זו.

כל זה כאמור בליל היום הקדוש! הדאגה הכנה וההשתתפות האמתית בצער הזולת היו עבודת היום של ה'חפץ חיים'!

ואכן כך זכינו לראות ולשמוע אצל כל גדולי ישראל, כפי גדלותם והשגתם העצומה במכמני התורה, כך הצטיינו עד מאוד במידותיהם הנפלאות. ההשגות הגבוהות שלהם לא מנעו בעדם מלרדת אל העם, להביט על צרכיו של כל אחד ואחד כמעלה ראשונה בחשיבות.

הנאצלות שלו, האנושיות המוסרית שלו, האכפתיות שלו כלפי הסביבה, מביאות שלום ושלחה לעולם. נעים לשהות בארבע אמותיו, כיף להימצא במחיצתו. כשאדם עובר סמוך למאפיה, בין אם יחפוץ ובין אם לאו הוא יריח את ניחוחות המאפים למיניהם הנאפים בה; כך מי שעומד סמוך לתלמיד חכם אמתי שהתורה מנוטת את חייו, בין אם יחפוץ ובין אם לאו יחוש בנעימותו המיוחדת, ברוגע ובשלחה שהוא מוסיף בעולם בעצם הימצאותו. זוהי כוונת חז"ל "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם", מרבים שלום לאו דוקא על ידי מעשיהם אלא על ידי הימצאותם.

"מידותיו של רבי חיים עוזר היו מופת חי לעולם כולו"

אם תמיד אנו רגילים לשמוע פלאות אודות גאון הגאונים, מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, רבה של וילנה ובעל ה'אחיעזר'. על גאונותו המרקייעה שחקים, על כשרונו הכביר, על כוחו הגדול לעסוק בכמה דברים בבת אחת ועוד ועוד, הרי שגדולי תלמידיו ומקורביו כשרצו לבטא את התחומים שהתייחד בו היו מעלין על נס בהדגשה דוקא את מידותיו הנאצלות, את לבו הרחום להרגיש צער ולהלך כנגד רוחו של כל יחיד ויחיד.

הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל, רבה של פתח-תקוה, שנמנה בצעירותו על מקורביו של רבי חיים עוזר, כתב מאמר הערכה בקובץ הוותיק 'מאסף', שם הוא מעלה על נס את טוהר מידותיו בלשונו המליצית והנפלאה כך:

"על גדול הדור הזה עלינו לקונן את קינת ירמיהו: 'איכה יועם זהב'. כל אישיותו היתה דומה לארנטיס של זהב, ידיו גלילי זהב ראשו כתם פז, עיניו כעין הבדולח ולבו לב הזהב. היה שופע אהבה וחיבה לכל אדם מישראל, וכל גופו היה אבן טוב ומרגליות, משובץ בעדי עדיים של תכונות נפשו ומדותיו הנשגבות, שאף גדולי ישראל יכולים ללמוד מהן הרבה. הוא לא הניח תמורתו בדור יתום זה ואף בדורות רבים. גאון כזה בעל שלמות מקיפה כמותו הוא חזיון יקר!". כעין זה התבטא גם אחיינו של רבי חיים עוזר, הגאון הצדיק רבי אליעזר אליהו דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', במאמר שכתב לזכרו: "לא היה דומה לו באהבת ישראל, בנשיאות עול עם חברו, ביכולת לחוש את סבל הזולת עוד יותר מסבל עצמי... מידותיו הטהורות היו מופת חי לעולם כולו. כל מי שחפץ בדורנו לדעת כיצד הן המידות הטובות - היה עליו לנסוע לוילנה כדי לראות את רבי חיים עוזר זצ"ל".

שמעתי מהגאון רבי יצחק ברוק שליט"א, ראש ישיבת נוברהרדוק בירושלים, כי שמע מאביו הגדול הגאון הצדיק רבי בן ציון ברוק זצ"ל, כי כאשר ביקר פעם בוילנה אצל רבי חיים עוזר, ובעודם עסוקים בסוגיות התלמוד יצאו לרחובה של עיר. באמצע הדרך ניגש אליהם מאן דהוא ובריר: "התדעו היכן מתגורר פלוני?". "הן", השיב רבי חיים עוזר כשהוא מחווה באצבעו, "תעלה כאן את המדרגות הסמוכות, תפנה ימינה ומיד לאחר מכן שמאלה ותגיע למחוז חפצך", ובתוך-כדי-דיבור פנה למלווהו רבי בן-ציון וביקשו

אם מוכן להואיל בטובו לקחת את האיש למקום שביקש. רבי בן-ציון מיהר למלא אחר בקשתו, ולאחר שחזר שאל את רבי חיים עוזר מדוע ביקש ממנו לקחת את האיש עד הכתובת שביקש ולא הסתפק בהסבר מילולי בלבד. השיבו רבי חיים עוזר: "הרי כאשר היהודי הזה בירר היכן הכתובת שמתי לב כי הוא מגמגם וחש אי נעימות עד שבקושי אזר אומץ לפנות אלינו. חששתי כי אם לא הבין בדיוק את הסברי ייאלץ לשאול שנית את העוברים ושבים. מדוע שנגרום לו שוב אי נעימות, לכן ביקשתי ממך שתקח אותו עד למקום...".

כזה היה רבי חיים עוזר; גאון עולם במידות! מומחה לחדור לרגשות השני!

מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א רגיל לספר בהתפעלות את ששמע פעם מרבה של מונטריאול, הגאון רבי פנחס הירשפרונג זצ"ל, שנמנה על אחד מאדירי התורה המובהקים בדור העבר; כי בבחרותו כאשר למד בישיבת 'חכמי לובלין' אצל מרן הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, כשנסע הביתה באחת הפעמים יעץ לו רבו רבי מאיר: "כדאי לך להיכנס בדרך לוילנה, להיכלו של רבי חיים עוזר, אצלו תוכל לראות מהו אדם השלם".

כמצוות רבו עבר רבי פנחס דרך וילנה, נכנס לרבי חיים עוזר ושוחח עמו בסוגיא בה עסק, ובדבריו הזכיר סברא מסוימת המוזכרת במסכת 'במות דף נז. רבי חיים עוזר תיקנו על אתר כי הסוגיא מופיעה בדף נח. אמר רבי פנחס: "נתי ספר ונחזי". וכבר ניגש אל ארון הספרים וביקש להוציא את הגמרא מהארון, אך רבי חיים עוזר מנע בעדו: "זה לא!".

תגובתו של רבי חיים עוזר עוררה תמיהה אצל הנוכחים, שסברו לתומם כי כנראה רבי חיים עוזר חושש על כבוד תורתו בתור רבה של וילנה, שמא ייוכח טעותו ברבים, ולכן מונע מהאורח לראות את הגמרא בפנים. אך מאוחר יותר כשיצא רבי פנחס מביתו ופתח את הגמרא ראה כי הצדק עם רבי חיים עוזר, הסוגיא אכן מופיעה בדף נח, והוא זה שטעה קודם. אז הבין למפרע כי למעשה רבי חיים עוזר לא רצה שרבי פנחס יוכח ברבים, ולא שחשש על כבוד תורתו...

מאחורי הגאונות האגדית של רבי חיים עוזר והידענות הבלתי יודעת קץ שלו עמדה דמות אנושית ואצילית במיוחד, שכל כולה היתה נתינה לכלל ישראל, לבו לב כל ישראל, ליחיד ולרבים, לכלל ולפרט, ובזה זכה בהישגיו הכבירים.

"לא מצאתי שום עצה לתיקון המידות מלבד לימוד המוסר"

כיצד הגיע רבי חיים עוזר לידי מידות טהורות ומזוקקות כאלו? וככלל, מהו הדרך לרכוש מידות טובות וטהורות?

הנה ידוע מה שסיפר מגיד המישרים, הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל, כי פעם ביקר אצל רבו המשגיח הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל בחודש אלול, וכיון שנהג רבי שלום בתענית דיבור החל מראש חודש אלול ועד לאחר יום הכיפורים, שוחח עם

הסוד התגלה לי לאחר שלושים שנה. כאשר שהיתי בציריך במסגרת מסע הרצאות באירופה, התקשרתי לרבנית רוזגרטן, אחת משלוש המשפחות שנמנו עם מכרי הורינו, ושאלתי אותה לפשר התעלומה הזאת. היא סיפרה לי את הסיפור הבא:

הרב משה גרילק שיחי': אני מפרסם את התיעוד הזה, כדי להודות שוב להשגחה העליונה שהיטיבה עמי ומיטבה עמי ללא הרף

מאת: הרב יהושע לייבזון

"שימו לבבכם לכל הדברים" (דברים ל"ב, מ"ו)

היינו ארבעה ילדים קטנים שנעקרו ממש מזרועות הוריהם. אני אחותי חוה הצעירה ממני בשנה (בת חמש, אתם מבינים!?) ועוד אח ואחות נחמה ונחום ברונר. ילדי מכרים של הוריי, שהסתתרו איתם בכפר צרפתי נידח, כשהם מנסים לברוח מפני הגרמנים ומשתפי הפעולה הז'נדרמים של שלטון וישי, הנאמן לנאצים. ההורים שלנו, אף שברחו מבלגיה אל האזורים הכפריים של צרפת, התגלו בסופו של דבר על ידי שליחי השטן. "כפי שסיפרו לי שנים רבות לאחר מכן, הם החליטו לנסות להציל לפחות את הילדים מן הגורל האכזר הצפוי להם.

כך נמצאה הצרפתייה, אשר תמורת תשלום הגון הסכימה להסתכן ולהבריח את הילדים, כלומר אותי ואת שלושת הילדים שהיו נתונים ל'פיקודי', לשווייץ. הוטל עליי להיות 'המבוגר האחראי', הילד הצעיר המוביל את הילדים למדינה ששמרה היטב על ניטרליותה, ולא נקלעה למערבולת המלחמה האיזומה.

קיבלתי לידי פתק, שבו רשומים היו שמות מכרים של הורינו שבשווייץ וכתובות מגוריהם, כך שאם יזכנו הקב"ה ונצליח לגנוב את הגבול ולהגיע אל מקום מבטחים, יהיה עליי (נא לזכור: בן שש!) למצוא דרך להודיע לידידים השווייצריים של הוריי, שילדי מכיריהם הגיעו.

"בינתיים, בדרך מחתרתית כלשהי, כך למדתי אחרי שנים רבות, הצליחו הוריי להודיע למכרינו היהודים השווייצריים, שהילדים בדרך ואנו אמורים להגיע, אם כמובן לא ניתפס חלילה בידי הגרמנים בעת חציית הגבול.

"אני לא זוכר כיצד הגענו אל אזור הגבול שבין צרפת לשווייץ. דומני שנסענו ברכבת בחברת 'האשה' הצרפתייה. אני כן זוכר כיצד צעדנו על כביש, שבהמשכו הזדקר מחסום, מחסום שעליו ניצב ביתן של עמדת שמירה, ובסמוך אליו התגודדו מספר שוטרים חמושים. אני זוכר שהבנתי, ששם, מן העבר השני של המחסום, נמצאת שווייץ שאליה אנו חייבים להגיע. גם הבנתי במוחי הקטן, שאנחנו לא יכולים פשוט לחצות את המחסום, ואם אולי דמיינתי שאנו נעבור

דרך המחסום, הרי שהשוטר שניצב לפתע מולנו ונשקו דרוך, דרש מאתנו בקול מאיים להתרחק מסביבות המחסום, ובכלל להסתלק מן המקום. כנראה קלט מהי כוונתה של הצרפתייה, שמצאה לה מקום לטייל עם ארבעה ילדים קטנים בדיוק ליד הגבול.

"אני זוכר שהאישה הצרפתייה השיבה לו בניחותא: 'אנחנו סתם מטיילים באזור', ואז הובילה אותנו אל היער אשר בתוכו עובר הגבול שבין צרפת לשווייץ, בין מדינת הדיכוי והמרדף לארץ החופש והשלווה.

"מתישוהו התרחש רגע שבו היינו לבד בלי המלווה שלנו, אני זוכר את הפחד הנורא שאפף אותי פתאום. עצי היער היתמרו אל על ונראו גבוהים ביותר. קרני השמש, אם היא בכלל זרחה באותו יום, לא חדרו מבעד לצמרות העצים, כך שפילסנו את דרכנו בחשכה. הלכנו והלכנו, ארבעה ילדים קטנים, בינות לעצים, איננו יודעים מה מחכה לנו בסופו של השביל. היינו לבד כל כך. אולי בכינו, אולי לא. אני זוכר שחלפנו על פני נחל קטן והמשכנו ללכת. כמה זמן? איני יודע.

"ואז אני זוכר שהגענו לאיזושהי פרשת דרכים קטנה. השביל שצעדנו עליו התפצל לשניים. עמדנו שם ארבעה ילדים קטנים וחכינו. למה חכינו? איני יודע. אני סבור שהיה קשה לנו להחליט אם להמשיך בשביל השמאלי או שמא לנסות אל עבר השביל הימני.

הילדים שתחת חסותי שלחו לעברי מבט מבוהל ותוהה. מיד דאגתי להיפטר מן הפתק שהיה טמון בכיסי ובו רשומים היו השמות והכתובות של מכרינו שבציריך. עד כמה שזכור לי, מזיכרוני הילדותי, בלעתי את הפתק, העלמתי אותו מהכיס, כפי שהדריכו אותי לעשות

החביבים הללו? אין לי מושג! ובמשך שנים לא היה לי מושג. באותה שעה עמדנו נבוכים, והנה אחת מהנשים מספרת לנו שמפרידים בינינו. כל אחד מאיתנו הולך למשפחה אחרת, המאמצת אותנו. כבר לא נהיה ביחד, ואנחנו לא מכירים את האנשים הללו. מה שהחזיק אותנו קצת בחיים מרגע הבריחה, היה העובדה שהיינו כל הזמן ביחד. ופתאום שוב עלינו להיות לבד, בעיר זרה, בלי הורים, אצל אנשים שאנו כלל לא מכירים. שום סצנה לא עזרה לנו כמובן. נפרדנו זה מזה בעל כורחנו.

"עד היום, יותר מפעם, אני חושב על השגחה העליונה המיוחדת, שסוככה עליי בתקופה שבה הושמדו כמיליון וחצי ילדים יהודים, לאחר שנות סבל וייסורים. השאלה למה אני דווקא זכיתי להינצל, מציקה לי למעשה עד היום... אבל עובדה אחת חסרה לי בתיעוד הזה, איך נודע להם על קיומנו? הרי את הפתק, עם שמותיהם וכתובותיהם של ידידי ההורים, הרי השמדתו כמו פי!"

"הסוד התגלה לי לאחר שלושים שנה. כאשר שהיתי בציריך במסגרת מסע הרצאות באירופה, התקשרתי לרבנית רוזנגרטן, אחת משלוש המשפחות שנמנו עם מכרי הורינו, ושאלתי אותה לפרש התעלומה הזאת. היא סיפרה לי את הסיפור הבא: הם היו מודעים לכך שהילדים של משפחות גרילק וברונר אמורים להגיע לשווייץ. על כן הרבו לבדוק ברשימות הפליטים שהצליחו להסתגל למדינה זו והשלטונות נהגו לפרסמן. אבל למרבה הצער והדאגה, אנו לא הופענו בהן. בלבם עלתה המחשבה המפחידה, שיתכן שנתפסנו בידי הגרמנים וגורלנו נחרץ. אולי היינו חלילה וחס, הילדים הירוים ההם, בשביל השמאל..."

"והנה באחד מימי שישי, היא נסעה לבקר חולה המאושפז בבית חולים בלזאן, אחת מערי שווייץ. כאשר צעדה במסדרון בית החולים, היא הבחינה בפתחו של אחד החדרים בילד קטן המדבר בקול בצרפתית, ופנה אל מישהו שנמצא בתוך החדר. תוך כדי

"העצירה, ההיסוס והתהייה, כפי שהתברר לנו לאחר מכן, היו גורליים... כי לפתע פתאום הופיע מאי שם חייל וקרא לנו בגרמנית: 'בואו הנה!' הבטתי כה וכה ופחד מצמית תקף אותי. כששמעתי את השפה הגרמנית, חששתי שאולי החייל העומד מולי הוא חייל גרמני. הילדים שתחת חסותי שלחו לעברי מבט מבוהל ותוהה. מיד דאגתי להיפטר מן הפתק שהיה טמון בכיסי ובו רשומים היו השמות והכתובות של מכרינו שבציריך. עד כמה שזכור לי, מזיכרוני הילדותי, בלעתי את הפתק, העלמתי אותו מהכיס, כפי שהדריכו אותי לעשות במקרה של תפיסה בידי הגרמנים.

"החייל התקרב אלינו, והורה לנו ללכת בעקבותיו. כלום הייתה לנו ברירה? ברכינו פקו, רגלינו כשלו, וכך צעדנו אחריו. לא הרחק עמד רכב צבאי קטן. בלא אומר ודברים הוא דחף אותנו לתוכו והפלגנו בנסיעה. אני זוכר שישבתי מכונס בתוך עצמי אחוז פחדים. הילדים הקטנים הצטנפו לצידי. האם בכיתי? אולי. כמה זמן נסע הרכב? שוב, לא יודע להשיב. לבסוף הגענו לביתן קטן, ומיד כשהוציא אותנו החייל מן הרכב, הוא דחף אותנו אל רצפת הביתן. 'תורידו את הראש!', ציווה.

"לא הרחק משם, הבחנתי בפטרול גרמני הצועד לו לאטו, והחייל שאסף אותנו לא רצה שהוא יראה אותנו. בזיכרון מעורפל, כמדומני שהוא הסביר למי שהיה בביתן, כנראה קצין, שהוא ראה ילדים הצועדים בשביל השני, היכן שנעצרנו והתלבטנו לאן להמשיך, וזמן קצר לאחר מכן שמע יריות העולות מכיוון השביל... באותו רגע נעתקה נשימתו. או אז בדיוק התברר לי לשמחתי, שאנחנו נתונים בידי של חייל שווייצרי. אילו הייתי מחליט שנצמד בשביל השני, היינו נופלים היישר לידיהם של הגרמנים.

"ושוב אנו נוסעים והפעם מגיעים אל מחנה גדול, החייל שהביא אותנו עמו, הושיב אותנו ליד שולחן כלשהו, שעמד קרוב מאוד למטבח, ונעלם. הצטנפנו מלאי פחד, שומרים על שקט, לא מעיזים לפצות את הפה.

"עבר זמן מה. הריחות שיצאו מן המטבח, עוררו את בלוטות הרעב שהיה חזק. ואז לפתע ניגש אלינו חייל שווייצרי, הוא שאל אותנו בצרפתית מי אנחנו. ענינו לו שבאנו לכאן מצרפת, ואז הוא שאל: 'אכלתם?' השבנו בשלילה. זכור לי כיצד הוא מיד נכנס למטבח, ולא עבר זמן רב עד שקיבלנו, כל אחד מאיתנו, צלחת מרק הזכורה אצלי עד היום לטובה...

"ושוב, יסלחו לי קוראיי, אני זוכר מעט מאוד מאותו מחנה. אני זוכר שהכניסו אותנו אל צריף ארוך שהיו בו אנשים רבים, מבוגרים עם ילדים. לא היו מיטות בצריף, כי אם קש היה מפוזר על הרצפה ועליו ישנו בלילה. אותנו, הילדים שמקורב באו, גירשו תושבי הצריף בזעף, עד שמצאנו איזו פינה לישון בה בקצה הצריף. לימים למדתי ללמד זכות על האנשים הללו, שלא גילו טיפת רחמים עלינו. ילדים צעירים ובודדים, הם היו בעצמם פליטי חרב כמונו, מרי נפש, שבדיוק באותם הימים גם הם הצליחו להבריח את הגבול.

"ולמחרת אנו בציריך בבית יפה, ואנשים מכובדים עומדים מסביבנו, מחייכים ומדברים אלינו בחביבות, איך הגענו לכאן? מי הם האנשים

לאחר התפילה קבלתי הלם נוסף, כאשר אחד מהמתפללים, יהודי שנראה כבן תשעים, התקדם לעברי, הושיט לי את ידו לשלום והציג עצמו בשם 'עמרם דויטש'. באצילות ראויה לציון, הוא פתח וברך אותי בחום לרגל התמנותי כרב בית הכנסת, ורק לאחר מכן אמר לי בעדינות: "רבי, שמת לי לב שאיחרת הבוקר. רבי יקר, ממש כואב לי לראות אנשים מגיעים באיחור לתפילה..."

הרב יואל גולד שליט"א, מרבני לוס אנג'לס שבקליפורניה, על היום הראשון לכהונתו בבית הכנסת

"ותשובה ותפילה..."

הסיפור שלפנינו הוא מאוצרו של הרב יואל גולד שליט"א, מגדולי מזכיי הרבים ומרבני לוס אנג'לס שבקליפורניה. וכך מספר הרב גולד: לעולם לא אשכח את היום הראשון שבו התחלתי לשמש בקודש, כרב בית הכנסת 'בית נפתלי' בלוס אנג'לס. יום קודם לכן הודיעו לי הגבאים, כי תפילת שחרית במקום מתקיימת בשעה שש ורבע, וכי מתוקף תפקידי עלי להתפלל במניין זה.

השכמתי קום. אולם לבית הכנסת נכנסתי באיחור של דקה אחת, בסך הכל... צג השעון הדיגיטלי שעל הקיר בכניסה לבית הכנסת, הורה על השעה שש ושש עשרה דקות, אולם כשנכנסתי להיכל בית הכנסת ציפה לי הלם חי. שמת לי לב שרוב חברי הקהילה המבוגרים כבר יושבים במקומם, עטופים בטליתות ועטורים בתפילין, וממתנינים לרב שיתחיל בסדר התפילה.

המחשבה שחלפה בראשי באותו רגע היתה: 'יואלי, מה קורה כאן?'. בסביבה שבה גדלתי בצעירותי, איחור של דקה היה יכול לעיתים להיחשב הקדמה של חצי שעה... אולם זמן רב לחשוב לא היה לי. התעטפתי במהירות בטלית ובתפילין והתחלתי להתפלל.

לאחר התפילה קבלתי הלם נוסף, כאשר אחד מהמתפללים, יהודי שנראה כבן תשעים, התקדם לעברי, מחלקו האחורי של בית הכנסת, הושיט לי את ידו לשלום והציג עצמו בשם 'עמרם דויטש'. באצילות ראויה לציון, הוא פתח וברך אותי בחום לרגל התמנותי לרב בית הכנסת, איחל לי את מיטב האיחולים ורק לאחר מכן אמר לי בעדינות: "רבי, שמת לי לב שאיחרת הבוקר. רבי יקר, ממש כואב לי לראות אנשים מגיעים באיחור לתפילה. אנא ממך, עשה כל מאמץ כדי שתגיע בזמן מחר..."

הייתי כה נבוך ומבוויש, עד שהחלטתי בו במקום להגיע למחרת חצי שעה מוקדם יותר. בתוך תוכי הייתי נחוש לעשות הכל, כדי להגיע לפני ר' עמרם דויטש... באותה שעה לא ידעתי, כי רבי עמרם הוא זה שפותח בכל בוקר את בית הכנסת בשעה חמש לפנות בוקר. ובכן, אפוא, כאשר הגעתי למחרת בשעה רבע לשש, הוא כבר ישב

במקום, הוגה מתוך ספר המשניות שלפניו, אומר תהילים ושותה קפה בניחותא.

לא היה לי כל סיכוי להשיגו...

חלפה שנה תמימה עד שהבנתי את סודו של ר' עמרם - מהי תפילה בעבורו. היה זה באחת השבתות, בשעת אחר צהרים, כאשר כבר הייתי מיודד עם ר' עמרם. שוחחנו, לא בפעם הראשונה על קורותיו בשואה, ור' עמרם אמר לי אז:

"התמזל מזלי והצלחתי לצאת מגיא ההריגה באושוויץ, למחנה עבודה ששמו היה 'בונה'. לעולם לא אשכח את הכיתוב שליווה אותי בצאתי מאושוויץ ובכניסתי לבונה: 'העבודה משחררת'... בלילות נאלצתי לחלוק דרגש עץ עם עוד שלושה אסירים כמוני. בוקר מקפיא העצמות, בחורף הפולני, חממנו זה את זה בחום הגוף המועט שנותר בנו."

"באחד הלילות לחש לי אחד מחברי לדרגש, לחישה ששינתה את חיי: 'עמרם, אגלה לך סוד שאפילו שני שותפינו האחרים אינם יודעים אותו. אני מבקש ממך, שאף אחד מלבדך לא ידע על כך.

"אני יורד עכשיו אל גומחה הנמצאת מתחת לצריף המגורים, יש שם זוג תפילין שמחכות לי... אעמיד פנים שאני הולך להתפנות, וכמה

פעם פגש בעשיר גדול, שהיה בדרכו לחברת הביטוח על מנת לבטח את נכסיו, והנה כאשר נפגשו, צץ במוחו של העשיר רעיון, והציע אותו לרבי נחום: "רבי! אני בדרכי לבטח את נכסיי בחברת הביטוח, אך אם יבטיח לי כבוד הרב שאם אתרום את סכום עמלת הביטוח לצדקה, לא יארע לנכסיי כלום, לא תשלוט בהם האש וכדו', אסכים לעשות כן..."

ה'חפץ חיים' מחיה את רבי ברוך בער • מה מועיל יותר מהשתדלות של ה'חתם סופר'? • חברת הביטוח של רבי נחום מהורודנא • סגולת 'החזון איש' להינצל מפרעות הערבים

הרב ישראל ליוש

"אָבִינוּ מְלִפְנוּ קָרַע רוּעַ גִּזְרֵי דִינֵנוּ"

בקשתינו מהקב"ה שיקרע את רוע גזר דיננו - טעונה ביאור, הלא אין ספק שטרם שגזר ה' את שגזר, הוא הפך בכל זכויותינו, בחן את סדר התשובה שערכנו או לא ערכנו, ורק אחר ששקל את הכל, גזר את דיננו. לו היה צד קל שבקלים להקל עוד על גזר הדין, סמוכים אנו ובטוחים שבוודאי היה עושה כן. אם כן, איך נעיז פנינו לבקש שיקרע גזר דין, שנקבע בפלס של אמת, בשקלול הרחמים המרביים שהיה ניתן לצרף?

בשלמא, כאשר מלך בשר ודם גזר דין, אפשר לבקש ממנו שיביט על הדברים בצורה אחרת, ומותר אף להעמידו על טעותו, אבל מלך מלכי המלכים, שיא האמת ומקור הרחמים, בזכות מה אנחנו מבקשים שיקרע את רוע גזר דיננו, אחר שכל טענותינו בוודאי נלקחו בחשבון?

"וְתִשׁוּבָה וְתִפְלָה וְצַדִּיקָה מְעִבְרִין אֶת רוּעַ הַגְּזֵרָה"

יש לבאר שזו כוונת התפילה 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה', כל אחד משלושת עניינים אלו, תשובה, תפילה וצדקה, הוא סניגור מיוחד אשר בזכותו אנו מעוררים את זכותנו לבקש קריעת גזר הדין, אף לפני משורת הדין, ונפרט ונבאר:

תשובה

ה'תשובה' היא מתנה מיוחדת שברא הקב"ה, שעל ידה נמחקות העבירות שעשינו, ויש בזה חידוש גדול, שהרי לולא מתנת הקל לא היה שייך למחוק ולנקות את מעשינו המקולקלים שעשינו, אבל הקב"ה ברוב טובו וחסדו העניק לנו מתנה טובה, וכשמה כן היא 'תשובה', כי כל מהותה היא לשוב אליו ית', ועל אף שחטאנו וכביכול התרחקנו ממנו, באהבתו אותנו, הוא נותן לנו הזדמנות לשוב אליו בחזרה ולתקן את דרכינו הרעה והמרחיקה.

אם כן, יש לומר, שבכח זה אנו באים אל הקב"ה ומבקשים ממנו שיקרע את גזר דיננו, וכך אנו אומרים לו: 'ריבוננו של עולם! באהבתך

ובחמלתך יצרת את ה'תשובה', אשר כל מהותה היא מחיקת פעולות שנעשו על ידינו, כמו"כ, באותה אהבה וחמלה, הפעל את אותה יצירה גם על פעולותיך - גזירותיך, ומחק אותם, כי אתה הוא זה שקבעת שלגודל אהבתנו ההדדית, אפשר לשוב האחד אל השני ולמחוק מעשים ופעולות מרחקות'.

בספור הבא, נבין באמת מהי עוצמת ה'תשובה', למבינים ומשכילים במהותה!

כיבוד ההורים של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל מקמניץ, היה לשם ולתהילה, לאות ודוגמא. הוא לא חסך כל עמל ויגיעה כדי לספק לאביו את כל צרכיו, ותמיד דאג שכל משאלותיו יתמלאו במדויק.

כאשר גלה רבי ברוך בער עם ישיבתו ל'קרמנצוג', היה גם אביו בין הגולים, וגם שם דאג לכל מחסורו.

כאשר שבו מהגלות ל'וילנא', חלה האב ונפל למשכב, ורבי ברוך בער לא עזב את מיטת חוליו יומם ולילה. מקורביו אשר חששו לבריאותו, שנחלשה מהשהיה הממושכת ליד מיטת האב, הציעו לו שאחד מבני הישיבה יחליף אותו במשמרתו והוא יפרוש מעט למנוחה. לאחר ששכנעו אותו שבריאותו של אביו לא תינזק מכך,

הסכים שאחד מבני הישיבה ישהה בשליחותו ליד מיטת אביו. מחלתו של האב גברה, וכל מאמצי רבי ברוך בער להבריאו עלו בתוהו, וכאשר כבר היה מעל גיל שמונים, נפטר לבית עולמו. רבי ברוך בער התאבל עליו מאוד, אך מלבד צערו על מותו, חלשה דעתו עוד יותר כי האשים את עצמו שמא לא טיפל בו כראוי, ולו היה מטפל בו די הצורך, היה יכול להאריך את חייו יותר, כה גבר עליו צערו, ונפשו נשברה, עד שחששו לבראותו...

באחד הימים נפגש עם מרן ה'חפץ חיים' ז"ע, כאשר בא לאסיפה ב'וילנא', הם הסתגרו בחדר צדדי ושוחחו ארוכות בענין ה'תשובה'. ה'חפץ חיים' אחז בידיו של רבי ברוך בער כדי להרגיעו ואמר לו: "התשובה מלבד שהיא מכפרת על החטאים, היא גם הופכת את האדם למציאות חדשה לגמרי. אחרי שהוא שב בתשובה, נפשו מזדככת ונטהרת מכל פגם".

שיחה זו היתה עבור רבי ברוך בער כמים קרים על נפש עייפה. נפשו שסערה מאוד מיראת הדין על מיעוט בכבוד אביו, נרגעה, ולאחר דברי ה'חפץ חיים' אמר: "אני אדם חדש, אין עוד טעם להצטער על העבר".

כל ימיו היה רבי ברוך בער חוזר על ספור זה, והביע את רגשי תודתו למרן ה'חפץ חיים', ואמר: "דער 'חפץ חיים' האט מיר ממש מחייה גווען..." - [ה'חפץ חיים' ממש החיה אותי...]

תפילה

לכאורה גם על תפילה יש לשאול: מהי 'תפילה'? וכי יש לנו ספק שאם היה מגיע לנו את מה שאנו מבקשים מהקב"ה, הוא לא היה נותן לנו? וכי הוא בשר ודם הזקוק, חלילה, לחנופה או דורון כדי לקבל ממנו דבר זה או אחר?

אלא, מבואר בספרים, שהתפילה עצמה יש בה כדי לקרב אותנו להקב"ה, ולהגביר את אמונתנו בו שהכל ממנו ית', עצם הקריאה אליו והבקשה ממנו מעוררת זכות נוספת, מעבר לזכויות המגיעות לנו בזכות מעשינו, ובעבור אותה זכות, הנקראת 'תפילה', אנחנו מבקשים את בקשתנו.

המביט מדגיש עוד יותר ואומר שכאשר אנו מתפללים ומחזקים את אמונתנו שהכל מאיתנו ית', הקב"ה מבטל את העונש, כי המטרה הושגה אף בלעדיו, שהרי מעצמנו הגענו להכרה ולאמונה בו ית'. הן הן הדברים גם לגבי בקשת קריעת גזר הדין, הבקשה הזו אינה עבור זכות שחלילה הקב"ה לא זכר ואנחנו מנסים לעורר אותה בתפילת 'אבינו מלכנו...', אלא התפילה עצמה היא הזכות שבעבורה אנחנו מבקשים שיקרע את רוע גזר דיננו...

על גדולת כח ה'תפילה' נלמד מהספור הבא:

עז היה חפצו של מרן ה'חתם סופר' ז"ע, שתלמידו יתמנה לרב באחת העיירות שהרב שם נתבקש לישיבה של מעלה. הוא השתדל בזה מאוד, ואף התאמץ ונסע עם אותו תלמיד אל העיר המבקשת 'מרא דאתרא', והמליץ מאוד לראשי הקהילה על אותו תלמיד

שראוי הוא לכהן פאר כרב בעיירתם.

אך למרות כל השתדלויותיו של ה'חתם סופר', תלמידו לא נבחר למשרה הרמה, ודווקא המתמודד השני נבחר לכהונה. כאשר שמע זאת ה'חתם סופר', אמר: "אין בכח כל השתדלויותי לעמוד כנגד תפילותיו ודמעותיו של התלמיד חכם השני... הוא הרי שפך דמעות כמים בתפילתו שיזכה להיבחר כרב...".

צדקה

בהזכרת ה'צדקה', מבקשים אנו מהקב"ה שיתנהג עמנו במדת הרחמים 'מדה כנגד מדה', כשם שע"י הצדקה נוהגים אנו לפני משורת הדין ומטיבים עם ברואיו, והופכים את גזר דינו של הנזקק, מרע לטוב יותר, כמו"כ אנו מתחננים אליו ית' שיעשה עמנו צדקה ויתנהג עמנו לפני משורת הדין, ויהפוך את גזר דינו לטובה.

הסיפורים על 'צדקה תציל ממות' הם רבים, די אם נלקט אחדים, ונווכח שאכן 'זורע צדקות - מצמיח ישועות'.

מורו ורבו של מרן ה'חפץ חיים' ז"ע, הגאון רבי נחום מהורודנא זצ"ל עסק רבות בענייני צדקה, הוא נהג לאסוף כסף בעצמו מבעלי יכולת עבור עניי העיירות.

פעם בעת התעסקותו בענייני צדקה, פגש בעשיר גדול, בעל נכסים רבים, שהיה בדרכו לחברת הביטוח על מנת לבטח את נכסיו, והנה כאשר נפגשו, צץ במוח של העשיר רעיון, והציע אותו לרבי נחום: "רבי! אני בדרכי לבטח את נכסיי בחברת הביטוח, אך אם יבטיח לי כבוד הרב שאם אתרום את סכום עמלת הביטוח לצדקה, לא יארע לנכסיי כלום, לא תשלוט בהם האש וכדו', אסכים לעשות כן...".

"בטוח אני בזכות מצוות צדקה שתגן על רכושך..." - השיב רבי נחום להצעתו של העשיר. וכך הווה. מידי שנה בשנה היה בא העשיר לרבי נחום, תורם את סכום הביטוח לצדקה, במקום לבטח את נכסיו בחברת הביטוח...

באותן שנים פרצו שריפות רבות באזור, והן כילו את בתי הכפרים והשדות. בעלי בתים רבים איבדו את נכסיהם ונשארו חסרי כל, וראו איזה פלא, לנכסי העשיר שביטח אותם בחברת הצדקה, לא אירע כלום, האש דילגה עליהם כאילו לא היו כלל באזור הדליקה.

"האם מותר לי להסתכן ולנסוע אל מקום עבודתי ברמת גן, אחרי שהערבים התנקשו בנוסעי האוטובוס כמה פעמים, וכבר נפלו חללים רבים...?" - שאל יהודי את מרן ה'חזון איש' ז"ע, בימי מאורעות תש"ח.

"צדקה תציל ממוות!" - השיב החזון"א בקצרה, ומאז הפריש היהודי חמישים אחוז ממשכורתו לצדקה...

שליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

ביום מן הימים הבחין אחד המלמדים, כי ישנו ילד בכיתה, שמדי יום ביומו, יוצא לחצר ומשחק באוכל. פשוט, הילד נהג לסיים לאכול, לאסוף שאריות מחבריו, לצאת לחצר ולהתחיל לזרוק אוכל לכל עבר. פעם התייחס לאוכל ככדור - הניפו אל על ושב ותפסו, פעם היה משליך את האוכל ימינה ושמאלה, לא פעם אף הרחק הרחק...

הדרך לזכות ביום הדין ולהיחתם לחיים טובים

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

וביום צום פפור יתתמון!

עודנו תחת הרושם העילאי של ימי ראש השנה שחלפו עלינו מתוך התרוממות הרוח, קול השופר עודו מהדהד באוזנינו ונעימות 'מלכויות זכרונות ושופרות' עודן מזדמרות בפינו. מתוך ימי ראש השנה אנו ממשיכים לעשרת ימי תשובה, הימים הגדולים שבין כסה לעשור, וניצבים לפני יום הכיפורים - בו הכל עומד להיות מוכרע באופן סופי.

בראש השנה הדברים רק נכתבו, אבל עכשיו הם עומדים להיחתם בחותמו של המלך, להיקבע לשנה שלימה. כל בר דעת מבין שהוא ניצב בימים גורליים ביותר, בעת בה חייו מוכרעים לטוב או למוטב. והוא שואל את עצמו 'מה אני יכול לעשות כדי לשפר את מצבי, איך אני יכול לפעול להיטיב את גזר דיני, רגע לפני הכרעתו הסופית?!' כולנו מקווים, שנכתבנו לשנה טובה, שנה מתוקה ומוארת, שנה של שמחה, בריאות, נחת מהילדים ופרנסה ברווח. אולם מי יודע... כל כך הרבה אנשים חשבו כך בשנה שעברה, ולאורך השנה גילו כמה טעו, למרבה הצער והכאב. הרי כל מה שקרה להם - נחתם אז, ביום הכיפורים, והתקווה הגדולה לשנה מתוקה - התנפצה לה אל סלעי המציאות, כמה כואב!

אז מה עושים? מה יכול יהודי לעשות, כדי להבטיח לעצמו הגנה ברגעים הגורליים שלפניו? איזה עורך דין שאין עוצמתי ממנו, יכול להציל את המצב? איזה כלי ניתן לקחת שיבטיח שמישהו יסדר לנו את העניינים ברגע האמת השמימי, שהסניגורים שלנו יעמדו בהצלחה באתגר? איך אפשר לסתום למקטרגים את הפה, ולהבטיח לעצמנו שנה טובה?!

הנה גילוי מיוחד, אותו חשף הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע בספרו 'קדושת לוי' בפרשת שופטים, וכמה כדאי להקשיב לגילוי של סניגורן של ישראל. הרי מי כמוהו ידע להמליץ טוב על ישראל, והוא סולל לנו את הדרך להמליץ טוב על עצמנו, להבטיח לעצמנו שהסניגורים הטובים בשמים - עובדים בשבילנו. הידעתם איך?

ובכן, מגלה הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, מסתבר שמי שמכריע את גזר דינו של אדם - הוא האדם בעצמו. מי שקובע אם הקטגור

ישלוט בדיון או שהסניגורים ינצחו אותו - זה האדם הנידון בעצמו. מי שמכריע את כף המאזניים, וקובע את פסק הדין לשנה הבעל"ט - הוא היהודי בעצמו, זה שנידון בבית דין של מעלה - הוא קובע בעצמו איך ידונו אותו, ולא רק אותו - אלא גם את כל העולם כולו, את כל שוכני תבל!

זה גילוי מדהים. אם כן - אנחנו יכולים לקבוע את גזר דינו במו פינו! בידינו הדבר! לא עוד חרדה, אין צורך במתח. פשוט אנחנו צריכים לגזור לעצמנו את גזר הדין! נו, הלא ברור מה היינו רוצים לגזור לעצמנו, ואיזו שנה אנו מפרגנים לעצמנו... אז איך נוכל לגזור אותה, לקבע אותה, להכריע שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה, לנו באופן אישי ולכל יושבי תבל?!

ובכן זה תלוי בנו - בצורה בה אנו דנים את זולתנו. יש מצוה מן התורה 'בצדק תשפוט עמיתך', זו מצוה על אדם לדון את חברו לכף זכות, לראות בו את הנקודות החיוביות, להמליץ טוב על יהודי אחר. מי שדן את חבריו לכף זכות - בכך הוא קובע שבשמים ידונו אותו לכף זכות, לשנה טובה ומתוקה. ומי שלא... - עדיף שלא להמשיך...

כלומר, ראית יהודי עושה מעשה שליילי? נראה לך שחברך נהג שלא כשורה? כדי להכריע את עצמך ואת העולם כולו לשנה טובה - הפוך בטובתו של חברך, החלט בלבך שבטח החמצת פרט חשוב, כי חברך לעולם לא היה עושה מעשה כה שליילי. וגם אם זה נראה הזוי, נשמע

לא הגיוני, על מעשהו של זולתך תולה דגל שחור בוהק - עדיין, אם תתאמץ לראות את הטוב, אם תדון את זולתך לכף זכות, גם בשמים ידונו אותך לכף זכות, ואת כל העולם אחרריך!

אז רגע לפני היום המכריע, טרם תעמוד בחמה בראש האילנות ואז נזעק 'פתח לנו שער בעת נעילת שער', הבה נחליט שאנחנו דנים את הזולת לכף זכות. מישהו תפס לך חניה? בטח הוא ממחר מאוד. פלוני לא סגר את החלון? כנראה האיש שכח. קבעתם שעה ולא הגיע בזמן? בוודאי היה פקק לא צפוי. ראית אותו צועק על מישהו? אולי יש לשני בעיה בשמיעה...

לדון לכף זכות זה אתגר מרתק, זה להפוך לסניגור תוך כדי תנועה, לראות בכל יהודי את הטוב, ורק את הטוב, וגם אם ראית משהו שנראה כמו מעשה לא טוב - להיות יצירתי ולהפוך אותו למשהו טוב. זה אולי לא קל, אבל מאוד משתלם: כי מי שדן את חבריו לכף זכות - דנים אותו בשמים לכף זכות. מי שמחליט שהוא מביט על זולתו במשקפיים חיוביות, מביטים עליו בשמים באותן משקפיים בדיוק. מי שמכריע לטובת זולתו - גם בשמים מכריעים את גורלו לטובתו!

בידינו הדבר לגזור לעצמנו שנה טובה, והעתיד של העולם כולו - נמצא גם הוא בידינו, זה תלוי רק בנו. הבה נדון כל אדם לכף זכות, ונקבל על עצמנו לנהוג כך גם לאורך כל השנה הבעל"ט. כך נזכה לגמר חתימה טובה, ולגזר דין מתוק במיוחד - שנה טובה ומתוקה!

4 מילים, מסר עוצמתי...

יוסי היה תלמיד כה מצטיין, בלי עין הרע, זרע ברך ה'. מוכשר מבני גילו, מבריק מבני כיתתו, עד שהמלמד שלו בכיתה ו' החליט שראוי ש'יקפוץ' שנה, ויעבור לכיתה ז' בעיצומה של שנת הלימודים. המנהל החינוכי בדק את העניין לעומק, בכל זאת - זהו נוהל חריג 'להקפיץ' תלמיד תוך כדי שנת הלימודים, אולם משנוכח לדעת כי יוסי אכן ילד כה מצטיין, מבריק ומוכשר - הבין שאין לו מה לעשות יותר בכיתה ו', ונקבע כי הוא עולה לכיתה ז'.

המעבר נקבע ליום ראשון שאחרי חנוכה, בתום חופשה קצרה, כדי שבכל זאת יהיה כאן קצת ניחוח של התחלה חדשה. בהתרגשות אין קץ שב יוסי לספסל הלימודים, ופנה לכיתה ו' ליטול ממנה את מיטלטליו. משם, קורן מאושר ומחוייך מאוזן לאוזן, חש זכות כבירה לבוא בשעריה של כיתה ז', הוא כבר ילד גדול...

חלפו כמה דקות, ואל כיתה ו' נכנס המלמד, לפתוח את היום. הוא מביט על שולחנו, ומבחין בפתק חצוף במיוחד, שההיגיון מחייב שמי שכתב אותו הוא יוסי, התלמיד המצטיין שעזב את הכיתה הבוקר. הוא קרא את הפתק שוב ושוב, ולא האמין למראה עיניו:

'ברוך שפטרני מעונשו שלה!'

כך היה כתוב בפתק, בכתב ילדותי, באותיות גדולות וברורות. המלמד התקשה להאמין: 'יוסי? דווקא הוא?!?! הילד המצטיין שאני ולא אחר נלחמתי כדי לשדרג אותו לכיתה הבאה, וברגע האחרון הוא נועץ בי חרב כה דוקרנית?!' כדי לוודא, שאל את תלמידיו מי הניח כאן את הפתק הלזה, והם אישרו כי אכן כן, יוסי הניח את הפתק

על שולחנו, פתק בו כתובה ברכה 'מפרגנת' במיוחד: 'ברוך שפטרני מעונשו שלה!'

עיניו של המלמד האדימו בזעם, כעסו היה נורא. לא רק שמדובר בחוצפה איומה, מדובר בבגידה כואבת. הרי כמה התמסר למען יוסי, כמה פעל למענו, כמה התאמץ כדי שימצא מקום בכיתה המותאמת לכישוריו ויכולותיו. והנה יוסי פוגע בו באופן כה נורא, פשוט דוקר אותו בלבד!

המלמד התקשה לחזור לשלוותו, נטל את הפתק ואץ רץ לכיתה ז'. הוא פתח את דלת הכיתה בתנועה חדה, נכנס פנימה בזעף, נעץ מבט ביוסי - תלמידו לשעבר, ושאל קצרות: 'יוסי, האומנם? האם אתה הנחת את הפתק הזה על שולחני?'

'כן', הנהן יוסי, ולנוכח אישורו פתח המלמד בצעקות, לעיני הכיתה כולה: 'האינך מתבייש? אני טורח למענך, עובד בשבילך, מתאמץ עבורך. כמה טרחתי כדי להעביר אותך לכיתה המתאימה לך, כמה מסרתי את נפשי כדי שתפתח ותתחנך באופן המיטבי ביותר. זו ברכת הפרידה שלך? ככה אומרים תודה רבה?!'

המלמד התנשף קמעא, והמשיך: 'אז למרות שהודות למאמציי אני כבר לא המלמד שלך, אבל את סמכויות הענישה כלפיך טרם איבדתי. לך הביתה, שם תחשוב טוב טוב אם נאה או יאה לכתוב כך למלמד!' - חתם המלמד את צווחותיו, לנוכח עיניהם הנדהמות של התלמידים...

יוסי? יוסי פשוט פרץ בבכי נסער. שתי עיניו כשני נחלי דמענות, הוא התנועע בהתרגשות ופניו סמוקות בביישנות. הוא השפיל את מבטו בחרדה, ואמר בשקט, תוך גמגום ביישני:

'אבל, אבל... אבל אני בכלל לא כתבתי את הפתק הזה... זה פתק שהילדים בכיתה כתבו לי, והנחתי אותו על שולחן המלמד - לטיפולו. אני לא כתבתי את הפתק למלמד, חבריי בכיתה לשעבר - כתבו לי את הפתק, כנראה בגלל שקינאו בי...' - השיב הילד באימה...

'מה???' - המלמד היה המום...

'כן', השיב יוסי בין פעיות בכיו, 'אני הנחתי את הפתק על שולחן המלמד, כדי להודיע שכך כתבו לי ילדים, שהם התנהגו כלפי באופן לא יפה, וכתבו זאת על פתק. זה פתק שכתבו לי, לא אני כתבתי אותו, בוודאי שלא למלמד!'

עתה, היה תורו של המלמד להיבהל כדבעי. באותו רגע קלט את עומק הטעות שעשה, כיצד בייש את תלמידו לעיני כל הכיתה על לא עוול בכפו. לא יוסי כתב את הפתק, הוא בכלל לא ניסה לפגוע. את הפתק כתבו ילדים ליוסי, ניסו לפגוע בו, והוא רק ביקש ליידיע על כך!

לשבחו של המלמד ייאמר, שכאשר התבהרה התמונה, לא נמלט מאחריות למעשיו, אלא שב לכיתה החדשה של יוסי, התנצל בפניו מעומק הלב על שפגע בו באופן כה קשה, ואף העניק לו סכום כסף - כדי שיקנה בו ממתקים עבור ילדי הכיתה החדשה...

סיפור מדהים זה, אותו שמענו מפי המלמד - גיבור המעשה, מחדד עד כמה לעולם לא נוכל לפרש משהו כפי מה שהוא נראה לנו. תמיד נחשוש כי יש משהו שאיננו יודעים, יש פרטים שאינם בהירים. אולי

עם בנו על חומרת מעשיו, יבטיח שהדבר לא יקרה שוב - כפי שקורה בדרך כלל...

אך הפעם - קרה משהו אחר לגמרי: האב התיישב, וביקש לדבר. ובכל מילה נוספת שיצאה מפיו, חש המנהל את בשרו הופך חידודין חידודין, ועיניו נפקחו בהתפעלות. וכה סיפר האב בפשטות:

'אני בא רק להסביר למה בני מתנהג כך. יש לי ילדים נוספים בבית, לא כולם לומדים בתלמוד תורה זה. הרעב כה גדול, עוברים עליהם ימים שלמים בהם הם בקושי מוצאים מה להכניס לפיהם. לפיכך סידרנו, שבננו שלומד אצלכם יאסוף את השאריות, כדי להעניקם לאחיו נפוחי הרעב...

אולם, הואיל ורעבונם גדול, אין בכוחם להמתין לשעת ערב, כשבננו ישוב הביתה. לפיכך, בהפסקת הצהריים הם מתמקמים מול החצר, מסתתרים בין השיחים, ובננו זה 'יורה' לעברם אוכל, שלא זו בלבד שאינו מושלך בביזיון, אלא 'נחטף' מיד, להחיות בו את נפש אחיו ואחיותיו...'

המנהל נדהם, והאב המשיך: 'אינני צריך להסביר, שבני מתבייש מאוד בעוני השורר בביתנו, ואינו רוצה שמישהו יבחין שהוא נותן לאחיו את שאריות המזון המוגש בכיתתו. מאידך, הוא לא מוכן לוותר על הזכות לדאוג לבני משפחתו למעט מזון, וכך יצא לדרך הסיודר המוזר הזה, שהוא יעמוד בחצר בשעות הצהריים, וישליך אוכל לכל עבר. אחיו ואחיותיו עוקבים בעירנות אחר כל פירור שנזרק, וחוטפים אותו בדרך כלל עוד לפני שהוא מגיע לארץ...'

נשמתו של המנהל נעתקה, הוא היה המום כפי שלא היה מעודו. כה ברור היה לו כי הילד מבזה אוכל, משליך אותו בבזוז בניגוד לערכים יהודיים בסיסיים. ומסתבר, שלא רק שהילד זהיר בכבוד אוכל, הוא מסתכן בקבלת עונשים כדי להבטיח למשפחתו מעט מזון...

'כך למדתי עד כמה גדולה החובה לדון לכף זכות' - סיפר המנהל בהתרגשות, לידידו הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל שסיפר את הסיפור מפיו. 'בכל פעם שיש לי ספק, אני נזכר בתמונה של הילד זורק אוכל לכל עבר, כמה היה פשוט שהוא עושה מעשה נורא, בעוד היה זה מעשה חסד מסור ונאצל למען משפחתו!'

אין ספק כי גם אנחנו, נתקלים לא פעם במחזות מעוררי תמיהה. כה קל להאשים, לדון לכף חובה, לומר שפלוגי לא נוהג כשורה, הוא מבצע מעשים שאינם ראויים. לא פעם האמת רחוקה מכך, אך אין לנו את מלוא המידע, ומניין נדע לפסוק!?

הבה נחליט עכשיו, שבכל מחזה שלנגד עינינו, בכל תמונה המצטיירת מולנו - איננו יודעים מה אמיתי בה, מה הרקע שהוביל אליה, מה השלכותיה העתידיות. כך ייקל עלינו לדון כל יהודי לכף זכות, לראות רק את החלק הטוב בכל יהודי, וזה מה שיבטיח לנו את אותו יחס משמים - לדון אותנו לכף זכות ולזכותנו בגמר חתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה!

כל מה שנראה לנגד עינינו - הוא רק חלק קטן מהתמונה, וכשתתבהר כולה - נגלה עד כמה טעינו במבט הראשון שלנו...

הבה ניקח את המסר הזה לחיי היום יום שלנו. כל כך הרבה פעמים אנו רואים אנשים עושים מעשים שונים, וממהרים להכריע, לחרוץ, לקבוע. זה מעשה טוב וזה מעשה רע, פעולה פלוגית מוכיחה שמבצעה הוא אישיות חיובית, ופעולה אחרת מצביעה על כך שמי שעשה אותה - הוא זד מרשיע...

והאמת, האמת לא ידועה לנו באמת, היא חבויה בפרטים הקטנים. ולכן, הבה נדון כל אדם לכף זכות, מתוך הבנה שאיננו יודעים את התמונה המלאה, אין בכוחנו לעמוד על טיבה. הרבה יותר נכון, כדאי ורצוי פשוט לדון לכף זכות, לשער שחסר לנו חלק מהפאזל, ולראות כל פעולה, של כל אדם, באור חיובי. וככל שננהג כך, ככל שנעשה כך, ככל שנהיה סניגורים על חברינו - כך נזכה להיות סניגורים על עצמנו, ולהרעיף עלינו שנה טובה ומתוקה!

פעולה מוזרה במטרה נעלה...

היה זה בתקופת מלחמת העולם הראשונה, לפני למעלה ממאה שנה. בפתח תקוה - מושבה קטנה של אז, ייסד הגה"צ רבי משה אויערבאך זצ"ל תלמוד תורה קטן, על מנת שיהיה מוסד חינוכי ראוי לשמו, לגדל בו דורות לתורה ויראת שמים.

באותן שנים שלט בארץ השלטון הטורקי, מעט היהודים שהתגוררו כאן, סבלו מרעב ומחסור, מחלות ופרעות. הרעב היה כה מוחשי, עד שהיו לא מעט ילדים שהארוחה היחידה שאכלו - היתה ארוחת הצהריים בתלמוד תורה, שנתמך בכספי תרומות מחו"ל. פשוט, בבית לא היה אוכל, אפילו לא פרוסת לחם יבישה!

ולמרות כל זאת, ביום מן הימים הבחין אחד המלמדים, כי ישנו ילד בכיתה, שמדי יום ביומו, בשעות הצהריים, יוצא לחצר ומשחק באוכל. פשוט, הילד נהג לסיים לאכול, לאסוף שאריות מחבריו, לצאת לחצר ולהתחיל לזרוק אוכל לכל עבר. פעם התייחס לאוכל ככדור - הניפו אל על ושב ותפסו, פעם היה משליך את האוכל ימינה ושמאלה, לא פעם אף הרחק הרחק...

אם תמיד יש איסור לבזות אוכל, הרי שבעידן רעב שכזה - זה לא רק איסור, זה אפילו הגיון. לפיכך, נקרא הילד לשיחה אישית, בה ננזף בחומרה על התנהגותו זו, והתבקש לחדול מביזוי המזון. אולם הדבר לא עזר - כבר ביום המחרת שב המחזה ונשנה: הילד יוצא אל החצר, ופשוט צולף אוכל לכל עבר...

שוב נקרא הילד לנזיפה, חמורה מקודמתה. ושוב ביום המחרת, בשעת הצהריים, הוא עמד בחצר, ושיחק באוכל, זרק אותו לצדדים כמשתעשע בכדור משחק. עתה כבר לא נותרה ברירה, הוא נקרא לשיחת נזיפה שלישית שעונשה בצידה: הרחקה מהת"ת ליום יומיים, עד שיחליט לשנות את דרכיו.

למחרת, בשעת בוקר מוקדמת, הבחין המנהל כי אביו של הילד הגיע. דבר כזה לא היה נדיר, אפילו מצוי למדי. הן אם ילד נענש, בדרך כלל מי שנזעק לעזרתו - אלו הוריו. המנהל קיבל את האב בכבוד, וכבר המתין שיפתח בהתנצלות מעומק הלב, יספר ששוחח

שלחית תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

ומניח מידותיו והולך לו. כמו אין מעבירין על המצוות... אין מידת הדין מדקדקת אחריהן, אלא מנחת והולכת".

כלומר כשם שאם הזדמנה לפניו מצווה, אסור לעבור עליה ולא להתייחס אליה, כאילו לא פגע בה (שו"ע או"ח כ"ה, א') כך אם הכעיסוהו, ציערוהו או פגעו בו, יעביר על מידותיו ולא יתייחס אליהן כלל ועיקר, אלא ייתן דעתו כאילו לא אירע עמו דבר. ואף מידה כנגד מידה לא ידקדקו בדין אחר מעשיו הרעים. וכותב רבינו יונה (שערי תשובה א, כ"ח): "המעביר על מידותיו, זה פתח תקווה נכבד מאד".

ודאי כי בכל השנה כולה יש להתחזק בזה, על אחת כמה וכמה בעת קיום הדין בראש השנה. וכל זאת כאמור מלבד שהנהגות של קפידא וכעס, הם כזריעה לא טובה לשנה הבאה.

רבים צריכים לו

הגרי"ס המשיל את הכרעות הדין בר"ה, למפעל המעסיק פועלים רבים, וחפץ לקבל לשורותיו פועל בכיר חדש. לאחר שעיין המועמד בחוזה ההעסקה, התלונן כי הפסקת הצהריים תהיה קצרה מידי עבורו, מאחר וביתו רחוק מהמפעל ואין באפשרותו הכלכלית לסעוד במסעדה הסמוכה, ולא יישאר לו מספיק זמן לסעוד ולשוב מביתו בהפסקה הקצרה. השיבו המנהל כי לעובדים הבכירים הנחוצים לחברה, מממן המפעל ארוחות במסעדה הסמוכה, כיון שטובת המפעל הוא, שישבו בזריזות רעננים ושבעים להמשך עבודתם.

"אתה זוכר את כל המפעל" - לקב"ה ישנם פועלים רבים בעולם כולו, אך אנשים הנחוצים לקב"ה, מקבלים חיים, בריאות שפע ושמחה לא על חשבון מעשיהם הטובים, אלא מאחר וטובת המפעל הוא שיהיו בריאים ומרוצים. לכן עצה טובה לזכות בדין היא, להיות 'איש שרבים צריכים לו', איש שעצם קיומו, הוא טובת המפעל - העולם. שאם לא כן, הוא נבדק אם יש לו לשלם על חייו וטובותיו. יש להדגיש כי 'רבים צריכים לו', אינו דווקא ראש ישיבה, רב או עסקן בכיר, אלא אף הדואג לחינוך ילדיו ולהצלחת חבריו ובני ביתו, הרי הוא בבחינת "רבים צריכים לו".

ייתן ה' ונזכה לזרוע זרעים טובים ומבורכים לשנה טובה ומתוקה, ולהיכתב בספרן של צדיקים גמורים, בתוך שאר כל בני ישראל לגאולה שלמה בזאת השנה!

(נכתב ונערך על ידי אחד השומעים ובאחריותו)

הלכה למעשה במשנת מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

השארת מיחם מלא למוצאי הצום

שאלה: האם טבח בישיבה, יכול להשאיר מיחם מלא במים חמים כבר מערב יום כיפור, בכדי שיוכלו המתפללים להרוות את צימאונם

במוצאי הצום?

תשובה: לדברי הרמ"א (תר"ט, א) "אין להטמין ביום כיפור וכן המנהג במדינות אלו", אסור להשאיר אוכל חם ביו"כ לצורך מוצאי הצום "משום שנראה כרעבתנות" (לבוש פמ"ג א"א - רנ"ז, ב. שעה"צ - תר"ט, א).

ומה שכתב "להטמין" כוונתו לאסור פעולת חימום מאכלים, כמוכח ב'שער הציון' (תר"ט, ב), שאסר הטמנת מאכל בערב יום כיפור כששורק פי התנור בטיט, למרות שאינו מטמין בזה.

שאלה: האם מועיל שנכרי יעמיד את המיחם מערב יום כיפור?

תשובה: אין זה מתיר, כיון שסוף סוף נראה כרעבתנות. ואמנם נראה שיש להתיר לצורך ציבור - ולא בבית - וכדברי ה'מטה אפרים' (אלף המגן א) שלצורך אדם חלוש מותר להטמין מעיו"כ, כדי שתיכף במוצאי הצום ימצא סעודתו מוכנה, וכ"ש שלציבור יש להתיר בזה. ואמנם אם יכוון שיעון שבת, שיידלק לאחר חצות ביו"כ"פ מועיל, כיון שכל הבעיה בשבת רגילה להניח אוכל קודם שנדלקת הפלטה (חזו"א ל"ח, ב ד"ה והלכך) הוא משום שמא יחתה, אך כאשר האוכל הוא למוצאי היום, אין חשש לזה ומותר כעין דברי הרמ"א (רנ"ד, ה) המתיר לתת פת בתנור סמוך לחשיכה לצורך מוצאי שבת.

שווי הכסף בכפרות

שאלה: האם כשעושים כפרות על כסף, יש לשים לכל הפחות שווי תרנגול, שהרי אף כשעושים על תרנגול "נהגו לפדותן בממון שנותנים לעניים" (רמ"א תר"ח, א)?

תשובה: הסכום המינימלי לכסף כפרות הוא שווה פרוטה, ואין קשר לכפרות על תרנגול, וכל המוסיף מוסיפין לו.

כשנמצא העוף טרף:

שאלה: אם לאחר שעשה כפרות נמצא שהעוף טריפה, או שלא נשחט כדין. האם צריך לשוב לעשות 'כפרות'?

תשובה: אם התנבל העוף ולא נשחט כדין, צריך לשוב ולעשות, אך אם נשחט כדין אלא שנמצא מחט או נקב בריאה וכיו"ב, אין צריך לשוב ולעשות.

שאלה: ראיתי שרבים מקפידים לבדוק אם העוף איננו טריפה, בזה שהולך ד' אמות, האם אכן יש לבדוק זאת קודם?

תשובה: להאמור אין צורך, כיון שסוף סוף נשחט, ולא משנה מה שאינו כשר לאכילה (שדי חמד יו"כ א, י"ג). ואמנם עדיף לבדוק בכדי שיוכלו לתתו אחר כך לעניים.

אינפוזיה

דעת מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, כי חולה הזקוק לנוזלים ביום כיפור, עדיף שיתחבר לאינפוזיה וממנה יזון בנוזלים, מאשר ישתה אף פחות מכשיעור, משום שבדרך זו לא נכנס לספק בשיעור המותר לו לשתייה, ואין איסור כלל אף מדרבנן, משא"כ באכילת מאכלים שאינם ראויים, ושלא כדרך שיש בהם איסור דרבנן.

למנוע סכנה, צריך לצמצם בשיעורים, וחוזר החשש שלא ישער נכונה וייכנס לאיסור כרת.

אמנם אם לא התחבר לעירוי, יכול לשתות מחמת ספק פיקוח נפש, כל עוד שהרופא מסופק שמא זהו השיעור הנצרך. אך מובן שאין להקל בזה, בשעה שיכול לקבל את כמות הנוזלים הנצרכת בעירוי ללא שום חשש איסור.

ואף מרן רבינו בעצמו בשנותיו האחרונות, עקב חולשתו, חובר לאינפוזיה בערב יום הכיפורים, ונשאל רבינו מת"ח אחד על בתו המעוברת שצריכה נוזלים ביום כיפור, וכשהורה לו שתתחבר לעירוי או שלכה"פ תפגום המים, אמר שאינה יכולה להתחבר לעירוי או לשתות מים פגומים, נענה רבינו ואמר: "מה פירוש 'לא יכולה'? זה לא נעים, וכי יותר נעים לעבור על איסור דאורייתא?"...

קלי צום

שאלה: האם אסור לקחת קודם הצום טיפות להקלת הצום מדין "ועיניתם את נפשותיכם"?

תשובה: מותר ליטול את הטיפות וכל כיו"ב, כיון שהיא פעולה הנעשית בערב הצום, ונחשב כמו שירבה באכילה בערב הצום ועל יד כן ירגיש שבע.

(מתוך עלון 'שואלין ודורשי' יום הכפורים תש"פ)

ואמנם אם הוא חולה לב, הצריך לאכול לחיזוק גופו, כגון בסמוך לניתוח לב או התקף לב, שצריך דווקא לאכול ולא די לו בנוזלים שייכנסו לגופו באינפוזיה, ואף צריך לחוש בטעם האוכל כיון שזה מוסיף לו כח, יאכל כרגיל ולא דרך עירוי ולא מים פגומים, אלא יאכל פחות מכשיעור.

ביאור הדברים: כתב ה'בנין ציון' (ל"ד): צריך לשער באכילת חולה ביום הכיפורים, שלא להאכילו בין כשיעור שיש בו איסור כרת ובין פחות מכשיעור, כיון שהותר לו רק מה שמספיק להוציאו מספק סכנת נפשות, וקשה מאד לשער כן בכל אכילה ושתייה שיותר לחולה. וה'ביאור הלכה' (סוף סי' תרי"ח) הביא דבריו וסיים "וקשה מאד לשער כן וצריך לזה זריזות ובקיאיות".

ומעתה, כיון שקשה מאד לשער בדיוק את הכמות הנצרכת לחולה, ומאידך בהתחברות לעירוי אין כל חשש שתיה ללא צורך, לכן יש להתחבר לעירוי.

שהרי אין רופא שיוכל לומר במדויק כמה צריך החולה לשתות, וכל דברי הרופאים הם באומדן וספק. ומה גם כשהרופא אינו שומר מצוות, שאינו נאמן אלא מצד הספק (בה"ל תרי"ח).

ואף הגר"ח מברסק (המובא בחידושי הגר"ז הלוי 'שביתת עשור') הסובר שאין מצמצמים בשתייה לחולה מסוכן, כותב להדיא שבמניעת סכנה, כמעוברת בסיכון, היות שההיתר לשתות הוא רק

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

המשך מעמוד 3 | הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

עיקרו של וידוי אינו החרטה והזעקה, אלא הוא התעוררות לשינוי המעשים מכאן ולהבא.

הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע מפרש מה שנאמר (קהלת יא, א) "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו", שהכוונה היא לבקשה הנשלחת למרומים על פני המים - אלו הדמעות ששופך כמים, שהם עושות רושם רב במרומים, ופועלות כמו עבודה ויגיעה של ימים רבים, וזהו כי ברוב הימים - הנפעל ברוב הימים תמצאנו בנקל אם תבקש בדמעות.

אבינו אב הרחמן יזכנו לשוב בתשובה שלמה, ובזכות זה נזכה לגאולה שלמה, לרפואה שלמה בבריאות הגוף והנפש, בני מעלי חיי אריכי ומזוני רוויחי, וניחתם כולנו לחיים טובים ולשלום.

(לקט מתוך מאמר נרחב מתוך 'באר הפרשה')

וידוע שאין עומד בפני הפורענויות אלא תשובה, שכל מי שחוטא ואומר חטאתי אין רשות למלאך ליגע בו.

בשם המהרי"ד אמרו, שהדבר דומה לבן כפר ששהה בעיר והנה ראה שלפתע פרצה דליקה וקרא ה'כרוז' לאמור הצילו... שריפה משתוללת, מיד רצו כל אנשי העיר עם דליי מים וכיבו את השריפה. כשחזר הכפרי הנבער מדעת לביתו סיפר בהתלהבות לכל אנשי הכפר הדומים לו שראה דבר פלא בעיר, שצועקים ונכבית הדליקה... ונמלכו לנהוג אף הם במנהג נכבד זה... וכאשר פרצה שריפה לאחר זמן בכפר עמדו וזעקו, וכמובן שלא הועילו ולא כלום... הגיעו במרוצה לאנשי העיר והתמרמרו בפניהם מדוע אצלכם הועילה 'הסגולה' הסבירו להם שאין התכלית בזעקה אלא במעשה... ואין הזעקה אלא כלי לאסוף את העם לכבות את האש. כך כיוצ"ב

החרדי, שהיה מוטל על הכביש בחוסר אונים מוחלט. הם לא הצליחו להבין איך ייתכן שכל מה שמעניין אותו ברגע כואב זה היא השבת. כאשר עזבו את זירת התאונה והמשיכו בדרכם, הרהרו בני הזוג בגבורת הנפש של איש זה, שגם כאשר עוברים עליו באותם רגעים ייסורים נוראים, אינו חושב על עצמו, אלא כל מעייניו נתונים בריבוננו של עולם, ובמתנה הטובה שקיבלנו ממנו, היא השבת שהעניק לעמו, ועד כדי כך נחרטה בנפשם הפגישה עם היהודי הפצוע, שהם הרגישו חובה לברר את זהותו ולבוא אליו לביקור בבית החולים.

ואכן, כאשר הגיעו למיטתו של הרב בביה"ח, והציגו שהם היו נוכחים בעת התאונה שאירעה עמו, נדהמו להיווכח בשנית, שהדברים שהשמיע מעל מיטתו נסובו על הזכות הגדולה של העם היהודי בשמירת שבת.

כשנפרדו מהפצוע נישק אותו האיש החילוני בחום רב, ואמר בפני כל הנוכחים - "רק עכשיו אני מבין את מעלתם של לומדי התורה, אם אדם שנמצא בבית המדרש יכול להפוך את עצמו מבהמה לאדם, והדבר היחיד העומד לנגד עיניו הוא רק שם אלוהים והכנסתם של יהודים נוספים בעול קיום המצוות, והוא שונה מדמותם של אנשים שמקומם אינו בבית המדרש, ששם כל אחד דואג לעצמו".

קידוש שם שמיים גדול היה באותה שעה בבית החולים.

(י"תד נאמן')

במהלך השיחה המיוחדת עם הרב, נחשפנו לא מעט פעמים לסיפור התאונה שאירע עם הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א לפני כט"ו שנים, שאחריה אמרו הרופאים שככל הנראה לא יוכל יותר לעמוד על רגליו, וכשאנו רואים אותו, ב"ה מרקד ושר לכבודו יתברך, הרי שרואים אמנה חושית לנגד עינינו, ואכן הרב דואג לומר בפנינו כי הוא חש "כבן ט"ו שנה בלבד". שכן מאז אותה תאונה דרכים הוא חש כי קיבל מהבורא יתברך את חייו במתנה, ועל כך כולו מלא הודאה לבורא יתברך דבר יום ביומו, וראוי להודות ברבים, שיוכלו ללמוד מכך לקח.

ולגוף המעשה, הדבר התרחש לעיני קהל רב בשעה שמכוננית ובה נהג שוטר, פגעה ברב בלכתו ברחוב, ופצעה אותו ברגליו. הרב שליט"א הופל אל הכביש שותת דם, והנהג שהיה שוטר נתקף גם הוא בהלם, הוא מיהר לגשת אליו ולשאול במה אפשר לעזור לו? הגר"ש גלאי בעוצם ייסוריו וכאביו, לא שכח את אלוהים, ולמרות שהדיבור ברגע זה היה מאוד קשה עליו, וכמעט בלתי אפשרי, השיב לשוטר שפגע בו בחמימות - "אם אתה רוצה לעזור לי, קבל על עצמך לשמור שבת..."

בעת שהתרחשה התאונה עברו במקום בני זוג שעדיין אינם שומרי מצוות, גם הם מיהרו אל הפצוע לנסות ולסייע, ואז הזדמן להם להאזין לשאלתו של השוטר, ולשמוע בתדהמה את תשובתו של היהודי

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בספר 'שפתי חיים' (מידות א) הסבר נפלא שמביא הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל, בשם הגאון הצדיק רבי נחום זאב מקלם זצ"ל:

בכל אדם טבועות מידות רעות מעודו, "כי יצר לב האדם רע מנעוריו", אלא שלא תמיד הדבר מורגש. למה הדבר דומה, ליין הנמצא בחבית, שבוודאי מצויים בו גם שמרים, אלא שהם שוקעים לקרקעית החבית, לכן הם לא מורגשים. מתי מרגישים בהם? כאשר מנענעים את החבית אנה ואנה, אז השמרים צפים ועולים למעלה. אך כל זמן שלא מזיזים את החבית ממקומה, אפשר לשתות ולשתות בלי לחוש בכלום.

הנענוע הפנימי של האדם הוא לימוד המוסר!

אור האמת ללא כחל וסרק הבוקע מדברי חז"ל גורם לאדם להבחין מה הם מקומות התורפה שלו, מהיכן נובעים רצונותיו ומניעיו, ומעלות ומציפות לכור הבחינה את אותן מידות רעות השוכנות עמוק עמוק בתוכו, ורק כך הוא מסוגל לעקור אותן משורשן.

על ידי שנתמיד בלימוד המוסר נזכה ללכת בדרכיו של הקדוש ברוך הוא להידבק במידותיו, לתקן הפגמים בנפשותנו. כך תהיה לימוד התורה זך וטהור, וקבלת עול התורה בשלמות, להתגדל ולצמוח בקנייניה, ולגרום נחת רוח ליוצרנו.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא' - קטעים מלוקטים מפרשת אמור)

המשגיח באמצעות כתיבה בלבד. הוא כתב על פתק שאלה: "למדנו רבינו! כיצד מתקנים את המידות?". השיבו המשגיח תשובה נחרצת שאינה משתמעת לשתי פנים: "לא מצאתי שום עצה לתיקון המידות מלבד לימוד המוסר!". ואכן, הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל, רבה של קריניק, מביא במאמרו מסמך קבלות שקיבל על עצמו רבי חיים עוזר לשנת תרצ"ד, שם מופיע בסעיף השני כך: "לעייין בכל יום לכל הפחות שעה קלה בספרי מוסר כמו 'שערי תשובה' לרבנו יונה ו'מסילת ישרים' וספרים הדומים להם, ולחשוב בכל יום חשבון הנפש".

ורבי חזקיהו יוסף כותב על כך בהתפעלות: "סעיף זה בכלל הפתעה גמורה היא גם למקורביו; כי כמדומה מעולם לא ראהו איש מעיין בספר מוסר, ולא נחשב מעולם בין בעלי המוסר. ואם כי צדקתו ויראתו הגדולה נודעת לכל, אך מעולם לא נתן אותיותיו אותות כי הוא מעיין כל יום בספרי מוסר בפועל, וכסבורים היינו תמיד שאין זה מתאים כלל לתכונותיו, כי רק בתורת ד' חפצו וממאור התורה ישאב כל אורו, ואמנם טעינו. למרות טרדותיו העצומות עוד האציל לו מועד גם לזה, ויעשנה לו לחוק".

הרי שגם רבי חיים עוזר שאב את טוהר מידותיו, מכוח לימוד המוסר, כי אין עצה אחת לתקן המידות מלבדה - כלשון המשגיח.

מדוע לימוד המוסר הוא המניע המרכזי לתיקון המידות, ראיתי

"אבל למה באירועים רבים כל כך, מתפרצת המועקה הזאת של הבדידות ועולה ממסתרי הנפש? מה יש בה, בתמונת היער העבות, שהיא חוזרת על עצמה? מדוע היא מטרידה אותי ורודפת אחריי? בל נגזים, אין זה כזיכרונות הקשים והמרים של היהודים, אשר סבלו בגטאות ובמחנות המוות. אבל בכל זאת מה הרדיפה הזאת? "ואולי, היא הנותנת! אולי לא רדיפה יש כאן, כי אם גם זה מחסדי הבורא יתברך עליי, שבכל פעם כאשר תמונת היער מרצדת בתודעתי, עלי פשוט לקום להודות לו, על שליווה אותי ביער ושמר עלי, שלא ללכת בשביל השמאלי אל מלכות המוות; על כי החייל השווייצרי הורה לנו להרכין את הראש, לבל יבחינו בנו הגרמנים שצעדו בסמוך; על שהשווייצרים הצילו ארבעה ילדים יהודים; ועל שהבורא הביא את אחותי לבית חולים, ונכפה עלי להיות איתה, כדי שאכריז על השבת בדיוק כאשר הרבנית רוזנגרטן תעבור לדינו. ואולי, ובגלל זה אני מפרסם את התיעוד הזה, כדי להודות שוב להשגחה העליונה, שהיטיבה עמי ומיטבה עמי ללא הרף. לא אולי - ודאי!".

(מתוך עלון האמונה גליון 210)

שהיא חולפת במסדרון, היא שמעה אותנו אומר בצער: "אני לא יודע מה יהיה. אני לא יודע מתי נכנסת השבת". גברת רוזנגרטן הבינה שמדובר בילד יהודי, נעצרה ושאלה אותו: 'מי אתה?' והילד השיב לה: 'מוריס (משה בצרפתית) גרילק'. לרגע עמדה כהלומת רעם והתרגשה ביותר, ומיד צלצלה לציריך בשמחה ובישרה: 'מצאנו את הילדים!...'

"איך הגנו לבית החולים? אחותי חוה שתחי' חלתה במחנה, ולא רצתה בשום אופן להתפנות לבית החולים בלעדיו. הטרואומה של הבדידות רדפה אותנו, ולכן הנהלת המחנה התרצתה ושלחה אותי עימה לבית החולים. ואני, שנס משמים 'בדיוק' שמירת השבת הטרידה את מנוחתה, ואף חלקתי בקול רם את דאגתי עם אחותי השוכבת בחדר, העליתי את השאלה בקול רם.

"אישה יהודייה מסויימת, והיא דווקא, מזדמנת במקרה (מה?! 'במקרה?!') ללואזן, ונקלעת למסדרון המחלקה ב-ד-י-ו-ק ברגע שאני משמיע את דאגתי הדתית על השבת הקרבה... וכל השאר היסטוריה....

כיום, רבי עמרם כבר בחציו השני של העשור העשירי לחייו, עד מאה ועשרים. הוא עדין פותח את בית הכנסת בכל בוקר בשעה חמש, מפעם לפעם הוא אף נוזף בי בחיוך על איחור של דקה או שתיים... כאשר אני מתבונן בר' עמרם מניח את התפילין על זרועו, שעליה מקועקעים מספרים, איני יכול אלא להתפעל ולקוות שגם ילדינו, הדור הצעיר, ילמדו מאותם אנשים מיוחדים את משמעותה של הקרבה. שילמדו מהם להתגאות ביהדותם ולהדבק במצוות כמותם. כאשר ילדינו יתבוננו בשרידי דור העבר, אולי גם הם יזכו להבין את המשמעות של 'להיות יהודי', לגדול מתוך אמונה תמימה בריבוננו של עולם, ולנצל כל רגע של חיים כדי להידבק בה', בתורתו ובתפילתו. אותם יהודים משמשים בעבורנו כתמרור וכסימן דרך, כי למרות הטרגדיה, אף על פי שאבדו את כל אשר להם, אם נשארנו בחיים סימן שחייבים להמשיך, להתפלל, להודות ולקוות.

(מתוך עלון 'וכל מאמינים')

דקות לאחר מכן גם אתה תבוא אחרי... יש לך שתי דקות להתעטר בתפילין, לומר 'שמע ישראל' ולחזור לצריף'...

"מאותו יום ואילך, במשך ששת החודשים שחלפו עד שהועברנו לברגן-בלזן - לשם לא יכולנו לקחת את התפילין איתנו - בכל בוקר השכמנו, חברי ואני, חמש עשרה דקות לפני כולם. זחלנו לתוך הגומחה שמתחת לצריף, הנחנו תפילין ואמרנו 'שמע ישראל' בתורות, ואז יצאנו למסדר הבוקר. את התפילה סיימנו בצעדת הבוקר בדרכנו לעבודה.

"סכנתי את חיי יחד עם חברי מידי בוקר, כדי שגם בתוך האפילה שאפפה אותנו, נוכל לומר תודה לריבוננו של עולם ולהצהיר על אמונתנו בו. 'שמע ישראל...', זו הייתה המתנה הנפלאה ביותר שקבלתי בחיי, והיא הייתה בידי במשך ששה חודשים בלתי נשכחים..."

ממשיך הרב גולד:

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הפורתח בכל יום..

המיל היומי של 'דרשו'.

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ איזה 'כיבוי' נחשב כצורך 'אוכל נפש'?
- ◆ האם מותר לחבר שעון גז לכיריים ביום טוב?
- ◆ מדוע אסור לאכול ביצה קלופה שעבר עליה הלילה?

הרתיחה ויכבו את האש - נחלקו הפוסקים אם היא מותרת, ובאיזה מקרה.
 • אסור לחבר את צינור הגז שבכיריים ביום טוב לשעון גז, שיגרום לכיבוי להבת הגז בשעה מסוימת, כיון שבעצם חיבור השעון יש חשש של 'תיקון מנא'.

הלכות הקשורות לביצים

• לדעת השולחן ערוך, תבשיל שהתבשל יחד עם ביצה האסורה באכילה, שאינה קלופה - מותר באכילה, מפני שהקליפה מונעת את מטעם הביצה האסורה להיפלט החוצה. ולדעת הרמ"א, יש להחמיר ולנהוג בביצה שאינה קלופה כמו בביצה קלופה.
 • אכילת ביצה קלופה שעבר עליה הלילה, אסורה, מפני סכנת 'רוח רעה' השורה עליה. ויש אומרים שבזמן הזה רוח רעה זו אינה מצויה, אך יש מהפוסקים שהביאו את דברי הגמרא להלכה.
 • ביצה שמקורה בתרנגול, תטיל אותה התרנגולת ביום. וביצה שמקורה בחום הקרקע, בדרך כלל תטיל אותה התרנגולת ביום, אבל היא עשויה להטיל אותה גם בלילה.

הלכות שונות

• כפי שלמדנו, דבר איסור 'שיש לו מתירין', אינו 'בטל' ברוב, כאשר התערובת היא 'מין במינו'; אבל בתערובת 'מין בשאינו מינו', בטל אף איסור זה ברוב.
 • בענינים שונים בהם נדרשת עדות, ניתנת נאמנות גם לכאלו הפסולים לעדות, המכונה: 'מְסִיחַ לְפִי תומו'; והיינו, שמתוך שיחה אקראית של אותו אדם הפסול לעדות, נודע דבר העדות. בדרך כלל, נאמנות זו היא רק כאשר ההשלכה ההלכתית הנובעת מהשיחה נוגעת לאיסור דרבנן. ונאמנות זו ניתנת אף לגוי.

מהלכות מלאכת 'כיבוי' אש ביום טוב

• ביום טוב, בו מותרת מלאכת ההבערה, מותר לכבות אש או להקטינה, רק כאשר פעולה זו עצמה גורמת להבערת האש, או להגדלתה, אלאחר. אולם, הקטנת האש בפעולה שאינה גורמת להגדלתה, אלא שהיא נעשית לצורך הגדלת האש לאחר מכן - אסורה.
 • אסור לכבות אש ביום טוב שלא לצורך 'אוכל נפש', אולם, עשיית פעולה שתגרום לכיבוי האש, מותרת, באופנים מסוימים. ויש אומרים, שההיתר הוא רק במקרה שאם לא יכבו את האש יגרום הדבר להפסד כספי.
 • לדעת השולחן ערוך, כיבוי אש העומדת לשרוף את המאכל, וכל שכן כיבוי אש שרק תגרום לכך שלא יהיה מקום לאכול בו, וכדומה - אינם מוגדרים כצורך 'אוכל נפש'. ולדעת הרמ"א, הם מוגדרים כצורך אוכל נפש, אך אינם מותרים אלא כשאין עצה אחרת מלבד הכיבוי, ולכן, אם ניתן לגרום לכיבוי האש שלא בידיים, לחצוץ בין המאכל לאש, או לאכול במקום אחר - אסור לכבותה. ונחלקו הפוסקים בנוגע למקרה שבו האש עומדת לשרוף את המאכל, וניתן לכבותה, או לחילופין להבעיר אש אחרת ולבשל עליה - האם, לדעת הרמ"א, יש להעדיף את הבערת האש האחרת על פני הכיבוי.
 • הטיית בזיך של נר, באופן שהשמן מתקרב אל הפתילה, נחשבת כהבערה האסורה בשבת, משום שהדבר גורם להגדלת אור הנר. וכן הטיית הבזיך באופן שהשמן מתרחק מהפתילה, נחשבת ככיבוי, משום שהדבר גורם להקטנת אור הנר. ולכן, בהעברת נר ממקום למקום (באופן המותר בשבת) יש להעבירו רק בנחת, משום שטלטולו בחזקה גורם בהכרח להקרבת השמן אל הפתילה, או להרחקתו.
 • כיבוי להבת הגז על ידי מילוי סיר במים שיגלשו בשעת

סיפורי צדיקים

גליח 433
שנה ו' תשפ"א

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

דג יקר לכבוד ערב יום כיפור

אמר רבי תנחומא: מעשה היה ברומי בערב יום הכפורים, והיה שם חייט אחד איש ישראל והלך ליקח לו דג שמן לכבוד היום, נודמן הוא ונערו של אפרכוס שהיה מושל המדינה, ושניהם היו עומדים על המקח, והיה זה מעלה בדמים וזה מעלה בדמים עד שהגיע לשנים-עשר דינרים, ונטלו אותו חייט, באמצע הסעודה שאל אפרכוס את נערו: למה לא הבאת לי דג? אמר לו: מרי, לא אשקר לך, הלכתי ולא היה שם אלא דג אחד, ונודמנתי אני ויהודי אחד לקנות אותו, והיה מעלהו בדמים ואני מעלה בדמים, עד שהגיע לשנים עשר דינרים, מה היית מבקש שאביא לך דג בשנים-עשר דינרים? שאל הנער. שאל אותו: מי הוא? אמר לו: אדם פלוני. שלח אחריו ובא לפניו, אמר לו: מה ראית חייט יהודי שאכלת דג בשנים-עשר דינרים? אמר לו: אדוני המושל, יש לנו יום אחד, שכל החובות שאנו עושין כל ימות השנה הוא מכפר עלינו, ובשעה שהוא מגיע אין אנו צריכין לכבדו? אמר: כיון שהבאת ראייה לדברך הרי אתה פטור, מה פרע לו הקב"ה? הלך ופתח אותו דג, וזימן לו הקב"ה מרגלית טובה, והיה מתפרנס ממנה כל ימי חייו.

(עפ"י בראשית רבא ו"א - ד')

פרשת השבוע

אור גדול בליל יום כיפור

איתא מהרה"ק רבי פנחס מקארין זיע"א, הטעם שבליל יוה"כ כל בני ישראל בוכים, אפילו פשוטי עם, מכיון שבליל יוה"כ מגיע כזה אור, שא"א להשיגו, וא"א לסבול אותו, כי הוא יותר גדול מהגופים שלנו, ולכן מתלבש האור הזה בדמעות בני ישראל.

תחילת תשובה - ואהבת לרעך כמוך

איתא בשם הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זיע"א, אפילו בשעה שאדם הולך בערב יום הכפורים מלובש בקיט"ל ונרות בידו. אם יאמר לו חברו, לך עמי לטייל ודאגה בלבי אשיחנה, ילך עמו, כי מה הוא רוצה לעשות ביוהכ"פ? תשובה. וזה תחילת התשובה, כי "ואהבת לרעך כמוך" זה כלל גדול בתורה עכ"ל.

לעורר רחמים לפני כל נדרי

מסופר: פעם אחת כשבא הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זיע"א לביהמ"ד לתפלת כל נדרי, השעין

את ראשו על ידו על הבימה, ושהה כך משך איזה זמן. ואח"כ התחיל לומר כל נדרי וכו'. וכששאלוהו סיבת המתנתו, אמר, שהרה"ק בעל "קדושת לוי" מבארדיטשוב זיע"א אחו בכיסא הכבוד בפישוט ידיים ורגלים, לעורר רחמים על כלל ישראל. לכן המתין עד שיגמור לעורר רחמים.

ברכת שהחיינו בשמחה

פעם בליל כל נדרי אמר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א שאמר בשם אביו הרה"ק מוהרי"ד מבעלזא זיע"א, דאיך יתכן לברך שהחיינו בליל יום הקדוש? הרי שהחיינו בא לשמחה, וביום הקדוש אדם מלא פחד מזהר גאונו ית"ש. אמנם, אם האדם נותן אל לבו צדקת ה' לבני ישראל, לתת לנו יום קדוש ואדיר הלזה ליום סליחה וכפרה על כל עוונותיהם, והקב"ה פותח יד בתשובה, לא כהתשובה נפש החוטאת תמות. א"כ מזה גופא יתמלא האדם ברוב שמחה שיש תקנה לעוונותיו, ושפיר יוכל לברך בשמחה שהחיינו.

זמני השבת

זמני יציאת החג
ירושלים 7:04 ת"א 7:06 ר"ת: 7:42

יום הכיפורים

זמני כניסת החג
ירושלים: 5:53 ת"א: 6:08

והנה נשמע קולו של יהודי טהור הקנטוניסט

היה זה בשנת תר"ב או תר"ג, שנים קשות עברו על עם ישראל אשר ברוסיה הגדולה תחת מלכותו של הצאר הייתה זו אחת התקופות האיזמות בהיסטוריה של העם היהודי, מהולה היא בדם, בדמע ובקידוש השם, הגזירה הקשה ביותר שניחתה על עם ישראל באותן השנים הייתה גזירת הקנטוניסטים, שרק מוח אטום ולב אבן יכלו להמציא גזירה כה מחרידה ומזועזעת את הנפש, מיטודותיה היו אלו חוליות של סדיסטים מצבאו של הצאר שעברו בערים ובעיירות היהודיים ברחבי רוסיה, וחטפו לעבודת הצבא ילדים ונערים צעירים לעבודת הצבא, על הצעירים לתת מחייהם עשרים וחמש שנה בעבור עבודת הצבא בשירותו של הצאר, הילדים נחטפו מביתם ולעתים מתוך זרועותיהם של ההורים ההמומים והבוכיים, ונלקחו בכוח למקומות לא נודעים שם חויבו לעבודות קשות בשירות הצבא, חונכו בקשיחות ואף נדרשו להמיר את דתם, אמנם קנטוניסטים אלו היו צעירים אך רבים מהם מסרו נפשם על קידוש השם, הם עברו עינויי מוות ממש ולא בגדו בתורתם ובעצמם, הם החזיקו מעמד עשרות שנים, לא זו בלבד שלא נתפתו לשידולי הקצינים הרוסיים של הצאר האכזרי, אלא עוד הוסיפו קדושה על קדושתם, עשרות בשנים עונו נתייסרו והוכו עד מוות.

לחיילים יהודים אלה היה בית כנסת עשוי מקרשים פשוטים ללא שום פאר, אולם בעבורם היה זה ארמון, שבאו אליו בשבתות וחגים לשפוך את שיחם לפני הקב"ה. חוק היה בבית הכנסת, שלפני העמוד יעברו רק החיילים, באשר הם ידעו להתפלל מכל הלב והנפש בעבור חבריהם בצרה. בימים הנוראים באותה השנה הגיעו בנוסף ליהודים וחיילים רבים להתפלל בבית הכנסת הצבאי, גם שני מאורות ישראל שבדור ההוא: הרה"ק ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א וראש ישיבת וולאזין הרה"ק רבי יצחק זיע"א. שני צדיקים אלה נודמנו לעיר הבריה בקשר לעניינים ציבוריים שעמדו באותם ימים בראש סדר יומו של העם היהודי ברוסיה, היה עליהם להופיע בפני שרים רמי מעלה ולרגל שליחות המצווה נשאר בפטרסבורג גם ליום הכיפורים, מובן ששני הצדיקים באו להתפלל בבית הכנסת היחידי בעיר, הוא בית הכנסת הצבאי, בית הכנסת היה מלא מפה לפה, חיילים בדרגות שונות ובלבושים שונים התקבצו ובאו, פניהם מלאו חרדה הם ידעו כי כעת נחרץ גורלם שהיה מר בלאו הכי, הם ידעו כי חייהם תלויים להם מנגד במשך כל השנה, וכל לבם היה נתון למחשבותיהם הנוגות, לא היה להם לא בית ולא משפחה, הם נלקחו לצבא בעודם נערים קטנים, לאחדים מהם כבר עברו שנה מהיום המר שבו נקרעו מחיק אמותיהם, רבים מהם כבר לא זכרו את בית אביהם, אפילו מראה הוריהם נטשטש זה מכבר, את עיירתם בוודאי לא זכרו, אולם בלבם נשארו יהודים נאמנים, אחד מהם עוד זכר את פניו של רב העיירה שלו, פניו היו שחורות כשולי קדרה שעה שנלקחו מביתם ומעיירתם בכוח הזרוע, הרב חיבק ונישק את כל אחד מהילדים, ולא הפסיק לבכות ולנחמם בשעה שהשיירה האומללה החלה לצעוד, רץ אחרי הילדים ודיבר אתם וכך אמר להם הרב: הנביא אמר לעמו הציבי לך ציונים, גם אתם ילדי אברהם יצחק ויעקב חייבים להציב לכם ציונים בדרככם הקשה של

קידוש השם, חייבים אתם ילדיי היקרים לציין את שקורה לכם בציונים של התורה, אל תשכחו את הדרך שהלכתם בה עד עכשיו, כדי שתוכלו למצוא אותה ברצות ה', אם יפריעו לכם להתפלל כל יום אל תשכחו לקרות קריאת שמע שלוש פעמים ביום לכל הפחות, אם יכריחו אתכם לאכול טרפות אל תשכחו לשפוך ארצה מכל מאכל שלוש כפות מן האוכל, כדי שלא תשכחו שאכלתם טרפה, אל תמצצו את לשד העצמות הטרפות, אלו יהיו הציונים בדרככם, זוכר הוא היטב את דברי הרב ואם כי שכח כבר הרבה דברים, את הציונים הללו לדרכי היהדות הוא לא שכת, והנה הוא עומד כעת בבית כנסת אחרי עשרים וחמש שנים של שמד ושל עינויים, אין לו מה לקוות רק כשיזקינו ולא יהיו עוד כשרים לעבודת צבא או אז ישחררו אותם, אולם אז כבר יהיו שברי כלים ולא יצילו עוד לשום מלאכה, הם יגמרו את שארית ימיהם באיזה בית זקנים לעניים. הבכיות נשמעו היטב בין כותלי בית הכנסת, הקצינים שמרו עליהם ידעו כי מותר ליהודים להתפלל, הם גם ידעו כי אין להם מה לפחד מהחיילים היהודים, ועזבו אותם לנפשם, משך כל היום לא עזב שום חייל את בית הכנסת שכן היה זה יומו הגדול, פה יהודי חופשי הוא, פה עיניו טהורות כנפשו, וכל נימי נפשו נמסרו ביום זה לאלוקיו.

פנה יום, השמש עמדה בראשי האילנות, הגיעה עת תפילת נעילה רחש בקרב הקהל, יש שרצו לכבד את אחד מגדולי ישראל הנמצאים בבית הכנסת לעבור לפני התיבה בתפילת נעילה, וכי מילתא זוטרתא היא שה"צמח צדק" או הגאון מוולוז'ין יהיו שלוחי ציבור, קהילות אחרות היו נותנות כל הון דעלמא בעד כבוד גדול כזה, והנה ניגשו כמה חיילים והביעו את רצונם כי מן הראוי לכבד בתפילה זו את אחד החיילים, יען כי הוא ואולי הוא היחידי שראוי לזה מכל הבחינות, הם סיפרו כי אף לא אחד מהם עבר גיהנום כמו אותו החייל, כל הייסורים עברו על גופו ואין בו איבר שלא ספג ייסורי איוב, הוא קידש את השם כאחד מקדושי ישראל, ולא קם כמוהו שהחזיק בתורת אלוקיו אחרי עינויים כה נוראים, אחד החיילים ניגש אל גדולי ישראל ששמעו על כך ואמר להם תבקשו נא רבותי שיגלה לכם את בשרו ותיווכחו כי אין בו אפילו חוט אחד שרשע אין בו פצעים, הוא כולו שותת דם, תראו נא אין בשרו נראה כלל כבשר אדם אלא כעור חרוך. מי הוא החייל האלמוני הזה? הנה הוא עומד בפניה כולו נתון בתפילתו, עיניו מעיין של דמע עומד הוא כפוף על גבי מחזורו, בקושי אומר את התפילה כיוון שבקושי יודע לקרוא בו, לא הספיק ללמוד הרבה ומה שלמד שכח במשך השנים הרבות בין הנכרים, אולם הוא יודע כי הקב"ה חס ושלום לא התרחק ממנו, הוא יודע כמעט את כל התפילות בעל פה, ומכל שכן תפילת יום הכפורים, ושנית הלוא הבוחן לבבות, את הלב הוא רוצה, והרי הוא מסר את כל לבו ונפשו את דמו ואת לשדו, הוא לא הויל דמע של חולין אלא הכול לכבודו יתברך, הוא לא התאנח על כאביו ויסוריו האיזמים, אלא על כך שיסורים אלו מקשים עליו לעבוד את ה' מתוך שמחה, הוא מסר את כל גופו כל וריר ועורק שבגופו קודש לה'. הקב"ה יודע ורואה את גופו הקרוע לגורים, אלפי השוטים שעברו על גופו חרטו בו את אותותיהם, יבואו החורים בגופו הצלקות וכו' ויעידו בפני מי שאמר והיה העולם, כי הוא נשאר בכל זאת יהודי וכל בקשתו היא להישאר כזה.

תפילת נעילה – החץ האחרון

עד כמה כוחה של תפילת נעילה ביום הכפורים: מעשה בציד שתעה בנבכי היער, וניסה למצוא את הדרך לחזור לביתו, כל רגע ורגע היה מוכן ומזומן לקדם פני הרעה בדמות חיות טורפות או שודדים, וכך כשקשתו בידו הלך בפחד ובאימת מוות, לפתע פתאום שמע תנועה מבין העצים, ומיד שיגר לעברו חץ, כשהתקרב הצייד בזהירות ובשקט לבדוק אל מי ירה, ואם הצליח לפגוע, נוכח לגלות כי אין זה אלא שיח יבש. לאחר מכן שוב ראה משהו חשוד מבין העצים, ושוב שיגר חץ לעבר המקום, אך גם בפעם הזאת גילה כי לא היה זה אלא אבן.

אולם לחרדתו הבחין הצייד כי לא נותר בידו אלא חץ אחד, שהוא החץ האחרון העומד להגנתו מפני המזיקים. ואז נשמעה לפתע שאגת אריה אדירה, לבו פעם בחזקה כשהוא אוחו את החץ בידו, והוא יודע עד כמה עליו להיזהר בו כי חיו תלויים בחץ היחיד הזה.

כך גם האדם בימים הנוראים האלו, כאשר ספרי החיים וספרי המתים פתוחים לפני הקב"ה, הסכנה אורבת לכל אחד ואחד, כמו שאמרו "בינונים תלויים ועומדים", הנה כבר ירה האדם את החץ הראשון, וגם את החץ השני וגם את השלישי, הלא המה התפילות שהתפלל בראש השנה וביום הקדוש, אולם אין האדם בטוח שהתפילות אכן התקבלו לרצון לפני אדון כל, אולי לא התפלל בכוונה ראויה ורצויה, ומי יודע כמה מחשבות זרות התערבבו בהם, ולא נותרה בידו אלא התפילה האחרונה, תפילת נעילה, שהיא החץ האחרון, וחיוו תלויים בה וממידת הכוונה שיכוון בה.

(המגיד מדובנא זיע"א)

הוא הרים את ראשו ומי שהסתכל בעיניו ראה שהעיניים היה בהן הרבה מן הצער העמוק שרק עיניים יהודיות יכולות להביעו, היה בהן מן הביטחון האיתן שרק עיני יהודי מעונה יכולות להביעו, היתה בהן מן העקשנות האילמת שרק בעיניים יהודיות אפשר למצאה. "שיתפלל הוא תפילת נעילה פסקו הגאונים הצדיקים".

נתעטף החייל בטליתו וניגש לעמוד, שקט של שעת נעילה שקט של הרגעים האחרונים שלפני נעילת השער כל העם עמד מלא רטט, וחיכה לניגונו של החזן אולם הוא לא התחיל לנגן. נו... נו... פתאום מתוך השקט המתוח נשמע קולו של החייל המעונה, קול עבה ומגושם מלא סבל, הקול הדהד בחלל בית הכנסת כאילו מישוהו הכה בקורנס על גבי דבר עמום, כולם הפנו את ראשיהם לעברו, טליתות ניטלו מעל גבי הראשים עיניים הופנו אליו, אולם הוא לא ראה את כל זאת, הוא עמד בעיניים עצומות וראה את כל חייו לפניו, הוא חש את צליפות השוטים על גבו, הוא שמע את צעקות הפרא של הקצינים שהתעללו בו עשרות בשנים, הוא ראה את עצמו הולך בין מאה חיילים כשבדיהם מגלבים ארוכים המצליפים על גבו שותת הדם, באוזנו נחרטה צעקת השבר של אמו בשעה שלקחו אותו לצבא, לפניו עברו לילות ארוכים מלאי כמיהה ותקווה, הוא אסף את דמעותיו והנה הן נהרות, אולם אחרי ככלות הכול הוא בכל זאת נשאר יהודי, והנה הוא עומד לפני העמוד ועל ידו מאורי ישראל הם ישמעו את תפילתו, כי זכה היום להיות שליח הציבור הזה. נו... נו... עובר רחש לחש.

כן, כן! מיד הוא יתחיל להתפלל, אולם קודם לכן עליו להגיד דבר מזה לבורא העולמים. אין זו תפילה אלא שיחה קצרה. כי הרי אין לו בעולם אף לא אחד שיוכל לדבר איתו, תמיד הוא צעק אליו וכעת, בשעה שכמעט כל חייו כבר מאחוריו, יש בפיו משהו להגיד לו. והנה נשמע קולו של החייל, קולו של יהודי טהור: "רבנו של עולם! הנה אני עומד לפניך בתפילה, ועלי לבקש כמו כל אדם מישראל המבקש על נפשו ועל נפש ביתו, ובכן, על מה מבקש כל יהודי ממך? שיתן לו בנים, חיים ומזונות. אולם אני רווק, ולא רציתי להתחתן עד היום מטעמים הידועים רק לך ולי, בורא העולמים. חיים אינני מבקש, כי מי כמורך יודע כי טוב מותי מחיי, כי מה הם החיים שלי? דמעה רודפת דמעה, ובכל זאת אני מבקש עלי את המוות, גם על מזונות אינני מבקש, כי הרי אני משרת בצבא הצאר ואוכל על חשבונו. ובכן, בוראי, מה עלי לבקש ממך ברגע זה? הוא השתתק קמעה, דומיה נשתררה בבית הכנסת, אף לא אחד לא העז להסב ראשו, שמה יפריע לדומייה. "רבון העולמים, לי הפשוט אין כאן אלא לבקש בקשה אחת ויחידה: יתגדל ויתקדש שמייה רבא!..."

צ'ין אדם לחברו

מעשה רב של רבי ישראל

פעם כשהיתה מחלת חולירע שולטת בעיר ווילנא, ציוה הרה"ק רבי ישראל מסלאנט זיע"א בערב יום כיפור, להביא לידיעת הציבור על ידי פרסום מודעות, שאסור לצום כדי לא להחליש את הגוף, שכן אז עלולה המחלה להתגבר חלילה, כשנודע לו כי המתפללים מהססים לציות לו, מה עשה רבי ישראל סאלאנטער, לאחר תפילת שחרית ביום הקדוש, עלה על הבימה, חילק למתפללים עוגות שהביא עמו, ואף הוא בעצמו בירך ברכת בורא מיני מזונות בקול רם, ואכל עוגה אחת לעיני העם, כי לדעתו היה מדובר בפיקוח נפש בשעת המגפה.

למה הסתכל הצדיק אל תוך עיניהם של המתפללים

מסופר על הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א, שהיה נוהג ביום הכפורים אחר הצהריים להסתובב בבית מדרשו ולהסתכל בעיני המתפללים, היו שהתלחשו שמסתמא מתבונן הרבי על קלסתר פניו אם אכן נמחק עוונותינו וכו', היו אלו רק השערות, אולם פשר מנהגו לא נודע, שנה אחת כשרבי יהושע הסתובב כמנהגו הלך ושוב, אירע שמתפלל אחד אחזו בולמוס, מיץ אץ אליו הרבי, הוציא מכיסו חתיכת עוגה ותחב לתוך פיו, עד שאורו עיניו, רק אז נודע הסיבה למנהגו זה.

ניצחני בני

סיפר הרה"ק ה"אמרי אמת" מגור זיע"א: יהודי אחד נצחני, זה היה פעם

בערב יום הקדוש כשנכנסתי לחדרי, והנה יהודי ניגש אלי ומוסר לי פתקא (קוויטעל), מרוב טרדותי אמרתי לו: "תאמין לי שאין פנאי אף רגע אחד". ענה היהודי המיוסר ואמר: "לי יש זמן למעלה מעשרים שנים לטפל בביתי החולנית שהעניק לי הקב"ה, ואילו לרבי אין בשבילה אף רגע אחד", אמרתי לו: "נצחני בני, ניצחני".

מה עשה הרב בבית החולים

בזמן שביהן הרה"ק רבי שלמה זלמן ליפשיץ בעל ה"חמדת שלמה" זיע"א כרבה של וורשא, פרצה מגיפת החולירע בעיר, הוציא הרב כרוז בערב יום הכפורים ובו הדגיש שהאחים הרחמנים של בית החולים לא יבואו לבית הכנסת לתפילת כל-נדרי, וישארו עם החולים משום פיקוח נפשות. כשהגיע זמן אמירת כל נדרי בבית מדרשו של הרב, התאסף כל הקהל, והרב טרם הופיע, המתינו שעה ארוכה, וכשראו שלא בא, שלחו אל ביתו לראות אם לא קרה ח"ו דבר, אך שם לא מצאוהו וגם אנשי ביתו לא ידעו אנא הלך. עלה בדעתו של אדם אחד לחפש את הרב בבית החולים, ובאמת נמצא שם, התברר הדבר: כאשר יצא הרב מביתו לבית הכנסת, החליט לסור לבית החולים לראות אם שמרו האחים המטפלים את פקודתו, והנה לא נמצא איש מהם, כי כולם לא יכלו לוותר על תפילת כל נדרי, לכן נשאר הרב למלא את מקומם, עד שחזרו האחים.

תולדות דצדקיא

שבת קודש ח' תשרי
הרה"ק רבי נח ב"ר מרדכי מלעכוויטש (תקצ"ד)
הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראביטש ב"ר משה מאיהעל (תרט"ו)

יום ראשון ט' תשרי
הרה"ק רבי דוד הלוי מסטעפין ב"ר שמואל (תלמיד הבעש"ט - תקע"א)

יום שני יום הכיפורים י' תשרי
הרה"ק רבי משה יצחק (ר' איציקל)
מפשעווארסק ב"ר נפתלי (תשל"ז)

יום שלישי י"א תשרי
הרה"ק רבי צבי אריה מאליק ב"ר גדליה (תקע"ב)

יום רביעי י"ב תשרי
הרה"ק רבי אברהם המלאך ב"ר דוב בער (תקל"ז)
הרה"ק רבי שמואל ב"ר מנחם מענדל המוהר"ש מליובאוויטש (תר"מ)

יום חמישי י"ג תשרי
הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש ב"ר אברהם המלאך (תקפ"ח)
הגה"ק רבי עקיבא אייגר ב"ר משה (תקצ"ח)

יום שישי י"ד תשרי
הרה"ק רבי ישראל ב"ר שבתי מקאזניץ (תקע"ה)
הרה"ק רבי יוסף צבי ב"ר ישראל דושינסקי (אב"ד ירושלים - תש"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נליאל הבן רבינוביץ שליט"א
פז"ס "גם אני אודר" רפרום יוסף הרש"י על המצוות.

דיני עניית אמן (ו')

א) לא יענה אמן קטופה, דהיינו שמחסר קריאת הנו"ן, ואינה מוציאה בפה שתהא ניכרת. (שו"ע או"ח סימן קכ"ד סעיף ח')

ב) לא יפסיק באמצע המילה של אמן. (רמ"א שם)

ג) לא יענה אמן יתומה, דהיינו שלא ימתין עם העניית האמן, אלא מיד שכלתה הברכה מפי המברך, יענה אמן. (רמ"א שם ובשו"ע הרב סעיף י"א)

גמר חתימה טובה ושנה טובה ומבורכת
לכ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א
לכל הנלווים אליו ולכל בית ישראל

קרית קרעטשניף רחובות
טל': 052-714471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

שרידי אבות

פניני עין חמד

יוצא לאור 7"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֵׁת הָאָזִינוּ - הַגְּדֵרֶת יְעָדִים

"צור ילדך תשי... מחללקך..."

וַיִּנְאֹץ מִכַּעַס בְּנָיו וּבְנֹתָיו" (דברים לב. יח-ט)

אחת, שתפקידה היה לבשל את ארוחותיו. האוכל, שאותה אישה הכינה, לא היה ערב לחיך בלשון המעטה, וכמעט שלא היה ראוי מלאכל אדם כלל.

רבינו כדי שלא לבייש את האישה ולשמור על כבודה, הכריח את עצמו לאכול את כל מה שהכינה עבורו עד תום!

האישה שראתה, כי רבינו מסיים את ארוחותיו, חשבה שהוא אוהב את האוכל שהיא מכינה. היא הגדילה לעשות ובישלה עבורו מנות גדולות יותר. גם אז רבינו אכל כל מה שבישלה!

פעם אחת אחותו של רבינו הגיעה אליו לביקור. היא הסבה איתו לסעודה וטעמה מהאוכל המוגש לפנייהם וכמעט שהקיא את כל מה שבלעה. היא שאלה אותו כיצד הוא מסוגל להכניס לפיו אוכל גרוע שכזה? רבינו ענה לה, שהוא מכריח את עצמו בכל פעם לאכול, כדי שלא לבייש את האישה.

לימים, רבינו סיפר בבדיחות הדעת, שאחותו גמלה איתו חסד גדול. כדי להציל אותו לפחות בפעם הזאת מלאכול, היא הכניסה את כל התבשיל לכיסיה, כך שהאישה המבשלת לא הבחינה בכלום.

בברכת שבת שלום וכתובה וחתימה טובה הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאלו בן סילביה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה משה בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קטנב בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

הגאון הרב אברהם אלימלך בידרמן שליט"א כתב (באר הפרשה): סיפר הרה"ח ר' חיים ארנפלד ביאור נפלא ששמע מהאדמו"ר מצאנז הגאון ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל ביום הכיפורים מיד לאחר המלחמה על הפסוק: "צור ילדך תשי ותשכח אל מחללקך, וירא ה' וינאץ מִכַּעַס בְּנָיו וּבְנֹתָיו" (דברים לב, יט)

"צור ילדך תשי"- בורא עולם משפיע על האדם ונותן לו חיים, פרנסה, כבוד וכיו"ב. אולם האדם שוכח מכל טובותיו של בורא עולם ועושה מעשים כנגד רצונו.

על זה נאמר: "מחללקך": נחלק מילה זו לשתי מילים: "מחול לך", דהיינו הקב"ה מוחל לחטאים שבין אדם למקום.

"וירא ה' וינאץ"- אולם, על מה ירבה ויגדל כעסו של הבורא? "מִכַּעַס בְּנָיו וּבְנֹתָיו"- ממה שחלילה מכעיסים ומכאיבים לבניו ולבנותיו. על בין אדם לחבירו בורא העולם אינו מוחל.

לפני כל מעשה שאנחנו עושים- עלינו לחשוב היטב שמא חלילה נפגע במעשה זה בזולת. לפני שנדבר, נחשוב האם הדיבור הזה עלול לפגוע במישהו. אם כן- כמובן שלא נעשה את אותו מעשה או שנדבר את אותו הדיבור.

עד כמה רבותינו נזהרו שלא לפגוע חלילה באף אדם. על הגאון מרן הרב משה פיינשטיין זצ"ל הובא סיפור מופלא (ב'אגרות משה- מאן מלכי רבנן). מהסיפור ניתן ללמוד עד כמה הגאון נזהר שלא לפגוע חלילה באף אדם בעולם.

כאשר התמנה רבינו להיות רב בליובאן, הוא היה עדיין בחור. בני העיר שכרו עבורו אישה

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן אריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

זמני לכת

7"י	כנסת לכת	צאת לכת	ריבון חסן
17:56	19:07	19:49	י"ט
18:14	19:04	19:46	ת"א
18:15	19:05	19:47	מ"ט
18:15	19:06	19:48	כ"ב

שואל ומשיב בהלכה – יום כיפור

מה הן ההלכות יום הכיפורים?

שאלה

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א:

תשובה

בתפילת שחרית בערב יום כיפור אין אומרים תחנון ונוהגים לעשות התרת נדרים. אין עושים מלאכה בערב יום כיפור, והעושה אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם. מנהג טוב לטבול במקווה בערב יום כיפור (ללא ברכה). מי שאינו יכול ללכת למקווה, ישפוך על עצמו שנים-עשר וחצי ליטר מים, ואם גם את זה אינו יכול לעשות, ישהה תחת הטוש במקלחת, עד שתישפך עליו מכות של שנים-עשר וחצי ליטר.

אין יום הכיפורים מכפר על עבירות שבין אדם לחבירו עד שיפייס את חבירו. אדם שביקש מחילה, וחבירו אינו רוצה למחול לו, יחזור לבקש מחילה עד ג' פעמים וכל פעם ייקח עימו ג' אנשים, ואם עדיין מסרב חבירו למחול - אינו חייב לפייסו. ואם צריך לפייס את רבו, יחזור אפילו אלף פעמים, עד שיתפייס.

מכל מקום, לא יהיה אדם אכזרי מלמחול. וכל המעביר על מידותיו- מעבירים לו על כל פשעיו. חובה קדושה לבקש סליחה מהוריו ורבותיו. הבעל והאישה ימחלו זה לזה. טוב שיאמר: "הנני מוחל וסולח לכל מי שחטא כנגדי בין בגופי ובין בממוני".

נוהגים להתפלל תפילת מנחה, בעוד היום גדול, כלומר בשעה מוקדמת. בתפילת העמידה, אומר את הפסוק: "יהי לרצון אִמְרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ ה' צוּרִי וְגֹאֲלִי" (תהלים יט, טו). אחר כך יאמר וידוי "על חטא", כפי שנדפס במחזורים. יש נוהגים ללקות ל"ט מכות ברצועה, שמתוך כך יתן אל ליבו לעשות תשובה.

ילך לביתו ויאכל סעודה מפסקת. יש לפרוש מכל חמשת העינויים: אכילה, שתיה, רחיצה, נעילת נעלי עור ותשמיש המיטה, לפני שקיעת החמה. (מצווה מן התורה להתחיל בכל דיני התענית לפני שקיעת החמה, וראוי לנהוג כך לפחות רבע שעה קודם שקיעת החמה).

מצווה להדליק נרות לכבוד יום הכיפורים. לפני ההדלקה יש לברך "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם הַכִּיפּוּרִים". אין לברך על ההדלקה ברכת שהחיינו, אלא רק לאחר חליצת נעליים, מכיוון שבברכת שהחיינו מקבל על עצמו קדושת יום הכיפורים. נוהגים להתעטף בטלית קודם שקיעת החמה (כדי שיוכל לברך עליה), ומתפללים את כל תפילות יום הכיפורים בטלית, כדי שיתפלל בכוונה.

הכול חייבים להתענות ביום הכיפורים. גם נשים מעוברות ומניקות חייבות להתענות. אסור לרחוץ במים ביום הכיפורים, ואפילו להושיט אצבע במים אסור, ולא אסרו אלא רחיצה של תענוג, אבל אם היו ידיו או שאר גופו מלוכלכים, מותר לרחצם, מכיוון שאין זו רחיצה של תענוג. לא ישטוף את פניו ולא את פיו. ביום הכיפורים בשחרית יטול את ידיו לסירוגין עד סוף קשרי אצבעותיו בלבד ויברך על נטילת ידיים.

ויתור ושְׂכָרוֹ

אנחנו לא יכולים לתאר ולשער את החשיבות בשמיים של אדם המוותר. אין ספק, שמדובר במעשה לא קל כלל ועיקר, אולם השכר בגין מעשה זה הוא עצום. להלן סיפור המעובד מתוך 'מרב' שלום המלמד אותנו על כך.

יהודי אחד פנה לגבאי בית כנסת הנמצא בבני ברק. הוא ביקש ממנו להתפלל מוסף בשבת הקרובה לפני התיבה מכיוון שבשבת חל יום פטירת אימו עליה השלום. הגבאי קיבל את הבקשה ואמר לו שה'עמוד' שמור עבורו. בשבת בבוקר לפני תפילת שחרית אחד המתפללים ניגש אל הגבאי וביקש להתפלל תפילת מוסף לפני התיבה, מכיוון שביום זה חל יום היארציט של אביו.

תשובת הגבאי היתה כמובן שה'עמוד' תפוס כבר על ידי פלוני שביקש לפני מספר ימים לשמש כש"צ ביום שחל היארציט של אימו. הוא שמע את התשובה של הגבאי וביקש לקיים מניין נוסף מחוץ לבית הכנסת. הוא נתקל בסירוב בטענה שהוא גורם לפילוג בבית-הכנסת. התחיל ויכוח שהגיע לטונים גבוהים וצורמים בין המתפללים. חלק צידדו בבקשה שלו לקיים מניין נוסף וחלק טענו בתוקף, שאסור לעשות זאת גם אם מדובר ביארציט של הוריו.

המתפלל שהזמין ראשון אמר: "אני מוותר על העמוד". במוצאי שבת בשנת התגלגלה אימו המנוחה עליה השלום ובפנים שמחות ומאירות גילתה לו שבזכות הויתור שלו על ה'עמוד' היא זכתה לעליית נשמה גבוהה יותר מכל שנה ביום היארציט שלה ואמרה: "הויתור שלך הרעיש עולמות...".

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?
צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.
בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com	הקדשת העלון ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926	לשאלות בהלכה נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)
---	--	---

אם ראשונים כמלאכים- הגאון הרב יוסף צבי דושינסקי זצ"ל

הגאון הרב יוסף צבי דושינסקי זצ"ל המכונה 'מהרי"צ דושינסקי' נולד ב-כ"ה תמוז ה'תרכ"ז (1867) בעיירה פאקש שבהונגריה. בשנת ה'תרנ"ה (1895), כשהיה כבן 28 שנים בלבד התקבל לכהן כרבה של גלנטה שבסלובקיה, שם הקים ישיבה גדולה. בשנת ה'תרפ"א (1921) עבר לכהן כרבה של חוסט (הונגריה) והקים שם ישיבה. בשנת ה'תרצ"ג (1933) עלה לארץ יחד עם חלק מתלמידיו, והקים בירושלים ישיבה בשם 'בית יוסף צבי'. שימש כגאב"ד בירושלים. באלול ה'תרצ"ז (1937), השתתף בכנסייה הגדולה השלישית שהתקיימה במרינבד שבצ'כוסלובקיה, ונמנה כחבר ב'מועצת גדולי התורה'. גאון בתורה. שקדנותו היתה מופלאה. נפטר בערב סוכות, י"ד תשרי ה'תש"ט (1948). חי כ-81 שנים. ציונו בבית העלמין 'שערי צדק' בירושלים. בנו, ר' ישראל משה ממלא את מקומו.

סבא (מצד האב): ר' אהרון. **אביו:** ר' ישראל. **אמו:** מרת שרה עלקא. **אשתו:** מרת אסתר (בת הגאון ר' מרדכי יהודה לייב וינקלר- רבה של מאד). **מרבתי:** הגאונים ר' שמחה בונם סופר (רבה של פרשבורג), ר' משה פולק (רבה של בוניחד). **מתלמידיו:** האדמו"ר ר' יעקב ישכר בער רוזנבוים זצ"ל (האדמו"ר מנדבורנה), האדמו"ר ר' ישראל חיים הירש (רבה של בילקא ולימים האדמו"ר מבאדישל בירושלים), הגאון ר' דוד שלמה אייכלר (יו"ר העדה החרדית האשכנזית בירושלים), הגאון ר' יהושע סג"ל דייטש (אב"ד טרגו מורש שבהונגריה ולאחר מכן שימש כרב שכונת קטמון בירושלים). **בנו:** האדמו"ר ר' ישראל משה (שימש גאב"ד העדה החרדית בירושלים, וראש הישיבה והקהילה אחרי אביו). **מספריו:** **יתורת מהרי"ץ-** על התורה **יחידושי מהרי"ץ-** על מסכתות ברכות ופסחים **יצאן יוסף יתהילות מהרי"ץ-** על תהילים **ישות מהרי"ץ מעט צר"י-** ענייני חנוכה **הגדת מהרי"ץ-** פירוש על הגדה של פסח **דרשות מהרי"ץ-** למועדי השנה **יעוד יוסף חי-** תולדות חייו, הנהגות והדרכות, אגדות דרשות ושיחות (נכתב ע"י אחיו ר' משה מרדכי ותלמידו ר' יהושע סג"ל דייטש).

● יפר הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל: זכיתי ללמוד בישיבתו של מרא דארעא דישראל הגה"צ ר' יוסף צבי דושינסקי זצ"ל. ראש הישיבה היה לנו לדוגמא לאהבת התורה בשיעוריו הארוכים והמופלאים ובהרצת תורה, שלא ידעה גבולות. שיעוריו התקיימו אפילו בערבי שבתות וחגים, לרבות התקופות הקשות של המלחמות, שהתנהלו באותם ימים בין אנשי המחטרות מול חיילי הצבא הבריטי.

סיפור מדהים שהייתי עד לו, התרחש באחד הימים, כשרבינו אחז באמצע השיעור. הוא הקשה קושיה מסוימת ופתח בדפי המהרש"א לעיין שם בעניין. בחלל בית המדרש שררה דממה. התלמידים נזהרו שלא להפריע לעינו של ראש הישיבה. **לפתע נשמע פיצוץ עז, שהרעיד את כל הבניין.** תלמידי הישיבה נתקפו בפחד ובהלה ונסו מבית המדרש בריצה כל עוד נשמתם במ. בית המדרש נהפך כולו, כסאות וסטנדרים עפו והתגלגלו לכל הכיוונים.

בבית המדרש ההפוך נותרו שני אנשים: ראש הישיבה, המהרי"ץ, שהיה רכון על דפי המהרש"א והיה נראה בעליל, שהוא מנותק מכל הסובב אותו ואינו חש כלל בכל מה שמתחולל; וגם אני נשארתי לשבת במקומי, והסיבה – כדי לא להשאיר את רבינו לבד בבית-המדרש. עברו מספר דקות, ראש הישיבה הגביה את ראשו

ורצה להמשיך בשיעור, ונדהם ונבהל למראה עיניו: בית המדרש היה ריק מתלמידים. כשהבחין בנוכחותי, פנה אלי ושאל: "לאן נעלמו התלמידים?". שאלתי את רבי בתמיהה: "האם הרב לא שמע כלום?! הרי כל כל הבניין כולו רעד, רעש והמולה, איך יתכן שהרב לא שמע?! וסיפרתי לו כל מה שקרה. הגה"ק המהרי"ץ אמר, **שבאמת לא הרגיש מאומה.** (לב ישראל)

● יפר הרב ליפא גלדווירטה מנהל ומגי"ש בישיבה תולדות בברוקלין. פעם כשעבר ברחוב בין בנייני הישיבה ראה זקן אחד, שגר באזור, מסתכל בו בהשתאות. כשהתקרב ר' ליפא אליו, שאל אותו הזקן מה הוא עושה בישיבה ותוך כדי השיחה אליו, שאל אותו: "האם הכרת את הרבי שלי, מהרי"ץ דושינסקי?" - "כן, אומנם לא הכרתי אותו אישית, אבל מי לא שמע עליו". "אתה לא מכיר את הרבי שלי", ענה הזקן, "אני אגיד לך, מי הוא היה באמת". הזקן סיפר שהוא למד אצל המהרי"ץ בשנות העשרים בישיבה בחוסט. הגיעו ימי הזעם, וחייו היו תלויים מנגד. הוא ניצל בחסדי ה' מגאי ההריגה, אולם הוא התרחק ל"ע מדרך התורה.

הוא היה שבור ומדוכא כשעלה לארץ אחרי המלחמה. באחד הימים נפגש עם רבו מהרי"ץ דושינסקי. הוא ניגש אליו ופניו העידו שלא הכירו והזכיר לו את שמו. תיכף שאל אותו רבינו: "האם אתה הוא פלוני שלמדת איתי מסכת פלוני בשנה פלוני?" - "כן!", ענה בהשתוממות, "איך הרב זוכר את כל פרטי הפרטים לאחר כל מה שעבר עלינו בינתיים?".

הרב כתשובה הוציא מחיקו פנקס בלוי שבו היו רשומים כל שמות התלמידים שלמדו אצלו במשך השנים. "אתה רואה את זה? **בפנקס הזה רשומים שמות כל התלמידים שלי. מי יודע כמה מהם בין החיים ומי זוכר אותם בכלל. אצלי הם חיים וקיימים בלב, ואני נוהג לקרוא את שמותיהם ולזכור אותם בכל יום, כדי שלא ימוש זכרם מקרב הארץ.**" סיים הזקן את סיפורו. "נכון מאוד", אמר ר' ליפא, "אכן לא זכיתי להכיר את הרב הגדול שלך".

כאשר רבינו התמנה לרבה של העיר גלנטה סיפרו לו כשהגיע לעיר, כי לאחרונה פרצה בעיר מגיפת ילדים, וכבר מתו כמה ילדים ל"ע. הרב נדהם מהבשורה המרה, ולא ידע מה להשיב. כעבור מספר ימים קרא אליו את ראשי הקהל וחקר אותם, אם ביטלו לאחרונה איזה מנהג.

התברר שהם ביטלו את המנהג לשיר 'יגדל אלוקים חי', ביום ז' באדר. המנהג היה שאנשי החברה קדישא היו עוברים על פתחי הבתים ושרים זמר זה בניגון מיוחד וכופלים את הפיסקה "מתים יחיה אל-ל". כל אבא היה נותן ביצים, כמספר ילדיו הקטנים לטובת גחש"א. אחר כך ערכו סעודה. הם סיפרו, כי אשתקד ביטלו מנהג זה, שהיה נראה להם כמיושן.

כיוון ששמע כך אמר: "אכן נודע הדבר! **דעו שהראו לי בחלום את המילים 'מנהג עוקר דין', ולא ידעתי מה פשרן.** אולם עתה אני מבין שביטול המנהג שנועד לחזק את האמונה בתחיית המתים, הוא שגרם למתיחת הדין על ילדי העיר. לכן נקבל על עצמנו לחדש את המנהג קדם!". כשסיים פרצו כולם בבכי, וקיבלו עליהם להחזיר את המנהג, ולהיזהר בכל מנהגי ישראל. מאז פסקה המגיפה ויהי לפלא.

פְּגִיעָה וְתוֹצְאוֹתֶיהָ

לאחרונה השתתפתי בחתונה. שם פגשתי אדם שהיה נראה לי מוכר, אבל לא זכרתי מהיכן. אמרתי לו, שהוא מוכר לי, והוא גם כן אמר, שאני מוכר לו. אבל לא זכרנו מהיכן.

לאחר מספר דקות הוא נזכר ואמר לי: "אני הייתי חבר של אח שלך!". הוא מביט בי ואמר: "אתה, מסתמא, לא זוכר, אבל כשהיינו ילדים לפני שנים, הייתי אצלכם בבית, שיחקתי בכדור ושברתי בטעות את הבושם היקר של אמא שלך".

"אני זוכר, שכולם האשימו אותך שאתה שברת. אני מבקש ממך סליחה, מחילה וכפרה, למרות שבטח אתה לא זוכר את המקרה הזה".

כששמעתי את דבריו התחלתי לרעוד ולבכות. הרגשתי חיוורון עז. הכול צף ועלה. כל הילדות הקשה, המרה והאיזמה שליוותה אותי במשך שנים רבות!

הוא מביט בי ושאל: "מה קרה לך, הכול בסדר?! מה, אתה עוד זוכר את זה?". עניתי לו: "אתה שואל, אם אני זוכר את זה? אתה יודע מה קרה, כשאבא שלי חזר לבית? אתה יודע כמה 'שילמתי' על זה?!".

לפתע 'נפל' לו האסימון! הוא הבין, שבגלל המעשה שלו שילמתי מחיר יקר מאוד. אם אני עד היום זוכר את אותו מעשה, בטח לא סלחתי לו אף פעם.

הוא פנה אלי ואמר: "אני ממש מתנצל ומבקש סליחה. אני מבקש ומתחנן, שתמחל לי על כך!". עניתי לו: "אני אומנם אשתדל לסלוח לך, אבל זה יהיה לי קשה! עלי לעבוד על עצמי, כדי שאוכל לסלוח לך בלב שלם".

הוא אמר לי: "שתדע, שגם אני כבר שילמתי על זה! התחנתני עם משפחה שנקראת 'חשובה', ואין לי שלום בית. אני מסוכסך עם ה'שווער' שלי, הוא יורד לי לחיים, וכעת אנחנו בשלבי פרידה אחרונים".

"אגב, אתה מסתמא מכיר את ה'שווער' שלי - אתה זוכר שהיה בחיידר רב'ה שקראו לו...". ואז הוא הזכיר את השם של אותו רב'ה, שפגע בי והשפיל אותי!

הקב"ה מזמן את כולם לפונדק אחד. את הרב'ה ואת החבר של אחי ששבר את הבושם היקר ולא הודה. יש דין ויש דיין, ועל המעשים שלנו בין אדם לחבירו אנחנו משלמים גם בעולם הזה!!

כמה עלינו ללמוד מסיפור זה ולהיות זהירים מאוד בכל העניינים של בין אדם לחבירו. ובפרט- בדיבור ראוי, ובייחוד- בהימנעות מדיבורים מיותרים ושליילים, העלולים לגרום לנזק בלתי הפיך.

עד כמה עלינו להיזהר, שלא נפגע בזולתנו. לעיתים מעשה הנראה בעינינו כמעשה זניח, יתכן מאוד שהנזק שלו חמור ביותר, ואין אנחנו יכולים לאמוד את שיעורו.

בנוסף עלינו לזכור, כי מידה כנגד מידה לא בטלה מן העולם. בורא עולם זוכר את כל המעשים. אם חלילה פגענו בזולת ולא ביקשנו סליחה, אז יתכן מאוד שנגלה כיצד מעשה זה חוזר אלינו. כפי שעשינו - כך אנחנו עלולים חלילה לשלם.

להלן סיפור המעובד מתוך גיליון 'חיים של תורה' (מתוך שיחת הרה"ג ר' חיים טרנובסקי שליט"א). יש בו כדי ללמדנו, עד כמה עלינו להיות רגישים לצער הזולת.

מעשה היה באדם שבתור ילד הושפל מאוד. יום אחד כשלמד בחיידר ניגש למלמד תלמיד, שישב לידו בכיתה ואמר שהוא איננו מעוניין לשבת לידו! הוא ביקש שהרבי יושיב אותו במקום אחר. אותו רב'ה 'הגדיל לעשות'. הוא עמד בכיתה ושאל בקול רם: "ילדים, מי רוצה לשבת לידו?" - והצביע על אותו ילד שהיה דחוי.

האחד ענה: "לא אני!". השני צעק: "אין מצב בעולם שאני אשב לידו!", והשלישי צווח: "אפילו אם ישלמו לי - אני לא יושב לידו"... הרב'ה אמר לאותו ילד בקול רם מול כולם: "אתה רואה? אף אחד לא מוכן לשבת לידך!"... כמובן שהילד נפגע עד עמקי נשמתו.

בנוסף לכל זה, מספר ימים לאחר מכן, אחיו הגדול הביא שני חברים הביתה... לפתע האמא נכנסה לחדר, בו הם שיחקו וראתה, כי בקבוק הבושם היקר שלה שבור.

הצער והכאב שלה על בקבוק הבושם השבור היה גדול. מדובר היה בבקבוק בושם שעלה מאות שקלים! היא התחילה לצעוק בקול רם: "מי שבר את בקבוק הבושם היקר שלי?!"...

אחיו וחבריו עשו פרוץ של 'אינו יודע לשאול'. האמא כמובן פנתה אליו והאשימה אותו. הוא ניסה לומר, ש'זה לא אני' אבל זה לא עזר.

האימא איימה עליו ואמרה ש"עוד מעט אבא יגיע ותראה מה הוא יעשה לך. לא מספיק ששברת את הבקבוק, אתה גם לא מודה על האמת!". כאשר האבא הגיע ושמע מה שקרה, הוא 'חינק' אותו מכל הכיוונים...

"חלפו מספר שנים". מיודענו ממשיך בסיפורו ואומר: "אני הולך עם אותם רגשות קשים וייסורים. ה' יתברך לעד ולעולמי עולמים זיכה אותי באישה שעליה צריכים לומר - 'אשת חיל מי ימצא' - אישה טובה, אישה שנתנה בי אמון, אישה שבנתה אותי, גידלה אותי ושינתה את חיי. למעשה כל מה שיש לי זה רק בזכותה!".

לע"נ תנצב"ה	הרב הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירון ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחת ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זהרה ע"ה אברהם בן טובה ז"ל	הרב הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה חי יזי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה דוד יצחק בן פרחת ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל דוד בר חסיבה ז"ל חווה בת יעקב צבי ע"ה יצחק יצקן בן רחל ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל
---	---	---	---

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

יום כיפור

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

האינו

- א צדיק וישר הוא – קבלת הנהגת הבורא
- ג לפני ה' תטהרו – טהרתן של ישראל ע"י האמונה
- ד השוכן איתם – אמונה והכרה בכוח כל יחיד מישראל ובפרט בתפילתו
- ז מעבירין את רוע הגזירה – בצדקה וחסד יתבטלו כל החולאים וגזירות
- י גדולה תשובה – כחה של תשובה
- יב יעזוב רשע דרכו – רק יעזוב דרכו וכבר נחשב כ'צדיק'
- טו כי לא ידח – ענין התשובה שווה לכולם בלי יוצא מן הכלל
- יז שבת בו תשוב – שבת שובה

יום הכיפורים

- יה שבעת ימים קודם – ענין ההכנה לקראת יוה"כ
- יה זה כפרתי – מנהג כפרות
- יה כל האוכל ושותה בתשיעי – מצות אכילה בעיוהכ"פ
- כא שלא אכעוס היום – זהירות מיוחדת מן הכעס בערב יוהכ"פ
- כב ומי מטהר אתכם – ענין הטבילה בעיו"כ
- כב כי גדול יום ה' – תוקף קדושתו ועיצומו של יוהכ"פ
- כה לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם – טהרת היום
- כו אשריכם ישראל – תשובה מתוך שמחה
- כה ומודה ועוזב ירוחם – מצוות וסגולת הווידוי
- ל והיה לפניך ערב – בשגב זמן כניסת יום הכיפורים
- לב תענו את נפשותיכם – סגולת התענית
- לג בעת נעילת שער – תוקף זמן נעילה
- לד ילכו מחיל אל חיל – ד' ימי טהרה שבין יוהכ"פ לסוכות

פרשת האזינו

צדיק וישר הוא – קבלת הנהגת הבורא

בפרשתן (לב ד), 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא'. כאן הודיענו הכתוב יסוד האמונה בהקב"ה כי תמים פעלו וצדיק וישר הוא, ובאמת ייאמר, כי מקרא זה צריך לעמוד נגד עיני האדם ולבו בכל עת ובכל שעה לקבל את כל הנהגת הבורא עמו באהבה ובתמימות, מתוך אמונה טהורה שיש מנהיג לבירה, א-ל אמונה ואין בו

עול, וכמו שאנו אומרים בימים אלו (במוסף דר"ה ויוה"כ) 'וכל מאמינים שהוא דיין אמת'.

וממילא גם לעת כי תמוט רגלו ח"ו יודע הוא כי 'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד', שהרי 'צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, ולעולם אינו מביא 'רעה' על האדם, אלא היא רק נראית כרעה ואין זה אלא טובה עבורו'. פעמים שזוכה לראות בעינינו כיצד היתה ה'רעה' הכנה לישועת ה'ג', ופעמים שבאה לזכרו

א. והדבר דומה להאיש המהלך בתקופה האחרונה על יד 'בית חתנות' – אולם גדול המיועד לערוך בו שמחות נישואין, אם הוא רואה בו מקצת אורה עדיין אינו יודע מה נעשה בתוככי האולם, אבל אם ימצא שכל החלונות מכוסים בבד שחור עבה ונראה כמי שהחשיכה שולטת בו, הרי זה מוכיח בעליל כי שורה שם בזו השעה 'אורה ושמחה'... האולם עצמו מאיר באור יקרות, בו נערכת שמחת נישואין, והמון עם חוגג בתוכו... אלא שנאלצו לכסות את האור מפני עינא בישא וד"ל... והרי שדייקא ריבוי החושך מעיד על ריבוי האור...

ב. איתא בגמרא (קידושין כו.), 'נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות' – כלומר, שה'קונה' עושה מעשה קנין בקרקע ובפעולה זו נקנים לו 'אגב הקרקע' גם המטלטלים שבדעת המוכר לתיתם לו, ומסתפקת הגמרא האם קנין זה מועיל דייקא כשהחפץ המטלטל נמצא בקרקע או לאו דווקא... והוכיחו ממה שלמדנו ב'ברייתא' שקנין זה מועיל גם אגב קרקע כל שהוא, והרי זה ברור שאי אפשר להעמיד חפץ המטלטל ב'קרקע כל שהוא'... ומכאן מוכח שאין צורך להעמיד את המטלטלים בתוך הקרקע, ודחו בגמרא את ההוכחה, כי בוודאי יש בידו להניח שם חפץ כי יכול להעמיד בקרקע זו מחט, ומקשה כ"כ הרבה טרח התנא ללמדנו אופן שאפשר לקנות מחט שאינה שווה כמעט מאומה, ותירץ רב אשי – מי גילה לך רז זה שהמחט איננה שווה, אולי מדובר במחט שבראשה תלויה 'אבן טובה' – מרגניתא, ששוויה אלפי זוזי. שמעתי מחכם אחד שליט"א שרמז יש בדבר, שפעמים מרגיש אדם שהוא נדקר מן השמים (או ע"י בני האדם) ב'מחט', עס שטעכט, עס טוט וויי (המחט דוקרת ומכאיבה), אבל זכור תזכור, על המחט תלויה מרגניתא דשוויא אלפי זוזי...

ויתבאר עוד, כי הנה 'מרגניתא' זו אין לה מקום על גבי הקרקע, שהרי כל גודל הקרקע היא רק 'כל שהוא', ואי אפשר להניח בה שום חפץ אלא רק לנעוץ בה מחט, ונמצא שהדרך היחידה לקנות את המרגלית היא אך על ידי המחט, ולעניינו יאמר, כי לפעמים רוצים מן השמים להשפיע על האדם כל מילי דמיטב, אלא שהוא כ'קרקע כל שהו' – שאינו מוכן לקבל את הברכה, ואין עצה אלא לתלות בו מחט 'ולדקרו' בייסורים ולהביא עליו עגמת נפש ועי"ז יוכל 'לקנות' את כל האוצר המוכן בעדו.

עוד ייאמר בזה, כי לכאורה כל פעולת ה'מחט' היא עשית 'חור' בבגד, אמנם באמת כל תכליתה וייעודה הוא לחבר בין שני דברים (וכגון כפתור לבגד וכיו"ב), שמכניסים את המחט עם החוט שבה עד שנעשו לאחדים, ונמצא שאין כאן 'חור' וקלקול אלא הא גופא התיקון והחיבור. ועד"ז ייאמר כי כל ה'מחטים' שנדקרו בהם יהודי לא באו לעשות לו 'חורים' ח"ו אלא נועדו רק לחבר אותו לאבינו שבשמים.

והנה נודע מהבעש"ט הק' זי"ע (עיי' בעש"ט עה"ת, פרשת מקץ בהערה ד, ועוד) כי זה הנפק"מ והחילוק שבין האמירה 'כל דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:) לבין נחום איש גם זו שהיה אומר 'גם זו לטובה' (תענית כא.), כי ביאור 'לטב עביד' הוא – כדי שתצא טובה מתוך הרעה, מוסיף עליה נחום איש גם זו ואומר גם זו – אותה רעה טובה היא בעצם, וכדרך שנתהפך עפרו של נחום איש גם זו לחיצים, נמצא שטובה היתה לו בעפר עצמו... והאומר שגם זו לטובה מתוך אמונה שלימה הרי באמירה זו מהפך האדם את הרעה עצמה להיות לו לטובה. ולדברנו, כל מכה ומכה הרי מלבד ש'לטב עביד' – שתצא טובה מתוך הרעה, הרי בעצם 'גם זו לטובה', כי עצם המכה טובה היא שמחברת ומקרבת את היהודי אל הקב"ה.

ולהרבות שכרו לעולם הבא^ג. וכדאיתא ב'ספרי' בפרשתן על מה שנאמר (פסוק ז) 'זכור ימות עולם - אמר להם הקב"ה, כל זמן שאני מביא עליכם ייסורים בעולם הזה תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעולם הבא'^ד.

וככל שיאמין יותר כי הקב"ה 'צדיק וישר הוא' וגם בשעה שנראה ש'כל דרכיו משפט' הקב"ה משגיח עליו, כך יתהפכו כל הדינים לטובה^ה, ויזכה לראות בישועת ה' מתוך השגחה פרטית גלויה^ו. וכמו שפירש הגה"ק ה'ארץ צבי' זי"ע מקונו'גלוב (מועדים, לשבת תשובה

ג. ובה ביארו בנוסח התפילה (בברכת השיבה שופטנו) 'והסר ממנו יגון ואנחה ומלוך עלינו מהרה אתה ה' לבדך בחסד וברחמים', כי תחיתנו ובקשתנו להסיר ממנו יגון ואנחה, שאף שהייסורים מכניעים לבו של אדם וממשיכים אותו אל הקב"ה, אך מלוך עלינו אתה ה' בחסד וברחמים, כי אין כוונתנו ח"ו לילך בפריקת עול ובהפקרות, אלא שגלוי מלכותו ית' עלינו תהיה מתוך חסד ורחמים.

ד. הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שלח תר"נ ד"ה בפרשת) מבאר לשון הכתוב 'א-ל אמונה', וז"ל, שאלוקותו ית' מתגלה בעולם הזה לפי האמונה שנמצא בבני אדם.

ה. סיפר 'מרא דעובדא' מעשה נפלא שהיה עמו לקראת חג 'שמחת תורה' תשע"ט, וכה היה מעשה, כרבים וטובים השתוקק אף הוא לעלות לרגל להסתופף בצל רבו, לשאוב שמחה והתרוממות וקדושה לכל השנה, וחיפש לשכור דירה בקרבת מקום עבורו ועבור כל בני משפחתו, אלא ש'פשפש ולא מצא' (כי תושבי אותה שכונה נשארים בביתם בחג ואינם נוסעים למקומות אחרים) עד שמצא דירה הראויה ומתאימה כפי צרכי המשפחה. אלא, שבשנים האחרונות התאגדו קהילות רבות ועשו תקנה גדולה שלא לשכור דירות בסכום גבוה מכפי שנקבע, בכדי שלא יוכלו המשכירים להפקיע את השער ולדרוש הון רב שאין יד הכל משגת (וכל העובר על ה'תקנה' הרי הוא חב לאחריני...), ובעל הדירה ההיא דרש מחיר גבוה באלף שקלים יותר מכפי שקבעו העסקנים ולא הסכים בשום פנים ואופן להשכיר בפחות, באמרו שאין כדאי לו כל אותו טירחא אלא רק באותו סכום שנקב. האברך הנ"ל לא רצה 'לשבור את השוק' ולגרום להפקעת המחירים ועל כן לא 'סגר' עמו על שכירות הדירה, וחיפש אחר דירות אחרות.

הימים עברו בזה אחר זה ועדיין לא נמצאה דירה אחרת, התחזק ביחד עם ב"ב באמונה כי 'רווח והצלה יעמוד ליהודים' והשי"ת יעזרו למצוא את מבוקשו ולהגשים משאלת לבו. בהגיע ליל 'הושענא רבא' הלך מיודענו ל'בית המדרש' לקריאת משנה תורה ולאמירת תהילים כנהוג, וחזר לביתו בשעה 12.53 לאחר חצות, באותה שעה קדמוהו בני הבית בתרועות שמחה כי 'ב"ה יש לנו דירה לשמחת תורה', לא עבר 'רגע כמימריה' והנה הטלפון מצלצל, ומיהו המצלצל, זה אותו 'בעל הדירה שממנו בקשו לשכור את הדירה, והודיע להם שהוא מוכן להוזיל את מחיר הדירה באלף שקלים פחות ממה שדרש תחילה, ומסכים להשכיר להם במחיר שנקבע על ידי ה'וועד'. מיד אמרו לו בני הבית שלא התכוונה לומר כי השיגה דירה אחרת, אלא שכל כך התחזקה באמונה בהקב"ה שימציא להם מבוקשם עד שכבר היתה בטוחה שאכן כך יהיה ושרתה עליה רוח שמחה על ישועת ה' כי תבוא, ובתוך כדי דיבור סיכם עם בעל הדירה שהוא שוכר אותה לשמחת תורה. והיה זה לאות ולמופת כיצד חיזוק האמונה מתוך שמחה הביא את ה'ישועה', שתיכף ומיד השיגו את חפצם והסכים להוריד דמים הרבה ממה שרצה בתחילה (ובפרט שהתקשר בשעה מאוחרת בלילה, דבר שאינו רגיל בין הבריות).

ואכן זה האיש המאמין באמת ובלב שלם הרי עוד בטרם תבוא הישועה כבר הנו שרוי בשמחה לגודל בטחונו בא-ל הטוב שיתן לו שאלתו. וכך שמעתי לאמר בשם הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע במה שכתב ה'בעל הטורים' (ריש פר' ואתחנן) כי 'ואתחנן' בגימטריא 'שירה' (515), ולכאורה מה עניין זה לזה ומה שייכות יש בין תחינה לשירה, אלא כי האיש המתחנן ומתפלל אל הבורא יתב"ש צריך להיות בטוח שתתקבל תפילתו עד שכבר מעכשיו שמח הוא, והתפילה בוקעת ממנו בדרך 'שירה'.

ו. וכן פירש הרה"ק ה'אורח לחיים' מזלאטשוב זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (לכ ג) 'כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו', בהקדם המשל שאמר הבעש"ט הק' זי"ע לאב ששינה מלבושיו להבעית את בנו הקטן, ותיכף שמבין הבן כי אין זה אלא אביו וקורא אבי אבי, מיד מתמלא האב רחמים על הבן ומוריד אותם לבושים ומתגלה לפני הבן, וכך כל תכלית ה'הסתר' והצער אינו אלא בכדי שנבין שהקב"ה אינו עוזב אותנו אלא רק הסתיר פניו בכדי שנקרא אליו, וכשיש לו לאדם הכרה זו מיד נעלמים כל המחיצות וההסתרים ומתבטלים כל הצער והייסורים. וזהו שאמר הכתוב כי שם ה' אקרא בעת שיהיה צער ל"ע מתוך ההכרה שהכל מאתו, וגם אותו צער בא מידי הקב"ה,

הננו מטהרין עצמנו בעשרת ימי התשובה וזוכים לטהרה הגמורה ב'זמא רבא' דיום הכיפורים, יש לך לדעת כי יסוד ושורש הטהרה תלוי ועומד באמונתו של אדם, וכמו שכתב נוראות הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (צדקת הצדיק אות קנו) כי העוונות הקשים ביותר - אף אותם שהעידו בזוהר הקדוש שלא תועיל עליהם התשובה - יתוקנו אף הם באמונה איתנה בבורא עולם. וז"ל. תיקון, להאמין שאין 'מקרה' בעולם אלא הכל בהשגחה ממעל, להאמין באמונה שלימה שאין שום מקרה בעולם כלל וכל מה שיארע לו ידע שהכל בכוונת מכוון יתברך שמו. ודבר זה הוא באמת עיקר הכל, וכל תרי"ג מצוות התורה הם רק עיטין (עצות) להגיע

תרפ"ו) בלשון הכתוב בריש פרשתן (לכ א) 'האזינו השמים ואדברה', שאם יאזין אדם אל 'השמים', כלומר שיטה אזנו להתבונן שכל העובר עליו וכל הקורות עמו אינם אלא מן השמים בהשגחה עליונה מדוקדקת, אזי יתקיים בו 'ואדברה', לשון הנהגה [וכמו 'דָּבַר אחד לדור', סנהדרין ח.], כלומר שהקב"ה ינהיגו בהשגחה עליונה גלויה לטוב לו כל הימים, וכבר נאמר (בתפילת מוסף דר"ה) 'ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך'.

לפני ה' תטהרו - טהרתן של ישראל ע"י האמונה
אמר דוד המלך (תהלים קיט פו) כל מצוותיך אמונה,
ואף בבואנו לעסוק ב'טהרתן של ישראל' אשר

ואני קורא לו, עי"ז הבו גודל - היינו מידת החסד לאלוקינו - הוא מידת הדין, כי האמונה שהכל מהבורא ית"ש ממתיקה כל הדינים ומבטלת את כל מיני צער ויגון.

ז. כאשר פרצה ה'מלחמה' הנוראה (בשלהי שנת תרצ"ט) והנאצים ימ"ש החלו להתקדם לתוך מדינות פולין וליטא, נחפזו הכל להימלט על נפשם ולברוח למקומות מרוחקים יותר או להתחבא בתוך יערות (עד שבתוך זמן קצר התברר להם כי כבר אין לאן לברוח). גם בני משפחת 'הרב מבריסק' ה"ה הגרי"ז הלוי סאלאוויטשיק זי"ע רצו לברוח אך המתינו להכרעתו של 'הרב'. לאחר ששקל הרבה בדעתו הגדולה האם מעשה זה הוא אכן בגדר 'השתדלות' הכרחית או שיש בזה סתירה לחובת הבטחון בהקב"ה הכריע כי אמנם צריך לנוס אל היער הסמוך, אך הזהירים שלא יטלו עמם שום מאכל ומזון, אלא 'יקחו' את האמונה ב'אין עוד מלבדו'... ואכן יצאו לדרך כשארין ברשותם אפילו פרוסת לחם אחת. לאחר כמה שעות שהלכו בדרך הופיע כנגדם איש יהודי הנושא שני סלים גדולים מלאים במיני מאכלים טובים ומשובחים, ושאלם האם כבר אכלו היום, והשיבוהו שעדיין לא נכנס לפיהם אפילו משהו, מיד הראה להם את מה שבידו, וסיפר להם, כי היה אמור להתקיים שמחת נישואין וכבר ביטלו את כל האוכל עבור סעודת החתונה, אלא שלצוק העתים נדחו הנישואין למועד בלתי ידוע ונשארו כל התבשילים באין דורש, ולא מלאו ליבו להשליכם לאשפה שלא לעבור על 'בל תשחית', ועל כן נטלם עמו בכדי לתת אותם להולכי דרכים הרעבים, ואם ברצונם 'הרי שלהם לפניהם'... החל הגרי"ז לחקור ולדרוש אודות כשרות המאכלים, ולאחר שהתברר לו כי אכן הכל בתכלית ההידור והדקדוק הרשה לבני ביתו לקבלם ממנו, ונתיישבו לאכול 'כסעודת שלמה בשעתו' באמצע היער... והורה הגרי"ז שלא להשאיר מאומה מן האוכל ולשמור אותו למחרת, כי צריך לבטוח בה' שישפק להם למחר צרכיהם כמו שדאג להם ביום זה. והמשיכו להעמיק במנוסתם לתוך היער.

ויהי למחרת ושוב הופיע לפניהם איש אחר וסלי מזון בידו, ואותם הדברים בפיו, שהכינו סעודת נישואין והתבטלה... וקבלו מידו ופתחו את הסלים להוציא את המאכלים בכדי להתיישב ל'סעודה', ואכן היה שם כל מיני מאכל מלבד ה'לפתן' המוגש בסוף הסעודה. פשיטא שאיש לא היה מוטרד מחסרון הלפתן... חוץ מ'הרב' בעצמו... והיה הדבר לתימה רבתי בעיני כולם, שהלא אפילו בעיתות שלום מעולם לא היה מעניינו איזה אוכל מוגש ומוכן עבורו, ועל אחת כמה וכמה בעת מלחמה... ובפרט שאכלו יותר מכדי שבעם, ולמי 'חסר' בדיוק עכשיו 'מנה אחרונה'...

ונעמד הגרי"ז על רגליו ושאל בכובד ראש האם מישוהו השאיר אמש מהסעודה, ונאלמו הכל בדומייה ואיש לא ענה, חזר הגרי"ז על שאלתו ודרש לדעת מי השאיר אתמול מהאוכל, עד שקם ילד קטן והודה כי אכן השאיר משהו. הורה לו הגרי"ז לספר בקול גדול מה הותר למשמרת, וסיפר כי חשש שמא לא יהיה להם מה לאכול על כן נטל מעט לפתן והניחו בצנצנת בכדי שיהיה לו היום מה לאכול. פנה הגרי"ז לכל אותם שהיו עמו, ואמר להם, ראו והתבוננו בכל מעשי ה', הילד השאיר לפתן על כן לא קבלנו היום בדיוק את הלפתן, וכל זה ללמדנו עד כמה הקב"ה שומר ומגן עלינו כפי מידת בטחוננו בו, ואם נסמוך עליו לבדו נזכה לראות תמיד כיצד הוא מגן לכל החוסים בו.

באר הפרשה - פרשת האזינו

איש... מבקש אמונה ואסלח לה', שלא נאמר אם יש איש 'מאמין' אלא מבקש אמונה, ומבאר 'ר"ל אע"פ שעדיין אין לו אמונה בשלימות, אם רק מבקש אמונה הוא - אסלח לו כבר' (תורת אבות, אמונה ובטחון נג).

לידיעה זו שהכל מהשם יתברך. וכל העבירות נקרא בתוכחה 'אם תלכו עמי קרי' (ויקרא כו כז) לשון מקרה - כי העבירות הם יציאה מן הסדר ואין להם סדר, וכן כל העונשים נקרא שם (פסוק כח) 'חמת קרי'. ועל ידי זה שמאמין שאין מקרה ממתיק כל הדינים^ט ומתקן כל העבירות...^ט

השוכן איתם - אמונה והכרה בכוח כל יחיד מישראל ובפרט בתפילתו

בפרשתן (לב יח-כ) 'צור ילדך תשי ותשכח קל מחוללך וכו', כי דור תהפוכות המה בנים לא אמונם, ופירש הרה"ק ה'אורח לחיים' מולאמשוב זי"ע (ר"ה צור) כי הנה האדם 'צריך להאמין בתפילתו' ובעשייתו שפועל למעלה וכו', ויחשוב שהוא עולם קטן ונבלל בו כל העולמות מרום המעלות, על כן כאשר יפשפש במעשיו ומתחרט עליהם יכול לפעול בעולמות העליונים עד מקום שורש נשמתו, ויוכל להפוך מדת הדין למדת הרחמים, ונותן כח ועזו למעלה כמו שנאמר (תהילים סח

וכן אמרו צדיקים (כע"ז איתא מהרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע), לו יחיה גבר - אם יחיה האדם ויראה בכל עת את אלפין - את הקב"ה האלופו של העולם, להאמין ולבטוח בו, הרי הוא ניצול מכל מיני דינים ולא יעול - לא יחשיבו בשמים את הגבורתך - כלומר את ענייני הדינים והגבורות שיש עליו מחמת פנמים... בחושבניא - בחשבון עוונותיו, אלא יבוקש את עוונו ואיננו כי הכל ירד מחשבוננו למעלה.

הוסיף הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע בדיוק לשון הכתוב (ירמיה ה א) 'שוטטו בחוצות ירושלים... אם תמצאו

ח. כה אמר הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע לבאר בפסוק (דברים ד כד) 'כי ה' אלוקיך אש אכלה הוא' מי שאינו שוכח מהקב"ה לעולם, אף בגיהנום לא ישכח ממנו וממילא לא יזיק לו הגיהנום ויכבה אשו שהוא אש של היצר הרע. סגולה נפלאה ומחוללת פלאות הובאה בספר 'אור התורה' (פרשת בא עמו' קמא) להרה"ק רבי שלום תאומים זי"ע (בן אחיו של הפרי מגדים, ומתלמידי הדגל מחנה אפרים, הרה"ק רבי ברוך ממעז'כוז ועוד), וז"ל. שמעתי מפי צדיק וקדוש עליון שציוה לאחד ממקורביו, כאשר יתרמי (ימצא) לו ח"ו איזה צער בשום דבר בעולם - יהיה ממה שיהיה, בממון או בענינים אחרים ר"ל, צוה לו שיאמר בלשון לע"ז בזה הלשון, רבונו של עולם, דו האסט מיך באשאפין, דו געבסט מיר חיות, איך האלט מיך נאר אין דיר אליין, און ווייטער האט צו מיר קיינער ניט (רבוש"ע, אתה בראתני, וכל חיותי אינה אלא ממך, מחזיק אני עצמי רק בך, כי לך לבד ענינו תלויות, ואין לאיש זולתך איזה שליטה או כח עלי), ואמר שבוודאי יועיל לו מכל צער ונזק והוא בדוק, עכ"ל.

ט. וכך פירש הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ר"ה תרנ"ז ד"ה החיים) את הפסוק (הושע יד ב) 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך', שעל האדם לשוב ולחזור ולהתקרב אליו יתב"ש עד שיכיר שרק ה' אלוקיך מנהיג עולמו, והוא אחד יחיד ומיוחד היה הוה ויהיה, ומבלעדיו יתב"ש אין אלוקים, ואז ממילא ישתנו כל התנהגויותיו שבין אדם למקום ובין אדם לחברו, שהרי יודע ומאמין שהקב"ה משגיח עליו בכל עת ורגע, וכל מעשיו בספר נכתבין. י. הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (קהלת יעקב דרוש כח לעיו"כ תקצ"ד) מבאר מה שאמרו חז"ל (ברכות ח:): 'כל האוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי', על פי מה שמוכיח שהבטחון בהש"ת ואמירתו שהכל לטובה מהפכת את כל הדינים באמת לטובה, וכמו שמצינו בנחום איש גמזו, שעל ידי שאמר 'גם זו לטובה' נהפך באמת הכל לטובה (כמובא באריכות בתענית כא). ועפ"ז כתב 'דבאמת מצד עצמו היה ראוי יום הכיפורים להיות יום הדין גדול ונורא מאוד, רק ע"י שישראל אוכלין ושותים בערב יוה"כ ומראין בטחונם בו ית' וכמו שכתב הטור (סי' תר"ד) בשם החי"ט, ולכן בטחון זה גורם שמהפך את יוה"כ מיום דין להיות יום רחמים גמורים, וא"כ כיון דאכילת ערב יו"כ גורמת לכל יוה"כ, לכך הוא שקול כיוה"כ עצמו, והוא העצם של יום הכיפורים'. עכ"ל.

יא. וכבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות, אמונה ובטחון לו) שבכוח תפילתו של כל יהודי ויהודי, לפעול כל משאלות לבו לטובה ולברכה תיכף ומיד. אך מה שאנו רואים לפעמים שלא פעלה התפילה, הוא מפני שחסר לו אמונה בכוחה של תפילה, ואדם המאמין שבכוח תפילתו לקרוע רקיעים ולפעול עבורו כל מאי דבעי, הרי הוא פועל ללא כל שהות כל משאלותיו.

לה) תנו עוז לאלוקים². ושלא יהא ח"ו בכלל האמור 'צור ילדך תשי ותשכח קל מחוללך', כלומר ששוכח שהקב"ה מחולל ויוצר אותו מהעולמות העליונים למען יוכל לפעול בתפילותיך מעשיו הטובים. ועל כך אמר

הכתוב כי דור תהפוכות המה - שיש בידם לזעזע את כל העולמות, ולהפוך מידת הדין בשורשה לרחמים גלויים ומרובים, אלא שלא אמון בם - שאינם מאמינים בעצמם³...

יב. דברים חוצבי להבות אש בעניין זה כתב בספר 'סדר היום' (לשבועות) בזה"ל, ואל יקל בעיני האדם הדבר הזה, כי (אף ש)האדם הוא שפל ואפל בבחינה אחת (מצד אחד), אבל בבחינה אחרת (מצד שני) גדול כמו עד מאד, ובידו להעמיד כל העולמות כולם, מה שאין מלאך משרת יכול לעשות כן, והוא הנותן כח וחיל כביכול לבורא עולם כדכתיב (דברים לג כו) 'רוכב שמים בעזרך' וכו', וצריך כל אדם עם היותו קטן מהקטנים והדיוט שבהדיוטות להחשיב עצמו ולהתגדל ולהתנשא על הענין הזה - לומר אולי על ידי יבא איזה ענין ודבר להפיק רצון הש"י, ואל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניו וכו', עיי"ש עוד.

יג. ואל תאמר, אין הדברים אמורים אלי... כי אם לאנשי מעלה, ויזכור מה שדרשו חז"ל (קידושין לו.) מפסוק זה, כי אף אם 'לא אמון בם' עדיין נקראים הם 'בנים' למקום, וכדברי רבי מאיר שבין עושים רצונו של מקום ובין אין עושים רצונו של מקום מקראו בנים.

דבר נורא אמרו בזה, שהרי אמרו בגמ' (שבת י:) 'לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת (כלומר, אותה כתונת פסים) שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים', והרי הקב"ה מקיים כל התורה כולה, ואף הוא אינו משנה בן בין הבנים...

איתא במשנה (אבות ג יד) 'חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר (דברים יד א) בנים אתם לה' אלוקיכם'. והתמיהה ידועה, שלכאורה נראה כפל הלשון, ומה בין 'חביבין' ל'חיבה יתירה', וכן קשה מדוע הביא את הראיה מהפסוק רק כלפי מה שאמר 'חיבה יתירה'. ושמעתי לבאר באופן נפלא, כי מתחילה אמרו חביבין ישראל שהקב"ה מתייחס ומתנהג עימם כרחם אב על בנים, הוסיף התנא לומר חיבה יתרה נודעת להם, ר"ל, שלרוב חיבתו של הקב"ה לישראל לכן הודיע להם מעלה זו (ולא הסתיר זאת מהם), וזהו שהביא ראיה ממאמר הכתוב בנים אתם לה' אלוקיכם, שנאמר זאת לבני ישראל שידעו כי הם 'בנים', ויתבוננו בכוחות העצומים שנמסרו לידיהם, ולא יהיה ח"ו 'לא אמון' בעצמם...

וכך פירש הרה"ק ה'נחל יצחק' מזוטשקא ז"ע בלשון הכתוב בפרשתן (לב ה) 'שחת לו לא בניו מומם', שמי ששיחת וחטא ר"ל וחושב שכבר אבדה תקוותו והוא לא בניו - ששוב אינו נחשב כ'בן' לאבינו שבשמים, הרי הא גופא היא מומם והחטא הגדול ביותר....

סיפר הגאון רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל גאב"ד אנטווערפן, שבימי המלחמה ניגש אליו אחד מעשירי בני ישראל, וכה אמר לי הנה אנכי הולך למות (כשנשלח לכבשונות יחד עם רבבות אלפי בני ישראל למות על קידוש ה') אבקשך, היות שחנני ה' בעשירות גדולה, ומעות הרבה שמורים עבורי ב'חשבון' בבנק שבמדינת שווייץ, אגלה באזנך את ה'קודים' - שע"י ניתן להוציא את המעות, ולכשתמצא אחד מיוצאי חלצי שישאר בעזהשי"ת בחיים תעביר לו את הפרטים הללו, כדי שיקח את שלו ויתפרנס בכבוד.

עברו שנים רבות לאחר המלחמה והגר"ח לא מצא שם ושארית לאותו יהודי, ואף לאחר חיפושים שונים לא עלה בידו למצוא אחד מיורשיו. ויהי מקץ עשרים שנה מצא הגר"ח איש יהודי עני מרוד הלוש בבגדים קרועים, מן השמים נדבר הגר"ח עם זה העני ובתוך הדברים גילה כי 'מצא את שאהבה נפשו', כי הלה בנו של אותו יהודי שמסר לו את מספר חשבון הבנק שלו בשווייץ, מיהר הגר"ח להשיב את ה'אבידה' (אחר שחקר היטב כי כנים הדברים) ... ומסר לו את הסימנים, ואכן, הלה הצליח למשוך סכום כסף אדיר שהפקיד שם אביו שנים רבות קודם לכן. אז נענה הגר"ח ואמר, זה כעשרים שנה שהלה מסתובב בבגדים בלואים וקרועים כשבאמת גביר אדיר הוא, אלא שהוא לא ידע מן האוצר שהיה בבעלותו.

לדידן ייאמר, הרי כל אחד ואחד הוא 'גביר אדיר'... יש בידו אוצרות מלכים לאין גבול, ועל כולנה הוא בנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, אך עליו לדעת שהוא 'עשיר', ולא להידמות לאותו הלך שהסתובב כאביון שבאביונים רק כי לא ידע...

באר הפרשה - פרשת האזינו

להתפלל אליו בכל עת מצוא, ומובטחנו שאין תפילה החוזרת ריקם¹⁷. וכך פירש הרה"ק הרר"א מליז'ענסק זי"ע (ד"ה זכור) בלשון הכתוב בפרשתן (לכ ז) 'שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך', כי הקב"ה אומר לאדם 'שאל' ממני כל משאלות ליבך כי אני 'אביך', וגדול כוחה של תפילה לפעול ולהמשיך כל ההשפעות הטובות, וזהו 'ויגדך' מלשון המשכה (כמו גוד אחית), שמא תאמר מנין אדע שאכן אהיה נענה בתפילותיי, לזה אמר 'זקניך ויאמרו לך', שהרי גם הצדיקים הנקראים 'זקנים' בידם לפעול עבורך ישועות, 'על אחת כמה וכמה כשתתפללו מקירות לבכם להבורא ב"ה'¹⁸.

ועל אחת כמה וכמה בימים אלו 'בהיותו קרוב'¹⁹, וכמו שכבר הבאנו מה שכתב הרמב"ם (תשובה ב ו) וז"ל, 'אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה

וכך כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שבת שובה תרס"ב ד"ה שובה) לפרש הלשון האמור בפרשתן (לכ ז) 'א-ל אמונה', שהנה נאמר (ירמיה ג יד) 'שובו בנים שובבים נאם ה' כי אנכי בעלתי בכם', כי באותה שעה שאמר הקב"ה 'אנכי ה' אלוקיך' נטבע בתוך נפשות בני ישראל כח אלוקי, אלא שהוא גנו ונסתר 'זכפי האמונה שמאמין האדם כי יש בו כח אלקות כן מתגלה אליו, ולכן נקרא הקב"ה א-ל אמונה, שכפי האמונה שבאדם כך מתגלה בו', וזהו שאמר שובו בנים שובבים כי אנכי בעלתי בכם - שהרי בכל אחד ואחד יש בכל מצב את הכח של 'אנכי', ותמיד בידו להתקרב לבוראו כבראשונה.

והדברים אמורים ביותר לעניין התפילה, שצריך לדעת ולהאמין בכח הגדול שנתן לנו הקב"ה

והדברים אמורים שבעתיים בימים הללו, שהקב"ה ממציא עצמו להתקרב אלינו, ונתן לנו את ה'מפתחות' לפתוח בהם שערי שמים למלא כל משאלות ליבנו לטובה (וכדלהלן), שעלינו להרגיש כ'גביר' ולהיות בשמחה עצומה, אך מאידך עלינו לנצל כל רגע ורגע בהכרה בגודל ההזדמנות שניתנה לידינו לימים ספורים בלבד...

יד. זה עתה קראנו (בהפטרה דיום א' דר"ה) ב'תפילת חנה', שם נאמר, 'אצל עלי הכהן כתיב שכאשר ראה עלי את חנה' מדברת על לבה, רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע, ויחשבה עלי לשיכורה' (שמואל א' א ג), ואחרי שאמרה לו 'יין ושכר לא שתיתי ואשפוך את נפשי לפני ה'', אמר לה עלי (פסוק יז) 'לכי לשלום ואלוקי ישראל יתן את ש[א]לתך אשר שאלת מעמו', ופירש רש"י 'יתן את שלתך - בישרה שנתקבלה תפילתה', שאל הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע את אביו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע שהוא פלא, דהא אך לפני רגע החשיבה עלי לשיכורה, ואיך שינה פתאום את טעמו ואמר לה שכבר נושעה מצרותיה, גם מנא ידע שכן הוא.

השיב לו השפ"א, שכבר הקשו כן החבריא קדישא בפשיסחא, ותירצו, שבתחילה ראה עלי - 'רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע', והיינו שהביט ברוח קדשו את הנעשה בשמים ממעל, והנה רואה הוא כי אין תפילתה נשמעת אצל כסא הכבוד, לפיכך היה עלי תמה ושואל, איך יתכן כדבר הזה שהתפילה אינה נשמעת בגבהי מרומים, והלא 'א אידישע קרעכץ' (אנחה של יהודי) מגעת עד כסא הכבוד, ועל כן 'ויחשבה עלי לשיכורה' כלומר שבוודאי עושה את עצמה כמתפללת אבל לפי האמת אינו כן, אבל אחר שהסבירה לו שהיא אשה קשת רוח ואינה שיכורה כלל, ותפילתה באה מתוך שברון ועומק לבה, או אז הבין עלי כי מה שאינו רואה היאך שתפילתה מתקבלת בשמי רום, מפני שבוודאי כבר נענתה ונתקבלה תפילתה, וזהו אמרו 'ואלוקי ישראל יתן את שלתך - בישרה שנתקבלה תפילתה', כי אין דבר העומד בפני התפילה מעומק הלב.

טו. יתר על כן הוי מרגלא בפומיה דהרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע לומר אחר כל 'מי שענה' בסליחות, שבאמת היה יכול להוסיף ולומר מי שענה לבונם בכל עת הוא יעננו, וכך יכול כל אחד לומר על עצמו מי שענה ל... בכל עת הוא יעננו, אלא שלא תקנו לומר כן, כי הוא מילתא דפשיטא ואין צריך לומר... (מאמרי שמחה לח). והיינו, שכאשר יתבונן האדם בקורות חייו יראה להדיא עד כמה שמע אלוקים לקול תפילותיו, כי מי כה' אלוקינו בכל קראנו אליו, ומכאן יקח 'חיזוק' להתפלל בכל עת מצוא לאלוקים העונה אותו ביום צרתו.

טז. בשנה אחת בסוף חודש מנחם אב חלה הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע עד למאד והיה מוטל על ערש דווי, הרופאים קבעו שיש צורך לנתחו מיד ללא שום שהיות, אך הרבי לא הסכים שינתחוהו עד עבור הימים הנוראים, באמרו הננו מאמינים כי ב'ראש השנה' נגזר דינו של אדם ובידנו לפעול לשינוי הגזירה, משראו בני המשפחה כי הרבי עומד על דעתו, שלחו את הרופא אל הקודש פנימה והוא סידר לרבי את כל דרך הילוכו באכילה

שמועות יבהלונו תמיד שקורה בארצות אינן רחוקות ממנו מאד, כמו שקרה במדינתנו וכאשר ראינו בעינינו.

ועתה אחרי זאת איך ישאר ליצרנו ולדמיון הכוזב פתחון פה, ואיך ישיאנו משאות שוא ומדוחים ויגרשונו מהסתפח בנחלת ה', הלא עינינו אשר ראו את מוסר ה' אלוקינו וידו החזקה וכו', ונקל עלינו לשוב אל השי"ת בלב שלם כאשר גזר שכלנו, כי אין עליו מונע ומעכב ואין שטן ואין פגע רע. עכ"ל י"ט.

איתא בגמרא (ברכות כח:) שאמר רבי יוחנן בן זכאי, ...עכשיו שמוליכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים... ואיני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון... ולא אבכה... וכתב המהרש"א (ח"א ד"ה ואינו) אף שאמר 'אי אפשר לשחדו בממון ולפייסו בדברים' זה אינו אלא לעולם הבא, אבל בעולם הזה יכולין לפייסו בדברים שהיא התפילה, ולשחדו בממון שהוא הצדקה.

ובן כתב הגה"ק מהר"מ פאפירש זי"ע (אור הישר, עמוד גמ"ח פ"א) בזה"ל, כל המרחם על הבריות מרחמין

הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר 'דרשו ה' בהמצאו', במה דברים אמורים ביחוד". וכלשונו של ה'ערוך לנר' (ר"ה יח.) 'דשאני עשרת ימי תשובה שאפילו תפלת יחיד ודאי מהני, ונקרע דינו לגמרי' י"ח.

מעבירין את רוע הגזירה - בצדקה וחסד יתבטלו כל החולאים וגזירות

כתב הר"ן (דרשות, דרוש העשירי, בענין ה'מנפה' שהיתה בזמנו) בזה"ל, כי ירד רע בשנה ההיא לרוב יושבי העולם וחלו בהם חלאים משונים אי אפשר שנמשכו למנהגו של עולם, אבל כל משכיל צריך להודות כי אצבע אלוקים היא, כי החלאים הנהוגים בבני אדם הם קורים בו מצד טבעו, אבל הזורים (- ר"ל, חולי שלא מחמת טבע הגוף וחולשתו, אלא הם באים מסיבה חיצונית וכגון מגפה) אינם נופלים בהם בטבעו, אבל (הם) עונש האלוקים בהשגחה עליו וכו'. ואלה ראינו בעינינו מתפשטים וכוללים בשנה ההיא עד שנהפך העולם בשנה אחת יותר ממה שנהפך ונתחלף בזמן קודם במאתיים שנה וכו', לא שאומר שיהיה זה בעוונם אבל כן היה. וגם אנחנו בימים האלה ובזמן הזה

שתיה ושינה עד אחר הימים הקדושים, ונדחה תאריך הניתוח עד למחרת יום הקדוש, ויהי ממחרת יום הקדוש בדקוהו הרופאים שנית, ויראו כי פלא גדול נתחרש וכל הסכנה חלפה כליל, וכבר אינו נזקק לניתוח, נענהו הרופא ואמר לו בלשונו 'הזמן פעל לטובתך' (כוונתו הייתה שהזמן שעבר הועיל למערכות הגוף להשתנות לטובה), נזדעק ה'נתיבות שלום ואמר 'הזמן פעל לטובתי', היינו הזמנים הגדולים של חודש הרחמים וימי ראש השנה ויום הכיפורים הם הזמן שבהם יכול כל אדם לפעול לשנות את גזר דינו לטובה ולברכה, וזה אשר פעל שאבריא לגמרי למעלה מדרך הטבע. יז. כמו כן יש לדקדק בדברי רש"י הנודעים (ב"מ קו. ד"ה ותגזור) 'מה שתבקש מן היוצר יעשה, ואני לא ביקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחיטים', שאין הדברים נאמרו רק לגבי התפילות בר"ה אלא בתחילת השנה'...

יח. וביותר תגדל מעלת התפילה בערב יוה"כ, וז"ל הרה"ק ה'שם משמואל' (יוה"כ שנת תרע"ב) חיוב סעודה בעיוה"כ... ויש לומר הטעם כי ידוע שבאכילת עיוה"כ מתקנין כל האכילות של כל השנה, וכן כל התפילות של כל השנה מתתקנין ומזדכנין בתפילות עיוה"כ, ואם יש מכולן כדי לצרף תפילה אחת שלימה, יש לכל התפילות עליה בהדי תפילה זו.

יט. מעשה היה ב'בעל הבית' שרצה להתחיל בסעודת ליל שב"ק, וכבר מזג את היין לגביע והיה 'מוכן ומזומן' לפתוח ב'קידוש', אלא שהילדים היו עסוקים בשלהם, זה משתעשע במשחקים וזה מעיין ב'עלונים'... ואין איש שם על לב, וככל שניסה לקרוא בשמותיהם ולעורר תשומת ליבם לא עלה בידו, עד שהחליט לעשות מעשה, נטל את היין בידו האחת ואת מגש החלות בידו השנייה והחל לפנותם מעל השולחן... נזעקו הילדים וקראו בקול, אוי, אבינו, עדיין לא קדשת... אמר להם, אכן זאת היתה כוונתי שתתעוררו ותתבוננו שכבר הגיע הזמן לעשות קידוש... עד"ז נאמר, הנה הקב"ה רוצה לעשות 'קידוש' - לקראת יום שכולו שבת, בגאולה העתידה שתבוא במהרה בימינו, אך 'הילדים' עסוקים בשלהם... על כן כבר כמחצית השנה שהקב"ה שינה עלינו סדרי בראשית, וגם בעוה"ר היה תקופת זמן בה ננעלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, וכל מוסדות התורה והחינוך הם כספינה המטלטלת ומטורפת בים, בכדי שנתעורר ונבין את אשר לפנינו שהגיע זמן 'קידוש'...

באר הפרשה - פרשת האזינו

עליו מן השמים, ואין מדקדקין בתפילתו, ומקבלין אותו בפנים מאירות, והרבה מליצי יושר עליו בב"ד של מעלה בעת משפטו בא לגנהו. ע"כ, שמעו נא בני ישראל 'עורי נא התייצבי נא בעד הנפש חלי נא' כל עוד נשמתו בקרבו בזה העולם בכלל, ובפרט בימים הללו בטרם ה'חתימה' ביום הכיפורים, להרבות בתפילה? וצדקה כ"א, ועי"ז יצא דיננו לאור, ותשובה ותפילה יב וצדקה מעבירין את רוע הגזירה.

כ. כה אמר הגרי"ז מבריסק זצ"ל להמחיש את כח התפילה, 'מעשה' באחד שתפסו אותו על שעבר על אחד 'מהעברות החמורות' שבחוקי המלכות שהעונש הקבוע על כך בספר החוקים הוא גזר דין מוות, כמובן ששכר עורכי דין בכסף מלא שיוכיחו את צדקתו, בהגיע יום הדין פתח הקטגור בדבריו והוכיח שאכן פלוני זה עשה מה שעשה, לעומתו נעמדו הסנגורים וטענו לחפותו, אך גברה יד הקטגור ופסק השופט את דינו למיתה רח"ל. חשכו עיניו של הנאשם וכמעט שלא התמוטט אך עדיין לא איבד תקוותו, מיד אמר שעומד להגיש ערעור בפני ערכאה גבוהה יותר, פשיטא שבדרך הטבע פחתו הסיכויים לצאת זכאי, אך עדיין יתכן 'להפוך את הקערה', הלה שכר עו"ד מומחים ביותר העולים הון תועפות, והם ניסו בכל כוחם להביאו לידי זכות, אולם גם הבית הדין 'הגבוה' הרשיע את הנתבע, והשאיר את פסק הדין על מקומו. עדיין לא התייאש הנאשם, כי אף שנפסק דינו לחובה אך המלך ברוב רחמיו יכול לתת לו 'חנינה', ומיד החל להפעיל 'קשרים' ולהתחנן ל'עסקנים' שיבקשו משרי המלוכה שידברו על המלך להשאירו בחיים, שהרי מטופל הוא באשה חולנית ובעוללים רכים, וגם לרבות בהורים זקנים וחולים, כמו כן השתדל בכל כוחותיו לבקש מאת מכריו וידידיו שישלחו מכתבים לבית המלוכה להעיד על טיבו שכשר הוא, אולי יחוס אולי ירחם. אמנם המלך לא נעתר להפצרות המרובים, ופסק שבעוד כ"ד שעות יבוצע פסק הדין. באותה שעה ידע שננעלו בפניו כל שערי ההצלה בדרך הטבע, אך עדיין המשיך לפעם בו רצון החיים מתוך תוחלת ותקווה אולי יארע משהו שלא כדרך הטבע או שיתחולל נס גלוי להצלתו. הגיע הזמן הנקוב... נכנס השוטר והובילו אל מקום ההריגה, שם עמד שר הטבחים והשחיז את חרבו למען תתבצע ההריגה בלי ספק... והניחה על כתף הנאשם... באותו רגע נגוז חלום החיים, אבד סברו ובטל סיכוי, יודע הוא היטב שזהו... הגיע הרגע האחרון לחייו, וכבר אין שום דרך להינצל... אמנם יהודי מחויב להאמין שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים... גם במצב נואש זה, שאין שום פתח דחוק להיכנס בו עדיין יכול הוא להיוושע אם ישפוך שיחו לפני בוחן ליבות (מובא בהקדמה לספר נס ההצלה של ישיבת מיר בשאנחאי).

ועל משקל דבריו יש לומר גם כלפי הימים הללו, שהנה יש אנשים שעבר עליהם חודש אלול והם היו 'עסוקים' בדברים אחרים... השער הראשון לדופקי בתשובה נפתח לרווחה ולא נכנסו בו, הגיע יום הדין ועדיין המשיכו ב'שינתם' מסיבות שונות ומשונות, ועתה ליבם כבד עליהם כיצד החמיצו זמנים יקרים ונעלים כאלו, ומרגישים שהם רחוקים מ'עשרת ימי תשובה' כרחוק מזרח ממערב, אך אפילו חרב חדה מונחת אל יתייאש מן הרחמים, עדיין לא אבדה תקוותם וחלילה להם מלהתייאש, אלא יכולים עתה 'להיאחז' בימים שנותרו לפליטה, ועדיין יכולים לפעול לעצמם כל מילי דמיטב.

וכבר היה מעשה אצל החסיד המפורסם רבי מרדכי פעלץ זצ"ל ששימש כבעל שחרית אצל הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע, באחת השנים שמע בדרך הילוכו לביהכנ"ס השכם בבוקר קול בכי תמרורים הבוקע מאחד הבתים, משנכנס הביתה מצא שם חולה הזקוק תיכף ומיד ל'עצים להסקה' לחמם הבית, הלך ר"מ הביא עצים והסיקן מפני פיקוח נפש. אדהכי והכי איחר לבוא לתפילת שחרית ובעמדו בפתח בית הכנסת שמע שבעל התפילה מסיים 'והנורא בנוראותיך', והבין שעליו להתחיל מיד 'המלך', כדי שלא לעכב את קהל הקודש, לכן החל מיד להשמיע תנועת אה... אה... 'המלך' ממקום עמדו, המהרי"ד הביט לעבר הפתח מחמת הקול שנשמע משם, אחר גמר התפילה נענה הרה"ק ואמר, אכן, כאשר מסיקים מתחילה אפשר להתפלל בחמימות...

ולכאורה ישאל השואל על ר' מרדכי, הרי לא אמר לא ברוך שאמר ולא פסוקי דזמרה - כיצד 'קופץ' מיד להמלך, אלא, שעשה כן מפני 'כבוד המלכות', שלא לעכב את רבו הרה"ק המהרי"ד וכל קהל הקודש. ולדין ייאמר, אף אם לא התעורר האדם בימי הסליחות ובימי ר"ה, עכ"פ מפני כבוד המלכות 'קפוצ' עכשיו וימליך קוב"ה על עצמו מעתה.

כא. כבר מילתנו אמורה בדברי הרמב"ם בהלכות תשובה (ג ד) 'נהגו כל בית ישראל, להרבות בצדקה וחסד בין איש לרעהו ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה.

סמך לדבר מצינו בגמ' (כתובות סז:) שמר עוקבא היה רגיל בכל 'מעלי יומא דכיפורי' (- ערב י"כ) לשלוח לעני שהיה בשכנתו סך ארבעה מאות זוזים. וכתב המהרש"א (ח"א ד"ה ארבע) וז"ל, דקדק ליתן צדקה זו הגדולה ערב י"כ, שזכות זו היא מכריע לטובה, (א"נ בו ביום צריך העני יותר לסעודתו). עכ"ל.

הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זי"ע כתב באגרת אודות פטירת הגאון רבי חיים עוזר גראדז'ינסקי זי"ע וז"ל. נמצאו פתקאות ממרן ז"ל, והן קבלות מערבי יוהכ"פ, באחת מהן מעיו"כ כתוב... לעשות חסד עם כל המבקש. סיפר הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל אב"ד 'חוג חתם סופר' ב"ב, מעשה שהיה אצל הגה"ק בעל ה'חתם סופר' זי"ע, בשנה אחת אחרי 'סעודה המפסקת' קרא החת"ס לאחת מבנותיו, ואמר לה, שתלך להציע שידוך ליתום פלוני עם יתומה פלונית, אמרה הבת כי מיד בצאת החג תפעל להוציא את השידוך מן הכח לפועל, אמר לה החת"ס, הנה זקוק אנכי לאיזה זכות לקראת יום הדין והחתימה. מיד שלחה הבת לדבר עם הבחור אודות יתומה פלונית, ויען הבחור מה אעשה ואין הפרוטה מצויה בכיסי, הביאה הבת את דבריו אל אביה הגדול, נענה החת"ס והשיב שהוא מבטיח שלעולם לא יחסר להם דבר בביתם... מששמע הבחור את הבטחת החת"ס הסכים מיד (ואכן, לימים סיפר הלה, שתמיד היתה פרנסתו מצויה, ואף שלא זכה לעשירות לא היה חסר לו כלום מעולם), אף צד הכלה הסכימו מיד ובאו בברית האירוסין לשמחת החת"ס, שרק אחר שקיבל את הבשורה הטובה פנה לצאת לבית הכנסת לתפילת 'כל נדרי'.

בהגיעו לבית המדרש כבר שקעה החמה והכל עמדו מוכנים ומזומנים לתפילה מזה זמן רב, ובכניסתו רימזו הגבאי על השעה המתאחרת, נענה החת"ס ואמר 'לא אחרתי כלל', כי בשמים לא יתחילו 'כל נדרי' טרם בואי... הרי לך מחד גיסא סבר החת"ס שאין בידו שום זכות לגשת ל'כל נדרי', והוצרך לפעול בכל כוחו כדי לעשות את השידוך בין יתום ויתומה קודם 'כל נדרי', אף שידע שאין מתחילים במרומים כל נדרי קודם ביאתו לביהמ"ד, עאכו"כ עלינו להרבות בצדקה וחסד בימים אלו.

כב. הגה"ק מהר"י אסאד זי"ע מאריך (דברי מהר"י א לפר' כי תצא) בדברי התעוררות לשפוך לב כמים ולהוריד כנחל דמעה, שעל ידם זוכה האדם לטהרה, ובפרט בימים אלו, כי אין טהרה אלא ב'מים'. ומביא משל לאיש עשיר אשר כל יום היה מעלה על שולחנו בשר ודגים וכל מטעמים, והיו אוכלים כל בני הבית מעט לחם, כי עיקר סעודתם היה ממיני המאכלים המשובחים, לימים נהפך עליו הגלגל ל"ע וירד מנכסיו, ולא היה בידו להביא כל אותם מאכלים אלא רק 'לחם לאכול', אולם לא זו מ'מנהגו' והמשיך להביא 'לחם צר' כמימים ימימה, אמרו לו בניו, עתה שאין אנו אוכלים אלא לחם אי אפשר לנו לשבוע במעט לחם כמו כבשבתנו על סיר הבשר... אלא צריך אתה להביא לחם לרוב כדי שנאכל ונשבע.

והנמשל הוא, כי בעת שהיה בית המקדש עומד על תילו ותפארתו היה לנו מזבח וקרבנות לכפר בעדנו, אך בעת גלותנו לא נשאר לנו אלא כח הבכיה, וממילא אי אפשר 'לקמץ' בהם, אלא יש להרבות בהם עד שיהיו 'כדי כפרה' כמו אותם הקרבנות. וזהו שאמר הכתוב (תהילים מד ב) 'היתה לי דמעתי לחם', שהיום בחשכת הגלות הרי הדמעה היא כלחם, וממילא זקוקים אנו לדמעות הרבה עד שיוכלו 'לשבוע' מהם כביכול. עפ"ז פירש בלשון הכתוב (איכה ב ט) 'קומי רני בלילה... שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'', בלילה היינו בגלות הנדמית ללילה, אז שפכי כמים ליבך בבכיה המטהרת את הלב, וזהו נוכח פני ה', וכדכתיב (ויקרא טז ל) 'לפני ה' תטהרו'.

ובזה מבאר באופן נפלא במה דאיתא בגמ' (מנחות טו:) 'מביא אדם זבחו היום ונסכיו עד עשרה ימים', כי נודע מה שאמרו חז"ל (ויק"ר כט) שבכל מוספי המועדות נאמר 'והקרבתם' ואילו במוסף דראש השנה נאמר (במדבר כט ב) 'ועשיתם עולה' - אמר להן הקב"ה לישראל, בני מעלה אני עליכם כאילו היום נעשיתם לפני, כאילו היום בראתי אתכם בריה חדשה' (וכלומר, שצריך 'לעשות' את עצמו כקרבן עולה ועי"ז כאילו נברא מחדש), וכנגד זה אמרו (ר"ה כו:) 'בר"ה כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי', כי 'זבחי אלוקים רוח נשברה', והדרך 'להקריב' את עצמו הוא על ידי שיכוף וישבר רוחו נפשו וליבו. וזהו שרמזו חז"ל במתק לשונם מביא אדם זבחו היום - היום דא ראש השנה (כדאיתא בזוה"ק), כי בר"ה צריך להביא את זבחו, ואין קרבן בלא נסכים, והם ה'דמעות', ועל כן אמרו ונסכיו עד עשרה ימים, אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, שבהם שערי דמעה מצויים אצלנו, וביותר ביום הכפורים. ובזה מבאר עוד בלשון הכתוב (תהילים לט יג) 'שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש', שמעה תפילתי ה' - בראש השנה שאז אנו דופקים על שערי תפילה, שועתי האזינה - בעשרת ימי תשובה, ואל דמעתי אל תחרש היינו ביוה"כ שמתעוררים אנו בשערי דמעה.

גדולה תשובה - כחה של תשובה

כתב הרמב"ם (הלכות תשובה ז ו) וז"ל, גדולה תשובה כי שמקרכת את האדם לשכינה שנאמר 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך', ונאמר (עמוס ד ו) 'ולא שבתם עדי נאם ה'', ונאמר (ירמיה ד א) 'אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב', כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק, התשובה מקרכת את הרחוקים, אמש היה זה שנאו

ובלשון המדרש בפרשתן (תנחומא ד) ...ואם עשיתם תשובה לפני בלב שלם אני אקבל אתכם ואדון אתכם לבף זכות, ששערי שמים פתוחין^י ואשמע תפלתכם. שאני משגיח מן החלונות מציין מן החרכים עד שלא אחתום גזר דין ביום הכפורים וכו', לכך נאמר דרשו ה' בהמצאו אלו עשרת ימי תשובה שהוא שרוי ביניכם.

כג. הנה מצינו במקומות רבים בימינו דלתות הנפתחות מאליהם ללא כל מגע ופעולה מצד האדם, אין צורך לפתוח עם מפתח את המנעול ואף אין צריך ללחוץ על ה'יד' (ידיית), אלא הדלתות נפתחות מאליהן על ידי ה'עין רואה' הקבועה בו מלמעלה, אך זאת נדרש מהאדם, שיטרח להעמיד עצמו אצל הדלת, אז ירגישו ה'עינים' ויתפחו בפניו שערים גדולים. כיו"ב, בימים הללו, הסיוע ממעל גבוה הוא עד מאד, כל השערים נפתחים בלא צורך להקיש הרבה... אבל על זאת ממתנינים לנו מן שמיא - שנבוא בסמוך, שנעמיד עצמנו...

וידע כי ה'תשובה' שייכת לכל יחיד ויחיד כמו שנאמר (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו', והנה נמצא כתוב בכתב יד קדשו של גה"ק רבי שריה דבילצקי זצ"ל, וז"ל, מעשה שהיה- על סמך מה שמסרו לי שבשבת ר"ה יהיה 'חשמל כשר' במקוה - הלכתי למקוה כבר לפני שעה שלוש לשם, בפרוודור ובמדרגות היה חושך מוחלט, אך קיוויתי שאחר שאפתח את המקוה יהיה שם אור. אך מצאתי בחושך את המפתח ופתחתי את המקוה, אך שם היה חושך מוחלט. מכיון שכבר פתחתי, חשבתי שאסתדר בחושך, מצאתי ספסל בחדר ההלבשה ושם פשטתי בגדי, ומשם הלכתי לחדר המקוה, החושך היה יותר ממצרים, ופתאום אבדתי כל יחס באיזה צד ופינה אני נמצא, וגיששתי בקירות וגם את המקוה לא מצאתי, והייתי משוטט הנה והנה ללא פתרון, ופתאום נטבלו רגלי במים, גם כן טוב.

נכנסתי, טבלתי ויצאתי, בשום אופן לא מצאתי את חדר ההלבשה ומיששתי בקירות ללא כל התמצאות, כי הכל נאבד ממני. ופתאום מצאתי חולצה ובגדים אך נוכחתי כי הם לא שלי, וכעבור רגע מצאתי את שלי והתלבשתי ורציתי לצאת, אך כאן נגמר הכל. פחדתי שעם כל צעד אסתבך יותר, והחלטתי מתוך צער להשאר לשבת על הספסל, עד ירחם... אך הצטערתי בלב שאצטרך להפסיד כל ה'קרבות', ומי יודע אם גם לא פסוקי דזמרה, והתפללתי בלב לישועה.

והנה, לא עבר רגע ואני שומע צעדים מתקרבים ויורדים למקוה, ואני קורא בקול רם - אני לא רואה איך לצאת, רגע, רגע, ענה הקול. והנה יד שלוחה אלי ומעמידה אותי ברגע על מדרגות היציאה ונוכחתי כי גם עד כעת היו רק כמה סנטימטרים ממני ועד המדרגות שלא הרגשתי בהם.

המוסר השכל: אדם קרוב מאד לדרך התשובה, רק כמה סנטימטרים מפרידים, והוא חושב שהוא שרוי בחושך מוחלט ומתייאש. פתאום נשמתו מרגישה את צעדי הא-לוקים המתהלך בגן, והוא רק צריך לקרוא במר נפשו: אני לא רואה לצאת מהחושך שאני שרוי בו. רגע רגע עונה הקול, והנה יד שלוחה אליו ומוציאה אותו למרחב, והוא רואה שרק מספר סנטימטרים הפרידו בין החושך לדרך האור, והוא בסכלותו חשב שאבדה דרכו.

פתחו לי פתח כחודו של מחט, רק איזה קריאה קלה ותיכף אפתח לכם פתח שכל קרוניות ועגלות יכנסו בו. השיבנו ה' אליך ונשובה - שובה ישראל עד ה' א-לוקיך כי כשלת בעוונך, ע"י העוון שהוא חושך מוחלט נסתבכת עוד יותר, וכשלת.

ונזכה לשוב בתשובה שלימה לפניו. עכל"ק.

כד. איתא בגמרא (יומא פו). 'אמר רבי חמא ברבי חנינא גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם'. הקשה ה'חוות דעת' בספרו 'אמת ליעקב' על אגדות הש"ס (שם) קשה להבין מה ענין רפואה דקאמר. אלא דהרמב"ם כתב בפירושו למשנה (סנהדרין ז ד) דיש מי שנולד בטבע רע וקשה לו לפרוש מתאוות רעות, ויש הנולד ברתיעת הדם שא"א לו לפרוש מכעס, וכיו"ב משאר מידות, אמנם, לשם זה נברא - להתגבר על טבעיו הללו, ואז יזכה לשכר הרבה שהרי אמרו חז"ל (אבות ה כג) 'לפום צערא אגרא', ועל זה באו לומר בגמרא שאם בא לידי חטא ועושה תשובה - הקב"ה

ימיו, וקיים בו דברו דכתיב (בראשית ב יז) 'ביום אכלך ממנו', ונתן לו יומו שהוא אלף שנה (כמו"ש (תהילים צ ד) 'כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור'), להורות לכל העולם שהקב"ה חנון ורחום הוא ומקבל בתשובה לשבים, ואינו חפץ מהם זולתי שיחזו דכתיב (יחזקאל יח לא-לב) 'ולמה תמותו בית ישראל... והשיבו וחיו. אמר רבי יצחק, אשריהם הבנים שהאב אומר להם כך², וזו להם לבנים שאינם שומעים ממנו, עיי"ש עוד, אך מ"מ בימים אלו התשובה נחשבת כ'מצוה שהזמן גרמא'.

לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד³. עוד כתב הרמב"ם (שם ה"ד) על בעל תשובה ש'אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם'⁴.

באמת אמרו, כי בכל השנה כולה הקב"ה מבקש מבניו לשוב אליו, וכדאיתא בזוה"ק (ו"ה כד): וול"ק, אמר רב נחמן בר יצחק אדם הראשון כיון שנטרד מגן עדן חשב שימות מיד, והיה בוכה ומתחנן ושב בתשובה, עד שקבלו הקב"ה בתשובה, והאריך

מרפא טבעו שלא תקשה עליו שוב השמירה מכעס ותאוה וכיוצא בזה, עכ"ל. ומכאן חיזוק גדול מצינו למתייאשים מעצמם - הואיל ותאוות ליבם או רוע טבעם נוטה לרע, כי ע"י התשובה ישתנה גם טבעם לטוב.

דבר נפלא כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (כתובות ל. ד"ה מיום שחרב, בדרך אפשר), שמי שנתחייב מיתת בי"ד בעדים והתראה, אין בי"ד מקבלים טענתו שכבר שב בתשובה שלימה ואפילו אם כבר עברו מאה שנים מאז שחטא, כי אין ה'תשובה' מועלת בבי"ד של מטה... מכל מקום אמרינן, שאם שב בתשובה, הקב"ה מסבב שלא יבואו העדים להעיד, ואף אם יבואו עושה הקב"ה שיוכחשו בעת ה'חקירות והבדיקות', כי לא ירשיע ה' נפש צדיק. והרי לך שתשובה מועילה אפילו בחטא שמתחייב בו מיתת בי"ד, להצילו מעונשו המגיעו.

כה. בירושלים של מעלה התגורר הגאון הצדיק רבי נחום יאס'ער זצ"ל מזקני וחשובי חסידי שטעפנשט אשר נולד והתגורר שנים רבות על אדמת רוסיה, בהיותו עדיין בחו"ל הושפע ל"ע אחד מבניו מסביבת הקומוניסטים, ועזב את דרך התורה רחמנא ליצלן, ומעולם לא דיבר רבי נחום על צערו הגדול שיש לו מבנו זה שהלך לרעות במקומות זרים, ורק פעם ישבו אצלו חבורת אברכים דורשים ומבקשים, ואחד מן המשתתפים הזכיר לפניו דברי הרמב"ם אלו, והיו שואלים ותמהים איך יתכן כדבר הזה, שברגע כמימרא יתהפך ממשוקץ ומרוחק ומתועב לאהוב ונחמד קרוב וידיד, פתח החסיד ואמר בלב מורתח 'הרי יודעים אתם אודות בני... הנה אם יבוא הבן באיזה יום, ידפוק על דלת ביתי, ויצעק אלי: 'טאטע, הנני עוזב את דרכי וחוזר אליך', כמה תגדל אהבתי אליו באותה שעה, ולא אחשוב לרגע על התלאות והצער והעגמת נפש שגרם לי מעודו ועד היום הזה, שהרי עכשיו הנני שמח שחזר למקור מחצבתו ועולה על דרך המלך, כמו כן ממש הקב"ה שמח כביכול בכל יהודי החוזר אליו בתשובה, לא שנא מיעט לחטוא ואף אם חלילה הרבה לחטוא, שהרי כעת הוא מתחרט על כל מה שעשה ורוצה להתקרב אל ה', וזה מעורר אהבה עזה מן האב לבן, וכמו שאמרו במדרש אגדה (תנא דבי אליהו פרק לא) מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב ומצפה להן לישראל, יותר ממה שמצפה האב לבנו והאשה לבעלה שיעשו תשובה.

כו. ובזה שמעתי לבאר את האמור בנביא (הפטרות שבת שובה, יואל ב כה) 'ושלמתי לכם את השנים אשר אכל הארבה' (בהענישו אותם על עוונותם), ותמוהים הדברים, הרי בצדק אכל להם הארבה את תבואתם כ'עונש' על חטאם, ואף אם עתה שבו בתשובה, הרי מעתה הם פותחים פרק חדש בחייהם, אבל מה יש להקב"ה להשלים ולשלם להם על שהענישם כראוי לחוטאיים. ומכאן תלמד כוחה של תשובה, שעל ידה נחשב האדם כאילו לא חטא מעולם, ונחשב לו כמי שהעונש בא עליו בחינם עד שיש לומר 'ושלמתי לכם את השנים...'

כז. כך ביאר הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע בנוסח התפלה (תחנון לשני וחמישי) 'הפותח יד בתשובה לקבל פושעים וחטאים, נבהלה נפשנו מרוב עצבוננו', כי מה שאנו רואים שהקב"ה פותח יד בתשובה לכל פושע בכל מצב שהוא, זה גורם לנו להיות 'נבהלה נפשנו', לתמוה ולהשתומם 'מרוב עצבוננו', מדוע אנו שרויים בעצבות על החטאים שעשינו, הלא הקב"ה מקבל אותנו בידיים פתוחות, ועלינו לרוץ לקראתו בשמחה עצומה ובחדוה גדולה.

על פי זה ביארו עוד דעל כן אמרו 'נבהלה מרוב עצבוננו' ולא מרוב עווננו, כי על העוון אין מה להיבהל כי לזה ניתן לנו כח התשובה, ולא נבהלה אלא על העצבון ועל הייאוש שאיננו חוזרים בתשובה מחמתו.

פעם התאונן בחור לפני גאב"ד טשעבין זצ"ל, מצבי הרוחני קשה עד מאד, איני רואה כל דרך מוצא מעוונותי, אמר לו הרב שמע נא למעשה שהיה, איש יהודי הלך לבדו ברחובה של עיר כשהתרנגול ל'כפרה' בידו הימנית

שלא הותר ל'כהן גדול' להיכנס ל'קודש הקדשים' כי אם ביוהכ"פ בלבד, מפני שהכהן גדול צדיק גמור הוא ולכן אינו במדרגה גבוהה בזאת שיוכל להיכנס אל מקום קדוש לפני ולפנים, ורק ביוהכ"פ כשהוא משמש בשליה ציבור, ובא לכפר על עוונות בני ישראל ואז הוא כעין 'בעל תשובה', לכן הותר לו להיכנס אל ל'קודש הקדשים', כי 'גדולים בעלי תשובה יותר מצדיקים גמורים', ובכוח זה הרי הוא נכנס לקדשי קדשים.

יעזוב רשע דרכו - רק יעזוב דרכו וכבר נחשב כ'צדיק' רבים המתאוננים לומר 'לא לנו' הדברים אמורים, מדוע תדברו אלי גבוהה, לא אוכל לשנות דרכי ומנהגי אף אם מעוותים הם, כי שקוע אני בהם כמי ששקוע בבויג וברפש עד אפוי, שאף אם יוציא רגלו האחת מהבויג הרי מיד תכנס רגלו השניה, וכשיוציא השניה תחזור הראשונה, וחזור חלילה, כיצד אצא אנוכי מהבויג העוטף את נפשי ונשמתי, תשובתו בפסוק (תהלים קג יב) 'ברחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו' - וכמה הוא המרחק ממזרח למערב - אינו נצרך אלא לסובב פניו וכבר הוא עומד לצד מזרח, כך נמי 'הרחיק

איתא בגמרא (ברכות לד:) 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד'. עפ"ז ביאר ב'ליקוטי מהרי"ל' (פרשת האזינו על הפטרה שובה) מתלמידי הרה"ק רבי אלימלך מלוי'ענסק זי"ע, מה שאמרו (ר"ה טז:) 'שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים, צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים, זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה', וידועה הקושיא, מדוע הוצרכו לייחד ספר ל'בינוניים', הרי 'ממה נפשך' - אם יזכה יכתב שמו בספרן של צדיקים, ואם לאו יהא להיפך ח"ו, ומדוע נתייחד עבורם ספר מיוחד, אלא, דאינו כן, כי הבינוניי שזכה להתהפך ל'בעל תשובה' הרי הוא עומד ב'מעלה ובמקום' גבוה מה'צדיקים', ואינו מן הראוי שייכתב יחד עמהם, לכן ייחדו עבורם ספר מיוחד.

הוסיף הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לרמוז כן בפסוק (ויקרא טו ב) 'ואל יבא בכל עת אל הקודש' -

ובידו השמאלית 'מחזור' לאמר מתוכו את 'סדר הכפרות' ולפתע... הוא מרגיש כי בתי עיניו (משקפיים) מתחילות ליפול מעל אפוי ועד שלא הספיק למנוע כן בעדם נפלו בתי העיניים ארצה... נו, החל היהודי חושב לעצמו, אוי רבש"ע, מה אעשה כאן, כיצד אחלץ מן המיצר, להניח את המחזור מידי על הארץ הרי אין לך ביזוי הקודש גדול ממנו, לעזוב את התרנגול מידי הימנית הרי יברח התרנגול ובמה תתכפר נפשי... שאלו הבחור, נו, ומה עשה לבסוף, אך הרב לא ענהו מיד, רק הפליג בתיאורים וציורים שייבין הבחור באיזה מצב ביש עומד היהודי הלז... ושוב שאל הבחור, נו... נו... מה עשה, אמר לו הרב, לא ידעתי, אבל זאת אדע שכבר איננו נמצא שם... אף אתה עם תשובתך תזכה שבקרוב כבר לא תעמוד על מקומך זה.

פעם אמר הרה"ק רמ"מ מלעלוב זי"ע 'לולי תשובה שעשועי אז אבדתי בעניי'. והיה מרגלא בפומיה לומר רבות 'איני רואה כל עצה ותקנה כי אם תשובה... כי אם תשובה... שוין שוין שוין...' (אין 'זעתה' אלא לשון תשובה), והיה חוזר ושונה ומשלב דבריו אלו, עד שהיו כל הנוכחים מתעוררים לתשובה שלימה.

כח. ביאור נפלא ביאר תלמידו של הרמ"ע מפאנו בספרו 'מאמרים מענין התשובה לארנ"ן זצ"ל', בהקדם מה דאיתא בגמרא (יומא פו.) 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד', כי מתחילה עומד היהודי מתחת לכסא הכבוד, וכדמצינו שאפילו אבות העולם אינם אלא מרכבה לשכינה, ואילו משחטא וישוב בתשובה יגיע עד כסא הכבוד, נמצא שבזכות החטא והתשובה שלאחריה עליו נתעלה הרבה יותר עד כסא הכבוד.

וזל"ק, להיות חפצו ית' שהאדם יעלה במעלות (למעלה) ממקום שנברא עד שיעמוד אצלו בכסא כבודו, על כן יצר עמו מסית אחד שכמעט אי אפשר להנצל מפתוייו, ולזה אמרו חכמים 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד', פירוש, שמגעת האדם העושה אותה בשלימות להיות חביב אל השי"ת עד שמעמידו אצלו, והוא למעלה ממקור מחצבתו אף אם היה צדיק מתולדתו, שכבר ידוע שנשמתי של צדיקים היא מתחת כסא הכבוד, ובתשובה עולה ומגיע עד כסא הכבוד. ולזה אמרו כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ומפני חשיבותה קדמה למעשי בראשית (פסחים נד.).

באר הפרשה - פרשת האזינו

יג

ממנו את הפשעים' - יסובב עצמו מהם^{כט}, וכבר נחשב כמהלך בדרך הנכונה^ל.
שדרוש דרש הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בקול חוצב להבות אש קודש (הובא בשיח שרפי קודש ח"ב עמוד קצב) במקום שמחשבתו של אדם נמצאת שם נמצא האדם עם כל נפשו, נמצא שכשארדם חושב על הקלקול הריהו

כט. הדבר דומה למי שהחזיק ברשותו 'בית מסחר' שבו מכר אבנים, חימר וכיו"ב לבנייני בתים, וביום מן הימים החליט להפוך לסוחר של 'רפואות', הרי בראשונה יוריד את השלט המודיע בראש כל חוצות כי כאן מוכרים כלי בנין, ויתלה שלט גדול המודיע שמהיום והלאה 'פנים חדשות' באו לכאן, וכל הנצרך לרפואה בגוף או בנפש יגש הנה. כך נמי, כל הרוצה לשנות דרכו לשוב להתקרב אל ה' עליו לשנות 'מהותו', 'לזוז' ממקומו, להלך מהיום והלאה בדרכים ישרות...

וכבר המשילוהו, למי שהוצרך להגיע לווארשא, וכבר עלה על הרכבת... אלא שבטעות עלה על הרכבת החוזרת מווארשא, על אם הדרך פנה אליו ידיד נאמן, ושאלו למחוז חפצו... מששמע כן אמר לו ידידו הרי הנך נוסע ברכבת הנוסעת לצד ההפוך ממטרת נסיעתך, הלך הלה ובחכמתו סובב פניו בעודו ברכבת לכיוון וווארשא, במקום שירד לגמרי מרכבת זו, ויעלה על הרכבת הנכונה - הרי אין לך שוטה גדול ממנו כי בהנהגה כזאת לעולם לא יגיע לווארשא... כך נמי לדידן - הרוצה לשוב אל ה' לעולם לא יגיע למטרתו אם יישאר לעמוד על עמדו, בתוך הבוץ, ומאסר תאוותיו ושטויותיו, כל חד בדיליה. אלא יעזוב דרכו ויתחיל להלך בדרך הנכונה.

ל. הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ביאר מה שפירשו בגמ' (ר"ה יח.) מה דאיתא שבר"ה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון, מאי כבני מרון וכו', ריש לקיש אמר כמעלות בית מרון, שהנה עינינו הרואות שיש אחד העומד בראש ההר ורעהו עומד בתחתית ההר, ולאחר זמן מה התהפכו היוצרות ועולים ויורדים בו, ואם ברצוננו לידע מי הוא העולה ומי הוא היורד אין לנו אלא להביט אחר פניהם, שמי שפניו כלפי ההר הרי הוא העולה בהר, וסופו שיגיע לפסגה, ולעומת זאת מי שפניו כלפי הארץ הרי בחזקת יורד הוא, ואף אם עתה נמצא למעלה למעלה אך סופו שירד. על דרך זה הוא בענייני עבודת ה', אשר מי שענינו נשואות כלפי מעלה ורוצה לעלות בהר ה', אזי אף אם נמצא עתה בתחתית שפל המצב אך שם 'עולה' עליו, וכבר ידון על שם סופו, לעומת זאת מי שעומד בראש ההר אך ל"ע פניו למטה והרי הוא מצב של ירידה, אזי תחילתו יוכיח על סופו כי מר הוא.

לא. ידוע המעשה באחד שהכה על לבו באמירת הווידי, אמרו לו מה לך דופק, הבעל הבית אינו בבית... כלומר שלבו אינו ברשותו, ואל יכה לחינם אלא יקבל על עצמו על העתיד ואז יחזור הלב לרשותו. הגאון בעל ה'חפץ חיים' זצ"ל אמר בהאי עניינא, שבמקום להכות עם היד על הלב לאחר שנכשל בחטא, יהא דופק ומכה עם הלב על היד טרם החטא, שהראש יהא שליט על הלב ולא יתן לאבריו לעשות דבר שאינו כרצון השי"ת.

בשם המהרי"ד מבעלזא זי"ע אמרו שהדבר דומה לבן כפר ששהה בעיר והנה ראה שלפתע פרצה דליקה, וקרא ה'כרוז' לאמור הצילו... שריפה משתוללת, מיד רצו כל אנשי העיר עם דליי מים וכיבו את השריפה. כשחזר הכפרי הנבער מדעת לביתו סיפר בהתלהבות לכל אנשי הכפר הדומים לו, שראה דבר פלא בעיר, שצועקים ונכבית הדליקה... ונמלכו לנהוג אף הם במנהג נכבד זה... וכאשר פרצה שריפה לאחר זמן בכפר עמדו וזעקו... וכמובן שלא הועילו ולא כלום... הגיעו במרוצה לאנשי העיר והתמרמרו בפניהם מדוע אצלכם הועילה 'הסגולה'... הסבירו להם שאין התכלית בזעקה אלא במעשה... ואין הזעקה אלא כלי לאסוף את העם לכבות את האש. כך כיוצ"ב עיקרה של תשובה אינו החרטה והזעקה אלא הוא התעוררות לשינוי המעשים מכאן ולהבא.

לב. כך אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פרשת נח ד"ה וישלח) בשם אביו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע, דיש מין חיה הנקראת 'ביבער', וכך היא דרכה, להיכן שתלך, הרי בדרך חזרתה תשוב באותו דרך בדיוק ממש, וממילא כשרוצים לצודה מתבוננים בדרך הליכתה, ומכינים לה 'מלכודת' באותו מקום, וכשהיא תשוב בדרך חזרתה תלך ישר לתוככי המלכודת, ובאמת כשהיא חוזרת והיא רואה את אשר לפניו - כי היא עומדת להילכד - תתחיל לבכות, אבל עדיין אינה מעלה בדעתה לשנות דרכה, וכך היא בוכה ונכנסת תוך כדי בכיה למלכודת... אך 'מותר האדם מן הבהמה' בכך שיכול לשלוט בעצמו שלא להמשיך בדרכו הרעה וליפול לאותה מלכודת... ואין טעם לבכיה אלא לעשות מעשה...

באר הפרשה - פרשת האזינו

בתוך הרע"ג, ובוודאי לא ישוב בתשובה כי מוחו יתגשם ויגרום לטמטום הלב ויכול ליפול לתוך עצבות חלילה, ומחשבה זו גרועה מעצם החטא^{לד}, כי כשיחשוב על סור מרע ועל הבוץ - הפוך בבוץ והוא יסאר בוץ, בן חטא לא חטא, מה יש להקב"ה מזה, ובזמן שהוא חושב על זה הריהו יכול להיות נוקב מרגליות, ושיהיה משהו

ודע, כי פעמים הרבה נראה לו לאדם כי 'מוכרח' הוא לנהוג כמנהגו וכדרכו, אך באמת אין זה אלא דמיון בעלמא. והמשיל זאת הגאון רבי מרדכי פאגערמאנסקי לשני אחים קטנים ששיחקו כשהאחד משמש כעגלון והשני נדמה לסוס, ו'בעל העגלה' מושך בסוס... והנה החל לירד גשם זלעפות, 'בעל העגלה' עזב את החוטים (מושכות) ומיהר אל הבית, אם הבנים שראתה כי רק בנה האחד שב הביתה דאגה לשלום אחיו מדוע הוא בושש לבוא, מיהרה לצאת חוצה, ומצאתו עומד כשהוא כפוף תחת כיפת השמים וכולו רטוב עד לשד עצמותיו, ותשאלהו, מדוע תעמוד בחוץ, והרי הגשם יורד עליך ללא הפסק, השיב הנער, כיצד אכנס הביתה, והרי אנוכי 'סוס'... על כך אמר דוד 'אל תהיו כסוס כפרד אין הבין'... עומדים אנו בעשי"ת, והלה אומר 'איני יכול להיכנס כי סוס אני', איני יכול לעזוב ולשנות דרכי לטובה... מי גילה לך 'רז' זה שאתה סוס, ומי מכריח אותך להמשיך להיות 'סוס', עזוב את הרגליך הנלוזים, פקח עינך וראה כי עליך אמר הבורא 'נעשה אדם', ובכוּחך להעפיל למדרגות ומעלות טובות לאין ערוך.

ידוע שלשמירת הפיל (שלא יברח) די בחבל דק וחלוש, אף שבוודאי בכוחו של פיל לעקור את החבל כלאחר יד, מכל מקום 'שמירה מעולה היא'... והסבר הדבר, מכיוון שכשהיה הפיל קטן בן יומו היה סגי לו בקשירת חבל דק, וכשניסה אז להשתחרר ממנו לא עלתה בידו, לכן קבע בנפשו שלעולם אין בידו לקרוע את קשרי החבל, וכבר איננו מנסה אפילו פעם אחת לחשוב אולי עתה משגדלתי ואני נושא משאות אדירים, כבר יכול אני לשחרר עצמי מחבל דק וקלוש זה... עלינו לדעת - 'מותר האדם מן הבהמה', להבין שאף אם כבר ניסה להתגבר על יצרו באיזה ענין ולא עלתה בידו, וכי משום הכי גם עתה לא יצליח, הרי יתכן שהיום נתחזקו כוחותיו ויוכל לנצח. לג. הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהבישט זי"ע היה אומר כי המהלך בדרכיו ונפל בבוץ, אם יתחיל מיד לנקות עצמו ואת בגדיו, לא די שלא ינקה בזה את בגדיו, אלא הבוץ יתפשט יותר על הבגד וילכלכנו יותר, ומה יעשה אדם זה - ימשיך בדרכו כלא היה, ולאחר זמן כשיתייבש הבוץ, אזי בגרירה אחת יתפורר כל הבוץ ויפול מבגדו ללא כל עמל ויזע. כיוצא בו מי שיתבוסס ב'סור מרע' ויחשוב הרבה מעברו שלא טוב היה, לא די שלא ינקה עצמו אלא מסוכן הוא להתלכלך יותר, ומהי תקנתו, לא יתייחס כלל לעברו - ולא יעסוק בסור מרע כלל, אלא ילך בדרכו בעסק התורה והמצוות כאילו לא אירע דבר, ובבוא הזמן 'כשיתייבש' הבוץ, בגרירה אחת - בהרהור תשובה אחד כדבעי, ינקה ויפול כל הרע מאתו (משמיע שלום, יש שהעמיסו בלישנא דגמ' (פסחים ק). 'פורס מפה - ומקדש', שיפרס מפה על העבר ואז יוכל לקדש עצמו).

בסגנון זה אמר הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצוק"ל, במשל למי שנתלכלכו בגדיו ב'אפר' שריפה, שאם יתחיל לנקות עצמו על ידי שפשוף הבגד, אזי לא די שלא ינקה את עצמו אלא יטנפו בגדיו יותר, אלא כך יעשה - ינפח בפיו על האפר, ובנפיחה אחת יתפזר ויעוף כל האפר מבגדיו, ולדידן, המרגיש בנפשו כי נפשו נכתמה ב... לא ישפשף - ויתחיל לחשוב אודות עברו, כי נכשל בזה ובוזה, ובמחשבות מעין זה. אלא ינפח פעם אחת ברוח פיו על כל ה'עבר', ויראה בעיני רוחו איך שכל עברו כאפר שכבר התפזר לכל עבר, ומעתה יעבוד את בוראו ויעסוק בתורה ויראה כמי שנולד זה עתה.

בספה"ק הביאו לשון הזוה"ק המפרש בלשון הפסוק (ישעיה נב ב) 'התנערי מעפר קומי - כהאי תרנגולתא דאיתנערת מן עפרא'. והכוונה בזה, שהנה מדרך התרנגולת להתפלש בעפר עד שכל כולה מלוכלכת ומטונפת, אמנם בשעה שקמה אינה מתחילה לנקות נוצה אחר נוצה שהרי אין לדבר סוף, אלא עומדת ומנערת עצמה ובבת אחת כל הלכלוך סר ממנה. וכך הוא הדרך בעבודת ה', שלא יתחיל לנקות ולשוב על כל חטא וחטא, אלא יתחזק ויאמר מעתה אעשה רצון קוני, והתנערות הגונה זו מכל דרכו עד עתה היא היא שתנקה אותו כראוי.

לד. ולעולם לא תפול רוחו בקרבו, והדבר דומה לאותו שר הצבא בחיל המלך שיצא עם גדוד חייליו לשדה הקרב, ובאמצע המערכה פגע חץ באחד החיילים והרגו נפש, ברור לכל בר דעת שלא יעמוד המפקד לשאת דברי הספד בנהי בכי תמרורים על הסתלקותו של החייל, שהרי אם יעשה כן באותו הזמן ימשיך האויב להסתער ויקל עליו להפיל עוד חללים, ועוד שכתוצאה מההספד תשתרר עליהם עצבות ויאבדו ה'מוראל' ורוח הלחימה ומכאן ואילך ילחמו ברפיון ידיים, ודא קשיא מכולהו, אלא יצווה המפקד להמשיך במלחמה כאילו לא היה כלום, ורק

הבורא. על כן 'בל יראה ובל ימצא' שום איש מישראל שיתייאש מן התשובה, כי אין לך דבר העומד בפני התשובה לו.

ועל כל פשעים תכסה אהבה, שאין לך דבר העומד בפני התשובה, וכדאיתא בזה"ק בפרשת משפטים (ה"ב קי.) באריכות גדולה, ותמצית הדברים, שאין לך דבר העומד בפני תשובה ועל כל החטאים מועילה תשובה, ובידה אף לבטל שבועה של הקב"ה כביכול, ובלשונו הקדוש 'מכאן התשובה מתברר כמה גזרין ודינין, וכמה שלשלאין דפרולא, ולית מאן דקיימא קמי דתובתא' (מכאן שהתשובה משברת כמה גזרות ודינים, וכמה שלשלאות של ברזל. ואין דבר העומד כנגד התשובה), ומוכיח כן ממה שנשבע הקב"ה ואמר על יכניה 'כה אמר ה' כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלח בימיו כי לא יצלח מזרעו וגו'

מזה למלכות שמים, לכן סור מרע - הפנה עצמך מרע, אל תהרהר ברע, עשה טוב, עשית חבילות עבירות עשה מצוות כנגדן... עם ישוב הדעת, עכ"ל. אלא יקיים בעצמו מאמר חז"ל (בר"ר כא ו) 'אין זעתי אלא תשובה', כלומר שיתחדש מעתה לה כבריה חדשה וכתינוק שנולד, וכך יוכל לבוא לפני ה' אלוקיו והתקרב אליו כבעל תשובה גמור.

כי לא ידח - ענין התשובה שווה לכולם בלי יוצא מן הכלל דברים נוראים ביאר 'רבינו חננאל' בדברי הגמרא דלעיל, 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד - אפילו אם הגיע חטאתו עד כסא הכבוד, וכלומר שאף אם הגדיל בחטא ורכו עוונותיו עד לכסא הכבוד, עדיין לא ננעלה הדלת בפניו - אם ישוב מיד יקבלנו

כשוך סערת הקרב יתפנה, ועל דרך זה ממש, גם אם גבר עליו יצרו ח"ו אל יכנס לעצבות ולמרה שחורה כי בכך יפול שדוד לגמרי.

לה. מעשה בחסיד אחד שנכנס אל הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, ובכה לפניו מקירות לבו על מצבו השפל ברוחניות, ובתוך דבריו פלט בלשונו שהוא כולו טבוע ברפש ובוץ, נענה הרה"ק מטאלנא והשיב לו - הבוץ הגדול ביותר אין לו קיום ויתייבש לבסוף אם אין מוסיפים לתת בו מים... כלומר, שאין עליו כי אם להחליט בהחלטה גמורה לעזוב דרך רשע ולהפסיק בנתינת עוונות, וממילא יתייבש הבוץ מאליו ויצא מאפילה לאור גדול.

הגאון הגדול רבי ברוך בער מקאמעניץ זי"ע בעל ה'ברכת שמואל' אמר פעם, דעו לכם שהיצר אינו מניח לאף אחד, ולכל אחד ימצא את הדרך להפילו בפח יקוש כפי מדרגותיו, ואף ה'ראש ישיבה' אינו נמלט ממנו, הן אמת שלא יבוא אליו לומר לו אל תלמד שהרי ראש ישיבה הוא ולא ישמע לו, ואף להדיחו מיראת שמים לא ינסהו מכיוון שהיצר יודע בעצמו שלא ישמע לו, על כן יבוא לעוררו שיחמיר בחומרות יתר על המידה עד כדי 'נערווען' (עצבים) המעבירות את האדם על דעתו, ובזה יפילנו לגמרי.

וסיפר את אשר קרה עמו בראשית הימים, שאחר המלחמה עבר להתגורר בוילנא יחד עם אביו הגאון רבי שמואל לייבאוויטץ זצ"ל, ושם חלה האב ור' ברוך בער ישב ליד מיטתו לילות וימים, ולא מש ממיטת חליו, אולם מקורביו שחששו לבריאותו הציעו לו שיחליף את מקומו עם אחד מבני הישיבה שהואיל לשבת ליד מיטת החולה. כל המתמצים לא נשאו פרי והאב הזקן נפטר, חלשה דעתו של רבי ברוך בער, בהאשימו את עצמו כי לא טיפל באביו כראוי, וכי אם היה מטפל בו די הצורך היה עשוי להאריך ימיו, צערו של הגאון גבר עליו מאד וסכנה היתה נשקפת לחייו, באחד הימים נזדמן הגאון לאסיפת רבנים שהתקיימה בוילנא, גם ה'חפץ חיים' היה נוכח שם. הסתגר ה'חפץ חיים' עם רבי ברוך בער באחד החדרים הצדדיים, ופתח בשיחה על נושא התשובה כשידו אוחזת בידיו של רבי ברוך בער, וחזר עמו פעמים רבות שכח התשובה - לא די שהעוון נמחק כליל, אלא כל מהותו של האדם נהפך לאיש אחר, עד שהחל רבי ברוך בער לומר מרוב שמחה, 'א נייער ברוך בער, א נייער ברוך בער' (ברוך בער חדש), כי פנים חדשות באו לכאן, כל ימיו הכיר רבי ברוך בער טובה ל'חפץ חיים', באמרו ה'חפץ חיים' ממש החיה אותי.

לו. הוכחה נפלאה מצינו בכוחה של תשובה מעצם נתינת 'לוחות שניות' שניתנו ביום הכיפורים, כי מי פילל ומי מילל באותה עשה שמשוה רבינו שבר את הלוחות שעוד ימצא 'תקנה' לישראל בענין הלוחות, מה עשה הקב"ה, ציווה על 'לוחות שניות' - קבלת התורה מחדש... ולזה זכו ע"י התשובה, התפילה והתחנונים, הרי לך, שגם מי שנדמה לו כי אין לו כבר שום תקנה 'ונשתברו הלוחות' שלו עדיין יכול להתחדש ולזכות שהבורא ית"ש יברא אותו מחדש.

באר הפרשה - פרשת האזינו

אליכם, עב"ל. וכך כתב רבינו יונה (בתחילת שערי תשובה) 'והתבאר בתורה, כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעם משגת ויחדש בקרבם רוח טהור להשיג מעלות אהבתו'.

ובך היה אומר הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע משמיה דהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע לפרש את דברי המשנה בסוף מסכת יומא (פה:): 'האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה' ל"ח, האומר אחטא היינו שיודע שיחטא עוד כי עדיין איננו מושלם, אבל ואשוב רצוני לשוב בתשובה, אזי אין מספיקין - אין ספק בזה שבידו לעשות תשובה, עב"ל (הובא בלקוטי אמרי פנחס שבתוך אמרי פנחס השלם שער עבודת השם אות כא) ל"ט.

(ירמיה כב ל), ובדברי הימים (א' ג יז) כתיב 'ובני יכניה אסיר שאלתיאל בנו, הרי שהיה לו זרע אנשים ולא מת ערירי, אין זה אלא מפני שחזר בתשובה, וגדולה התשובה שקורעין על ידה אף גזר דין שיש עמה שבועה, ועעו"ש.

ודע, כי האיש המשתוקק בכל ליבו לשוב אל בוראו, והוא שבור לשברי שברים על מצבו, ו'רוצה בתשובה' - יזכה לסייעתא דשמיא שאכן יוכל לחזור בתשובה. וכבר איתא בפסיקתא (פיסקא שובה ישראל פ"ט), וז"ל שובה ישראל עד ה' אלוקיך, לבן מלך שהיה רחוק מאביו מהלך מאה יום, אמרו לו אוהביו, חזור אצל אביך, אמר להם איני יכול, שלח אביו ואמר לו הלוך מה שאתה יכול לפי כחך, ואני בא אצלך בשאר הדרך ל"ז, כך אמר הקב"ה לישראל שובה אלי ואשובה

לז. איתא במשנה (יומא פה:): 'מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל... שנאמר (יחזקאל לו כא) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ד' קושיות הקשה כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, א. הרי הכלל אומר שהקטן נתלה בגדול - כיצד מהפך ותולה כאן את הגדול - הקב"ה בקטן - טהרת המקווה... ב. מדוע בחר לו פסוק מדברי נביאים, כשהתורה כבר אמרה מפורשות שביום הזה 'לפני ה' תטהרו'... ג. וכי לא סגי לומר 'מה מקוה מטהר' מדוע הוסיף לומר 'מטהר את הטמאים', ועוד, הרי הנמשל 'אף הקב"ה' אינו עולה בקנה אחד עם ה'משל', שהרי אמר 'מה מקוה מטהר, אף הקב"ה מטהר את ישראל' וכי כל ישראל 'טמאים' הם, אתמהה... ומבאר באופן נפלא, וכע"ז כבר איתא ב'זרע שמשון' (פרשת שופטים) עפ"י דברי המשנה (ברכות פ"ג משנה ו) 'זב שראה קרי... טעון טבילה' (הזב טמא 'שבעה' ולא תועיל לו טבילה באמצע שבעה ימים הללו, ואילו על טומאת קרי יש לו לאדם לטבול מיד באותו היום, ויטהר בסוף היום ב'הערב שמש'), כלומר, שלא יאמר זה האיש, מה לי ולטבילה, הרי אף אם אטבול עדיין אשאר טמא, ולא תטהר אותי הטבילה אחרי שהנני טמא 'טומאת שבעה', לזה אמר התנא, לא כי, אלא עליך לטבול עצמך, 'טהר' עצמך במקוה, ותקרא בשם 'טהור' (עכ"פ לגבי טומאה זו) כי זה מה שבידך לעשות עתה, אמור מעתה, 'אף הקב"ה מטהר את ישראל' באופן כזה, שלא יאמר האיש, מה לי ולקבלה טובה, וכי מה תועיל לי עזיבת איזה דבר קטן, לטהר עצמי באיזה 'גדר' קטן וכיו"ב, הרי ממילא אשאר 'חוטא', כי מכף רגל ועד ראש אין בי מתום, לזה האיש אנו אומרים, לא כי, עליך לעזוב אפילו הרגל אחד, 'טהר' עצמך בהתגברות זאת, ותקרא בשם הנכסף 'טהור'... ומעתה יבוארו ויטיישו כל הקושיות, לא תלה כאן גדול בקטן, רק ללמדך ענין זה שטהרה בכל מצב אפילו שנשאר טמא נחשבת טהרה, ודבר זה למד דייקא מדברי הנביאים ולא מן התורה המדברת מטהרה גמורה בשלימות, ולכן נקט 'מה מקוה מטהר את הטמאים' שמטהרת אפילו את הנשואים בטומאתם, מ"מ כל מעט טהרה נחשבת טהרה. והקב"ה חפץ בתשובה ומקבלה אפילו תשובה כל דהו, וכמו שיש לפרש בדרך צחות מה שנאמר (הושע יד ג) 'אמרו אליו כל תשא עון', שלכאורה אין הלשון מדוקדק שהיה צריך לומר 'תשא כל עון' ואמאי נקט לשון זה, אלא ללמדך שאפילו תשובה כגון דא, שאינה מסודרת ומיושב כל צרכה, אלא היא בבחי' כל תשא ובאופן משובש, אף היא מתקבלת לעילא באהבה ובחיבה.

לח. מכאן הוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ש"ת תרל"ח ד"ה איתא) יסוד גדול, שהנה הטעם ש'אין מספיקים בידו לעשות תשובה' הוא משום ש'התשובה' היא סיבת החטא, כלומר, שכל מה שחוטא הוא משום שיודע שבידו לתקן אח"כ על ידי התשובה, ולפי זה מי שחטא ומתיירא שמא יחזור ויחטא בשנית (אחר שכבר 'טעם' הטעם החטא) ועל כן עושה תשובה, ונמצא שה'חטא' הוא סיבת התשובה, ש'אין מספיקין בידו לחטוא ומצילין אותו מן החטא', ועוד כתב (עיו"כ תר"מ) שע"ז גם החטא הראשון נתקן.

לט. וכך אומרים בשם הגה"ק בעל ה'שואל ומשיב' זי"ע כי פעמים הרבה נופל האדם בקרבו מתוך מחשבה, וכי מה יתן לי ומה יוסיף לי שינוי והטבת מעשי, הן אשתקד כבר עשיתי כן ושוב נפלתי לאותו עומק שהייתי בו

באר הפרשה - פרשת האזינו

ז

זו"מ מכל 'רגלך' מלשון 'הרגלים', כלומר, שתשנה את הרגילות שהנך רגיל בה, אזי מבטיח לך הקב"ה שתזכה לסיפא דקרא 'עשות חפצך' - לעשות צרכיך ולפסוק עליך שנה טובה ומתוקה 'ביום קדשי' - זה יום הקדוש הממשמש ובא ^{מא}.

שבת בו תשוב - שבת שובה

הרה"ק מרוז'ין זי"ע ביאר בלשון הפסוק (ישעיה נח יג) 'אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי', שהוא נאמר לגבי 'שבת שובה', כי הקב"ה אומר 'אם תשיב משבת' - שתחזור בתשובה בשבת

מקודם לכן, מה יועיל לי לצאת עתה מהבוץ כששוב אשוב אליו בגמר ימים הנוראים... לזה אומר לו הקב"ה, 'וחנותי' - אחון אותך בזכות תשובתך, אפילו אם ידעת וגם ידעתי ש'אשר אחון' - ששוב תפול ואצטרך לחון אותך שוב ושוב...

מ. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע נכנס פעם בליל שבת קודש אל בית מדרשו, וראה את הקהל הקדוש יושב ועוסק בתורה ועבודה, שאלם ה'חידושי הרי"ם', וכי מי התיר לכם לשהות עתה בבית המדרש, במקום שתלכו לעסוק בקידוש היום וסעודת שבת, דהרי 'וקראת לשבת עונג' כתיב, והאיך תבטלו מצווה זו. לאחר זמן מועט המשיך ואמר, מאחר והינכם עוסקים ב'תשובה', עליה אמר רחמנא 'ומלתם את ערלת לבבכם', ומצוות מילה דוחה שבת קודש, וממילא מותר ואף מצוה בידכם להמשיך בתורה ועבודה בבית המדרש.

הקשה הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, דהא דמילה דוחה שבת אינו אלא 'בזמנה', וכאן הוא שלא בזמנה, דהרי זמן ה'תשובה' הוא בערב שבת קודש כידוע, והאיך הותר להם לדחות את 'כבוד ועונג שבת' מחמת מילה שלא בזמנה, אלא מכאן יש להוכיח דאין 'זמן' לתשובה, אלא כל שעתא ושעתא זמנה הוא, ועל כן דוחה היא את השבת (ופשיטא שבשבת קודש זו הרי זה מילה בזמנה...).

מא. בסעודת רעוא דרעוין בשבת שובה נהגו אדמו"רי בית בעלזא זי"ע לשבת ליד הפתח, כרמז לעני העומד בפתח ומתחנן לפני בעל הבירה שירחם עליו ויקבל אותו בתשובה. שנה אחת התיישב הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בסעודה שלישיית בשבת שובה אצל הפתח, ופתח לומר בקול חנוק מדמעות 'כעני בפתח, כעני בפתח' ותו לא מידי, ודבריו שיצאו מעומק לב טהור חדרו בלבנות השומעים שתיכף ומיד חזרו בתשובה כעני בפתח.

יום הכיפורים

שבעת ימים קודם – ענין ההכנה לקראת יוה"כ

בה רמזו הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאמשוב זי"ע (תורת המגיד מזלאמשוב יוה"כ) בלשון המשנה (יומא נג): שם נתבאר כל ענין עבודת כה"ג ביום הכיפורים, נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד, שאף אם יכנס למקום הקדוש ביותר אינו נכנס אלא 'למקום שנכנס' מתחילה, כלומר מה שהכין את עצמו מבעוד מועד, וכך 'עמד במקום שעמד' במדרגה שהכין את עצמו להתייצב מראש.

הנה במשנה (סוף יומא) דימה התנא רבי עקיבא את 'טהרת יוה"כ' לטהרת המקוה, וביאר ב'ילקוט הגרשוני' (קונט"א ערך תשובה) שכשם בטהרת המקוה מצינו ברמב"ם (מקוואות פ"א ה"ט) שהקופץ למקוה הרי זה מגונה, כך גם לגבי טהרת יוה"כ נאמר בן הקופץ לטהרת זה היום ללא הכנה הרי"ז מגונה, אלא יתחיל בהכנה קודם לכן דרגא בתר דרגא, ולא 'קפויץ' ברינעא חדא.

עוד ביאר ב'בינה לעיתים' (רוש יא) כי כמו שבטהרת מעיין ומקוה הרי מעיין ובור מים לפניך ומ"מ לעולם לא יטהר האדם אם לא עשה תחילה איזה פעולה לטובה - שהכנים כל גופו תחת המים המטהרים, כך הוא בטהרת יוה"כ, אף שהקב"ה בא לטהר את בני ישראל, מ"מ על האדם לנקות ולטהר עצמו תחילה, וזהו אומרו 'לפני מי אתם מטהרין' - שמתחילה יטהר עצמו ואז ירוק הקב"ה עליו מים טהורים ויטהרו.

ב פרק ח) המבאר טעם למנהג 'כפרות', שהוא כדי לעורר את הפחד מיום הדין, וז"ל, ולדעתי רצ"ל בזה, שאין הכוונה במנהג רק להעיר לב האדם ולהרעידו, להיות מראה את עצמו כאילו הוא ובני ביתו מחויבים לכך מצד עונותיו, ושואם ישוב לה' בכל לבו יהפוך ה' אליו את הקללה לברכה, ויקרע גזר דינו בתכלית תשובתו [ומוסף, שלכן נהגו עם הכפרות להרבות בצדקה ולשלוח מנות לאביונים' עם התרנגולים ההם - איש כמתנת ידו], ומציין שמצא כיוצא בו בגאונים שכתבו, שעיקר המנהג הוא כדי שהחי יתן אל לבו ועורר את לבו ליראת שמים^{מב}.

ובשו"ת מהר"י ווייל (סימן קצא, הובא בשער הציון סימן תרה סק"ב) כתב, שנוטלים תרנגול לכפרות ונוהגים לעשות בו ארבע מיתות בית דין, 'סקילה' - במה שנוהגים בעת השחיטה להמות את העוף כלפי מטה, 'הרג' על ידי שחיטה, וכמו כן נוהגים לשרוף חלק מהנוצה במקום 'שריפה', וקודם השחיטה נותן אצבעותיו סביב צוואר התרנגול כדי לרמוז על מיתת 'חנק', ויחשוב בלבו כאילו הוא חייב מיתה... שאם נגזר מיתה על האדם כשיבטל הגזירה צריך ליתן לו למלאך המות כופרו וכו', וזה הענין שצדיק מצרה נחליץ, היינו שידמה בנפשו שהיו ראויים לעשות עליו ככל אשר עושים עם העוף, ועל ידי שיתן את התרנגול לעניים יוכה לכופר נפש, ותחת שעשו ארבע מיתות בעוף יצא הוא ובני ביתו לחיים טובים ארוכים ולשלום.

כל האוכל ושותה בתשיעי - מצות אכילה בעיוהכ"פ

בתיב בתורה (ויקרא כג לב) 'ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש', והקשו חז"ל (ר"ה ט). 'וכי

זה כפרתי - מנהג כפרות

נהגו ישראל במנהג הכפרות קודם יום הקדוש. וצריך להתבונן בדברי המאירי ב'חיבור התשובה' (מאמר

מב. וכן העמיס הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע בפסוק (איכה ג א-ב) 'אני הגבר ראה עני בשבט עברתו, אותי נהג וילך חשך ולא אור, אך בי ישוב יהפוך ידו כל היום', שנרמזו כאן דברים נוקבים כנגד המשכימין בערב יוה"כ ונוטלים תרנגול וסובבים אותו על ראשם כמנהג ישראל, ולבם כל עמם, דמה הועילו חכמים בתקנתו, ונרמז בקרא אני הגבר זה התרנגול הנקרא גם גבר (יומא כ), ראה איש עני במעשיו (אין עני אלא בדעת, נדרים מ). **בשבט עברתו** שעבר עבירה, וכדי להינצל אותי נהג וילך - סובב אותי סביב לראשו כשעדיין חושך ולא אור קודם עלות השחר בעוד שהחושך מכסה ארץ, אולם אינו מעורר את לבו לתשובה, ובכהאי גוונא שהוא חושב שאך בי ישוב - שרוצה לתלות התשובה רק בי התרנגול, אזי, אפילו אם יהפוך ידו כל היום ויאמר 'זה חליפתי' לא יועיל כלום, כי עיקר הטעם למנהג זה הוא 'מרדות אחת בלבו של אדם' - להתעורר, לחזור ולהתקרב אל השי"ת.

בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין, אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי^מ מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי^מ.
 הלבוש מבאר (תרי"א) מדוע הוציא הכתוב את המצוה בלשון עינוי ולא אמרה בהדיא 'ואכלתם', כי לפום צערא אגרא, ושכר מצוה הנעשית מתוך עמל

מג. הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע ביאר מצות האכילה ביום זה, כי מטבע האדם הוא שעל ידי הצום מתמעט חלבו ודמו שנוצרו מן האכילה שאכל ביום אתמול, וכנגד זה אנו מתפללים בכל תענית (ומקורו בברכות זי.) 'שיהא מעוט חלבי ודמי שנתמעט היום, כחלב מונח על גבי המזבח לפניך ותרצני', על כן אין מן הראוי לאכול בערב יום כיפור אכילה של 'רשות', כי איך יקריב חלב ודם זה לקרבן מן המובחר, לפיכך אמרה תורה לאכול בתשיעי כדי שיווצר חלב ודם מאכילת 'מצוה', וממילא יהא חשוב כאילו הקריב חלב ודם של מצוה על גבי המזבח.

ולפי דבריו הקדושים הוסיף בנו הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע לפרש הפיוט שאומרים בסליחות בערב יום כיפור 'רַצְּהָ צוּם עִמָּךְ אֲשֶׁר דָּמּוּ לָךְ מִזֶּה, חָשׁוּב חֲלָבּוֹ פֶּעַל זָבַח וְקָרְבָּנוּ אֶל תַּבְּזָה, חֲתוּם עָלָיו אוֹת חַיִּים וּתְפִלָּתוֹ תַחֲזָה, מִחֵר יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה, כי הצום והתענית ביום הכיפורים חשוב כהקרבת קרבן והזאת הדם על המזבח, לכן מן הראוי להחשיב את האכילה של עכשיו 'כעל זבח' שלמים, וממילא 'וקרבנו של מחר' 'לא תבזה', ויעלה לריח ניחוח אשה לה' ואז יקבל תפילתו שיתפלל למחר ביום הקדוש.

ומעתה דעת לנכון נקל שהאכילה בעיוה"כ צריכה להיות בקדושה ובטהרה, שהרי עומד להקריבה למחר לריח ניחוח... וכבר אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע שבעת אכילתו בעיוה"כ יצייר בנפשו שבקשו לחנך ולהדריך זולל וסובא לאכול בדרך ארץ, על כן הושיבו אותו לאכול לפני ארי, ששם צריך לשקול ולמדוד תנועותיו, כן נמי תהא אכילתו בערב יום הכיפורים.

מד. ענין מיוחד יש באכילת האי יומא - ליישב דעתו של אדם ולהשקיט סערת רוחו ובזה יהא בידו להתפייס בין איש לרעהו. וז"ל בעל ה'ענף יוסף' במסכת יומא (דף פא: בעין יעקב), ובספר 'שפת אמת' (הקדמון) כתב וז"ל, ולי נראה כי לענין כפרת עון יותר תלוי ביום הט' מיום העשירי, כי בט' צריכין ישראל לתווך השלום ביניהם וכמו שאמר רבי אלעזר בן עזריה (יומא פה:) דעבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו, ומטעם זה נתן הקב"ה מצוה זו לאכול ולשתות ביום זה שיהיה לאדם לב אחד ושמת, כי קודם שיאכל האדם יש לו ב' לבנות כי אז יש לו לב רגז, ולכן אמר הכתוב (ישעיה נח ד) 'הן לריב ומצה תצומו', כי ביום הצום תתגבר המרה המחורחרת כל ריב וכל נגע, ולכן צוה ה' לאכול ולשתות ולהתענג בדשן, אז לב שמח ייטיב פנים נזעמים אל פנים לחבר את האהל ויאסוף כל ישראל חברים ברגל יחף עומדים לפני ה' ע"כ.

וכבר היה נוהג הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל לעורר את הקהל בדרשתו קודם 'כל נדרי' על חובת הזהירות בבין אדם לחברו בלשון הכתוב (שמואל ב' כד יד) 'נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמיו וביד אדם אל אפולה', כי על 'הנפילות שביד ה'' בעניינים שבין אדם למקום הרי רבים רחמיו, אך ביד אדם - חטאים שבין אדם לחברו אל אפולה, כי אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו, לכן העדיף ליפול בבין אדם לחברו.

הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות לשבת תשובה תקנ"ה זי.) מפרש בלשון הכתוב 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך' בהקדם מה שנאמר (דברים ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום', פירוש שלא יתואר חיותכם חלק אלוה-ממעל באופן שיהיה נקרא חיי ה', כי אם שתהיו תחלה דבוקים זה בזה ולא זולת, וכנגד זה אמר הכתוב שובה ישראל עד ה' אלוקיך, והיינו כי בתחילה צריך לשוב בדברים שהם עד ה' אלוקיך ולא עד בכלל, והם דברים שבין אדם לחברו (עיי"ש מה שמפרש עוד), ורק לאחר מכן 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה' - בדברים שבין אדם למקום.

עובדא ידענא על אברך חשוב מבני עליה אשר עברו עליו כמה שנים מנישואיו ועדיין לא נושע, הרבה בתפילות ותחנונים ופקד קברי צדיקים ואף שלח ידו בסגולות מסגולות שונות, אך לא הועילו מאומה. ויהי היום והתיישבו כל בני הבית לערוך חשבון הנפש מתוך התבוננות ושיקול הדעת להבין מה ה' דורש מעמם, עד שנזכרה כי בנערותה שלחה חרצובות לשונה ופגעה ב'מורה' שלימדה אותה בבית הספר, ומי יודע שמא עוון זה הוא המקטרג והגורם. וילכו שניהם לבית אותה מורה, והחלה לשפוך מר ליבה אשר כבר כמה שנים שעברו עליהם ועדיין לא זכו לפרי בטן, ושאלה את 'המורה' האם זוכרת בה והאם יכולה למחול בפה מלא על אותה 'טפשות פה', נאנחה המורה ואמרה ביגון שאכן זוכרת היא היטב אותה פגיעה, ועדיין המכה טריה ולא העלתה ארוכה, אלא בכל עת שהיא נזכרת בה נשבר ליבה מחדש, ואינה יכולה לסלוח לה. מיד הכניס האברך כמה עסקנים אשר ניסו להפציר

באר הפרשה - יום הכיפורים

אלא אם שמה בתשיעי או מקבל תענית העשירי, נמצא ששמחת התשיעי הינו מעין צום ותשובת העשירי.

ביו"ב כתב ב'שערי תשובה' (שער ד ה-ט) וע"כ אמרו רז"ל (ר"ה פ.) כל הקובע סעודה בערב יום הכפורים כאילו נצטוו להתענות תשיעי ועשירי והתענה בהם, כי הראה שמחתו בהגיע זמן בפרתו, ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו, ויגונותיו לעונותיו. והשנית כי בשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה לשמחת המצוה, כי יגדל וישגא מאד שכר השמחה על המצוות, כמו שנאמר (דה"א כ"ט יז) 'ועתה עמך הנמצאו פה,

ויגיעה גדול משכר המצווה הנעשית ללא קושי, ורצה הקב"ה לזכות את ישראל ולהגדיל שכרם, על כן החשיב להם מצווה זו כמי שבאה ע"י עינוייה.

השל"ה הק' (יומא תורה אור, אות קלד) מביא 'לשון האלקי' מהרמ"ק בספר עבודת יום כפורים, בטעם מצות אכילה בתשיעי, כי ביום הקדוש אי אפשר לשמוח מפני דאגות העוונות 'ועיני כל ישראל הם תלויים לאביהם שבשמים', לכן הקרימה תורה מצות אכילה בתשיעי כדי שישמח בו ואז תקבל התענית בעשירי, מפני שעינוי העשירי אינו נרצה לפניו מפני שהוא בדאגה,

ב'מורה' שתמחל לה, אך היא עמדה על שלה שאינה יכולה לומר שהיא מוחלת באמת, כי מה תעשה שאינה מסוגלת למחול, עד שאדם גדול נכנס לתמונה' וביקש ממנה ודיבר הרבה על ליבה, ונתרצתה המורה ותאמר 'סלחת כדברייך, מחול לך, מחול לך, לא עברה שנה תמימה ונולד להם בת ראשונה במזל טוב.

אמנם לאידך גיסא עלינו לזכור מה שכתב הרמ"א (סי' תרו ס"א) 'והמוחל לא יאה אכזרי מלמחול', ואף אם קשה לו הדבר יעביר על מידותיו, ועי"ז יעבירו ממנו כל פשעיו.

חיזוק עצום מצינו ב'סידורו של שבת' (חלק א השורש הששי ענף ב) המביא את דברי ה'חובות הלבבות' (שער התשובה פרק י) לדחות את אלו שאינם חוזרים בתשובה, כי הם חושבים שהקב"ה לא יקבל תשובתם מפני שפגעו בדברים שבין אדם לחברו, ובדבר זה אין מועילה תשובה עד שירצה את חברו, ומחמת סיבות שונות אי אפשר להם לרצותם, וממילא מתייאשים הם מן התשובה, אך האמת שזה אינו, כי חטא שבין אדם לחברו יש בו חלק שהוא בינו לבין חברו וחלק שבין אדם למקום, שהרי במעשיו עבר על פי ה', וצריך תשובה וכפרה על שניהם, לפיכך הנה הוא יעשה תשובה לפי כחו באמת, בזה החלק שחטא נגד המקום, וכיון ששב בכל לבבו ונפשו, בצד היותר טוב ששייך לה', וה' הטוב המוחל לו על חלקו, יודע שלבו נתן באמת לתקן העבירה, ורוצה לתקן הכל ורק שאין סיפק בידו כמבואר, על כן זאת עושה הקב"ה עמו, להיות הוא בעצמו אשר בידו כח וגבורה, להעביר העבירה מן הארץ, שנותן בלב הנגזל באשר הוא שם להיות מוחל לו בכל לבבו מה שגזל ולקח ממנו, ואז נתבטלה העבירה מכל וכל בחלק השמים והבריות, ואך מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו, נפלאת מלשון מכוסה, והיינו שאף מה שנמנע מכוחו של האדם יגיע לידי כך ע"י התשובה.

מה. מפורסמים דברי הטור (או"ח סימן תרד) שמביא מעשה רב בשם המדרש, 'מעשה בשוטר העיר, שאמר לעבדו קנה לי דגים ולא מצא אלא דג אחד ונתן בו זהוב, והיה שם יהודי חייט, והוסיף עליו עד שהעלהו לחמשה, ונשאר [הדג] לחייט, בא העבד אל אדוניו, וסיפר לו כל המאורע, שלח השוטר אחר החייט, ואמר לו מה מלאכתך, אמר לו חייט, אמר לו ולמה קנית דג שוה זהוב - בה' זהובים, ולא עוד אלא שלקחתו מיד עבדי ששלחתיו לקנותו לי, השיב לו, והיאך לא אקננו אפילו בי' כדי לאוכלו ביום כזה, שצונו הקב"ה לאכול ולשתות, ושאנו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עונותינו, אמר לו א"כ יפה עשית ופטרנו והלך לשלום'.

וב'בית יוסף' הביא שכיו"ב הובא במדרש (בר"ר יא ד) ומסיים שם 'מה פרע לו הקב"ה, הלך וקרע אותו וזימן לו בתוכו מרגליות טובה, והיה מתפרנס הימנה כל ימיו'. צדיקים ביארו שכאן הוסיפו את סוף המעשה ללמדנו שהאכילה בערב יו"כ מסוגלת שלא יחסרו לו מזונותיו כל ימיו, ויהיה לו שפע פרנסה בכבוד ורווח.

ומן הראוי להביא מה שכתב ה'פרישה' (סק"ה), דצריך לומר שהחייט הגיע יחד עם עבדו של השר אצל מוכר הדגים, דאי אמרת שבא אחריו, 'וכי שייך לומר שמפני שציוה ה' ביום הזה לאכול יסיג גבול או יגזול מיד חברו', ולמדנו מכאן, שהגם שיש לחזר לקיים מנהגי ישראל שיסודתן בהררי קודש, מ"מ מאד יש להיזהר שלא לשכוח מן העיקר, וחלילה להיכשל באיסור הסגת גבול או בשאר איסורי תורה ויתברך בלבבו לאמר שהוא מקיים עכשיו מנהג ישראל...

מוב לישראל כיוהכ"פ שבו ניתנו לוחות האחרונות. ולפי שמתעניין ביוה"כ מקדימין הסעודה. ונראה דעיקר שזכו ללוחות אחרונות מכח התשובה שעשו בערב יוהכ"פ, כי בלוחות הראשונות החטיאם השמן כדי שלא יזכו אל הלוחות ביום האחרון שהי' מוכן משה רבינו ע"ה לירד מן ההר למחרת. ובודאי גם באחרונות עמד השמן ככל כוחו לעכב אותן ולהחטיאם. ואבותינו גברו עליו, ועיקר בעל תשובה באותו מקום באותו הזמן ולפי שעמדו על נפשם זכו לתשובה שלימה וזכו לקבל לוחות אחרונות. ולכן איתא שהשמן מתגבר בעיו"כ לפי שהיטב חרה לו אשר נצחו אותו ביום הזה.

וביותר מנסה השמן זה היצר הרע בהגיע העת והמועד - יוה"כ והיום שקדם אליו, להכשיל את ישראל במדת הכעס, שהיא אביזרייהו דעבודה זרה שהרי אמרו (עי' שבת קה:): כל הכועס כעובר ע"ז, וצריך ליהדר מאד לברוח מן הכעס ביום הזה^מ.

מו. גם צריך זהירות יתירה שלא להיות 'קצר רוח' ולהסתובב בפנים נפולות עצבות וזעופות... וכאותו מעשה שהיה אצל הגה"ק רבי ישראל סלנט'ער זי"ע שראה אדם מישראל המהלך ברחובה של עיר בערב יוהכ"פ בפנים נפולות לרוב יגונו על 'עונותיו', והיה הלה משרה סביבותיו רוח נכאה ודכאון, אמר לו רבי ישראל 'וכי מה אשמים כל עוברי אורח שחטאת'...

אלא יש להתאזר במידת ה'סבלנות' כלפי אחרים. פעם ניגש אל הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע בערב יום הכיפורים לעיתותי ערב איש אשר היה ידוע כמאריך בשיחה... (בלשון נקיה, וכפי הנקרא בפי הבריות נעס גדול, פגעע) הלה דיבר ודיבר ודיבר, והרה"ק ישב והקשיב לקולו, משסוף סוף הלך לו שאלו בני הבית את הרבי, וכי לא מצא לו זמן לדבר את שטויותיו אלא בעיוה"כ ברגע האחרון, אמר להם הרבי בדברי הרמב"ן הללו - תתנהג לדבר כל דבר בנחת לכל אדם - אפילו פגעע כזה, ובכל עת - אפילו בעיוה"כ לעת ערב...

וכבר אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע לחסידיו, דעו לכם שאם ממחר אדם לבית המדרש להתפלל ולומר כל נדרי בערב יום הכיפורים, ותוך כדי הליכתו ניגש אליו יהודי ורוצה לשפוך לפניו את כאב לבו על צרותיו הפוקדות אותו ולקיים דאגה בלב איש ישיחנה, חלילה לו מלעצור בעד היהודי בכדי למהר לכל נדרי. כי הלא כל מהות כל כל נדרי ומהות יום הקדוש הוא הרי תשובה שלימה, ותשובה מה היא, לקיים ואהבת לרעך כמוך בהידור... כי זה כל האדם.

פשיטא ואין צריך לומר שיחד עם זאת עלינו לזכור היטב היטב על יקרת הזמן הבווער באש לתוקף קדושתו, ולא יזעק 'לאחר מעשה' לומר חבל על דאבדין, אלא ימלא כל רגע ורגע... וכל ערום יעשה בדעת.

פעם ישב הרה"ק רבי דוד בידערמאן זי"ע מעיה"ק ירושלים וערך את 'סעודה המפסקת' בעיוה"כ כשהוא מוקף בנשברי לב - חסרי בית ומשפחה חולים ונדכאים, והיה יושב ומדבר על לבם בדברי בדיחותא וניחותא - מדברים המיישבים ומשמחים את לבם. באותה שעה עבר הגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל בדרכו לבית הכנסת ל'כל נדרי' וכולו אומר הדרת וחרדת קודש, ומבעד לחלון ראה את הנעשה אצל ר' דוד'ל, נכנס ר"ד בהר"ן ושאל את הרבי, וכי זו עת זמן לשחוק עם אנשים אלו, אמר לו הרבי אמשול לכם משל, לתינוק שתקפוהו 'כאבי שיניים' ל"ע, מה תעשה אמו תעזוב את כל עסקיה וענייניה, תשחוק לפניו ותרקד לפניו (בכל כוחה) - להסיח דעתו מהכאב הנורא, אף אלו נשברי הלב הינם כביכול 'כאב השניים' של הקב"ה, אין לנו אלא לעמוד בכל עת ובכל זמן לרקוד לפנייהם ולשמח אותם כי בזה כביכול הננו עושים רצון קוננו בשלימות...

ראיתי בשמחה להתנדב לך', ונאמר (דברים כה מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב', ומפני שהצום ביום הכפורים, נתחייבו לקבוע סעודה על שמחת המצוה בערב יום הכפורים.

ובך אמר הרה"ק ה'בית אהרן' (דף קלא:): זי"ע 'רק בשמחה ובישוב הדעת, כי ע"י שמחה המוח מזוכך, ועיקר התשובה ע"י מוח זך'.

וגדולה השמחה להמתקת הדינים, והעמיסו בדרך רמו בפסוק (תהלים מז ז) 'זמרו אלוקים זמרו', שעל ידי הזמר והניגון אפשר לומר ולהכרית את מדת הדין המרומז בשם 'אלוקים'.

שלא אכעס היום - זהירות מיוחדת מן הכעס בערב יוהכ"פ כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (יו"כ תרס"ב) וז"ל. הסעודה שעושין בעיו"כ משום שלא היה יום

באר הפרשה - יום הכיפורים

היא 'ממנהג זקנים', ואסמכוהו אקרא (ישעיה א טו) 'רַחֲצוּ הַזָּפוֹ הַסִּירוּ רֵעַ מֵעַלְלֵיכֶם מִנְּגַד עֵינַי, וּבְרֹא"ש (יזמא פ"ח סכ"ד) כתב הטעם, כדי שיהיו נקיים ומהורים ביום הקדוש הזה, והעיר השועה"ר (סימן תרו סעיף יא) על טעם זה [ומקורו במהר"י וויל"ס' קצא], דאם כן 'אין ענין כלל לומר וידידים במקוה', וכן אין צריך למבול אלא פעם אחת, לפיכך מביא טעמו של מהר"ל (הל' ערב י"ב עמו שטו) 'שטעם טבילה זו הוא משום תשובה כגר המתנייר מ"ח, ולפי זה יש למבול שלש פעמים, וזה חיזוק גדול לכל אחד ואחד, שיוכור ביוהכ"פ שמעתה נפתח לו נייר חלק וחדש, והרי הוא כקמן שנולד מ"ט.

ומצינו דברים כדרבונות שמוכיח הצ"ח (בדרשותיו לשבת שובה, דרוש כד אות יב) וז"ל. והנה מעשה שטן ביום הקדוש - ערב יוה"כ, רובם באים לידי כעס עבור דבר שטות... וגם הנר אינו צריך (שהרי הכל ממהרים לביהמ"ד עם 'נרות חיים' בידיהם, כדי להדליקם כנהוג משום סימן טוב, עיי' רמ"א תרי ס"ד), 'שכבר הגדיל המדורה מדורת גיהנם, שכל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו ע"כ. והיינו שכבר הבעיר אש להבה של מדורה וכבר אינם זקוקים עוד להדליק אור של נר, ואוי שכך עלתה בידם רח"ל מ"ט.

ומי מטוהר אתכם - ענין הטבילה בעיו"כ

כי גדול יום ה' - תוקף קדושתו ועיצומו של יוהכ"פ
כי גדול יום ה' ונורא מאד ומי יבילנו (ויאל ב יא), ודרשו
חז"ל (תנחומא וישלח ב) דקאי על יום הכיפורים, והיינו

נוהגים בכל תפוצות ישראל למבול במקוה טהרה בערב יום הכיפורים כמו"ש ב'טור' (תרו), וב'מאירי' (בחיבור התשובה ב פ"ח) כתב שמקור טבילה זו

סיפר הגאון הגדול רבי אמ"מ שך זצ"ל מה ששמע מ'הרש"ע קאמניצער' (בחור מבוגר יחיד בעולמו), בשנה אחת כשהיה אצל הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע ביום הקדוש, לאחר שכל הבחורים עזבו את בית המדרש בליל יוה"כ, נשאר הוא 'בדד' בהיכל בית המדרש, אך תוך דקות ספורות התיישב ה'חפץ חיים' בכבודו ובעצמו לימינו פתח עמו 'שיחת רעים' על דא ועל הא, והחל מגולל בפניו כל מאורעות חייו, על יתמותו הקשה, ועל נישואיו שנשא את בתו של אביו חורגו בזמן שהציעו לו שידוכים אחרים שנראו הגונים יותר, וכל זאת עשה רק משום כיבוד אם, כי היא בקשתו מאד על זה. ואכן, ברבות השנים ראה שמאת ה' הייתה זאת לטובה בלבד, כי ידיו אשר נישא לבת עשירים עזב לאחר מכן את ספסלי דבי מדרשא לטובת העסקים הרבים, ולבסוף הפסיד את ממונו ונשאר קרח מכאן ומכאן, מה שאין כן בני ביתו עוזרים ומסייעים לו בעריכת ה'משנה ברורה' ושאר ספרים, וכך שוחח עמו ה'חפץ חיים' ועודדו בדברים של מה בכך במשך כל ליל יום הקדוש עד אור בוקר. ומזה נלמד לקח, כי מי לנו גדול כה'חפץ חיים', ואין זמן 'יקר' וקדוש כמו יוה"כ, אך מכל מקום כאשר ראה את נפשו השבורה של אותו הבחור הבין את חשיבותן של 'מידות' וישב בשעות הקדושות ביותר בשנה לעודד ולחזק נפש אחת מישראל.

מז. באחד השנים בערב יום הכיפורים לפנות ערב נראה הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל ז"ע מטפל ומתקן בצינור שבור של מי שופכין (ביוב) שעמד בסמיכות לבית מדרשו כשהוא כבר לבוש בקיטל וטלית לקראת 'כל נדרי', אחד העוברים שראה את המחזה הנורא... וכמעט נעתקה לשונו מרוב תדהמה שאל הלה את הרבי, רבי קדוש, מה מעשיכם כאן בזו השעה - לטפל במי שופכין בשעה שאנו עומדים על פתחו של היום הגדול והנורא. אמר לו ר' שלומ'קה, מעשיי אלו הם כמעשיו של הכהן גדול בשעה שעמד אחת בשנה לפני ולפנים ב'קודש הקדשים' (כי מסביב אותו ה'שבר' שבצינור פרצה מחלוקת בין השכנים, ולהשקט הסערה עשה ר' שלומ'קה מה שעשה).

והנה אין אנו בדרגה של איש האלוקים להתעסק בסתימת צינורות של מי שופכין אצל אחרים... אבל לכל הפחות נדרש מעמנו שלא לפתוח 'צינורות של מי שופכין' בבית פנימה, וכלישנא דגמ' (סנהדרין ז.) 'האי תיגרא דמיא לבידקא דמיא' (מחלוקת דומה לצינור מים), ודי בזה...

מח. ובזה ביארו אמרינו בתחילת יוהכ"פ את הפסוק (במדבר טו כו) ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם, כי אכן 'בתוכם' הוא הגר הלז, כי כל איש מישראל נחשב היום כגר שנתגיר.

מט. הרה"ק רבי יששכר דוב מבעלזא ז"ע אמר בשם הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא ז"ע, שמצד הדין לא היה בידינו לברך ברכת 'שהחיינו' ביוהכ"פ מרוב פחד, כי איך יודה בשר ודם לפני מלך מלכי המלכים כשהוא מגיע במצב נורא כזה, אך מאחר שהקב"ה מטוהר אותנו מכל עוונותינו, וכל אחד נעשה כבריה חדשה ממש, לכן צריך לברך 'שהחיינו', כי הוא מתחדש כבריה חדשה ממש פשוטו כמשמעו.

יקר' (ד"ה ואל יבוא), שלכאורה לשון 'בכל עת' אינו מדוקדק, כי משמע שלא יבוא בכל עת רק לפרקים, ובאמת אינו כן - שהרי לא הותר לו להיכנס לשם כי אם ביום הקדוש פעם אחת בשנה.

ומבאר ה'כלי יקר' ז"ל. ואומר אני, כי ביום הכיפורים נמשלו כל ישראל ביום ההוא למלאכי השרת, שהם למעלה מן הזמן ואין הזמן שולט בהם, על כן דומה יום קדוש זה כאילו אינו בכלל העת והזמן, כי כל ימות השנה בכלל העת דהיינו הזמן, הוין מיום זה... על כן אינו בכלל העת של כל ימות השנה, אלא הוא עומד בעצמו נבדל מכל ימות השנה, וכשאמר 'ואל יבוא בכל עת' רמוז שלא יבא כלל בשום יום שהוא בכלל העת, כי אם ביום שאינו בכלל העת, והוא ביום מחילה וסליחה שישראל נמשלו בו למלאכי השרת, שאינם נופלים תחת העת ואינו בכלל ימות השנה, עכ"ל.

והנה כתב ה'באר היטב' (תרי"ט סק"ד) ומנהג פשוט להתעטף בטלית מבעוד יום ומברכין עליו, וכך כתב האר"י ז"ל, ואם נתעטף בלילה אין לברך עליו, ועי' ספר הכוונות. עכ"ל. ברמח"ל בספרו 'קיצור הכוונות' (סדר יוה"כ) כתב הטעם לפי דרכו, כי בשעת שקיעת החמה של יום הקדוש פורס קוב"ה 'טלית' על כל כלל ישראל, ובחסדו מחביא אותנו בצל ידו תחת כנפי

שאינו ביד אנוש להכיל ולהשיג גודל מעלת היום כי הוא נורא ואיום ולמעלה מכל השנה יא.

וכך אומרים משם הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע, שקצרה בינתנו לדעת מה הוא מלאך, וכל שכן שאיננו מבינים מהו כסא הכבוד, אבל זאת ידענו, שסביב לכסא הכבוד עומדים מלאכי אש קודש ומשמשים את הקב"ה באימה ויראה ורתת וזיע, והנה, ביום הכיפורים מוריד הקב"ה את כבודו לעולם הזה, ממילא נעשה כל יהודי כאחד המלאכים האלו, וכדכתיב (ויקרא טו ל) 'לפני ה' תמהרו', שעומדים אנו כלפני ה' ממש, ולכן אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו' בקול רם דוגמת המלאכים.

נוראות כתב ה'חתם סופר' (דרשות, ח"ב שס"ז): בהאי לישנא 'תענית יוה"כ איננו לענות נפש ולצער ישראל ח"ו, כי אם מחמת קדושה וקריבות ודביקות במלאכי השרת, והוא בענין מ' יום הראשונים והאחרונים שהיה משה רבינו ע"ה בהר - לחם לא אכל ומים לא שתה מדביקות וקדושה ונהנה מזיו השכינה, וכתיב (ויקרא טו כט) 'תענו נפשותיכם' איננו לשון עינוי אלא התעוררות...

בתוב בתורה (ויקרא טו ב) 'ואל יבוא בכל עת אל הקודש' - שאסור לכהן גדול לבוא ולהיכנס לתוך בית קדשי הקדשים 'בכל עת'. והקשה ה'כלי

ג. וכנודע מה שכתב ב'בני יששכר' (תשרי ה) בטעמא דמילתא שהמסכתא העוסקת בדיני והלכות יום כיפור נקראת 'מסכת יומא' סתמא ולא 'מסכת יום הכיפורים' כשאר מסכתות ששמן מעין קדושת היום כגון שבת, פסחים, ראש השנה, סוכה, 'להורות' כי קדושת היום היא ממקום נעלם ראוי להסתירו [שהוא למעלה מן הזמן והשכל], על כן מנהג אנשי מעשה שלא להזכיר שמו כל כך בפשיטות באיזה דברים [פירוש שלא לומר 'יום כיפור'], רק כשמזכירים מעניינו לאיזה הצטרפות קוראים אותו סתם 'יום הקדוש', ודי בזה למשכיל, עכ"ל.

נא. גם אין בידינו להשיג גודל הרחמים העצומים המתעוררים בהאי יומא רבא. וכך מדייק הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מגיד תעלומה ברכות יב): בלישנא דגמ' (שם) 'כל השנה כולה אדם מתפלל הקל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט, חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכיפורים שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט וכו', אימתי ויגבה ה' צבקות במשפט אלו עשרה ימים שמר"ה ועד יוה"כ, ויש לדקדק שבסיפא דמילתא נקט 'שמר"ה ועד יוה"כ', ושלא כפי שאמרו תחילה 'שבין ראש השנה ויום הכיפורים', ומבאר שהוא 'להורות שיוה"כ גופיה הוא יום הרחמים ולא נקרא יום הדין והמשפט' [וכתב עוד, שאם כן קשה שאין 'עשרת ימי משפט', ומתרץ כי ערב יום כיפור נחשב כשני ימים, וכמו שאמרו שהאוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי].

נוראות מצינו בשל"ה הק' המבאר את הטעם שמחלל יוה"כ במזיד נענש בכרת ולא במיתת ב"ד כשבת, משום שביום הזה מתעוררים רחמים רבים (ולכן אין השטן רשאי להשטין בו) ולכן אף העונש שבו ממותק מרוב הרחמים. המתבונן בזה ישתומם, שהרי ה'עונש' בא לאדם שפל וחדל אישים כזה אשר אין לו שייכות כלל ליוה"כ ומחללו בשאט נפש, ואף הוא נכלל ברחמי השי"ת המרובים (עכ"פ להקל מעליו עונשו)...

השבינה, ומכיוון שהדבר הזה נעשה מעצמו לכן אין מברכין עליו.

איתא ב'חתם סופר' (דרשות, ח"א עמוד טו טור ב) שאף גופו של אדם מתעלה ומתקדש ביותר ביום הזה, ומביא ראיה ממה ששינינו (יומא פב.) 'עוברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשיב נפשה', ואיתא בגמרא (שם ע"ב) שהייתה אישה מעוברת שהריחה, אמר להו שילחשו לה באזנה שיום הכיפורים הוא, אולי על ידי כך תחלש תאוותה ולא תצטרך לאכול, ואם לא תירגע אז יתנו לה לאכול משום פיקוח נפש. ויש להקשות מדוע לא מצינו דין זה בשאר אכילות איסור, כגון כשמתאוה לאכול נבילות וטריפות, שנותנים לה ואין לוחשים לה שהתורה אסרה לאכול נבילות וטריפות. אלא הטעם, כי עובר במעי אמו יש לו קדושה נוראה בשעה שהוא לומד כל התורה כולה עם המלאך (כמבואר בנדה ל:), ואילולא גוף עכור של אמו מקיפתו, הוא גדול יותר ממלאכי השרת, לכן בכל השנה קרוב לוודאי שלא יועיל מה שילחשו באזנה שאסור לאכול נבילות וטריפות, כי הגוף העכור מושך אותו לתאוות גשמיות וחומריות. אבל ביום הכיפורים גם גוף האם מזדכך, וממילא כאשר יזכירו לעובר שהיום יום כיפורים יתכן שיפסיק מלהתאוות עוד...²¹

והאמת, כי בני ישראל אינם רק כמלאכי השרת אלא אף גדולים וגבוהים יותר, דהנה בכל השנה כולה אומרים בתפילות שחרית ומנחה 'נקדישך' ורק במוסף אומרים 'כתר' (ולנוסח אשכנז 'נעריצך'), ואילו ביום כיפורים אומרים בכל התפילות 'כתר' (ובני אשכנז 'נעריצך'), ומה הטעם לשינוי זה (ועיי' בלבוש שפירש בדרך הפשט שהתקינו לומר כן כדי שיאמרו 'ממקומו הוא יפן ברחמיו לעמו'), וכתב ה'מטה משה' (אות תתעב), שביום הזה מתעלה כביכול 'כסא הכבוד' על ידי תהילות ישראל (ע"ד האמור בזה"ק

(ח"ג ו: 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים'), וכבודו עולה ונגבה ומתרוםם למקום גבוה כל כך מתהילותיהם עד שאין ביד מלאכי השרת להגיע ולהשיג קדושת המקום ההוא, ולכן הם תמהים וצועקים כל הזמן 'איה מקום כבודו להעריצו', ומשום הכי אין אומרים 'נקדישך' שכתוב שם 'ממקומך' בלשון נוכח, כי המלאכים אינם יכולים לנקוט בלשון זו מפני שאין משיגים את 'מקום' הכסא, ומשום הכי חוזרים ואומרים 'ממקומו' בלשון נסתר.

הנה כתיב (שה"ש ג יא) 'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו', ואמרו חז"ל (תענית כו: רש"י ד"ה זה מתן תורה) שעטרה לו אמו - זה יום הכיפורים. נוראות ביאר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (נשא ד"ה ולקח הכהן), עפ"י דברי המדרש (שהש"ר ג ב) א"ר יוחנן שאל רשב"י את רבי אלעזר בן רבי יוסי, אמר לו אפשר ששמעת מאביך מהו 'בעטרה שעטרה לו אמו', אמר לו (משל) למלך שהייתה לו בת יחידה והיה מחבבה יותר מדאי והיה קורא אותה בתי, לא זו מחבבה עד שקרא אותה אחותי, לא זו מחבבה עד שקרא אותה אמי, כך היה מחבב יותר מדאי הקב"ה לישראל וקראן בתי הדא הוא דכתיב (תהלים מה יא) שמעי בת וראי, ולא זו מחבבן עד שקראן אחותי שנא' (שה"ש ה ב) פתחי לי אחותי רעיתי, ולא זו מחבבן עד שקראן אמי שנא' (ישעיה נא ד) הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו - ולאמי כתיב, עמד רשב"י ונשקו על ראשו ואמר אלו לא באתי אלא לשמוע מפך הטעם הזה די".

ומבאר ה'באר מים חיים', שהוא כדרך האב האוהב את בנו ומגביהו עד קומת ראשו של אב, ולפעמים כשמחבבו יותר יגביהנו למעלה מראשו, ולפעמים מגביהו על ראשו ממש ועושהו עטרה על ראשו. והיא הבחינה והמעלה הגבוהה ביותר - שבני

נב. ואף 'עביות וארציות' העולם מתעלה למאד ביום זה, כדברי הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דפרקא אות דש) בבארו מדוע נאסר 'נעילת הסנדל' ביוה"כ, כי אמרו חז"ל 'לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו' (שבת קטט.), ומהי גודל הנחיצות שהפליגו כל כך בעד נעליים, אלא, כי מבואר בדברי 'הרב מהר"מ חאגיז' (משנת חכמים) בשם חכמי הרמז, שבשעה שחטא אדם הראשון נתקללה האדמה, כמו שנאמר (בראשית ג ז) 'ארורה האדמה בעבורך', ולכן ימכור אדם 'כל מה שיש לו' כדי שלא ידרוך על מקום קללה, אמנם בבית המקדש שקרקעו אדמת קודש היא, יש להשיל המנעלים ולילך יחף, ולכן 'לא יכנס אדם בהר הבית במנעלו' (ברכות סב:), כדי שלא תהא חציצה בינו לאדמת קודש'. כיו"ב, ביום הכיפורים לא נהלך במנעלים, כי כל הארץ וכל החומריות שבה יוצאים היום מכלל ארור לכלל ברוך ואמרים לו 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא'.

הבריות שנה שנה תתמלא סאתם לסוף שנתיים או שלוש או יותר, ויתחייב העולם כליה^י, על כן ראה בחכמתו ב"ה לקיום העולם, לקבוע יום אחד בשנה לכפרת חטאים לשבים, ומתחילת בריאת העולם יעדו וקדשו לכך^י, ואחר שיעדו הא-ל ב"ה אותו היום לכפרה, נתקדש היום וקיבל כח הזכות מאתו יתעלה עד שהוא מסייע בכפרה^י.

ישראל הם כביכול במדרגת 'אמו', שהיא גבוהה יותר כביכול מבורא כל עולמים עצמו, כאב שמרוב אהבתו לבנו יחידו מגביהו ומרימו למעלה מראשו, והוא גבוה יותר ממנו. הכי נמי כביכול מרים הקב"ה כל יהודי ומזככו ומטהרו מכל טינוף, על פי זה יבואר אומרם 'שעטרה לו אמו - זה יום הכיפורים' שבזה היום עולים אנו למדרגה זו^י.

ה'לבוש' (סימן תקפב ס"א) מבאר מה שאומרים קודם תפלת שמו"ע בליל יוהכ"פ 'כי ביום הזה יכפר עליכם... לפני ה' תטהרו', שאין בזה משום הפסק בין גאולה לתפלה, כי הכפרה והטהרה היא גאולתנו, ואין לך גאולה אריכתא יתירה מזו.

לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - טהרת היום כתב ה'חינוך' (מצוה קפה) וז"ל. שהיה מחסדי הא-ל על בריותיו, לקבוע להן יום אחד בשנה לכפרה על החטאים עם התשובה שישובו, שאילו יתקבצו עוונות

נג. וכבר אמר הרה"ק מקאצק זי"ע, שאם היו בני אדם יודעים באיזה צחצוח מתנקה נשמתם ביום הכפורים, היו נזהרים ביותר לשומרה בטהרה שלא יטנפה שוב.

נד. הרה"ק ה'עטרת ישועה' מדז'יקוב זי"ע סיפר, פעם בהיותי ברחובה של עיר בווינא עיר הבירה, ראיתי היאך שאחד מנקה את הרחובות, ניגשתי אליו ושאלתיו, לשם מה יטרח כבודו כל כך, הרי ממילא בעוד כמה שעות ישוב הרחוב להיות מלוכלך כדאשתקד, ומדוע תיגע לריק, ויענני ה'מנקה', הן אמת שתוך שעות ספורות שוב יתלכלכו הרחובות, אבל, אם לא אנקה אותם תמידים כסידרו, תעלה הזוהמא עד למעלה ראש עד שלא יהא שייך להלך ברחוב...

סיים ה'עטרת ישועה' ואמר, זוהי עבודתנו בימי הטהרה, 'לנקות ולשטוף', ואין כאן כל מקום לחשבונות - הרי ממילא אשוב לקלקל לבסוף, ומה ארוויח בנקיון עצמי כעת הזאת, אין זו טענה כלל, שהרי אם לא יעמול עתה לנקות עצמו, להיטהר מכל חלאה וזוהמא, הרי הם יציפו אותו עד למעלה ראש ח"ו...

נה. הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע היה רגיל לספר ב'סעודה המפסקת' בעיו"כ את המשל הידוע, ל'בעל הבית' שהיה לו תרנגול, והיה מחבבו כבבת עינו, מאכילו ומשקהו, מלבישו ומכסהו ודואג לכל מחסורו, ויהי היום, חמד לו 'גנב העיר' לאמץ לעצמו את התרנגול, כי במה שונה הוא מרעהו בעל הבית... וממחשבה למעשה, ויהי בחצי הלילה פרץ הגנב את דלתות הבית, ועשה בתרנגול 'מעשה ליקוחין', בעה"ב הרעיש עולם ומלואו לתפוס את הגנב אך העלה חרס בידו, ובבית הגנב - הגנב לא ידע כיצד לטפל בתרנגול, ומחוסר מזון ומים נחלש התרנגול מיום ליום, בלית ברירה הלך לבית השחיטה כדי לשוחטו, בעמדו שם לפני השוחט נכנס בעל-הבית והכיר בתרנגול שלו, מיד התחיל לצעוק על הגנב שיחזיר לו את הגניבה, אולם הלה כפר במצח נחושה שלא היו דברים מעולם, והוסיף לראיה כדבריו, שהרי התרנגול שלו היה גדול ושמן ואילו התרנגול שבידו הינו כחוש וחלש, אך הבעה"ב לא ויתר וטען ששתי רעות עשה הגנב, גם נטל דבר שאינו שלו וגם הזיקו והכחישו, בראות השוחט את כל המהומה שלח את שניהם לפני רב העיר שיפסוק עם מי הצדק, מששמע הרב טענותיהם לא ידע מה להכריע, שהרי כל אחד טען טענת ברי 'כולה שלי', עד שעלה ברעיונו להוכיח את האמת מיניה וביה, שיתירו את החבל הקושר את רגלי התרנגול, ונחזי אנן למי ירוץ, ואכן כך עשו, וכמובן שהתרנגול חזר מטבעו אל בעליו הראשונים.

ובזאת סיים את דבריו בדמעות שלישי, במשך כל ימות השנה מצליח השטן זה היצר הרע לצוד את האדם ברשתו, והוא מכחישו ומורט כנפיו על ידי שמכשילו בעוונות, אולם כבוא יום הכיפורים כאשר הקב"ה זורק על בני ישראל מים טהורים ומטהרם, ונפתחים כל החבילין דמעיקין של השטן וגונדא דיליה, מיד חוזר כל יהודי ורץ אל הקב"ה באהבה ובחדוה....

נו. וכך כתב ה'אור החיים' הק' (ויקרא כג כח) וז"ל, 'והטעם כי יום כיפורים הוא, פירוש כי עיצומו של יום מכפר וכו', והמשכיל על דבר עיצומו של יום לבנו יבין המכפר כי הוא אדון המאיר היום לסגל סגל דבר זה'.

באר הפרשה - יום הכיפורים

'חנן המרבה לסלוח', והרי קיימא לן (ברכות כא. וברא"ש שם ס"ו) 'ספק ברכות להקל', ואם אין המחילה והסליחה מובטחת היה לנו להימנע מלברך ברכה זו בשם ומלכות, דאיכא למיחש משום חשש ברכה לבטלה, אלא ודאי שאין כאן בזה שום ספק כלל מאחר שבקשנו סלח לנו מחל לנו.

אשריכם ישראל - תשובה מתוך שמחה

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו^ס, עת שמחה הוא היום לנו שהקב"ה בכבודו ובעצמו מטהר אותנו מכל חטאותינו, כמו שאמרו בסוף יומא (פה:): 'אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים^ס, שנאמר (יחזקאל לו כה) 'זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ואומר (ירמיה יו יג) 'מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל^{סב}.

וצריך להאמין בלב שלם שהקב"ה מוחל וסולח לעוונותינו ביום הזה^נ, וכמו שהביא הרמ"א (ס"ו תרו ס"ו) את לשון הרמב"ם (הל' שגגות פ"ג ה"י) 'יום הכפורים אינו מכפר אלא על השבים המאמינים בכפרתו^{נח} וכו'. ובה ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם) מדוע אומרים בתפילת מעריב דמוצאי יוה"כ והוא רחום וסלח לנו, והרי עדיין לא הספיקו לחטוא אחר יוה"כ פ, ועל מה מבקשים 'סלח לנו'. אלא על הא גופא, שאין מאמינים באמונה שלימה בכפרה הגמורה יש לשוב ולבקש מחילה^{נט}.

ובאמת כבר כתב הרה"ק 'בעל התניא' זי"ע (לגבי כל השנה כולה) ב'אגרת התשובה' (פ"א) שצריך 'האמונה והבטחון' להיות נכון לבו בטוח בה, כי חפץ הסדר הוא וחנן ורחום ורב לסלוח תיבך ומיד שמבקש מחילה וסליחה מאתו ית', בלי שום ספק וספק ספיקא בעולם, וראיה ברורה לכך הוכיח ממה שמברכים ברכה על הסליחה שלש פעמים ביום בתפלת שמו"ע, ואומרים

נז. הרה"ק רבי שלמה קלוגער (חכמת שלמה תרב) נתן טעם למנהג ישראל שאין נושאים נשים בעשרת ימי תשובה (עי' במטה אפרים תרב ה), דהנה אמרו חז"ל (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג) 'חתן מוחלין לו כל עוונותיו', לכן אינו ראוי לישא אשה מפני שנראה כאילו הוא מחפש דרכים איך לזכות למחילת עוונות, 'ובזה הוא כמרים יד במלך מלכי המלכים שהבטיח' כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם' (ויקרא טו ל).

נח. עפ"י כתב הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דבר נורא, וז"ל, לעומת ההתקרבות שמתקרב הקב"ה אלינו כביכול ביוה"כ - על האדם לטהר ולזכך עצמו לקרב עצמו לה', ואם הוא כנרדם הרי הוא ח"ו כמתרחק וכו', וכאילו ח"ו בבחינה של 'מבעט ביוה"כ' כיון שאינו מרגיש ההבדל הגדול בו נבדל יום זה מימים אחרים, ולכן יש להיזהר שלא יאבד חלילה זמן כלשהו מים זה לבטלה, שהרי כל רגע מכפר (כדאיתא בכריתות ז), ואם מאבדהו לריק ה"ז ח"ו כמבעט, והוא נורא עד מאד. עכ"ל (הובא בהליכות שלמה עמ' נא).

כמו כן הובא (שם) מהליכותיו, 'שעה ארוכה קודם תפילת שחרית העיר את נכדו הלן עמו בחדרו לאמירת תהלים באמרו 'קום קרא אל אלוקיך', כי כל רגע ורגע יקר מפז'.

נט. עד היכן מגיע הטהרה והכפרה יש ללמוד ממה שכתב ב'מטה אפרים' (סימן תרכד ס"ה) 'אחר קידוש הלבנה פוקדין איש את רעהו בשלום וברכת שנה טובה בשמחה', ומבאר באלף המגן 'והטעם כי מאחר שמכופרין לו עוונותיו ברכתו עושה פירות לכל השנה כולה', והרי שכל אחד ואחד 'מפתח הברכות' בידו להשפיע שפע ברכה לכל השנה מאחר שהוא כ'צדיק גמור'. (אגב אורחא למדנו, שגם 'גברא רבא דכוותיה' עדיין זקוק הוא לברכות אחרים, שהרי כל ישראל זכים ונקיים עתה מכל חטא ועון, ומכל מקום עליהם להתברך זה מזה...).

ס. וכך איתא במדרש (מדרש החפץ, הובא בתורה שלמה) לפרש מה שנאמר (במדבר י י) 'וביום שמחתכם' - זה יום הכיפורים, שנתבשרו במחילת עוונם. והרי ש'יום שמחתכם' בסתמא מכוון על יום השמחה הגדול ביותר, והוא יום הכפורים.

סא. ואם ב"ג בעומר מכרכרים ורוקדים בשיר זה בהתלהבות מפני עניינים נשגבים שיום זה מסוגל, ק"ו בן בנו של ק"ו ביום הקדוש, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו ועיקר כוונת רבי עקיבא היא על יום הכיפורים.

מספרים על הגאון רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל משגיח דישיבת פוניבז', ששנה אחת ביו"כ ראו אותו תלמידיו בהפסקה שבין תפלת מנחה לנעילה כשהוא חוזר בהתלהבות על דברי המשנה 'אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל', כי הרגיש בטהרה ובקדושה האופפת ומאירה על נפשו.

סב. הנה איתא בתחילת המשנה שם 'האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים... מה מקוה מטהר

מתעצב בלבבו אלא שמח שמחה גדולה, לכך נאמר (יחזקאל לו ד) 'כה אמר ה' אלוקים להרים ולגבעות לאפיקים ולגאותות וגו', בואו ושמחו שמחה גדולה שאני מוחל להם לעונותיהם של ישראל, עב"לסג.

איתא ב'דרשות' הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ריש ח"א) לפרש הכתוב (תהלים יד ז) 'מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל', וז"ל דהנה בימים הקדושים ישלח מקודש עזרו לעורר לב כל ישראל לתשובה, וא"כ בתשובה כזאת יש לבעל דין לחלוק ולומר, כי לא עשו תשובה רק ע"י ההתעוררות מן השמים (ומי יאמר שהם מתחרטים בחרטה גמורה על העבר שלא ישובו לכסלה עוד), אמנם, משום כן, מצווה לשמח בבוא ימים אלו במצוות עשה של תשובה, ומשמחת לבנו ניכר כי שמחים אנחנו לקראת בואו, ורוצים אנחנו לשוב ולחדול מעושק ידינו. ונתברר כי שבו באמת מתוך רצונם הטוב. ונסתמו דברי המקטרגים.

וזוהו שאמר נעים זמירות ישראל מי יתן מציון ישועת ישראל - כיצד תוכל הישועה לבוא לישראל, והרי בשוב ה' שבות עמו - התשובה באה רק ע"י התעוררות ממרום, ואם כן יאמרו המקטרגים שאין ישראל זכאים ח"ו לישועה, לזה מייעץ דוד המלך ע"ה יגל יעקב ישמח ישראל - שישמחו בני ישראל בתשובתם, ושמחה זו תוכיח שבאמת רוצים הם לשוב אל אביהם שבשמים - אף בלא שיעוררו אותם מן שמיא, אלא שהשאור שבקעיסה מעכב סד...

ובפירוש אמרו בתנא דבי אליהו (זוטא סו"פ ד) ובארבעים יום האחרונים שעלה משה להר סיני להביא את התורה, גזרו [בני ישראל] יום צום ותענית, וביום האחרון שבכולם, שהוא סוף ארבעים יום, גזרו תענית ולנו בתעניתם כדי שלא ישלוט בהם יצה"ר, ולמחרתו השכימו ועלו לפני הר סיני, ישראל היו בוכים לקראת משה, והוא היה בוכה לקראתם, עד שעלתה בכייתם למרום, באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה על ישראל וקיבל את תשובתם, בישרה אותם רוח הקודש בשורות טובות ונחמות. ואמר הקב"ה לישראל, בְּנֵי נִשְׁבַּע אֲנִי בְּשָׁמַי הַגָּדוֹל שְׁלִי וּבְכַסֵּא הַכְּבוֹד שְׁלִי, שְׁתֵּהָא לְכֶם כְּבִיָּה זֹו לְשִׁשׁוֹן וּלְשִׁמְחָה גְּדוּלָּה, וַיְהִיָּה לְכֶם יוֹם זֶה יוֹם סְלִיחָה וּכְפָרָה וּמְחִילָה לְכֶם וּלְבְנֵיכֶם וּלְבְנֵי בְנֵיכֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.

ואף הקב"ה עצמו שש ושמח בסליחתו, ומבקש מהעליונים והתחתונים לשוב עמו משובש, וכדאיתא עוד בתנא דבי אליהו (פ"א) בארובה, וז"ל. 'ימים יוצרו ולא אחד בהם' (תהלים קלט טז), זה יום הכפורים לישראל (כי הקרי הוא 'זלו' בואו, והיינו שהוא יומו של הקב"ה כביכול), לפי שהיתה שמחה גדולה לפני הקב"ה שנתנו באהבה רבה לישראל, משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיו עבדיו ובני ביתו מוציאים את הזבלים, ומשליכין אותם כנגד פתח בית המלך, וכשהמלך יוצא ורואה את הזבלים הוא שמח שמחה גדולה, לכך נדמה יום הכפורים שנתנו הקב"ה באהבה רבה ובשמחה. ולא זו בלבד אלא בשעה שהוא מוחל לעונותיהם של ישראל, אין

את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל... וביאר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע שרבי עקיבא בא לחלוק על תחילת המשנה, ולדבריו אף מי ששייך לכת זו של 'אחטא ואשוב' גם כן מספיקין בידו לעשות תשובה, וכדוגמת טהרת המקוה - מה מקוה מטהר את הטמאים - אף אם כבר נטמא וטבל, ושוב נטמא וטבל וחזר להיטמא אפילו אלף פעמים מכיוון שטבל עלה מטומאתו, 'כך' הקב"ה מטהר את ישראל אפילו אלף פעמים.

סג. בתוספת נופך הסביר הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע את עומק המשל והנמשל, שלכאורה איזו שמחה יש לו למלך כשרואה הררי זבל מונחים מחוץ לביתו, אלא הכוונה לאב רחום שרואה את בנו מתפתל מכאבים עזים בבטנו, וממהר לדרוש ברופאים שמצאו שיש לילד תולעים במעיו, מיד נתנו סממנים שונים עד שלאחר זמן מה יצאו כל התולעים כולם מתוכו והילד נרפא לגמרי. הנה, כאשר יראה האב את התולעים בחוץ, תגדל שמחתו עד מאד, שהרי הם הציקו וייסרו את בנו ועתה ניתן לברך 'ברוך שפטרני'..., כך גם לדידן, הקב"ה שמח במחילת עוונותיהם של ישראל, כי המה מייסרים את האדם, והאב שמח ברווחת בניו אהוביו.

סד. על פי זה פירשו במה דאיתא מהקדמונים (עץ הדעת טוב למהרח"ו פ"ר כי תצא) כי סופי תיבות אני לדודי ודודי לי הם ד' פעמים אות י', ורומז לארבעים יום שמר"ח אלול עד יוה"כ, כי ד' פעמים אות י' הם כר"ת של יגל יעקב ישמח ישראל, ללמד שכל מעלת התשובה של 'ארבעים יום' אלו אינה אלא כשנעשית מתוך שמחה וקרבה כי אני לדודי ודודי לי.

באר הפרשה - יום הכיפורים

כתב הרה"ק ה'מאור עיניים' (האזינו ד"ה איתא) כי 'תשובה הוא מצות עשה מן התורה, ולכן צריך לעשותה בשמחה' ס"ה.

בריותך, וזיאתר לשבים אליך ומודים לפניך ועוזבים ומתנחמים על פשעיהם ולא מכסים אותם, שכן כתוב (משלי כה יג) 'מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועוזב ירוחם' ס"ו, ומציל את נפשו מדינה של גיהנום ס"ח.

ומודה ועוזב ירוחם - מצוות וסגולת הוידוי
 'מתנה טובה' נתן לנו אבינו אב הרחמים - שכל המודה על חטאתו ירוחם ס"ו, וכן אנו אומרים ב'וידוי הגדול' של רבינו ניסים (ביו"ק ועוד) ...ומנהגך לרחם על

והזמן גרמא, כדאיתא בגמרא (יומא פז:): תנו רבנן, מצות וידוי ס"ט ערב יום הכפורים עם חשבה, כי אי אפשר לתשובה בלא וידוי, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה א א) וז"ל, כל מצות שבתורה בין עשה בין לא

שמא תאמר, כיצד אגיל ואשמח כשלב יודע מרת נפשו, אכן התשובה היא בדברי הכתוב (תהילים קה ג) 'ישמח לב מבקשי ה', כי אילו היה נאמר ישמח לב עושי רצון ה', אכן היינו צריכים להיות רחוקים מ'שמחה' כי מיהו שיעיד על עצמו שהוא מאותם העושים רצונו ית', אכן בכתוב לא נאמר אלא ישמח לב מבקשי ה', והכל יכולים להיות בכלל מבקשי ה', ו'בדין' הוא שיהיו בשמחה...

סה. ועל פי זה כתב דברים נוראים אודות העבירות שנאמר עליהם בזה"ק (ח"א טט.) שאין התשובה מועלת רח"ל, כי חטא זה מביא את האדם לידי עצבות, ואי אפשר לשוב בתשובה מתוך עצבות. נמצא שתשובה הנעשית מתוך שמחה תכפר ותטהר את האדם מכל שמץ וטינוף.

סו. הנה כתיב בפרשת וילך (לא יז-יח) 'והסתרתי פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה'. וידועה הקושיא, שאחר שכבר אמר הלא כי אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, והכיר בחטאתו, מדוע מגיע לו עונש זה של הסתר פנים. וביאר הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (תרי"מ, ד"ה ואמר על) וז"ל, ונלע"ד, מתחלה ואסתירה פני מהם, מהם דייקא - מהם אסתיר פנים, ועי"ז 'ומצאוהו רעות רבות וצרות', ועי"ז, יתודו וישובו ויאמרו על כי אין אלוקי בקרבי וגו', ועל ידי זה ואנכי הסתר אסתיר את פני לא מהם אלא על כל הרעה אשר עשה ופנה אל אלהים שהשתחוה לצלם בימי נבוכדנאצר - אסתיר פני מאותה הרעה.

סז. בקרב חסידיו של הרה"ק ה'בית אהרן' היה חסיד בשם רבי ירוחם, והיה הבית אהרן מרבה לשלחו לגשת להתפלל לפני העמוד. פעם שאל אחד החסידים שגם נפשו אוותה להתפלל לפני העמוד... רבי קדוש, וכי משום שהוא נקרא בשם 'ירוחם' יגש כל כך הרבה לעמוד... (כטוען מבלי אומר ודברים, נפשי מה תהא עליה), אמר לו הרבי, לכשתהיה מודה וגם עוזב אז גם אתה תיקרא ירוחם...

סח. ענין מחילת העוונות מבאר המהר"ל ב'נתיבות עולם' (נתיב התשובה פ"א) במשל לראובן שעשה עוולה גדולה לשמעון, ומדינא יש לשמעון תרעומת עליו על שהתנהג כנגדו שלא ביושר, ואעפ"כ כאשר יבוא ראובן ויפול לפני שמעון ויבכה ויתחנן לפני רגליו שיסלח לו על פשעו, ויהיו ניכרים דברי אמת שהוא מתחרט על שעשה כנגדו ומבקש ממנו מחילה, מסתברא ששמעון לא יהא אכזר ויתרצה לסלוח לראובן על מה שעשה כנגדו, וכ"ש שבשר ודם המכיר בחטאו ומבקש מבעל הרחמים שיסלח לו תקובל בקשתו.

ומוסיף עוד, שכשם שבשר ודם נופל לפני רגלי חברו בקירוב מקום ומבקש ממנו מחילה, כן נמי נדמה האדם שמתוודה ומבקש מהקב"ה שיסלח לו, וכיון שהוא נמצא אצלו יתב"ש בקרבת מקום כביכול, על כן אין המקטרגים יכולים להשטין עליו, שהרי הקב"ה מחסה וסוכה עליו בעת הזאת, ואין לך הגנה טובה יותר מזו.

סט. המנהג להכות באגרופו על הלב בשעה שאומר הוידוי, וב'אגרת הטיול' (חלק הרמוז אות יט) להגאון רבי חיים בן רבי בצלאל מפרידברג (אחי המהר"ל), מבאר בדרך הלצה הטעם שמכים דווקא באגרופו, על פי הכתוב (דברים יז ז) 'יד העדים תהיה בו בראשונה', והלא אמרו בספרי (פר' האזינו סי' שז) 'כשאדם נפטר מן העולם, באים כל מעשיו ונפרטים לפניו ואומרים לו כך עשית פלוני, והוא אומר הן, והוא אומר לו חתום שנאמר (איוב לו ז) 'ביד כל אדם יחתום', נמצא שהיד הוא העד, ולכן עליו להעניש את האדם תחילה.

ע. בגשתו לאמירת 'אשמנו' יתבונן במה שאמר הרה"ק ה'ישמח משה' ז"ע ממה ששמע בנעוריו מפי מגידי אמת, שצריך לזכור בשעת אמירת הוידוי, שעתידי הוא להיות לבוש ב'קיסל' (תכריכים) וטלית ויתוודה (לפני ב"ד של מעלה)

ביה (במדבר כב לד) 'ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי', ואמרו במדרש (במדבר כ טז) שהיה רשע ערום, וידוע שאין עומד מפני הפורעניות אלא תשובה, שכל מי שחוטא ואומר 'חטאתי' אין רשות למלאך ליגע בו.^ע

תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בודון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני הקל ברוך הוא, שנאמר (במדבר ה ו-י) 'איש או אשה כי יעשו... והתודו את חטאתם אשר עשו' זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה.^א

ה'ראשית חכמה' מבאר מדוע תקנו חכמינו ז"ל את סדר הווידוי על פי סדר אותיות הא'-ב', כי

ידוע כי גדול בוחו של וידוי להעביר מעליו כל פורענות^ב, כדמצינו גבי בלעם הרשע, דכתיב

ולא תתקבל תשובתו, שהרי אז כבר אין מועיל הוידוי, ואילו עכשיו עדיין בידו לתקן על ידי הווידוי, וזה יעשה עליו רושם.

באופן אחר אומרים משם הרה"ק רבי יעקב יחזקיהו מפאפא זי"ע בדרך הנכונה איך צריך האדם לומר וידוי, שיצייר בעיניו שהוא עומד בתוככי יער ו'שודדי דרכים' מצאוהו, וכבר הוציא הרוצח את חרבו מנדנה, והוא מתחנן לפניו שלא יהרגנו תיכף אלא ימתין דקות ספורות כדי שיוכל להתוודות קודם מותו.

עא. ה'משך חכמה' (פר' וילך לא יז) מוכיח, שוידוי הוא עיקר מצות תשובה, שהרי אין לומר שעיקר התשובה היא עזיבת החטא, דהא גם בלא תשובה אסור לחטוא מכאן ולהבא, ואם כן מה הועילה לו מצות תשובה במה שמקבל על עצמו דבר שהוא מושבע ועומד עליו מהר סיני, אלא ודאי עיקר התשובה הוא הוידוי מעומק הלב על מה שחטא.

עב. וכך אמר הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל שהאיש אשר ייסורים באים עליו ומתוודה באותה שעה על חטאיו ודאי שילכו מאתו היסורים, והיה אומר, שהדבר בדוק ומנוסה, שמיד כאשר יחזור בתשובה ויתוודה ימתקו הדינים ויהפכו לרחמים.

עג. וכתב על זה הרה"ק השפתי צדיק זי"ע (בלק אות כב) וז"ל. מזה לימוד עצום שלא יאמר האדם איני מוכן לתשובה וכדומה מחסידישע תירוצים הכל הבל, רק בכל עת פתוחין שערי תשובה. ועל עצם מחשבה זו - שאין בכוחו לשוב, יעשה תשובה, כי זה וודאי שזה הרשע - בלעם, לא היה מוכן לתשובה, ולא חשב לשנות דרכיו אף לרגע אחד, ואעפ"כ הועיל לו אמירת חטאתי, ק"ו לכל בר ישראל יהיה מי שיהיה, בעת שישוב לבו לשוב בתשובה - יקבלנו אביו שבשמים באהבה וברצון.

עד. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה חוזר על דברי מדרש זה, והיה אומר שמצווה לפרסמו לבני הנעורים - במקום שיענו יומם ולילה תירוצים על מעשיהם, יענו ויאמרו 'חטאתי' ויחזרו לדרך המלך - מלכו של עולם.

פעם ראה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שני בחורים המדברים ביניהם בשעת התפילה, ניגש אל אחד מהם ואמר לו לא תדרוך כף רגלך בבית מדרשי משך שבועיים ימים, החל הבחור להצטדק ולומר שאין האשמה בו, רק הלה דיבר והוא לא דיבר כלל רק האזין לדבריו, אמר לו ה'בית ישראל' מכיון שאתה מתחיל עם תירוצים לא תיכנס לבית המדרש ששה שבועות... לאחור מכן ניגש אל חברו ואמר לו מעתה אל תיכנס לבית מדרשי שבועיים, ענהו הבחור, רבי, חטאתי, ורוצה אני לשוב על מעשה זה, אמר לו ה'בית ישראל' [אחור שלא תירץ עצמו] היכנס תיכף ומיד לקידושא רבה.

אף הוא אמר פעם לאחד מחסידיו (שמעתי בשם בעל המעשה) שערך אליו 'נסיעה', וכשקיבל שלום שאלו הרבי למטרת בואו, אמר לו 'באתי הנה אל הרבי', אמר לו הרבי המדבר באמצע התפילה לא בא אלי לשבת (כאומר, אל תאמר במצב כזה שבאת אלי...), ומספר בעל המעשה שעפ"י אמת הוא לא דיבר מאומה בעת התפילה, רק זה היושב לצידו דיבר והיה נראה כמו שהוא השתתף בשיחתו, אבל זה החסיד נהג בחכמה ולא ענה לרבי - לא אנכי המדבר, אלא נענה ואמר, איך וועל שוין מער נישט רעדן... (יותר לא אדבר בעת התפילה) אמר לו הרבי ב'תוך כדי דיבור', אכן, באת אלי לשבת...

יסוד גדול אמר הרה"ק הר"ב מפרשיסחא זי"ע שלא ישאלו את האדם בבי"ד של מעלה מדוע נכשל בחטא, רק טענה אחת - מדוע לא שבת בתשובה, ועל כך אין לו לאדם מה להשיב, כי מי הפריע לו להתחרט על העבר ולקבל ע"ע לתקן דרכיו מעתה.

כתב הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע ב'ליקוטי שושנה' (ד"ה שאו מנחה) 'ומלמד אותנו הכתוב להתוודות בדרך הזה, שאנחנו בטוחים בחמלתו יתברך שמו שירחם עלינו וימחול לנו על חטאתינו, ולא בעצבות"י שמפרש את חטאיו ומעורר דינים על עצמו, כי אם בבטחון גדול, כמאמר הכתוב (משלי כח יג) ומודה ועוזב ירוחם"י, עכ"ל.

והיה לפנות ערב – בשגב זמן כניסת יום הכיפורים בעת התקדש היום"י נהגו בני ישראל לומר 'כל נדרי' - והנה הכל רועשים ומתעוררים לקראת רגעים

חכמי הקבלה כתבו, שהעולם נברא על ידי הכ"ב אתון דאורייתא, וכשהאדם חוטא מחריב הוא את העולם שנברא באלו האותיות, לכן בעת שנפשו מתעוררת לשוב אל בוראה, ובא לתקן את הפגם על ידי תשובה יש לו להתוודות בווידי המיוסד על סדר האלפא ביתא, ומוסיף, שמכל מקום מקדימים תחילה לומר 'חטאנו' אף שהוא מתחיל באות ח', כי תיבת חטאנו נצרכת לכל לראש, מאחר ובשעה שאדם עונה ואומר 'חטאתי', הרי הוא משבית מעליו את היצר הרע וקמרוגו, ואז בשר הוא לומר את הווידי, ללא שיקמרג עליו השטן לעילא"י.

ומבואר כן להדיא במדרש פרשת נשא (במד"ר יג ג) כי טרם שגורש אדם הראשון מגן עדן ביקש ממנו הקב"ה שיחזור בתשובה, ואמר לו 'אפילו עכשיו עשה תשובה ואני מקבלך', ומאחר שלא עשה תשובה גירשו אותו, והן הדברים, שעל עצם החטא היה בידו להצטדק, וכמו שטען בעצמו (בראשית ג יב) 'האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל', אך על הטענה מדוע לא חזר בתשובה לא היה לו מה להשיב, ומשום הכי נענש מן הדין. עה. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע המשיל את הדבר לאחד הלווה מעות מרעהו, אם כשיבוא המלווה לתבוע את חובו, ידחה ויאמר לו הנה המתן לי עוד יום ויומיים, שבוע או שבועיים, אזי יחכה לו. אך באם יטען כנגדו איני יודע מה אתה סח לא היו דברים מעולם, תיכף ומיד יתפסהו הלה ויוליכו אל בית הדין למשפט על הכחשתו. זהו ביאור הכתוב (ירמיה ב לב) 'הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי' כי האומר לא חטאתי הרי מיד יבוא במשפט לפני מרן דבשמיא. אמנם אם יודה האדם על חטאו, אזי מודה ועוזב ירוחם.

עו. וכמו שאומרים העולם, שלכן יש 'תנועה' מיוחדת של ניגון באמירת הווידי, כדי להזכיר שגם בעת כזאת אסור להיות בעצבות, ואדרבה יעשו מתוך שמחה ונעימת השירה, וכמו שאומרים בשם החזן מזאסלאב שהיה מנגן פעם באמירת הווידי ומתוך כך נענה ואמר 'רבש"ע', אם לא היו בני ישראל חוטאים, מהיכן היה לנו 'אשמנו' מתוך כזה... והאמת שאין זו מליצה בעלמא, רק יסודתה בהררי קודש בשם הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע, שהיה רגיל לומר לזכותן של ישראל, אם לא היינו חוטאים מאין היה להקב"ה 'ונסלח' כזה שאומרים בנעימה ובהשתפכות הנפש. והלימוד מזה פשוט וברור, שהווידי חייב להיות מתוך שמחה של מצוה.

הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע מערלוי ביאר עוד בטעם אמירת הווידי מתוך נעימה, כי על ידי תשובה מאהבה יתהפכו העוונות לזכויות, וממילא שמחה גדולה לנו כשאנו חוזרים בתשובה שע"י ירבו זכויותנו.

עז. הנה אומרים אנו בסליחות 'וסלחת לעוני כי רב הוא' (ומלשון הכתוב תהילים כה יא), והקשו המפרשים כי לכאורה מה טעם יש בדבר שמחמת שרבו העוונות על כן 'וסלחת', ואדרבה לכאורה הרי זה טעם לסתור. וביארו בזה (הגה"ק הבן איש, עוד יוסף חי דברים, ועוד הרבה) בדרך צחות ומליצה, כי נחלקו בגמ' (ב"ק עה.) לענין 'מודה בקנס ואחר כך באו עדים', שלדעת רב נפטר מחמת שהודה מקודם, ואילו שמואל אמר שהוא חייב, שהרי סוף סוף אין צורך להודאתו אלא ניתן לחייבו על פי העדים שבאו לבסוף, והלכתא כרב, ולזה אנו אומרים 'וסלחת לעוני' מאחר שאנו מודים עליהם... שמא תאמר, שיש 'עדים' בדבר, והרי כי 'רב' הוא – ההלכה כרב, ובדין הוא שמודה ועוזב ירוחם... אגב אורחא, הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע ביאר בדרך מליצה, עפ"י מה שאמר רב (יומא סד.) 'בעלי חיים אינן נדחין' (שבהמה שהוקדשה לקרבן, ובעודה בחיים נדחית מהקרבה מחמת פסול וכיו"ב, ואח"כ עבר בה אותו פסול שחוזרת היא להכשרה הראשון), וזהו שאנו אומרים וסלחת לעוני כי רב הוא, שהלכה כרב שבעלי חיים אינם נדחים, והוא יסוד וחיוזוק גדול לדופקי בתשובה, כי לעולם אין אדם 'חי' נדחה ח"ו מלחזור ולהתרצות לפני ה', ועד יום מותו יחכה לו אם ישוב מיד יקבלו...

עח. דבר נפלא כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות לה.) לבאר ענין תוספת יום הכיפורים והקדושה הנוראה הנשפעת בו ממרומים, כי הנה כל בעל תשובה צריך עזר וסיוע אלוקי שיוכל לשוב בתשובה, והדבר דומה

ואע"ג דאינון לא חזי מזלייהו חזי - לכן מתעורר הבכי באותה שעה...

באופן נורא ביאר הרה"ק רבי פנחס מקאריין ז"ע (אמ"פ השלם תקל"ז) סיבת הבכיה בעת אמירת 'כל נדרי', כי קוב"ה ושביתיה וכל הפמליא של מעלה יורדים לעולם הזה ביום הקדוש, ואין שום מקום בזה העולם שיוכל לסבול אותם ואת קדושתם, על כן מתעורר בכי גדול 'לשמוף' בדמעות כל זוהמת העולם.

אמנם יזהר שהתעוררות זו לא תביא אותו לידי עצבות^א, ויזכור דברי הרה"ק מקאברין ז"ע (תורת אבות, יו"כ) שאמר לאידך גיסא, דכיון שהשמן יודע שאין לו רשות להשטין ולהכשיל את האדם ביום הקדוש, לכן הוא מעורר את הבכי בשעה כזו כדי שיבואו לידי עצבות ומרה שחורה ח"ו. על כן יזהר וישמר לצאת ידי שניהם - לבכות מתוך שמחה, ולחזק עצמו בהתחזקות ובטחון - כי ביום הזה יכפר עליכם לפני ה' תמהרו בטהרת הלב^ב.

הללו ו'בכיה' גדולה באה לעולם בזמן זה, אף שלכאורה אין בו כל 'התעוררות', ו'מה נשתנה' כל נדרי מסתם התרת נדרים, כי לא מצינו שינועו אמות הסיפים מ'התרת נדרים' שבער"ה. אמנם בזה"ק איתא (ח"ב קו.) שעל ידי תשובה אפשר לבטל גזירות רעות שיש עמם שבועה, ובשעת תפלת 'כל נדרי' נעשה עת רצון ושעת הכושר לבקש ולהתפלל להתיר ולבטל שבועות וחרימות אלו, דכיון שבית דין של מטה מתיר אותן שלא יהיו שרירין וקיימין עי"ז פועלים ומעוררים רחמים במרום וכך יהיו מותרין בב"ד של מעלה, ומשום הכי מתעוררת הבכיה באותה שעה, כי כל ערום מפשפש במעשיו וחוזר בתשובה^ע ומשתדל בכל כוחו לבטל כל גזירות קשות ורעות^פ.

ואילו מרן הבעש"ט הק' ז"ע ביאר (בעש"ט עה"ת ר"ה ויוה"כ פ"ב), דהנה ידוע (יומא כ:): דשמן לית ליה רשותא לאסמוני ביום כיפור, לכן בערב יו"כ עם חשיכה מתאמץ היצה"ר בכל כוחו לקטרג על בני ישראל,

לטמא מת שחפץ להיטהר, שאף שאינו נטהר בלתי אם טבל במקווה לטהרתו, אך צריך הוא מקודם לעזר וסיוע - שיזו עליו אחרים מאפר הפרה ביום השלישי וביום השביעי, ורק לאחר מכן יכול לטבול, אבל אם לא יזו עליו לא יועילו לו כל הטבילות שבעולם. וכך גם לעניין יוה"כ, 'הוא יום מקוה ישראל כולם נכנסים לטבול מצואת צחנת העבירות, אך לולי הקב"ה זורק מים טהורים תחלה דהיינו בשעה של תוס' יוה"כ, טרם יעלה הגרדום לדון, הקב"ה שולח התעוררות ועזר מקודש ועי"ז יכולים לשוב ביוה"כ' (עי"ש עוד).

עט. פעם נכנס הרה"ק רבי שלום מבעלזא ז"ע קודם תפלת 'כל נדרי' לבית המדרש, ובהשתפכות הלב אמר לסובביו, שנינו בשבת (ד.) 'שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה', עשרתם ערבתם הדליקו את הנר, והלא יום הכיפורים נקרא 'שבת שבתון', לכן צריך לומר בערב יוה"כ פ' קודם חשיכה טרם תפילת 'כל נדרי', הלא עשרתם - שכבר חלפו ועברו כמעט כל עשרת ימי תשובה, ערבתם - אף 'ערב' יוה"ק עבר כבר עלינו, ואף הדליקו את הנר נשמה - שנוהגים להדליק בערב יוה"כ פ', ואכתי לא עשו תשובה, הלא אם לא עכשיו אימתני...

פ. הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (דרשות לה:): האריך בעניין הבכיה הנובעת מהבושה שעדיין לא שבנו ממעשינו ואף כי עברו עלינו ימי הרחמים והרצון בחודש אלול, ר"ה וכמעט כל עשיית, וביאר בזה מה שאמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכו' ואומר מקוה ישראל ה', כי הקב"ה הוא מטהר אותנו ומעורר לבבנו לשוב אליו, אך דימה זאת למקוה דייקא, שהוא מקום מים מכונסים ואינו נובע מחמת עצמו כמעין אלא צריך להמשיך לו מים ממקום אחר ואם לאו הוא מתייבש, וכך היא טהרתן של ישראל, וכלשון קדשו, הקב"ה שולח עזרו מקודש בזו הרגע אם יזלו מים מעפעפינו וכו',

פא. ראיתי לחכם אחד שמביא רמז נפלא בפסוק (ויקרא טז יז) 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד ב'בואו ל'כפר ב'קודש ע'ד צ'אתו ו'כפר ב'עדו' ר"ת בלב עצוב, היינו שעם היות היום הקדוש הזה נורא ואיום לעת חיתום גז"ד אך 'כל אדם' אל יבא בלב עצוב ח"ו בהיכלא דמלכא.

פב. וכבר פירשו במה שנאמר (איכה ב יט) 'שפכי כמים ליבך', שדימה שפיכת הלב למים, שכשם שהמים מעיקרם מחוברים לקרקע עולם, וכשדולה בכלי הרי הוא מנתקם ממקור חיותם וחיבורם, ואילו כאשר המה נשפכים הרי הם חוזרים אל שורשם, כך על דרך זה ישפוך האדם ליבו נוכח פני ה' עד שיחזור לשורשו ולמקור חיותו האמיתי.

והיה אומר שמאחר שכתוב בתורה שצריך להתענות ביום זה הרי שמצד דרך הטבע הצום והעינוי מזין את הגוף בדרך הטבע, לכן אין צורך להקל בכך, ואמר עוד, שהתענית ביוהכ"פ מסוגלת לאריכות ימים כי היא מזינה ומרפאה את כל אברי האדם^{פג}.

ובתב ב'יסוד ושורש העבודה' (פרק עשירי) 'ופשוט הוא', ששכר קיום מצות עשה זו שכרה מרובה יותר, כי צערא דגופא עדיף כידוע, הנה אחר כל ההצעות האמיתיות והכנות האלו, אחיי ורעיי, יתבונן כל אדם בשכלו כי ראוי וטוב לו לשמוח שמחה עצומה עד מאד בכל רגע בצער העיני מאבילה ושתיה וחליצת הסנדל, על קיום מצות עשה מן התורה שמקיים בכל רגע

נוראות כתב ה'אור החיים' הקדוש זי"ע אחר יום הקדוש שנת תק"ג לבני חברת 'כנסת ישראל' באיטליה, (בסיפורו על קורותיו בירושלים), ובתוך הדברים כתב 'ראיתי הארה גדולה' בשעת 'כל נדרי', וקנה לי גביר אחד מהמערב הוצאת ס"ת ד'כל נדרי', ובשעה שפתחתי ההיכל ממש היה בעיני כפתיחת שערי גן עדן בכל כך הארה שהייתה בבית הכנסת (הובא בנר מערבי עמו' ריז).

תענו את נפשותיכם - סגולת התענית

ידוע שהרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע החמיר מאד בתענית של יום כיפור, ולא התיר את האכילה כי אם בשעת הדחק במקום פיקוח נפש ממש,

פג. פשיטא, דהני מילי היכי דליכא הוראה מרב מוסמך ומורה צדק המתיר לו אכילתו, כי אז מחויב החולה לאכול משום (דברים ד טו) 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', וכמו שכלל ישראל מצווה מן התורה להתענות ולצום כן מצוה על החולה לאכול ולשתות כדי להחיות את נפשו.

ונעתיק מכתב קודש שכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע לחתנו (הובא בסוף הספר בחלק המועדים) ... אבל כאשר יום הכפורים ממשמש ובא, הנני להזהירך מאוד לבל תצדק הרבה בדבר הצום, וכפי אשר יאמר לך הד"ר כן תשמור לעשות אם יאמרו שדי פחות מכשיעור היינו פחות מחצי ביצה בתוך שמונה מינוט, אך באם יאמרו שגם זה לא יספיק, חלילה לך להחמיר. כי מי שציוה לצום ביום הכפורים הוא ציוה לשמוע לרופא ושלא לצום. ואל תחשוב שאין להתיר אלא לחולה שיש בו סכנה לשעתו, חלילה, אלא אפילו לספק ספיקא - כי אין הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב, ואפילו לזמן מרובה שאין האדם יכול להחמיר. וכן אמרו ז"ל (יומא פג.) אפילו החולה אומר אין צריך והרופא אומר צריך שומעין לרופא, ואפילו החולה הוא חכם בטבעיות ויודע לשער בשל אחרים, ואפילו הוא עצמו מומחה, אין שומעין לו.

וכן בענין התפילה, ידוע שהש"ץ מוציא הנך דאניסי ואפילו עם שבשדות, וחשוב כמו שמתפללים בעצמם. ואם כן אם יצוה עליך הד"ר שלא תתפלל, ואתה אנוס בדבר - הש"ץ מוציאך, ולא דוקא הש"ץ דעירך אלא אפילו הש"ץ דסוף העולם, וא"כ בזה יפה כח היוצא ע"י הש"ץ, כי אי אפשר דליכא חד בסוף העולם היודע להתפלל יותר מש"ץ דעירך, והוא הוא המוציאך יד"ח.

ובכן, אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך, וידוע שפסוק זה הוא בת קול שיצאה בימי שלמה על שאכלו ביום הכפורים בבנין הבית (עיי במדב"ר פי"ז ב').

כה אמר פעם הגה"ק החזון איש זי"ע לחולה שנצטווה לאכול ביום כיפור ואמר יש לי כאב לב מכך שלא אוכל לצום השיבו החזון"א מעולם לא שמעתי על מי שיש לו כאב לב מכך שצריך לעשות ברית מילה ביום השבת (מעשה איש ח"ד קסג).

וכך השיב בעל ה'ערוך לנר' (שו"ת בנין ציון החדשות סי' כה) לאחד שהוצרך לאכול ביוה"כ מפני חשש פיקוח נפש, והיתה נפשו עגומה עליו שמא הוא נכל בכלל דברי חז"ל (סוכה כח): לגבי ירידת הגשמים בסוכות, 'למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו', ודחה ה'ערוך לנר' את דבריו, כי האוכל ביוה"כ מפני הסכנה הרי הוא מקיים מצות עשה של 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', ואין דמיון כלל לירידת גשמים שנתבטלה ישיבה בסוכה ולא קיים בזה מצווה אחרת [ועי"ש עוד כמה חילוקים בדבר].

וכך כתב הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע 'זכרתי בעת שאאמור'ר זצ"ל היה חולה, והלכנו במבוכה פן לא ירצה לאכול ביוהכ"פ, אמנם הוא ז"ל בגודל צדקתו היה זריז בדבר, ותיכף אחרי 'כל נדרי' מיהר וציוה ליתן לו לאכול כפי שהיה צריך, ואמר בזה הלשון הריני מוכן ומזומן לקיים מצות בוראי כפי שאמרו חז"ל, ואכל בשמחה יתירה, כמעט לא ראינו שמחה כזאת רק בעת אכילת מצה ונטילת לולב' (נדפס בספר לקט אמ"ק ח"ה עמו' קפא).

באר הפרשה - יום הכיפורים

לג

נעל י-ה - והוא מורה על שהקב"ה מתייחד עם בני ישראל בלחוד - 'ולא יתערב זר...'^פ

כתב הרמח"ל ב'קיצור הכוונות' (עבודת יום כפורים לתפילת נעילה), שביד כל אחד להגיע בעת בזאת להיות באדם הראשון קודם החטא, כמו יציר כפיו של הקב"ה טרם שנפגע בחטא^פ.

כתב ה'רוקח' (סימן ריו, הל' יוה"כ) 'לעת ערב חותם הקב"ה, ועומדים כל צבא מרום, אלו מיימינים ואלו משמאלים, ואז כל הנשמות עומדות לפני הכסא

שכובל העינוי, ובודאי מי שתקועה בלבו אהבת הבורא יתב"ש ויתעלה - חשקו ורצונו שיתארך היום הצום הקדוש הזה כפלי כפלים, בכדי שיקיים בכל רגע בצער הענוי מצות עשה מן התורה שצוה לו יוצרו ובוראו יתב"ש ויתעלה^פ.

בעת נעילת שער - תוקף זמן נעילה

איתא בספה"ק 'זרע קודש' (לעיו"כ, ובעוד ספרים), וכבר כתב בן בסידור האר"י, שנעילה הוא מלשון

פד. מן הראוי לעיין שם בכל דבריו הקדושים, שמאריך בכוונת העינוי ובקדושת היום כי הוא נורא ואיום, ומנהמת לבו הטהור מלהיב את לב הקורא להתכונן כראוי לקראת יום זה.

פעם קרא הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לשנים ממקורביו, וציוה עליהם להפיץ את דברי היסוד ושורש העבודה' אלו, מה שלא הורגל בכגון דא, ויצא מגדרו בראותו גודל התועלת שבקריאת הדברים.

פה. הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה נוהג בכל שנה לעלות על ציונו הק' של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע ביומא דהילולא דיליה (ז' אדר), ותמיד הגיע אל חלקת מחוקק ספון לקראת ערב סמוך לזמן השקיעה, שנה אחת הקדים לבוא לקאליב כבר בשעות הבוקר בעוד היום גדול, אך לא פקד את ה'ציון' אלא לעת ערב, שאלו משמשו מה ראה על ככה לבוא דווקא כי ינטו צללי ערב ובפרט שכבר שהה בעיר והיה בידו סיפק להגיע מקודם, נענה לו הרה"ק ואמר שבנוהג שבעולם ביום היריד 'אין די לעצטע מינוט'ן כאפט מען מציאות' (ברגעים האחרונים מוצאים מציאות גדולות...) ונתכוון לומר בדבריו שעיקר התעוררות הרחמים הוא דווקא בעת נעילת שער כי פנה יום.

והעיקר שלא לאבד ולא להפסיד הזדמנות זו לעת החיתום, כמעשה שהיה אצל הגאון ה'מנחת יצחק' זצוק"ל, שהיה נוהג לדבר בעת סעודה שלישית מידי שבת בשבתו דברי פלפול ודרוש, פעם עלו אליו שני אברכים וביקשו ממנו שיוסיף לומר גם 'דברי חיזוק', נענה המנח"י בענוותנותו מי אנכי שאחזק יהודים אחרים... ברם, בשבוע שלאחריו חזר על משל מדברי 'חובות הלבבות' (שער התשובה פרק י) משל שהמשילו הקדמונים, לאדם שהיו בידו מטבעות כסף, והיה צריך לעבור בנהר גדול, התחיל האיש להשליך מטבעותיו לתוככי הנהר, כי חשב שכך יעלה בידו לסתום את הנהר, אמנם אחר שכבר השליך את כל המטבעות לבד מאחת שנשארה בידו, וראה כי עדיין מים רבים ועמוקים לפניו - ואין בידו לעבור את הנהר ולהגיע למחוז חפצו, אמר למלח (מנהיג ספינות) אחד שעבר שם עם ספינתו - קח נא ממני מטבע זו אשר בידי, והעבירני בספינתך אל עבר הנהר. עשה המלח כדבריו, והביאו למחוז חפצו תמורת המטבע האחרונה שנשארה בידו.

עתה תחזה, 'חכם' זה זכה והציל את עצמו ב'הזדמנות' אחרונה שנקלעה בידו, ואף אחר שנהג כ'שוטה גמור' המאבד כל מה שנותנים לו, מ"מ 'בשעתא חדא ורגעא חדא' תפס והציל עצמו... מכאן ילמד כל אדם שלא לומר הן אבדתי גם אבדתי את כל ימים הקדושים ב'שטויות והבלים' כרחוק מזרח ממערב מ'עבודת הבורא'... ואפילו יום הכיפורים עצמו כבר כמעט חלף, כי פנה יום... מה אעשה עתה... כי אדרבה 'בשעתא חדא ורגעא חדא', ינצל את השעה האחרונה ויגיע בס"ד למטרתו ולמחוז חפצו לתכלית הטוב. (העידו אנשי ביתו של המנח"י כי מאז והלאה היה חוזר רבות על משל זה ברשפי אש).

הנה מצינו ביונה הנביא שביקש מה'מלחים' ומרב החובל 'שאוני והטילוני אל הים וישתוק הים מעליכם' (יונה א ח), והקשה הגה"צ רבי לייב חסמן ה'משגיח' דישיבת חברון, לשם מה הוסיף יונה לומר 'שאוני', והרי די היה באומר הטילוני אל הים, ומדוע נכתבה תיבה זו, אלא שיונה רצה שישאו אותו כדי לדחות את זריקתו אל הים בעוד רגע אחד, כי אין ערוך לרגע אחד של חיים, בו ניתן עדיין להרהר בתשובה, ויש קונה עולמו ברגע אחד (הובא במשחת שמן בראשית עמוד ס'). והדברים נוקבים ללמד על חשיבותו של כל רגע בו ניתן לקנות אוצרות מלכים, ולעניינו יאמר אודות הרגעים האחרונים של האי יומא, לאחוז בהם ולנצלם כראוי וכנכון.

פו. ואולי אף בכלל זה, שבידו לבטל מעליו כל היסורים ומרעין בישין שנגזרו עליו, כי לאחר חטא עץ הדעת נתפזרו הניצוצות בכל העניינים הגשמיים, וכל יושבי תבל בכל הדורות צריכים לתקן חטא זה ולהחזיר הכל לשורשם,

ראשון לחשבון עונות'. והרחיבו חז"ל בדבריהם עוד (ויק"ר ל ז) שביום הכפורים הכל מתענים, 'ומיום הכפורים עד החג כל ישראל עסוקין במצוות, זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו, וביו"ט הראשון של חג כל ישראל עומדין לפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן לשמו של הקב"ה, ואומר להם, מה דאזל אזל, מן הכא נחיל חושבנא'.

וביאר השל"ה הקדוש (מס' סוכה תורה אור ב) וז"ל (בשניו קצת), כי כשם שבחמלת ה' עלינו נתן לנו את יוהכ"פ כדי לכפר על עוונותינו, כך אלו הארבעה ימים הם ענפים מיום כפורים לכפר עונות של השנה שעברה, בזכות שבני ישראל טורחים ועוסקים במלאכת שמים עם התעוררות הלב, יש בימים בעצמם מעין מחילה וסליחה ענפים מיום הכפורים וכו', על כן החכם עינו בראשו לעסוק במצות סוכה ולולב בעסק ובטורח גדול ובדמים יקרים לשם הידור מצוה^פ, ותהיה לו התעוררות גדולה בלבו, וישוב אל ה' וירחמהו, וישמח ישראל בעושיו. עכ"ל.

להליץ, ועומדים שני מלאכים על גלגלי רוח, זה כנפיו מסוף העולם ועד סופו וזה כנפיו כמלא עולם, אחד סופר וחותר למיתה ואחד לחיים, והקב"ה חותם אמת וכו', ועד עת החיתום יכול היחיד לשוב - אם ישבר לבו^ז בתשובה שלמה מתקבלת^{פח}.

חידוש נפלא חידש ה'תרומת הדשן' (סימן רעה) 'במוצאי יוה"כ, אין הדין והבימה מסתלקים עד שישלמו ישראל סדריהם, ואע"ג דכבר פנה היום ותוספות יוה"כ אינו אלא עשה, אלא חביבים ישראל לפני המקום, דהקב"ה מנחיג ביד של מעלה אחר סדריהם, לכן כל זמן שהאדם מתפלל תפילת נעילה יכול עדיין לקרוע שערי רחמים אע"פ שכבר ירד הלילה.

ילכו מחיל אל חיל - ד' ימי טהרה שבין יוהכ"פ לסוכות **איתא** במדרש (תנחומא אמור ב) על הפסוק (ויקרא כג ט) 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' - וכי ראשון הוא והלא יום חמשה עשר הוא... אלא

וגם תכלית היסורים 'קול יעקב נוהם מתהומותיך, איש איש נגעו ומכאובו' הכל הוא כדי לתקן את הניצוצות במקום עליון, ואם זוכה האדם להיות במצב של קודם החטא משמעו שיכול להסיר מעליו כל מיני פגעין ומרעין בישין, ונעשה כאדם הראשון קודם החטא, ומראשית כזאת הודעת ומלפנים אותה גילית, שביד כל אחד להיות כמו בתחילת הבריאה. **פז**. וכמו שזעק פעם הרה"ק מסאטמאר זי"ע בדרשתו קודם כל נדרי, כל השערים פתוחים עתה, אבל השער הראשון המוליך ומביא עליהם עדיין סגור - והם שערי הלב...

אולם על ידי קבלה טובה יוכל למנוע נעילת השערים, משל למה הדבר דומה למי שעומד בשערי הבית ועמדו השומרים לסגור ולנעול בפניו את הדלת, מה עשה, דחף רגלו לפנים הבית ובזה נמנע מהשומרים מלנעול את הדלת בפניו, ויכנס האיש הביתה, כך נמי, על ידי הקבלה נשאר רושם מהיום וא"א לסגור.

פח. וצריך להתאזר ולהתאמץ בכל הכוחות כדי לדפוק על שערי רחמים באותה שעה, משל למה הדבר דומה, לצייד שהלך ביער לצוד ציד להביא, לפתע החשיך לו הדרך ואימה גדולה וחשיכה נפלה עליו, ומרוב פחד היה נדמה לו כל קול עלה נידף כאילו חיה רעה עומדת לפניו ורוצה לטרפו, לפיכך היה יורה עם חציו לכל דבר חשוד שאיקלע בדרכו, אך כולם היו סתם עלים ודברים של מה בכך, והיה כאשר נשאר בידו החץ האחרון נתגלה אריה טורף מול עיניו, וידע האיש שיש לו בידו רק חץ אחד בלבד כדי להורגו, ואם חלילה לא יקלע במטרתו להסיר את הסכנה מעליו עלול הוא להיות טרף לשיניו ח"ו, לכן בטרם זרק את החץ התאמץ בכל כוחו לקלוע את החץ שלא יחטא. וככל המחזה הזה יעלה בלב האדם בטרם תפילת נעילה, שכבר חלפו ועברו עליו ימי אלול וראש השנה ורובא דרובא מעשרת ימי תשובה, וכבר בזבז את כל החיצים על דברים של מה בכך, ועתה נשאר בידו החץ האחרון ועדיין יכול להציל את חייו וחיי בני ביתו על ידי תפלה כנה ואמיתית מעומק הלב.

פט. בדרך צחות אמר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע, כי כשבני ישראל משלמים דמים מרובים על קניית ארבעה מינים הרי הם גורמים לעצמם שנה טובה ומתוקה, וביאור הדבר, כי השטן בא בימי הדין ומעמיס על מאזני המשפט את חבילי עוונותיהם של בני ישראל, לעומתו טוען הסנגור - וכי מה רצית מהם אחרי שהשטן מפתה אותם בכל מיני פיתויים והם בתמימותם נתפתו לדבריו... ומתחיל וויכוח ביניהם האם אכן, תמימים הם בני ישראל או לא... ונופלת ההחלטה לבודקם לאחר יוהכ"פ, והנה בימים אלו יוצאים בני ישראל ומשלמים הון רב על ארבעת המינים... מיד שש הסנגור וממהר בשמחה לטעון לפני ביד של מעלה - ראו עד כמה תמימותם מגעת, שבקל אפשר לרמותם, כי איזה בר דעת משלם יותר מכמה פרוטות על פרי עץ, וכל שכן על הלולב ובדי ההדסים וערבות,

רשות לאסטונו כי אם שנ"ט ימים בשנה כמספר 'שמן', ואילו בארבעה ימים שבין יוה"כ לסוכות ויום ראשון של חג הסוכות אין לו רשות להשטין (כדוגמת יוה"כ"פ גופיה), ומאז הוא ראשון לחשבון עונות³.

נפלאים דברי הגה"צ אב"ד קוויגלוב הי"ד (ארץ צבי, סוכות), המבאר, דהנה איתא בגמרא (שבת קי"ט): 'אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, מפני שאינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא, אמור מעתה, בימים הללו נחשב כל איש מבני ישראל כ'תינוקות של בית רבן' - אחר שנטהרנו מכל עוון וחטא בכפרת 'עיצומו של יום' הכיפורים, ולא עוד, אלא שבימים אלו אף גדלה מעלת ישראל יותר מתשב"ר, שהרי הם אינם מצווים ועושים ואילו ישראל עם קודש מצווים ועושים ו'גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה' (קידושין לא.)^{3א}.

אבינו מלכנו יחוס וירחם עלינו ויזכנו לשוב בתשובה שלימה, ובזכות זה נזכה לגאולה שלימה, לרפואה שלימה בבריאות הגוף והנפש, בני מעלי חיי אריכי ומוזני רוויחי, ונחתם כולנו לחיים טובים ולשלום.

והנה דרשו חז"ל (ר"ה יח.) 'דרשו ה' בהמצאו - אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים', ויש לדקדק, דבין ר"ה ליוה"כ פ' ליכא כי אם שבעה ימים ולא עשרה ימים, ומהו שאמר 'עשרה ימים', לפיכך מחדש השל"ה (שם אות ע) דקאי (גם) על עשרה ימים שבין יוה"כ"פ ועד הושענא רבא, דמצינו שיום הכיפורים נקרא ראש השנה, כמו שנאמר (יחזקאל מ א) 'בראש השנה - בעשור לחודש', וכמו כן מצינו שהושענא רבא נקרא יוה"כ"פ, כי אז נשלם החתימה, ונגמר יום הכיפורים במלואו ובטובו, וזהו 'עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים', כלומר ממחרת יוה"כ"פ ועד הושענא רבא [ולא עד בכלל], שהם עשרה ימים שלמים, ללמדנו שגם הם ענפי התשובה - וגם בהם ייאמר לנו עם קרובו 'דרשו ה' בהמצאו', ואל יאבד אדם שעת הכושר הלזו.

איתא בגמרא (יומא כ.) 'השטן' - בגמטריא שס"ד, לרמוז ששס"ד ימים מתוך שס"ה ימי השנה יש לו רשות להשטין, יצא יוה"כ שאין לו רשות להשטין אז. ולכאורה צריך ביאור, כי אין שמו השטן אלא שטן בלבד (בלא אות ה' בתחילתו), א"כ אינו אלא בגמטריא שנ"ט. ומחדש ה'יערות דבש' (ח"ב דרוש י) שאכן אין לו

מכאן תראה כמה תמימים וקלים הם להתפתות - מעתה בטלה כל 'טענה' עליהם - מדוע חטאו ולא עמדו בנסיון, כי היצר הצליח היטב לרמותם, ובדין הוא שיתנו להם שנה טובה ומתוקה בספרן של צדיקים גמורים.

צ. הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מהרי"ד סוכות) פירש את הפסוק (תהלים ס ח) 'אלוקים דיבר בקדשו אעלוזה אחלקה שכם ועמק סכות אמדד', שהקב"ה דיבר בקדשו 'אעלוז ה"', (שהקב"ה שמח בחמשה ימים) שחמשה ימים בשנה משתעשע הקב"ה בחביבות ושמח עם כלל ישראל. אלו יום הכיפורים וארבעה ימים אחריו עד חג הסוכות, והם בבחינת 'אחלקה' פירוש 'אחלק ה'" ששונים ומובדלים ימים אלו משאר ימות השנה העולים בגימטריא 'שכם', שהרי יש שס"ה ימים בשנה וכאשר תוריד מהם חמשה יעלה המספר ש"ס כמנין 'שכם', ומכאן נלמד חשיבות הימים הללו.

והוסיף לפרש עוד בדרך רמז בסיפא דההוא קרא 'ועמק סכות אמדד', דהנה שיעור הכשר סוכה הוא עד עשרים אמה לשלש דפנות, נמצא ששים אמות גובה לכל הדפנות יחד, והלא יש ששה טפחים באמה, הרי ש"ס טפחים לדפנות הסוכה, והיינו 'ועמק סכות' שממידת הסוכה 'אמדד' ויתקן שאר ימות השנה, כי על ידי מצות סוכה יוכל לקדש שאר הימים שיהיו גם הם בבחינת 'אעלוזה'. הוסיף בנו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, לרמוז בפסוק (תהלים לט ו) 'הנה טפחות נתתה ימי', שמדות הטפחים של הסוכה יתנו עוז ותעצמות בכל 'ימי' אלו שאר ימות השנה, כי ימי החג מתקנים את שאר ימות השנה להיות כחמשה ימים שבין יוה"כ"פ לסוכות.

צא. ידועים הדברים, שבימים אלו שבין יוה"כ"פ לסוכות לא היה יכול הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע לצמצם את מוחו ולהתעמק בתורת ה', מחמת רוב געגועיו להקב"ה אחר שזכה להיטהר ולהזדכך, ועל כן היה מחבר אז שירי ערגה וזמירות ותשבחות למלך א-ל חי וקיים, וקיצצם יחד וחברם בספר 'שירת משה'. ופשוט דהני מילי לצדיקי עליון דוגמתו, אבל אנשים פשוטים כערכנו צריכים להשתדל שלא לצמצם את הראש בדברים אחרים... רק בתורה ולתפילה. ומן העניין להביא מה שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (האזינו תרמ"ח ד"ה בפסוק) וז"ל, וכמו כן בימים אלו אחר ר"ה ויוה"כ"פ נתקנו נפשות בני ישראל להיות טהורים, ולכן בחג הסוכות נידונין על המים (ר"ה טז.) היינו לקבל השפע הבאה משמים ואין מים אלא תורה. וביוה"כ"פ נטהרו הנפשות ולכן בסוכות רוח נכון יחדש בקרבנו. וצריכין בימים אלו בין יוה"כ"פ לסוכות להשתוקק לקבל הארת התורה בסוכות.

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: יום הכיפורים

בס"ד | גיליון מס' 299

פרשת האזינו (שובה)

כיצד שלהבת מרצדת העלימה אבן מייסרת?

לפני ה' תטהרו!

על אחת כמה וכמה אם מי שפגע בנו או עלב בנו - עשה את זה באופן נכבד, באופן שנפגענו מאוד, שחשנו בזיון או עלבון צורב ונוראי, כי אז אדרבה ואדרבה: העלבון שעברנו, הכאב שבלבנו, המשקע שבנפשנו - הם העומדים לנו במקום ייסורים שהיו אמורים לבוא עלינו, ואז - כשאנו מוחלים מכל הלב על הפגיעה הזו, הרי שאנו נפטרים מהצורך להיענש בייסורים על העבירות שלנו, כי כבר נענשנו בעלבונות וגידופים כלפינו.

בתגלית זו האריך הרה"ק בעל ה'נועם מגדים' ז"ע בפרשת אמור, עד כמה מחילה אמיתית, שיש בה גם שכחה ומחיקה של העלבון והכאב, הגידוף והזעזע, היא מחילה שמייצרת 'זיכוי' במערכת השמימית, ואז נחסכים מהיהודי המוחל אינסוף צרות וייסורים שהיו אמורים לעבור עליו חלילה בשל עוונותיו, כי הוא כבר 'הזדכה' בעלבונות שספג, ובצער שעבר עליו אז, וממילא עוונותיו נמחלים לחלוטין, נשכחים ואובדים, בלי שום צער או כאב נוסף.

ולפיכך, ברגעים האלה שלפני יום הכיפורים, זה הזמן לתפוס חזק בידיים את מידת המחילה, ומשני קצותיה: גם למחול בעצמנו לכל מי שפגע בנו, מחילה אמיתית ועמוקה, שלימה ומושלמת. וגם לבקש סליחה ומחילה מכל מי שאולי פגענו בו או כועס עלינו, ובכך נוודא שעבירות שבין אדם לחבירו לא ימנעו מאיתנו את הברכה לשנה טובה. זה הזמן למחוק כל עלבון ישן, לסגור כל סכסוך, לבקש סליחה ולסלוח מכל הלב - כי רק כך נזכה להיחתם לחיים טובים!

וככל שזנדכך עכשיו, נטהר את ליבנו מכל משקע, נמחל ונוודא שכל מי שפגענו בו מוחל לנו מעומק הלב - כך בגדי הלבן אותם נעטה ביום הכיפורים יהיו תמונת ראי לליבנו הזך והנקי, ובלב כזה נוכל לעמוד לפני בורא עולם ולהתפלל 'זחתום לחיים טובים כל בני ברייתך', ובאמת נזכה להיחתם לחיים טובים, אנו וכל בית ישראל, אמן!

כמה מילים, השפעה של שנים!

היה זה לפני כ-12 שנים, בבית משפחה פ. בבני ברק, בשעת ערב נעימה. הרב פ., ראש המשפחה, ישב וסעד את ארוחת הערב, כלפתע חש כאב עז מפלח את בטנו, כאילו חרב חדה ננעצת בו. הוא ניסה להרגיע את הכאב במשככי כאבים, ומשאלו לא הועילו - פנה לחדר המיון בבית החולים, לבדיקה דחופה. בבית החולים התברר שיש לו אבן קטנה בקיבה, והאבן הזו נעה ומסתובבת בתוכי הקיבה, מייסרת אותו בכאבים עזים.

הרופאים הציעו טיפול תרופתי שספק יועיל, ואם לאו - אין מנוס מניתוח. הוא החל בטיפולים, אולם הכאבים התחזקו. הוא חש שכאשר אינו תחת השפעת משככי כאבים - חייו אינם חיים. הוא לא מסוגל להתרכז, מתקשה להירדם, נע ונד בבית כאחוז תזזית. הרופאים הבינו כי אין מנוס, וקבעו מועד לניתוח.

בשבת שלפני הניתוח, יושב הרב פ. בסעודת השבת יחד עם כמה מבני משפחתו, ולפתע אחד מהם שואל אותו האם בשכונת ילדותו התגוררה אשה מזורה בשם 'רחל

בחיל, ברעדה וברגשי קודש, ניצבים ועומדים אנו בעיצומם של עשרת ימי תשובה, שעות לפני כניסת יום הכיפורים - היום הגדול והקדוש ביותר בשנה. כל יהודי חש רעד בלבו, הנה כי כן כבר עברנו את ימי חודש אלול, גם ימי ראש השנה מאחורינו, ואפילו רוב עשרת ימי תשובה - כבר עברו עלינו לטובה. ניגשים אנו לרגע האמת ממש...

וזה באמת רגע האמת. כי ביום הכיפורים כל יהודי עולה ומתעלה לדרגת מלאך, אנו לובשים בגדי לבן, נמנעים מאוכל ושתיה ונכנסים לפני ולפנים - אל אבא שבשמים, המלך הקדוש אשר הוא המלך המשפט, אליו אנו מתחברים, בפניו נשפוך את ליבנו, וכולנו תקווה כי יחתמו לחיים טובים ביום הגדול הזה - שמכריע את גורלנו לשנה שלמה.

כולנו יודעים כיצד עברה עלינו השנה החולפת, כמה עוגמת נפש, צרות וייסורים היו מנת חלקנו, כיצד העולם כולו התערער, רבים וטובים מאחינו הלכו לעולמם בטרם עת, אחרים חלו ונחלשו מאוד, וכולנו חשנו את ההשפעה הנוראית של הנגיף - בחינוך ילדינו, בפרנסה שלנו, ובשיבוש השגרה הרגילה שלנו. ואנחנו גם יודעים, שביום הכיפורים הבעל"ט הספרים נפתחים מחדש, וניתנת לנו הזכות לפעול כמלאכי מעלה - כדי להשפיע על מה שייכתב וייחתם בהם לטובה ולברכה.

ולאחר שאנו מודעים למשמעות היום ועוצמת גורליותו לחיינו, ולאחר שאנו מבינים שביום הזה מכפר עלינו אבא שבשמים מכל חטאתינו - מכבס אותנו, מנקח אותנו, מצחצח את נשמתנו, אנו מבקשים שהוא ימחל לנו בשלמות, שהוא באמת ינקה כל חתם ורוב שדבק בנו, שבאמת נזכה לצאת מיום הכיפורים זכים וטהורים, פותחים דף חדש בשנה חדשה ומרעננת.

השאלה העומדת על הפרק היא רק: איך? איך באמת נוכל להבטיח שאנו עושים תשובה בצורה טובה? איך אנו יכולים להבטיח שהתשובה שלנו תתקבל לפני כסא הכבוד? איך אנו יכולים לפעול שהתשובה שלנו לא תהא כרוכה בייסורים וכאבי לב? איך נוכל להבטיח מחילת עוונות מושלמת, פתיחת שנה חדשה ברגל ימין בלי שום משקע מהעבר?!

התשובה היא, שזה תלוי בנו. ז"ל במסכת ראש השנה דף י"ז מעניקים לנו משפט מתנה, אלומת אור שמככסת לבבות: 'המעביר על מידותיו - מעבירין לו על כל פשעיו'. אם מיישור רוצה לזכות במחילת עוונות מלאה, והרי כולנו רוצים! הדרך היא לקבל החלטה חזקה שגם אנחנו מוחלים לכולם. לכל מי שפגע בנו, לכל מי שעשה משהו נגדנו, לכל מי שעלב בנו, לכל מי שיש לנו יכוח אתו, לכל מי שהסכסוך עמו עוד קיים - כלפי חוץ או אפילו רק בלב פנימה.

כשיהודי מוחל - הוא מציב דוגמת מראה לאבא שבשמים, ובעצם אומר: 'הנה, אני מחלתי. מחקתי, סלחתי, שכחתי. מיישור פגע בי - אבל זה כבר לא קיים יותר, זה נמחק מההיסטוריה'. ואז, אבא שבשמים משיב לו באותה מטבע, ומוחק את החטאים שלו, מוחל עליהם לחלוטין, מעלים אותם לנצח.

שבת של הגנה...

בימים כה קשים, כשכולנו מקווים לשמירה ולהגנה מבית ומחוץ, מנגיפים קטנים כמו מאויבים גדולים, כולנו מחפשים את הדרך להיות מוגנים ושמורים. מתברר, כי בשבת הנוכחית יש את הכח העילאי להגן עלינו!

הסכיתו ושמעו גילוי אותו גילה הרה"ק בעל השפת אמת' ז"ל. הוא חושף משמעות חדשה בדברי חז"ל 'אילו שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון', ומגלה שהכוונה היא לשמירת השבת הראשונה של השנה - שבת שובה. אם ישראל שומרים אותה כיאות - הרי הם מוגנים ושמורים, זוכים בהגנה שמיימית מכל צרה ופגע רע!

הבה ננצל את השבת הנוכחית. אמנם השנה נפתחה ביום השבת, אולם השבת הנוכחית היא השבת 'הרגילה' הראשונה, שבת שובה. לכן נרום את השבת הזו במיוחד, נקפיד היטב בהלכותיה, נקדים לקבלה ונאחר להוציאה כדי להרוויח כמה שיותר דקות בה, נשמור עליה ביתר כבוד ויקר. יש לנו ביד כלי המסוגל לשמור ולהגן עלינו, הבה ננצל אותו היטב ונזכה בהגנה טובה ומועילה לכל ימות השנה!

לאה, והאם הכיר אותה. זכרונותיו הפליגו לאחור אל מחוזות ילדותו, אכן כן - היתה גם היתה אשה כזו, היא נחשבה כאינה בריאה בנפשה, ולא מעט פעמים נהגו הילדים לבצע מעשי קונדס על חשבונה.

הוא הוסיף ונזכר עוד, כי במשך תקופה מסויימת אותה 'רחל לאה' נטפלה לאמו עליה, ומתוך שגעונותיה רדפה אחריה וצעקה בגנותה. והוא - כילד, ומבלי שהתבקש כמובן, לחם את מלחמת אמו והשיב ל'רחל לאה' זו מנה אחת אפיים, רדף אחריה והציק לה במידה גדושה ובולתי נעימה...

לפתע, הדבר היכה בו כבדק: רגע, מהיכן נזכר אותו בן משפחה לשאול על 'רחל לאה'?
היא דווקא עכשיו? מה טעם עלה שמה בזכרוננו? מהו צירוף המקרים הזה, שהוא יושב בסעודת שבת כמה ימים לפני ניתוח מורכב, ומישהו מזכיר לו על אשה בה התעלל בילדותו?!

ואם לא די בכך, כמחלומת פטיש אימתנית הכתה בו המחשבה: הלא השם 'רחל לאה' - מוכר לו היטב, ממקום אחר. זה שמה המלא של אשת נעוריו, אשר נפטרה עליו בטרם עת, הותירה אותו אלמן כאוב ומצולק. רגע, יכול להיות קשר בין הדברים? היתכן שהאסון שפקד את 'רחל לאה' רעייתו, נגרם או קשור ל'רחל לאה' בה התעלל בנעוריו? ומה הקשר להיזכר בזה בדיוק עכשיו, רגע לפני הניתוח בקיבה?!

הוא חש שראשו סחרחר עליו, ביקש לצאת לאוויר הפתוח ולשאוף אוויר צח. מוחו הוטדד במחשבות קשות, צירוף השמות והמקרים - לא נראה לו מקרי כלל. שעות אחדות התהלך ולבו בל עמו, וביום ראשון בבוקר שם פעמיו אל מורי ורבי, כ"ק האדמו"ר בעל ה'באר יעקב' מנדבורנה ז"ל, שפך את לבו בפניו, וכשעיניו זולגות דמעות שאל:

'האם כל מה שעובר עליי הוא כפרה לאותו חטא נורא, כשציערתי את 'רחל לאה' האומללה?! האם בתחילה נפטרה עליי רעייתי בטרם עת בטרגדיה נוראית שהרסה את חי, ועדיין לא כופר החטא ונגזרו עליי ייסורים נוספים? מה עליי לעשות?!

הרבי הקשיב לו בקשב רב, ועיניו נתכסו שרעפים. שאלות כאלה נוגעות לרבדים העמוקים והנסתרים ביותר של חשבוננו של עולם, מי יודע מה קורה בשמי מעלה וכיצד מתנהל פנקס החשבונות שם. ובכל זאת, בתום הרהור ארוך, השיב לו הרבי:

'לכאורה, הדבר ברור כי יש קשר בין הדברים. עצתי לך לפעול לפייס את אותה 'רחל לאה', שאומנם אינה בין החיים, אולם יש דרך לפייסה גם בעולם העליון. הואיל ואתה כהן לא תוכל לפנות לקברה ולבקש את מחילתה שם, אולם תוכל להדליק נר לעילוי נשמתה במשך שבוע ימים, ובהדלקת הנר אמור את שמה המלא ותבקש את סליחתה. ואולי, אולי בזכות העובדה שאתה עושה טובה ונחת רוח לנשמתה בגגני מרומים, היא תואיל להסיר את קפידתה מעליך!'

הרבי בירך אותו בחום, והאישי יצא את החדר בצעדים מאושרים ועצובים גם יחד. לפי התמונה המצטיירת, יש לו עצמו חלק לא קטן באסון הנורא שפקד אותו, כשאתנו הסתלקה מהעולם בטרם עת. אולם נראה כי לפחות עתה יש לו מה לעשות, אולי נפתח הפתח לרצות את נשמת אותה אשה אומללה, ולכל הפחות יימנעו ממנו צרות נוספות!

הוא שב הביתה, מיהר לברר את שם אביה של 'רחל לאה' היא, והדליק מיד נר נשמה לטובת נשמתה. בהדלקת הנר, זלגו עיניו דמעות של חרטת אמת, והוא ביקש את סליחתה מעומק הלב. דקות ארוכות עמד על יד השלחבת המרצדת, ביקש והתחנן כי תמחל לו על הפגיעה, שתסיר את קפידתה, שתפתח לו פתח לחיים מאושרים נטולי אסונות וייסורים!

48 שעות אחר כך, הוא התייצב לניתוח. רגע לפני הכנסה לצילום אחרון, המוודא שהכל נותר בעינו. ואז -

הרופאים נתקפו הלם ואדם גם יחד. לאחר שבועות בהם הוא טופל תרופתית והדבר לא הועיל - דווקא שבועיים ללא כל טיפול העלימו את האבן כלא היתה. היא פשוט התאדתה מהקיבה ואיננה, בלי כל טיפול תרופתי!

וכשהרב פ. סיפר לנו את הסיפור, הוסיף ואמר: 'טיפול תרופתי באמת לא היה, היה טיפול מעמיק בהרבה. האבן לא נעלמה סתם כך, הסיבה להיווצרותה נעלמה. אותה פגיעה נושנה נמחקה ואיננה, ולכן אין עוד טעם באבן המיותרת, המסיבה נזק וצער כה רב!'

אחים יקרים, סיפורו של הרב פ. הוא תמרוז אזהרה, ובד בבד נושא עמו מסר של חיוזק. הנה כי כן, מתברר כי פגיעה שלא נמחלת - עשויה לחולל נזקים נוראיים לאורך שנים, בכוחה לייצר אסונות ומכאובים קשים ומייסרים, גם בחלוף עשורים ממועד הפגיעה. ולא פחות חשוב - מתברר כי בכוח המחילה לנקות ולמחוק את הרושם של הפגיעה והצער, ולהשיב את האדם לחיים זכים ונקיים, נטולי קפידות מפגיעות ישנות!

עכשיו הזמן להבין את המסר. הרי איננו רוצים באמת להזיק לאיש, גם אם הוא פגע בנו או חטא כלפינו, ולפיכך הבה נמהר לנצל את הימים הללו כדי למחול ולסלוח לכל מי שפגע בנו, בכל פגיעה שהיא, מכל הלב. ולא פחות חשוב - אם אנחנו פגענו במישהו חלילה, נזכור כי הפגיעה נותרת, חותמה ניכר, רישומה נותר. הבה נבקש סליחה מעומק הלב, נוודא כי סלחו ומחלו לנו והפגיעה הזו נמחקה לחלוטין, כך השלכותיה לא ילוו אותנו חלילה וחס לאורך ימים!

כך נתכונן כראוי ליום הכיפורים, ננצל את הימים הללו למחילת עוונות ופגיעות, וכך נזכה להיחתם לשנה טובה ומתוקה!

דמעות כאב ודמעות שמחה...

הסיפור הבא התרחש בחורף תשע"ט, בחזית של בניין ישיבה מפורסמת. יהודי שעבר במקום הבחין בקבוצת בחורים המתלחשים מול שער הישיבה, והדבר תפס את תשומת לבו. הוא המשיך להביט ולהתבונן, ואז הבחין: בחור אחר ירד במדרגות הישיבה, והללו חמדו לו לצון ועשו מארב. משאך הציג את רגלו מחוץ לשער - דחף אחד מהם את רגלו, והבחור נפל, צנח לתוך שלולית מי גשמים ובוץ. חולצתו מטונפת, חליפתו ספוגה, כובעו מעוקם ומוכתם, ועוד...

המום ואומלל, הוא הביט בבחורים שעשו לו את המעשה הנפשע, והם הביטו בו בחזרה כשבת שחוק על פניהם. מבין הדברים עלה כי היתה זו נקמה על פעולה כלשהי שאותו בחור עשה במהלך היום, אולם לכל הדעות - מדובר בנקמה מוגזמת. הבחור התרומם אט אט, ניכר עליו כי ספג חבטה עזה, ולא פחות כואב - השפלה נוראית, וכשהוא מושפל וחפוי ראש בכל המובנים, שב על עקבותיו - לתוך בניין הישיבה.

לבו של היהודי שעמד בסמוך וראה את כל המעשה לא נתן לו מנוח, והוא כנס אחריו אל הישיבה, לעודד אותו, להעניק לו תחושה נעימה שיש מי שאיכפת לו ממה שעלה בגורלו. כשהגיע אל הבחור, ראה אותו יושב ובוכה בכי תמרורים מטלטל, פשוט כך. המראה היה קשה לצפייה, קורע לב ממש: בחור כבן 15 יושב ובוכה, עיניו זולגות דמעות מאין הפוגות, כה קשה ונוראה היתה ההשפלה שעבר!

עובר האורח חיפש את המילים הנכונות לעודד את הבחור, ולפתע הבריק רעיון במוחו. הוא פנה אל הבחור המושפל ואמר: 'עברת עכשיו חוויה משפילה, קשה מאוד. אני לא מקנא במי שפגע בך ככה, ברבים, בצורה כה קשה. אבל הואיל וזה כבר קרה - דע לך שאתה ברגעי הזדמנות נדירים, יש בידך כח שמימי נשגב, אל תוותר עליו...'

ניכר היה כי הדברים מוצאים מסילות ללבו של הבחור הפגוע, והלה המשיך: 'עכשיו, לאחר שנפגעת כל כך, יש בידך כח התפילה והברכה. תתפלל!!! תתפלל על עצמך, על המשפחה שלך, על הצלחתך בישיבה. תחשוב מה אתה רוצה לבקש, הרי שערי שמים פתוחים עכשיו לקראתך, רק תבקש!'

ומיד הוסיף הלה ואמר: 'ואם מותר לי, אבקש ממך להתפלל גם על אחותי המעוכבת בשידוכיה, חיה בת רחל דבורה. וכן על קרובת משפחה נוספת, המאושפת בבית החולים במצב לא קל. הרי הכח בידך עכשיו, תבקש ותיקח משמי מעל מה שאתה רוצה, אתה נמצא ברגעי זהב, תחטוף בכל הכח!'

הבחור התעודד מהמילים החמות, עצם את עיניו והתפלל, בירך את השמות בחיון קל - כתוהה אם הפך לאדמו"ר או לפועל ישועות... אבל ברגעים האלה כנראה שכן. לאחר שנראה כי נרגע קמעא - פנה האישי לדרכו.

מקץ שבועיים, שב והופיע האישי בישיבה, מחפש את הבחור. 'אתה חייב לבוא, יש אירוסין הערב. זה בזכות הברכה שלך!' - אמר, והסיפור עשה לו כנפיים בישיבה. גם קרובת המשפחה - לפתע פתאום הבריאה והשתחררה. פשוט, כל מה שיצא מפי הבחור באותה עת קשה וגורלית - התקיים אחת לאחת. לא יאומן!

הסיפור התפרסם ברבים, והגיע גם לאוזניו של רב קהילה, שעבר חוויה דומה. בעיצומם של ימי ערב פסח, בעודו עסוק בגיוס כסף לחלוקה לבני הקהילה יחד עם ההכנות הרבות לפסח ומענה לשאלות הלכתיות, התנפל עליו אחד מבני הקהילה בצעקות וגידופים, רטן כלפיו על הסכום הנמוך שקיבל בחלוקת ה'קמחא דפסחא'.

הרב לא חייב לו דבר, ויכול היה להשיב לו כגמולו הרע, אלא שאז נזכר בדבר הסיפור הזה, והחליט לשתוק, ושהדבר יעמוד לו לזכות. הוא אפילו לא התפלל על שום דבר מיוחד, הוא פשוט שתק וביקש שהשתיקה תעמוד לו לזכות. לא חלפו אלא כמה שעות, והוא התבשר שכלתו נמצאת במצב חירום בעיצומה של לידה, ומבקשים מכל בני המשפחה להתפלל. 'באותו רגע חלף בי הרהור: אני מעניק את הזכות הזו לכלתי, שתעמוד לה לישועה!'

ולא חלפו אלא כמה דקות, בסימן טוב ומזל טוב, הלידה הסתיימה בשעה טובה ומוצלחת, לאם ולתינוק שלום ובריאות. 'זה אפילו לא הפתיע אותי', סיפר הרב, 'דעתי שזה יעבוד. לשתיקה ברגעי הפגיעה יש כח עילאי עצום, אין לי ספק שזה משנה גורלות!'

מדהים! הנה לנו סיפור כפול, שפורסם בגיליון 'השגחה פרטית', עדויות נרגשות על הכח העילאי הטמון בשתיקה, בהבלגה, במחילה על פגיעה והשכחה ממנה מיד. כמה חשוב לזכור את הסיפורים הללו, כי ההזדמנויות בהן פוגעים בנו - לא נוכל להזמין אותן מראש, וכשהן מתרחשות - כה קשה לשלוט ביצר שמבקש להשיב מלחמה שיערה...

אבל הרבה יותר כדאי לשתוק, למחול. להיערך לכך בהחלטה נחושה שאנו מוחלים מיד על כל פגיעה, ומנצלים את עת הרצון לבקש ולקבל ממעל את כל משאלות ליבנו. וככל שנשכיל לפעול כך, להיות נעלבים ואינם עולבים, להימנע מכל תגובה ומחול על כל פגיעה - כך נזכה שבורא עולם יפתח לנו את אוצרות השפע, ויחתום את כולנו לשנה טובה ומבורכת!

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת האזינו ויום כיפור תשפ"א

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

באנו לפני רבינו וספרנו לו כמה הרוחנו. הוא לא חשב רבות וקבע מיד "ובכן, מסתבר כי בויכוח ההוא על העסקה, חברך הוא שצדק והיה עליכם לחלוק ברוחים שווה בשווה".

"מדוע אפוא הפער הוא של אחד עשר זהובים בשעה שהויכוח בינינו היה על עשרה זהובים בלבד? ניסיתי לעמוד על שלי. תשובת רבינו היתה מוכנה בפיו. "זהוב אחד הוצאתי בשכר הסופר שכתב את כתב התביעה והשליח שקבע לכם זמן לדין", אמר.

ואולם אני לא עמדתי בפתוי, ולא הצלחתי להשלים עם הפסד פתאומי של אחד עשר זהובים, סכום גדול ונכבד. "איני משגיח בדברי חלומות", הפטרתי, וכדי להשקיט את מצפוני הוספתי "על פי דין התורה שפסק רבינו כפי שפסק ואני זכיתי בצדק וביושר בשני שלישים מהרוחים".

פנינו אל חנויותינו כדי להשלים כמה התחייבויות לחג. פתאום הבחנתי כי חנותו של יעקב הומה קונים ואילו לחנותי לא נכנס איש.

עד הצהרים הרויח יעקב אחד עשר זהובים. סגר את החנות והלך לביתו. סר וזועף פניתי גם אני לביתי. בעוברי בשוק פגעתי בדוכנו של מוכר זכוכית נכרי והפלתי את סחורתי ארצה.

הכלים נשברו והמוכר הפליא בי את מכותיו, עד מהרה נגררתי לבית המשפט. השופט הריץ לשוק שמאי שהעריך את הנזק שעוללת בי... אחד עשר זהובים. הגעתי אפוא לביתי חבול ומושפל וחסר אחד עשר זהובים.

אז ידעתי כי צדק רבינו וכי גדול אלקיני. עוד אמש נגשתי לבית ידידי יעקב אבודרהם ובקשתי את מחילתו. אחר כך פניתי אל רבנו ושיתפתי בסוף הסיפור.

נרגש ירד נפתלי עזריה מהבימה, ורבי יחיאל פתח בסדר התקיעות.

כי שם השם אקרא הבו גודל לאלקיני

בהמשך השירה אמר לנו משה 'כי שם השם אקרא הבו גודל לאלקיני' ודרז"ל שביקש מהם שיאמרו על כל ברכה 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. וכן פרש"י מכאן אמרו שעונים ברוך שם אחר כל ברכה שבמקדש. והוא פלא שהוא אמר הברכה והם אמרו ברוך שם, מדוע לא אמר משה 'ברוך שם', האם מדין שאין המברך עונה על ברכתו, הרי זה לא אמן אלא ברוך שם,

ואי' במג"א סי' תרי"ט שביזה"כ אומרים ברוך שם בקול רם, כי משה רבינו 'גנב' ברוך שם מהמלאכים, [וכן אי' בפיוט יזה"כ לאחר הוידי, שברוך שם הוא שירת המלאכים] וכיון שזו גניבה, לכן אומרים אותה בחשאי כל ימות השנה, אך ביה"כ שכולנו מלאכים מותר לנו לומר בקול רם, שהמלאך יבין שמותר לנו לומר ברוך שם כי גם אנו מלאכים ביה"כ.

ופי' החת"ס בדרך הלצה, כיון שמשעה רבינו הוא הגנב בעצמו, הרי הוא אסור לו להשתמש עם הגניבה, בוצע ברך, לכן הוא אינו אומר ברוך שם, אך בכני ישראל הוא כבר שינוי רשות, אנו לא גנבנו, משה גנב והעבירה לנו, ולכן אנו אומרים ברוך שם והוא לא. ואע"פ שאמרנו בגמ' פרק מרובה ששינוי רשות מהניא רק לאחר יאוש, והאם נתייאשו המלאכים מברוך שם, והרי מבואר בס"י תרנ"ט מג"א סק"ב, אלא שדבר שיוירד מלמעלה, אינו חוזר לשם, כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב, וכן אמרו בגמ' דאין מחזירים דבר למעלה, ולכן אין בזה איסור גניבה, שאם אחד גונב דבר שהדבר שוב לא יחזור לשם, בוודאי שינוי רשות קודם. וכיון שגנב מהם משה את הברוך שם, שוב אין להם את השירה הזאת לעולם. הרי זו גניבה אמיתית ונצחית. המלאכים מחפשים מיהו הגנב, ואין יודעים כי אנו אומרים זאת בחשאי. ולכן לא אמר משה 'ברוך שם' בתורה, שהוא היה הגנב בעצמו...

עכ"פ כיון שהמלאכים התייאשו שהם מרגישים שזה ירד כבר למטה ושוב לא יחזור למעלה, לכן אנו כן יכולים לומר 'ברוך שם' ברווח, שזה כבר לאחר ייאוש ושינוי רשות.

הצור תמים פעלו כי כל דרכי משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (לב, ד)

לפעמים מסובב את האדם מאורעות שונות ואינו מבין למה ומדוע זה קורה לו. בא הכתוב וצווח אין עוול! בסיפור הבא (מובא בספר "מרפא לנפש") מומחש רעיון זה: על בימת בית הכנסת בפריס עמד רבינו יחיאל מבעלי ה'תוספות', עטוף בטלית, אוחז בשופר.

המתפללים המתנינו ברטט לאמירת הברכות ולתחילת התקיעות, אלא שהפעם החליט הרב לשנות מהסדר הרגיל.

לפתע הפנה את ראשו והזמין בתנועת יד קלה את אחד האנשים לגשת אליו. חיש מהר פילס לו האיש דרך בין המתפללים, והתיצב לצדו של רבי יחיאל. זה היה נפתלי עזריה, צורף זהב ידוע בקהילה.

"על אף גודל השעה, ואולי דוקא בשל כך", פתח רבי יחיאל "מצאתי לנכון לשתף את כולכם בסיפור בעל לקח חשוב שתחלתו לפני שנה וסופו אמש. לפי סיכום מוקדם עם אחד מגבורי המעשה, ידידנו ר' נפתלי, אזמין אותו כעת לספר לכם את השתלשלות הדברים".

הכל הביטו משתאים ברב ובצורף, סקרנים לשמוע את הספור. נפתלי היה נרגש. הוא בלע את רוקו, השתעל שעול נבוך והחל בסיפורו:

ודאי מכירים אתם את שכני הטוב, עמיתי למלאכת הצורפות, יעקב אבודרהם. ובכן, ימים אחדים לפני ראש השנה שעבר שבנו שינוי מהעבודה, והאזנו לשיעור תורה. בשיעור למדנו את דברי הגמרא, כי "מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה".

הדברים עוררו בנו התעניינות מיוחדת. בשיחה בינינו עלתה ההצעה להתענות תענית מיוחדת ולבקש מהקדוש ברוך הוא כי יגלה לנו כמה תהיה פרנסתנו בשנה הבאה.

כך עשינו, יומיים לפני ראש השנה צמנו וצפינו לאות כלשהו משמים. כלילה האחרון של השנה ארע הדבר, כל אחד ואחד מאיתנו חלם כמה כסף ירויח בשנה הקרובה. כשנפגשנו בבוקר ספרנו איש לרעהו בהשתאות את חלומותינו. חברי יעקב חלם כי בשנה הבאה ירויח מאתים זהובים. ואילו בחלומי שלי ראיתי כי ארויח רק מאה וחמשים זהובים.

החלטנו לפנות אל מורינו ורבינו ולספר לו על התענית ועל החלום. "אם לעצתי תשמעו", אמר, "כתבו במשך השנה הבאה כל הכנסה קטנה כגדולה, שתבוא לכם". כמובן שקבלנו את עצתו ונהגנו על פיה.

יום אחד נתגלע בינינו ויכוח חריף סביב סחורה שרכשנו בשותפות ומכרנוה ברוח נאה. כשבאנו לחלוק ברווח טען יעקב חברי, כי השותפות בעסקה היתה על דעת כן שנחלוק ברווחים שווה בשווה. לעומתו טענתי אני, כי מכיון שהשקעתי ברכישה שני שלישים ואלף הוא השקיע רק שלישי, יש לחלוק את הרווחים גם כן על פי אותי יחס.

פנינו לרב שיפסק דין תורה. "בידי מי נמצא עתה הרוח מהמכירה?" שאל, הכסף היה בידי יעקב. "האם יש לכם עדים או שטר על העסקה שעשיתם?", הוסיף הרב לחקור. לא היו עדים ולא היה שטר. "אם כן יעקב הוא ה'מוחזק' ועל נפתלי להביא ראיה לדבריו, באין לנפתלי כל ראיה, ישבע יעקב כי דבריו אמת הם ויזכה במחצית הרוח".

אבל יעקב מאן להישבע. "דברי אמת לאמיתם, אך להישבע אני מוכן. ועל כן אוותר על הרווח המגיע לי", אמר. נטל אפוא יעקב לעצמו שלישי מהרווח ומסר לי את שני השלישים הנותרים. הפער ביני לבינו עמד על עשרה זהובים.

המשכנו כמנהגנו לרשום את כל רוחינו. לפני כמה ימים, בהתקרב ראש השנה, הוצאנו את רשימותינו וסיכמנו את כל ההכנסות. התברר כי יעקב הרויח במהלך השנה, מאה שמונים ותשעה זהובים - אחד עשר זהובים פחות מבחלומי. ואילו אני הרוחתי מאה ששים ואחד זהובים, אחד עשר זהובים יותר מבחלומי.

זוה שאמר משה 'יערוף כמטר לקחי', הגניבה שמסרת לי לך לומר ברוך שם, הוא לאחור יאוש, שהוא כמו מטר שאינו חוזר למעלה, לכן כי שם ה' אקרא הבו גודל, ותאמרו ברווח ברוך שם, כי כבר היה יאוש ושינוי רשות. אך אני איני יכול לומר כך.

(הגרמ"י רייזמן - י"ב תשרי תשע"ז)

כי דור תהפוכות המה בנים לא אמון בם (לב, כ)

הכוונה אפשר לומר על דרך המוסר כי דרך האנשים להמנע מן הצדקה באמרום שאין להם ליתן, אבל באמת הוא בהיפך, מפני שאינם נותנים - אין להם ליתן, כי הצדקה היא המפתח לשפע, ובאם זורק את המפתח במה יפתח האוצר?

זוה "כי דור תהפוכות המה" הם מהפכים הסדר, ומונעים עצמם מן הצדקה, מפני שאין להם, והיה טוב יותר ליתן ואז היה השי"ת משפיע להם כפל כפלים, אבל המה "לא אמון בם" איו בהם אמונה להאמין שבזכות הצדקה יעזרו ד' ויפתח להם אוצרו הטוב (חתן סופר)

ה לה' תגמלו זאת (לב, ו)

כתב הערוגות הבושם בפסוק 'ה' - לה' תגמלו לזאת'. ומוכח באבן עזרא בשם ספר מאזנים לרבי שמואל הנגיד דאות ה' נתברר שהיא אות לבדה, וכן אומר הבעל קורא ה-לה' תגמלו זאת, ואין כדבר הזה בכל התורה כולה. [בגד- בא גד, שם האות א' נעלם, אך כאן יש תיבה שלימה של ה] והוא חידוש פלא.

וביאר הערוגות הבושם ע"פ דברי התרגום 'עם נבל ולא חכם, עמא דקבילו אוריתא ולא חכימו' ואמרו חז"ל בגמ' מנחות דעוה"ז נברא באות ה' ובעוה"ב באות י', כי עוה"ז הוא כמו אכסדרה מי שרוצה לצאת מדרך הישר יכול לצאת, ומאי טעמא תלוי רגל ה' שאם הוא רוצה לשוב בתשובה יכול לעלות מהחלון העליון, ואינו יכול להכנס מלמטה ממקום שנפל, כי לא אסתיעא מילתא, רק צריך פתח מיוחד לבעלי תשובה. הרי שצורת אות ה' מורה על תשובה,

ואי בספר אור לשמים שהיצר הרע רוצה להראות לנו שאות ה' הוא ח', כאילו אין מקום לחזור פנימה. וזהו החילוק בין חמץ למצה, היצר טוב מראה ה' ויצר הרע מראה ח'.

והעולם אומרים במחזור 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה', וכתבו במחזור בטעות 'צום קול ממון', ושכחו לכתוב תורה. הרי בבעלזא אמרו שהתשובה הכי גדולה הוא אביי ורבא, ובעל המחזור מזכיר רק צום קול ממון, וזהו טעות שיש במחזוריים. וגדולי ישראל שכתבו את המחזור אומרים שמקור הדברים, כי צום קול ממון שוה בגימטריא, ושלתם ביחד בגימ' זא"ת. כמ"ש בספר חוות יאיר.

אך בסידור האריז"ל לאחר תפילת שחרית כתוב בפירוש 'בעל תשובה שהיה רגיל לקרוא דף אחד יקרא שנים וריבוי התורה הוא עיקר התשובה' הרי מפורש יוצא מפי האריז"ל שעיקר התשובה הוא לימוד התורה.

זוה שצועק משה רבינו 'הלה' תגמלו זאת', מה אתם רוצים להביא להקב"ה בתשובתכם? זאת בגימ' צום קול ממון, ב"ה שיש לכם באמת רשות מהמג"א למעט בעסק התורה ולומר תהלים ולעסוק בתשובה, וכמ"ש הגרי"ו מבריסק שאמר כל התהלים בעשרת ימי תשובה, והנה עכשיו היה לנו מ' ימים שעסקנו בזא"ת, צום קול ממון, עכשיו צועק משה רבינו 'הלה', הרי עיקר התשובה הוא ריבוי התורה, תחזור בפרשת האזינו לאביי ורבא, עמא דקבילו אוריתא ולא חכימו, נכון שיש לך עם נבל, יש לך מה לתקן, אך תחזור לעסוק התורה שזהו עיקר התשובה.

(הגרמ"י רייזמן - י"ב תשרי ע"ו)

מאוצרות המגידים

"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב, ג)

פירש רש"י כשאקרא ואזכיר שם ה' אתם הבו גודל לאלוקינו וברכו שמו.

רבותינו ז"ל הפליגו מאד בשבח עניית "אמן". כתוב בגמרא (שבת קיט) אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן שנאמר "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן.

ופירש המהרש"א: כי הגן עדן יש לו הרבה שערים מחיצה לפנים ממחיצה כמו שאמרו כל צדיק וצדיק נכוח מחופתו של חברו, וכן אמרו כל צדיק וצדיק יש לו מדור לפי כבודו ואמר שזה העונה אמן בכל כוחו פותחין לו כל השערים מחדרי גן עדן. עכ"ד.

הרי לנו כמה מעולה היא עניית "אמן" ככוונה שהרי בשביל דבר קטן כזה פותחים לפניו כל חדרי גן עדן, יותר מצדיקים וחסידיים אשר עמלו וטרחו בעבודת ה' בכל ימיהם.

עוד אמרו במדרש (ד"ר פז) כך שנו חכמים העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטיורף, ולימדונו רבותינו ואם היה יכול לענות שלא טרף דעתו, יענה, למה? מפני שאין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונין ע"כ. הרי שאין דבר חשוב לפני ה' כעניית אמנים.

הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל משגיח דישיבת קמניץ אמר פעם חיווק בענין עניית אמן ככוונה וכה היו דבריו:

בחוף לארץ נהוג שהמזומן לחתונה צריך לאשר שהוא משתתף בשמחה, ושולחים לו כרטיס כניסה. פעם, סיפר הרב שטרן, שכחתי לשלוח הסכמתי להשתתף בחתונה, אך חשבתי, ודאי גם ללא כרטיס אכנס. אמנם לא כך היה, בהגיעי לאולם לא נתן לי השומר להכנס ללא כרטיס... הסברתי לו שאני ידיד נאמן לבעל השמחה, ואכנס לכמה דקות, אך לא עזר לי... וחזרתי כלעומת שבאתי.

כך, אדם המגיע לאחר מאה ועשרים לבי"ד של מעלה, נידון לגיהנם, וסובל שם קשות בשבעה מדורין, וב"ה לאחר י"ב חודש יוצא משם והולך בשמחה למקומו בגן עדן, ובפתח גן עדן עומד מלאך ומבקש 'כרטיס כניסה', מתפלל האדם: האם גם כאן קיים מושג של כרטיס כניסה? היכן המקום והארמון שבניתי לעצמי מהמצוות? עונה לו המלאך מקומך שמור בפנים... אך אין כניסה ללא כרטיס... מהו הכרטיס? נאמר בפסוק "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרא אמונים אלא "אמנים" מי שעונה אמן ככוונה, נפתחים לו שערי גן עדן, וללא זה השערים נעולים ואין כניסה... נורא למתבונן.

כתוב בספר "ווי העמודים" (פ"י בסופו) כל איש מישראל ששומע ברכה מישראל מחויב לענות אמן, אפילו שומע מאשה או מקטן, ואם שומע ואינו עונה חייבמיתה, וסימן "אמן" נוטריקון אני מוסר נפשי, שכל אחד מישראל מחויב למסור נפשו על עניית אמן. וכל איש מישראל מחויב לומר הברכות בקול רם כדי שישמעו בני הבית או שאר העומדים אצלו ויוכלו לענות אמן, שמילת אמן עדות היא על הברכה שהיא אמת, ואם יאמר בלחש הוא כמו שמעלים להעיד על הדבר.

ולאהבת אחי ורעי בני ישראל אספר לפניכם מעשה רב ונורא שהיה בזמן הגאון רבי מרדכי יפה בעל ה"לבושים" כמו שסיפר לי חמי זקני מהר"ר אברהם וורטר ז"ל שאשתו היתה נכדת נכדו של הגאון מהר"ר מרדכי יפה זלה"ה.

וכך המעשה: הגאון ר' מרדכי יפה נסע למדינת אטליא לווניציא, כדי ללמוד חכמת עיבור החודש אצל החכם אבוהב הספרדי, ולמד אצלו בערך ארבעה חודשים. ויהי מקץ ימים ויקר מקרה, תינוק אחד, בנו של החכם אבוהב, בן ה' שנים, בירך על פרי ברכת בורא פרי העץ בקול רם, וכל בני הבית ענו אמן, פרט לר' מרדכי יפה שלא ענה אמן, שלא במתכוון. החכם אבוהב כעס עליו מאד, גער בו בנייפה גדולה ונידה אותו, הגאון ר' מרדכי יפה המתין ל' יום כפי הדין של נידוי מרב לתלמיד, אח"כ בא אליו ופייסו, וישאלהו מה פשעו ומה חטאתו ומה חרי האף הגדול הזה? השיב לו החכם: ידוע תדע, שאהבה גדולה אהבתך, אהבה שאינה תלויה בדבר, אבל תדע, שהיית חייב מיתה לשמים בשעה שלא ענית אמן על ברכתו של הילד, והנידוי היה לך לכפרה על הפגם הגדול שנגרם, ומחילת העוון יהיה לך בתנאי שבכל מקום ובכל קהילה שתדרוך כף רגלך תפרסם את גודל החטא והפגם של מי שאינו עונה אמן, וגם תפרסם את המעשה הנורא שאספר לך:

במדינת ספרד היו קהילות קדושות לפני גזירת תנ"ו, והיתה שם עיר גדולה לאלקים, עיר ואם בישראל. ובאותה עיר היה מלך שרצה לגרש את היהודים מעירו כמה פעמים, ובכל פעם האב בית דין שהיה חסיד ועניו גדול שנשא חן בעיני המלך, היה מבטל הגזירה.

ויהי היום, כעס המלך על היהודים וציוה לגרשם מארצו. חשובי הקהילה באו לבית הרב ובקשוהו שילך איתם אל המלך לבקש ממנו שיבטל את הגזירה. הרב רצה להתפלל תפילת מנחה לפני לכתם למלך, שהרי ראשית חכמה יראת ה'. אולם שליחי הקהילה הפצירו בו ואמרו: זוהי מצוה רבה של הצלת כלל ישראל, ועתה עת רצון לפני המלך. הרב נאות להם והלך עמהם.

ויהי כראות המלך את הרב נשא חן בעיניו, וירץ לקראתו וחבקוהו וינשקהו. הרב החל לדבר עם המלך בענינים שונים, בתוך דבריו באו כומר ממדינות המלך, ויפול לפני המלך ובירך אותו ברכה ארוכה וחשובה בלשון שהרב לא הבין. כראות הרב שהכומר מאריך בברכתו ובינתים עובר זמן תפילת מנחה, הלך לפניה והתפלל. בסברו שיסיים תפילתו קודם שיסיים הכומר ברכתו, אולם באמצע תפילתו קם הכומר מעל הארץ וציוה לכל העומדים שיענו אמן על ברכתו כדי שתתקיים הברכה, וענו כולם אמן לבד מהרב שלא רצה להפסיק בתפילתו, לאחר מכן שאל הכומר אם כולם ענו אמן והשיבו כן. חזר ושאל האם גם הרב ענה אמן על ברכתו ואמרו לא. ויהי כשמוע הכומר כן, תלש שערות ראשו וצעק צעקה גדולה ומרה, ואמר בגללו לא תתקיים הברכה למלך. כשמוע המלך את דברי הכומר ויקצוף מאד על החסיד וחמתו בערה בו. ויהפוך להיות אכזוי כלפי הרב וציוה את עבדיו להורגו ולנתחו לנתחים... ויעשו כן עבדיו, המיתוהו ביסורים קשים וינתחוהו וישימו את הנתחים בתוך שק וישאום לביתו, ואחר כן גירש המלך את כל היהודים מארצו.

חבירו של הרב היה בצער גדול ולא ידע את נפשו, כל ימיו רצה לדעת על מה היה חרי האף הגדול הזה, ומדוע נהרג בשעה שהיה שליח מצוה להציל את כלל ישראל מגזירה רעה. והיה מתענה, בוכה ומתפלל שיודיעו לו מן השמים על איזה חטא נהרג החסיד במיתה משונה כזו. ויתבודד בחדר מיוחד ומצטער על הריגת חבירו החסיד. עד שפעם בא אליו החסיד הקדוש כשהוא מתבודד בחדרו, ויחד חרדה גדולה לקראתו, ויאמר לו, אל תירא, דע לך, מימי לא עשיתי שום עבירה, אלא הקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה, פעם אחת בירך בני הקטן ברכה על הפת, ולא עניתי אמן אחריו. האריך הקב"ה אפו עד המעשה הזה, כשעמדתי לפני מלך בשר ודם ולא עניתי על ברכתו, וחרה למלך מאד באותה שעה נתעוררה עלי מידת הדין על שלא עניתי אמן על הברכה למלך מלכי המלכים, ודנו אותי על כך. לכן אתה חברי תספר את המעשה הזה לבנך ולבן בנך ולכל באי עולם ותזהירם על ענית "אמן", ופרח לו. אמר לו החכם אבוהב לרבי מרדכי יפה שיפרסם מעשה זה, ויקראו אותו פעם בחודש להודיע לכל מהו העונש למי שאינו עונה אמן על ברכת תינוק, וכל שכן בביהכ"נ כששליח הציבור מתפלל תפילת שמונה עשרה ואומר קדיש.

(הגרמ"י רייזמן – ח' תשרי ע"ז)

שבועת ימים קודם יום הכיפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין
(מסכת יומא א, א)

למה נקראת שמה "לשכת פלהדרין? נאמר בגמרא (יומא ח, ב) שהוא על שם "פקידי המלך", ש"פלהדרין" בארמית זה פקידים, ולמה פקידים? כיוון שבזמן בית שני שמשו כהנים גדולים שאינם ראויים, והיו מסתלקים מידי שנה בשנה, וכל שנה היה כהן גדול חדש, ודרכם של פקדי המלך שהיו מתחלפים מידי שנה בשנה, לכן נקראת שמה פלהדרין.

בספר ציוני תורה כתב: יש להבין, מה היה הצורך לקבוע שמה של הלשכה על שם פרט זה?

יתכן שרצו לעורר בזה את הכהן גדול, כשבא להתכונן לעבודת היום של יום הקדוש, שיתן אל ליבו שעלול הוא להישאר כפקיד המתחלף מידי שנה בשנה, ואם אינו ראוי לכך אולי יפרוש בעבור זה, לכן, תיכף כשהגיע לבית המקדש הודיעו לו שעתה הולך הוא לשהות שבוע ב"לשכת פלהדרין" – לשכת הפקידים המתחלפים מידי שנה.

[יש לציין דבר פלא ש"פלהדרין" עולה בגימטריה כמניין "סנהדרין"]

(ציוני תורה)

אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון מי שאכל דבר איסור וכו' וכיוצא בהן. אבל עבירות שבין אדם לחבירו כגון החובל את חבירו וכו' או גוזלו וכו' אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו אע"פ שהחזיר לו ממונו שהוא חייב לו צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו (רמב"ם הל' תשובה ב, ט)

יש לעיין בלשון הרמב"ם, מה שכתב פעמיים שיש לבקש מחילה, שמתחילה כתב "וירצהו", ולאחמ"כ כתב שוב "צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו".

ביאר בזה בשו"ת "דברי יציב" (או"ח ב, סימן רנח), שכמו שמצינו בתשובה על עבירות שבין אדם למקום שיש ג' תנאים: עזיבת החטא, חרטה וקבלה לעתיד. כך ב"בין אדם לחבירו", צריך את ג' התנאים, עזיבת החטא, חרטה וקבלה לעתיד, וזה מה שכתב הרמב"ם "שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו" היינו: "עזיבת החטא", ומה שכתב "וירצהו" היינו: "קבלה לעתיד", ומה שכתב "ולשאול ממנו שימחול לו" היינו: "חרטה".

(דברי יציב)

ועיניתם את נפשותיכם

מקשים העולם, מדוע נקרא עינוי מאכילה ושתיה "עינוי נפש", הלא זהו עינוי של הגוף, ואילו הנפש אינה מתענה בזה.

קושיא מעין זו הקשו לגבי תלונת בני ישראל על המן: "ועתה נפשינו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו", וגם כאן לכאן אינו מובן מדוע אמרו "נפשינו יבשה", והלא הם דברו על עניין האכילה שהגוף הוא זה שנהנה ממנו?

ומתמצים בשם הרב מטשיבין זצ"ל, שהרי על המן בירכו רק ברכה אחת – "המוציא לחם מן השמים" לפני אכילתו, וברכת המזון לאחריו, אך ברכות בורא פרי העץ, אדמה ושהכל, בורא נפשות ואשר יצר – לא יכלו לברך, ממילא גם הנפש היתה יבשה.

הוא הדין לגבי יום כיפור. זהו היום היחיד בשנה שבו כמעט בלתי אפשרי לברך מאה ברכות, ולכן יש בו גם עינוי הנפש.

ובנותן טעם להביא כאן את מה ששאלתי פעם את הגר"ח קנייבסקי שליט"א על דברי הגמרא (יומא ד, ב) שעוד לפני שדיבר ה' עם משה במעמד הר סיני, הוצרך משה להמתין בתוך הענן ששה ימים, כדי למקד אכילה ושתיה שבתוך מיעויו. ושאלתי להגר"ח שליט"א, מדוע הוצרך למקד אכילה ושתיה שבמעיו, הלא אכל רק מן, והמן נבלע באיברים?

וענה הגר"ח, שמשנה רבינו כנראה קנה אוכל מהגויים בסביבה, כמו שכתוב על בני ישראל שעשו כך. ועל זה שאלתי: אם למשה רבינו היתה אפשרות לאכול מן שהוא לחם רוחני שמלאכי השרת ניזונים ממנו, כיצד הלך לקנות מהגויים אוכל?! וענה הגר"ח שמשנה רבינו רצה להרויח את הברכות

חבירו של הרב היה בצער גדול ולא ידע את נפשו, כל ימיו רצה לדעת על מה היה חרי האף הגדול הזה, ומדוע נהרג בשעה שהיה שליח מצוה להציל את כלל ישראל מגזירה רעה. והיה מתענה, בוכה ומתפלל שיודיעו לו מן השמים על איזה חטא נהרג החסיד במיתה משונה כזו. ויתבודד בחדר מיוחד ומצטער על הריגת חבירו החסיד. עד שפעם בא אליו החסיד הקדוש כשהוא מתבודד בחדרו, ויחד חרדה גדולה לקראתו, ויאמר לו, אל תירא, דע לך, מימי לא עשיתי שום עבירה, אלא הקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה, פעם אחת בירך בני הקטן ברכה על הפת, ולא עניתי אמן אחריו. האריך הקב"ה אפו עד המעשה הזה, כשעמדתי לפני מלך בשר ודם ולא עניתי על ברכתו, וחרה למלך מאד באותה שעה נתעוררה עלי מידת הדין על שלא עניתי אמן על הברכה למלך מלכי המלכים, ודנו אותי על כך. לכן אתה חברי תספר את המעשה הזה לבנך ולבן בנך ולכל באי עולם ותזהירם על ענית "אמן", ופרח לו. אמר לו החכם אבוהב לרבי מרדכי יפה שיפרסם מעשה זה, ויקראו אותו פעם בחודש להודיע לכל מהו העונש למי שאינו עונה אמן על ברכת תינוק, וכל שכן בביהכ"נ כששליח הציבור מתפלל תפילת שמונה עשרה ואומר קדיש.

יום הכיפורים

ראיתי בספר הנותן אמרי שפר לרבי ישעיה נפתלי בן הרה"ק רבי דוד'ל דינובער נכדו של הבני יששכר, ע"פ מש"כ בבית אהרן בשמו של הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז ז"ע שכל האכילות שאוכלים בעיוה"כ הוא תיקון לכל האכילות של כל השנה. וכן אי' במדבר קדש להשר שלום מבעלזא ז"ע, שזה מתקן על כל האכילות והשתיות שלא היו כראוי.

וביאר שם איך הוא סדר התיקון, שהרי לשון הגמ' הוא 'ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב, וכי בתשיעי מתענין והלא אין מתענין אלא בעשירי, אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי'. והפירוש הפשוט ככתוב בספר החינוך, כיון שאנו מתענין בעשירי, רצה הקב"ה שיהיה לנו כח להתענות, וצוה לאכול בעיוה"כ.

אמנם מחשבה זאת כל ישראל מגדול ועד קטן מכוונים לכונה זאת שיהיה לנו כח להתענות ביוה"כ, לעמוד בביהמ"ד כל היום. וכל כוס שאנו שותים הוא כי רצון ה' הוא שיהיה לנו כח להתענות. וכל ישראל מכוונים על כונה זאת.

והנה האכילה והשתיה של כל השנה מלבד עבודת בירור הניציה"ק והעלאת המדות שיש באכילה ושתיה, לקרב חלקי הקדושה שיש בניציה"ק שבמאכלים, הרי בשו"ע סי' רל"א כתוב בפשטות 'בכל דרכך דעה' שבכל עת שהוא אוכל ושותה יכוון כדי שיהיה לו כח ללמוד ולהתפלל ולעבוד את ה'. והוא מלבד העלאת ניצוצי אהבה. וכשאדם מכוון לאכול ולשתות שיהיה לו כח לעבודת הבורא, אינה פיגול, שהרי קיים מש"כ בשו"ע, ולאחר מכן הוא מתפלל בזה הכח, והנה בולקע נתהפכה לנקדישך.

אך מכיון שלא קיימנו דברי השו"ע כל השנה, הנה בא יום אחד שכל ישראל מכוונים כונה זאת, הרי שהוא ממש תיקון שלם לכל אכילתנו במשך כל השנה שלא זכינו לכוון שיהיה לנו כח לעבודת הבורא, וזהו שלימות התיקון, בדבר שקלקלת, בו אתה מתקן.

ופעם אחת בשנה יש מצות עשה דאורייתא לקיים מצות סי' רל"א, ובכתבים כתוב שיש לאכול כמו שני ימים, וכתבו הספה"ק איך אפשר לאכול כמו שני ימים, אנה יכנס כל המאכלים האלה? אלא שמספר הסעודות שאין אוכלים ביוה"כ, הרי סדר הפשוט הוא לאכול בוקר וערב, בעיוה"כ אוכלים בבוקר, ובמקום סעודת הערב מקדימים לאכול בסעודת המפסקת, כמ"ש בגמ' פאה שהעני נכנס לאכול פתו מקודם, וכן סעודת לילה דיוה"כ הרי אנו אוכלים במוצאי יוה"כ, ונשאר לנו סעודה אחת שהחסרנו והוא סעודת הבוקר דיוה"כ.

והנה ארז"ל שצריך אדם לאכול שני שליש מכדי מלואו, והיה לנו לאכול ב' שלישים בסעודת הבוקר וב' שלישים בסעודת המפסקת, ובזאת אנו משלימים את סעודת הבוקר דיוה"כ ע"י שנאכל סעודה מלאה בעיוה"כ אחת בבוקר ואחת בסעודת המפסקת, והרי השלמנו עוד ב' שלישים, ונמצא שלא חסרנו כלום. ואכילה זאת היא כלי להאור של יוה"כ.

נחזור לדברי הנותן אמרי שפר, אם היה כתוב בתורה 'ואכלתם בתשיעי', לא היינו שומעים את התיקון על קיום סי' רל"א, לכן כתוב בתורה באופן כזה שיבין האדם שהוא אוכל כדי שיהיה לו כח להתענות, וזש"כ 'ועניתם', שתאכלו כדי שתתענו, לא כמו גוי שאוכל סתם, אלא יש עבודת ה' באכילתו, יהודי אין אכילתו מפורשת, אלא כתוב בה לשון ועניתם, שהיא הכונה הפשוטה שאוכל כדי שיוכל להתענות, וזה יהיה נחשב לו כמתענה.

שיברך על אותם מאכלים, שכן על ה"מן" היה מברך המוציא וברכת הזן. וכשקנה מהגויים הרויח ברכת 'מזונות' 'העץ' 'האדמה' 'בורא נפשות' ו'אשר יצר'.

(ומתוק האור)

שטן ביומא דכיפורי לית רשותא לאיסטוני (מסכת יומא כ, א)

הנה הפר הי' בא בשביל כפרת כה"ג וביתו, והשעיר בשביל כפרת כל ישראל, וציותה תורה לערב דם הפר ודם השעיר לרמוז דהכה"ג צריך לכלול ולאחד תשובת עצמו עם תשובת כלל ישראל, וזה נתן להכה"ג חיזוק ושמחה, והיינו דאמר הפייטן דבהגיע לעבודה זו שש שמצא לעצמו התחזקות ושש ע"ז כשעירב דם הפר המורה על תשובתו עם דם השעיר המורה על תשובת כלל ישראל, עכ"ל"ק"ק.

בספר "סימן טוב" הביא: בתקופה הראשונה אחרי הסתלקות כ"ק מרן אדמו"ר מהרי"ד מבעלזא זי"ע היה לבו של ממלא מקומו כ"ק מרן מהר"א זי"ע שבור מאוד בקרבו, ופעם אחת לפני כניסתו לביהמ"ד, התבטא מרן זי"ע ואמר, שאצל הכהן גדול בעבודה של יוהכ"פ נאמר "שש ועירה דם הפר בדם השעיר", שאפילו שדם הפר היה הרבה יותר מדם השעיר, נחשב שהזה משניהם, כי הדם המועט של השעיר לא מתבטל, ומכאן למדו חז"ל (חולין צח, ב) ש"מין במינו אינו בטל".

והנה, הכהן גדול היה נבוך בדעתו מה שהוא נבחר מכל ישראל לעשות העבודה ביום הקדוש, למרות שישנם כאלו שהם במדרגה יותר גדולה ממנו, אבל היות שמעבודת יוהכ"פ נלמד ש"מין במינו לא בטל", נחה דעתו, שאע"פ שיש גדולים וחשובים ממנו אבל לא נתבטל מהם. לכן "שש ועירה" הכהן גדול, דהיינו ששמח ונתנחם בזה.

הפטרת יונה

הטעם שקוראים ביום כיפור הפטרת יונה, כתב בספר "עטרת משה", שבזה אנו מעוררים מליצה טובה עלינו, שכן כשהיה יונה בים, והיתה הסערה הגדולה, בקשו המלחים לידע בשל מי הסער הגדול הזה, וגם אחרי שנודע להם בשל מי הוא, כפי שעלה בגורל וכפי שהודה יונה בעצמו, עדיין התאמצו מאוד להצילו, כדכתיב "ויחרתו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו וגו'" ויקראו אל ד' ויאמרו אנא ד' אל נאבדה בנפש האיש הזה", וגם אמרו "ואל תתן עלינו דם נקי". והרי כבר ידעו שרק בשבילו הם כמעט טובעים, אע"פ קראו "דם נקי", ומזה יוצא ביום הדין המלצה כלפי מעלה שכמה שרק חטאו והדין נתונה להיחרץ, כמה שמשמייים ירחמו אלף אלפי פעמים יותר מאותם מלחים גויים ופשוטי עם.

עוד מוסיף, כמה מוסר עלינו ללמוד מפרשה זו איך לחוס ולדון כל אחד לכף זכות, גם אחרי שמשערים דברי חובה עליו, ואפי' אם יוצא לו על ידי חבירו סכנת נפשות ממש, עדיין לדונו לכף זכות.

(עטרת משה, יום כיפור)

פתח לנו שער בעת נעילת שער כי פנה יום.

בתפילת נעילה מזכירים תפילה ובקשה זו, ואף מוסיפים וחוזרים בקיצור על כל הפזמונים והסליחות של כל הימים שעברו.

ביאר בספר **עטרת משה**: הטעם שחוזרים על הפזמונים, מובא בספרים שזה כמו שחוזרין על עניינו של שטר בשיטה אחרונה, טרם החיתום.

והוסיף עוד לבאר, עפ"י המובא בספר "כנסת ישראל", בשם הגאון הצדיק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, שפעם בא איליו אחד מאנשי שלומו, שהיו לו כמה וכמה עניינים וספיקות שרצה להעלותם לפני רבו, וכאשר ניגש אל רבו, נשכחו ממנו כל העניינים עליהם רצה לשוחח, וחזר לביתו. לאחמ"כ נזכר שוב, כי היו אלו דברים מאוד חשובים לו, וחזר אל רבו. והנה כשנכנס אל הרבי, שוב נשכחו ממנו כל העניינים, כך כמה פעמים, שכשחזר לביתו נזכר וכאשר שב אל רבו שכח. עד שפנה אל הרבי ושאלו מה הפשט בזה, ולמה שוכח הכל כשבא לשאול.

ענה לו, שמצינו אצל הכהן גדול כשהיה נכנס לקודש הקדשים היה מתפלל רק ביציאתו תפילה קצרה, ולכאורה זה דבר פלא שאחרי כל ההכנות לקדושת יום הכיפורים, וכבר זכה להיכנס לפני ולפנים הפעם היחידה בשנה שלא יתפלל אלא ביציאתו? ומה מתפלל? תפילה קצרה?! ראוי היה שיספוך שם תחינתו ותפילתו על צרכי בני ישראל המרובים?!

אלא, העניין הוא, שכאשר הגיע הכהן למקום שיש בו כזאת השראת אור השכינה עצומה ונשגבה, נשכח ממנו כל עניני גשמיות מהעולם השפל הזה. ורק ביציאתו משם כשהתחיל להיפרד מהקדושה, נזכר מעט מצרכי עם בני ישראל, והיה מתפלל תפילה קצרה, כיוון שגם אז היה בעיניו כטפל כל ענייני הגשמיות. וכך הוא כשבאים אל הצדיק ששוכחים כל דבר גשמי. ובזה רמזו "ובהגיע וגו' לבא אל המלך לא בקשה דבר. עד כאן מספר "כנסת ישראל".

בעל אמרי השכל מפרש בדרך צחות את המאמר "שטן ביומא דכיפורי לית רשות לאיסטוני", על פי מה שאנו רואים אצל בעלי לשה"ר, הלומדים פרטי הלכות לשה"ר, וכולם יודעים אותם שאינם מדברים לשה"ר, ובכל זאת בבוא איש לשאול אותם על איש אחד מה טיבו, יענו בפי תמים "מה אעשה, אסור לדבר לשה"ר..." ודיו להכות במענה הזאת את האדם הנשאל עליו חרם, כי מובן של המשיב הוא שיש ויש מה לדבר, אמנם אסור לדבר לשה"ר, כי זולת זאת היה עונה אינני מכיר אותו, כן גם השטן בבואו ביוה"כ לפני הבו"ת אומר "לית לי רשות לאיסטוני" ולולא זאת הייתי מספר מהחדשות שראיתי היום בנהרדעא אבל מה אעשה פי סגור היום... וממילא עושה גם ביו"כ עבודתו ומשטיין ברמז.

(לקוטי בתר לקוטי)

אשמנו בגדנו גזלנו

בספר "לקוטי יהודה" מביא בשם ה"שפת אמת" שהטעם לכן תיקנו את סדר ה"אשמנו" בסדר של א' ב', הוא משום שלולא זאת לא היינו יכולים לגמור מלמנות...

(חיים שיש בהם)

כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון

בעל תשובה התמרמר והתאונן בפני הרה"ק רבי ישראל מרוזין זצ"ל על שהרבה לפשוע ולמרוד נגד השם יתברך, וגם אחרי ששב בתשובה חזר לפעמים על העבירות, כיצד - הוא דואג - תקובל עוד תשובתו?

הרגיעו הצדיק בדברי תפילת יום הכיפורים, וכה אמר: הברכה האמצעית שבשמונה עשרה מסתיימת כך "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור ודור", לכאורה לפי דקדוק הלשון היה ראוי לומר כי אתה סולח לישראל ומחלן לשבטי ישורון?

אלא, שרצו מתקני התפילה לחזקנו ולעודדנו שסליחתו ומחילתו של הקדוש ברוך הוא אינו ענין חד פעמי, כי אם שדרכו לסלוח ולמחול כל אימת שיחזור יהודי בתשובה, ומצינו בגמרא בבא מציעא (דף ל"ג) שדרשו על הפסוק "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משיאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו" (שמות כג ה) "רובץ ולא רבצין" (כלומר, החיוב של עזוב תעזוב עמו, הוא רק בחמור שבמקרה רובץ כעת, אבל אם דרכו של חמור זה הוא לרבוץ תדיר, אין חיוב לעזוב עימו). נמצאנו למדים מכאן שכשישן' בסוף התיבה משמעותה היא שזה דבר שנמשך תמיד.

לפי זה, אומרים אנו בדקדוק רב: "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור ודור" כי ה' יתברך אומנתו לסלוח ולמחול שוב ושוב. (חיים שיש בהם)

על חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת

היצר הרע קרוי "מלך זקן וכסיל" (קהלת ד, יג). ואמרו במדרש "למה קורא אותו "מלך"? שהכל שומעין לו. ולמה קורא אותו "זקן"? שהוא מזדווג לו מילדותו ועד זקנותו. ולמה קורא אותו "כסיל"? שהוא מלמד לאדם דרך רעה".

ואינו מובן: אמנם מדרין לדרך רעה, אבל בכזו חכמה, בעורמה כה רבה, בתחכום עצום ורב. ואיך מכנים אותו בשם "כסיל"?

והתשובה: כשקוראים לאדם: "מלך אנגליה", פירושו שהוא מלך על אנגליה. וכשאומרים: "מלך ספרד", מלך הוא על ספרד. וכשקוראים ליצר הרע "מלך כסיל", הרי הוא מלך על כסילים. כי מי כסיל כשומע לקולו ומאבד עצמו משני עולמות!

(והגדת)

שש ועירה דם הפר בדם השעיר (עבודת כהן גדול)

כתב בספה"ק ויחי יוסף (פר' שמיני) "ונראה לפרש בס"ד, עפ"י מה ששמעתי משמיה דאדמו"ר הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שאמר לפרש מאמר הפייטן בסדר העבודה דיוה"כ שש ועירה דם הפר לתוך המזרק שבו דם השעיר וכו' דאינו מובן לכאורה מה ענין שש דקאמר בעבודה זו דייקא?

ופי' מרן זי"ע דהכה"ג עשה לעצמו חשבון הנפש, איך כפרת כל ישראל תלוי בו, והוא בעצמו הרגיש בנפשו שעדיין לא תיקן את אשר עליו לתקן, ואיך יזכה שעבודתו תהי' מקובלת. ומאוד הי' לבו נשבר בקרבו ע"ז, עד

בעיר סובאלק התגורר אדם רב גדול מגאוני הזמן שחיבר ספר: "שאלות תשובות עמודי אור". בכל 'תשובה' הלכתית בספרו הוא מסיים בחתימתו שמו בתוספת: "העלוב".

(הנצי"ב מולאזין היה חותם "נפתלי צבי - העמוס בעבודה", וגאון זה חתם "העלוב"), מה הבסיס לחתימה תמוזה זו?

על כך סיפר רבי יעקב קמיניצקי.

סבו של רבה של סובאלק, היה גביר ונגיד נכבד. הוא התפרנס ממכרז מכירות גדול של הימים ההם, בו בקרו רבים ונכבדים שרכשו את סחורתם. גם הגבירים הגויים נכנסו בשערי מרכז המכירות. הפריצים של העיירות מסביב ביקרו הרבה בחנות. וילך האיש הלך וגדול, עשירותו היתה לשם דבר. והקנאה בעקבותיה...

כאשר הקנאה אוכלת את הלב, החלו לדבר סרה על בתו של הגביר... היא, הבת, עסקה גם כן במכירת סחורות בחנות של אביה. ובעלי לשון הרע ומוציאי שם רע אמרו: "הפריצים הרי מסתובבים שם כל כך הרבה ובוודאי יש לה קשר איתם", לשון הרע, מי שלא יודע, הוא לפעמים כאש בנעורת, נורא ואיום, התוצאה הייתה: כל שידוך שהציעו לה, צד הבחור התעניין בעיירה ומיד שמע את הרינונים עליה, ואין שידוכים.

השנים חלפו. שנה שנתיים, - חמש שנים. הבת כבר בגרה והכאב גדל. האב היה אערליכער איד וידע כי בת ישראל אין לה לשבת גלמודה, וכדאי לה שידוך פשוט ולא לשבת בדד. הוא התאמץ להשיג לה לפחות שידוך פשוט. אך גם שידוך כזה היה קשה למצוא לה... מי יהיו להתחתן עם בת ישראל לא כשירה.

בסופו של דבר הוא מצא בחור שנאות להנשא עם בתו - "אהרון דער שמייסער" (=אהרון המצליף) בחור שמגיל שנה שנתיים הסתובב ללא מסגרת, ללמוד לא ידע, וברבות הימים השכיר את עצמו לבעלי העגלות של העיר - להכות את הסוסים, מאי משמע? כאשר העגלון מתעייף, התיישב הוא להחליף אותו ולהצליף את הסוס. אתם כבר מבינים איך הוא היה נראה. למעשה, אחד מבעלי העגלות בעיר היה אפוטרופוס עליו. וכאשר הגביר אבי המדוברת הציע את בתו באוזני העגלון, הוא לא הביע את הסכמתו על אתר, רק לאחר שבוע נתן את הסכמתו.

נו, ברוך ה', הם באו בברית האירוסין.

הימים חלפו, יום הנישואין הגיע.

בת הגביר עם אהרון דער שמייסער. עלבון. התאספו בחצר בית הכנסת לעריכת חופה וקידושין כאשר שמחה ועלבון משמשים בערבובייה.

רגעים ספורים לפני שהחתן בא לכסות את פני הכלה. נעמדה הכלה על רגליה ובמעמד כל האורחות שהצטופפו באולם, דיברה לפני מי שאמר והיה העולם - הקרוב "לכל אשר יקראוהו באמת":

"רבנו של עולם אתה יודע כי אני בת ישראל כשירה, ונקייה מכל רבב. אתה יודע! לכן בזכות זאת, אני מבקשת ממך, שתתן לי ילדים כשרים ונקיים מכל רבב". והדמעות עלו עד לב השמים.

מאותו זיווג נולדו לה ארבעה ילדים. שארבעתם היו מגדולי הדור ממש, אחד מהם הסובאלקער רב: הגאון בעל "עמודי אור" זצוק"ל.

ומכאן רמז לחתימתו בכל תשובותיו "העלוב". בזכות העלבון שליוה את אמו, הוא ואחיו זכו למה שזכו.

הנה כח תפילה.

"ואמרו חז"ל "אשרי מי שחושדין בו ואין בו".

ה' יעזרנו שלא נזדקק חלילה לביזיונות, בשביל להצליח מחמתם. ונזכה לתשובה שלימה ולגאולה שלימה לנו ולכל כלל ישראל במהרה בימינו.

(להגיד)

ויאמר אליהם שאוני והטילנו אל הים וישתק הים מעליכם כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם (יונה א, יב)

רבי שלום שבדרון זצ"ל

נאמר שלוש התבוננויות אודות יום הכיפורים.

רבי חיים קנייבסקי שליט"א כותב, כי כאשר שב מהלווייתו של רבי אליהו דושניצר זצ"ל מפתח תקוה, אמר לו החזון איש - "הנך שב מהלווייתו של אחד מל"ו צדיקים שבדרון".

עפ"י זה מבאר בעל עטרת משה, שבמשך היום הקדוש אינו יכול לפצות פה ולבקש על צרכיו הגשמיים מחמת עוצם קדושת היום, ורק לעת הנעילה כשכבר פנה יום מתעורר ומקיץ מגודל האור והאהבה ששגה בה כל היום, ואז כמו הכהן גדול, מתפלל תפילה קצרה, במעט מילים המחזיקים את המרובה. וזה כוונת אומרו: "היום יפנה וכו' נבואה שעריך" שרק כעת בא עם בקשותיו אחרי שפנה יום.

(עטרת משה, יום כיפור)

מאוצרות המגידים

"אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר (ירמיהו יז) מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל" (יומא דף פ"ה במשנה).

תפילת הכלה שעלתה לשמי שמים עם דמעותיה

רבי שלום שבדרון / מתוך וועד לתלמידים מיישיבת חברון

"אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, וכו' מה מקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל"

יש להבין מדוע רבי עקיבא כופל את הלשונות ברישא של המשנה ובסיפא של המשנה: "לפני מי אתם מטהרים" ושוב "ומי מטהר אתכם", גם בפסוקים מביא רבי עקיבא ב' פסוקים "וזרקתי עליכם מים טהורים" ופסוק נוסף "מקוה ישראל ה'".

ידוע שישנם שני סוגי טומאות של בני אדם, וב' סוגי טהרה להם.

האחד, טמא שנטמא ממת. וטומאתו שבעה ימים, ויש להזות עליו אפר פרה (שלישי ושביעי) אח"כ הוא מוסיף לטבול במקווה ונטהר.

ישנה טומאה קלה יותר, הנטמא בשרץ, שטומאתו רק יום אחד, ואינו זקוק להזאה מהכהן. הוא טוב במקווה ונטהר.

רבי עקיבא מתחיל ואומר: "אשריכם!", אשריכם, "לפני מי אתם מטהרים" אלו האנשים הגדולים המטהרים את עצמם, האנשים המסוגלים להיטהר בכוחותיהם. כי במשך ימות השנה אולי חטאו חטא קטן, ומיהרו וטיהרו את עצמם, רצים למקווה של הנפשות, ומטהרים את עצמם: "אתם מיטהרים".

אבל יש אנשים השקועים בטומאה עמוקה יותר מטומאת מת (רשעים בחייהם קרויים מתים) הללו הטמאים כטומאת שבעה, צריך להזות עליהם מאפר פרה. וידוע כי האדם שמזים עליו אינו עושה מאומה למען טהרתו, אלא רק עומד והכהן מזה עליו, היינו: "ומי מטהר אתכם" - הקב"ה מטהר אותנו.

ועל שתי הטומאות הללו מביא רבי עקיבא שני פסוקים.

הנה מגיעים עשרת ימי תשובה, שבהם הקב"ה מכניס התעוררות בלבבות, ושומעים בלב את הקול הקורא: "יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה' - וירחמהו, ואל אלוקינו כי ירבה לסלוח". הוא זורק עלינו התעוררות אפילו על אלו שאין להם כח להתעורר לבד "וזרקתי עליכם מים טהורים" וכאשר ה' מעורר אותנו, רבים מגיעים אל הדרגה היותר גבוהה של טהרה, להיות מסוג האנשים שנותר עליהם רק טומאת שרץ ויש להם אפשרות לטהר את עצמם על ידי כניסה למקווה מים. הם נכנסים למקווה של הקב"ה ומיטהרים "ואומר מקוה ישראל ה' מה המקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל".

אשריכם ישראל!

אך אסור לנו לשכוח, כי מה שתלוי בנו, בטבילת מקווה, מאוד יש להיזהר, היינו, שלא יהיה בבחינת "וטובל ושרץ בידו" אלא לזרוק את החטא, כמו כן, להיכנס בתוך המים, שלא ייצא אבר אחד החוצה, ואז הכפרה והטהרה רבה.

ואז יתקיים לפני ה' תטהרו.

כוחה של תפילה ישראל

נסיים בסיפור שסיפר רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל מגדולי אמריקה, אודות כוחה של תפילה ומעשים, א'גיואלדיגע מעשה.

והוא, הרב דושניצר זצ"ל היה המשגיח שלנו בישיבת לומז'א בפתח תקוה. הייתי אז צעיר אולי בן ארבע עשרה, אינני זוכר את כל דברי העמקות שדיבר איתנו באותו וועד, לפני יום כיפור, אבל מה שאני זוכר אומר לכם. באותה שעה לא האמנתי שהוא – הצדיק הזה, מספר לנו כזה סיפור, שגרם חיוך לבחורים צעירים כמותנו, וכה אמר:

אתם נודעים בוודאי, מה הם הרגעים של לפני כניסת יום הכיפורים – כל נדרי, ותפילה זכה שלפניה, - מי לא מתעורר. אבל החסידים, מעריכים ומחשיבים מאוד את העניין של שמחה (ואני אומר שוב שאינני זוכר את כל ההסברים, הייתי צעיר, רק זכורני כי התפעלתי שהוא מדבר איתנו כך) כולם כבר מתעטפים בטליתות ואחרים כבר הולכים עם מחזורים לבית הכנסת, והנה קבוצה של שלושה ארבעה חסידים הולכים לכיוון אחר, - להספיק עוד טבילה במקווה לפני יום הקדוש, והולכים בשמחה.

כאשר חזרו מהמקווה הם חלפו ליד שער של בית כנסת (של הליטאים). הציע אחד מהם לחבריו – "האם אתם רוצים לראות דבר מעניין, בואו אחרי".

הם נכנסו לבית הכנסת של המתנגדים, הלכו אחרי. הוא ניגש לאחד היושבים קרוב לפתח, יהודי שהיה עטוף בטלית מעל ראשו ואמר תפילה זכה לפני כל נדרי. החסיד הנועז הזה הגביה מעט את הטלית מעל ראשו של היושב, הכניס את ראשו שלו מעט פנימה והוציא למולו את הלשון שלו...

ה"צדיק" הזה מרוב כעסו סטר לו על לחיו – נתן לו צווי פעצ' = שתי סתירות...

הסתובב החסיד אל חבריו ואמר להם: נו, תפילה זכה בדמעות על העיניים... ע"כ הסיפור, אינני זוכר בדיוק את מוסר השכל שאמר לנו.

מורי ורבותי. קורה שיושבים ואומרים תפילה זכה "הריני מוחל" ולפתע בא מישהו ומבזה את חבריו צועק לו: "זה המקום שלי! לך מפה! וכדומה, זה משפיל וזה כועס וסוטר שניהם אומרים "הריני מוחל" הריני מוחל וסולח".

מסעודה המפסקת עד מוצאי היום

יהודי באשר הוא, מתקדש ומיטהר לקראת היום הקדוש "לפני ב' תטהרו" אחרי שמסיימים סעודה המפסקת מברכים ברכת המזון (אני נזכר כיצד הרבי שלי אכל סעודה המפסקת. נכנסתי לביתו. הרבנית הגישה לו מרק. הוא אכל ועיניו נוטפות דמעות קדושות, לתוך המרק, טיף אחר טיף, וכך אכל: דמעות עם מרק... לא מרק עם דמעות, כ"כ בכה).

מתעטפים בטלית לובשים קיטל כמו מלאכים, כל נדרי ומעריב שמע ישראל ה' אלוקינו – ברוך שם כבוד, בקול רם כמלאכים. אחרי מעריב פרקי שירה ואומרים תהילים יש הנעורים כל הלילה. שחרית, קריאת התורה מוסף, מנחה, מקיימים את כל חמשה העיניים הכתובים בתורה, מי יש לו זמן בכלל לדברים בטלים ביום הכיפורים – קודש מבואו ועד צאתו. – מצוה ועוד מצוה. מתחילים נעילה ומגיעים עד "פתח לנו שער בעת נעילת שער" מסיימים "אבינו מלכינו" שמע ישראל, שבע פעמים – ה' הוא האלוקים, תקיעה גדולה, מסתכלים על השעון – אפשר להתחיל מעריב:

"והוא רחום יכפר עוון" מעריב, מגיעים ל"שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" ו"ברוך שם... בשקט. בלחש. שא... שא..."

נשאלת השאלה: בתחילת יום כיפור אמרו בקולועכשיו לאחר יום ארוך וקדוש, עדיין לא טעמו כלום, עדיין עטופים בטלית, לאחר יממה שלימה כמו מלאכים והנה אומרים "ברוך שם" בלחש?!

תשמעו תירוץ.

חזונו זצ"ל היה חסיד והוא אמר בשם הבעש"ט הקדוש את המימרא הזאת "מחשבה דאדם היא אדם" וכי מה הוא האדם – רגליים? אולי ידיים? גם בהמה יש לה ידיים ורגליים, אם כן מה הוא האדם? הנשמה, והוא חושב עם הנשמה. אם כן "מחשבה דאדם הוא אדם": היכן שמחשבתו נתונה זה הוא.

על פי זה חייך ותירץ גם את השאלה הנ"ל:

בערב יום כיפור המחשבה נתונה למצוות היום הבא: אוכלים כדי לצום, שותים כדי לצום, כל המח עסוק ב"לפני ה' תטהרו" כמלאכים, לכן אומרים ברוך שם כבוד – בקול רם. אבל במוצאי יום הכיפורים כאשר מתחיל מעריב, מה המחשבה אומרת? "עוד מעט כבר אפשר לשתות

עוד חסיד חסיד והוא אמר בשם הבעש"ט הקדוש את המימרא הזאת "מחשבה דאדם היא אדם" וכי מה הוא האדם – רגליים? אולי ידיים? גם בהמה יש לה ידיים ורגליים, אם כן מה הוא האדם? הנשמה, והוא חושב עם הנשמה. אם כן "מחשבה דאדם הוא אדם": היכן שמחשבתו נתונה זה הוא.

על פי זה חייך ותירץ גם את השאלה הנ"ל:

עוד חסיד חסיד והוא אמר בשם הבעש"ט הקדוש את המימרא הזאת "מחשבה דאדם היא אדם" וכי מה הוא האדם – רגליים? אולי ידיים? גם בהמה יש לה ידיים ורגליים, אם כן מה הוא האדם? הנשמה, והוא חושב עם הנשמה. אם כן "מחשבה דאדם הוא אדם": היכן שמחשבתו נתונה זה הוא.

על פי זה חייך ותירץ גם את השאלה הנ"ל:

על פי זה חייך ותירץ גם את השאלה הנ"ל:

על פי זה חייך ותירץ גם את השאלה הנ"ל:

המקור ל – 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' מובא בשני מקומות, הא' בדברי הגמרא והשני בדברי מדרש: **אומרת הגמרא {מסכת פסחים נו, א} – דאמר ר' שמעון בן לקיש כתוב בתורה על השעה שקיבץ יעקב את בניו לפני מותו {בראשית מט-א} ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם. ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכניה ולא היה יכול לגלות. אמר לבניו: שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו: שמע ישראל קראו לו בשמו ה' אלקינו ה' אחד, אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. נשאלת השאלה – מה פתאום חזר יעקב אבינו לומר דוקא את הפס' הזה?**

אומרים המפרשים [שם], היות וביום הכיפורים אנחנו אומרים "כשהיו העם שומעים את השם המפורש יוצא מפיו של כהן גדול היו נופלים על פניהם ואומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'", כך כששמע יעקב אבינו את בניו אומרים 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', ייחד את השם ואמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". במדרש רבה בפרשת ואתחנן, מובאת סיבה אחרת: **אומרים חז"ל {דברים רבא, פרשה ב, אות לו} – על הפס' 'שמע ישראל', רבנן אמרין, בשעה שעלה משה למרום שמע למלאכי השרת שהיו אומרים להקדוש ברוך הוא ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, והוריד אותה לישראל, ולמה אין ישראל אומרים אותו בפרהסיא, אמר רבי אסי למה הדבר דומה לאחד שגנב קומיין מתוך פלטיין של מלך, נתנה לה לאשתו ואמר לה אל תקשטי בה בפרהסיא אלא בתוך ביתך, אבל ביום הכפורים שהן נקיים כמלאכי השרת, הן אומרים אותו בפרהסיא, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.** לא נדרש מאיתנו לומר 'ברוך שם כבוד' היות ואנחנו נקיים כמלאכי השרת, אלא על מנת להיות דומים למלאכים, והשאלה שנשאלת היא, מדוע נדרש מאיתנו להיות דומים למלאכים ביום הכיפורים? **כדי לבאר את הדברים, נצטרך להקדים תחילה מספר שאלות, ולאחריהם נוכל לעמוד על ביאור הדברים:**

אומרת המשנה {מסכת יומא פ"ח מ"ט} – עברות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם לחברו, אין {כד} יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו.

מספרת הגמרא {מסכת יומא פז, א} – רב הוה ליה מילתא בהדי ההוא טבחא רב היה לו דבר תרעומת על טבח אחד שחטא לו. לא אתא לקמיה לא בא הטבח אליו לבקש ממנו מחילה במעלי יומא דכפורי בערב יום הכיפורים. אמר איהו רב: איזיל אנא לפיוסי ליה אלך אני אליו כדי להתפייס איתו פגע ביה פגש אותו רב הווא בדרכו לטבח. אמר ליה לרב: להיכא קא אזיל מר לאן הולך מר? אמר ליה רב: לפיוסי לפלינא להתפייס עם פלוני. אמר רב הווא: אזיל אבא למיקטל נפשא אבא [כלומר רב] הולך להרוג את הנפש! אזל וקם עילויה הלך רב ועמד על יד הטבח. הוה יתיב וקא פלי רישא הטבח ישב ושבר עצמות של ראש של בהמה. דלי עינייה וחזייה הרים הטבח את עיניו וראה אותו. אמר ליה לרב: אבא אתה אבא, זיל לית לי מילתא בהדך לך? אין לי דבר אתך. בהדי דקא פלי רישא בהיותו שובר עצמות ראש הבהמה, אישתמיט גרמא ומחייה בקועיה וקטליה נשמטה עצם, והכתה את הטבח בגרירתו והרגתו.

נשאלת השאלה – מאיפה לקח רב את ההלכה, שאדם שפגע בחברו צריך להמציא את עצמו אל החבר כדי שימחל לו? ! מישוה פגע בי, אז אני צריך ללכת אליו בעצמי כדי שהוא יבקש ממני מחילה?! והרי ידועה האמרה 'הרוצה את הרב – יבוא אליו', אם אתה פגעת בי – תבוא אתה אלי ותבקש מחילה!

אומר ר' איצ'לה בלאזר בספרו כוכבי אור, שרב למד מהנהגתו של הקב"ה, שנאמר {דברים כח, ט} והלכת בדרכיו – מה הוא רחום אף אתה רחום. מה הוא חנון אף אתה חנון; היות ואלו ימים שבהם הקב"ה קרוב אלינו ביותר, ומוטלת עלינו החובה לפייס אחד את השני, התבונן רב – "אנחנו פוגעים בקב"ה והוא בא להתפייס איתנו – איפה מצאנו דבר כזה?! ואם כך נוהג הקב"ה, על אחת כמה וכמה שאנחנו כמותו!" – ולכן הלך אל הקצב כדי להתפייס איתו.

אילולי דבריו של ר' איצ'לה, יש להבין מה מונח כאן שרב הלך אל הקצב כדי לפייסו. לכאורה, הקצב היה צריך לבוא אל רב כדי להתפייס! **כדי לבאר את הדברים, אקדים הקדמה מדבריו של המתנת חיים: בא השולחן ערוך {או"ח סי' תר"ו} ומביא סימן שלם על חיובו של האדם לפייס את חברו לפני יום הכיפורים.**

שואל המתנת חיים, השולחן ערוך והטור מעולם לא התעסקו בהלכות תשובה. אלא מי שעסק בהלכות הללו, היה דוקא הרמב"ם. אם ככה, מה התייחדה ההלכה הזאת, שהאדם חייב לפייס את חברו,

שדוקא אותה בחרו השולחן ערוך והטור להביא, ולא את שאר הלכות התשובה כמו החרטה היודי ונתינת הצדקה?

שאלה נוספת שצריכה ביאור:

ביום הכיפורים ישנה רשימה שלימה של 'על חטא' – מתחילים

ממנחה של ערב יום הכיפורים, ממשיכים בערבית – שחרית – מוסף – מנחה, ובתפילת הנעילה כבר אין את זה, אלא ישנו נוסח אחר – לא ע"ז, לא גילוי עריות, לא שפיכות דמים ולא חילול שבת, אלא "למען נחלל מעושק ידינו"; הדגש העיקרי בתפילת הנעילה הוא דוקא על הגזל! **נשאלת השאלה** – ישנם עבירות הרבה יותר חמורות מגזל, כגון חילול שבת. אז למה א"כ מאזכרים דוקא את ענין הגזל ולא עבירות חמורות יותר?

שאלה נוספת שצריכה ביאור:

בני עדות אשכנז, מאזכרים בתפילת המוסף את הסתלקותם של עשרה הרוגי מלכות, ומבקשים מהקב"ה שבזכותם נזכה לצאת זכאים בדיון, והשאלה שנשאלת היא, איך בדיוק עשרת הרוגי מלכות קשורים ליום הכיפורים, שבחרו לאזכר אותם בתפילת המוסף? ואם נאמר שמחפשים אנשים שמסרו עצמם על קידוש השם, אפשר למנות את האבות הקדושים, או חנה ושבעת בניה?

בא המשך חכמה בפרשת 'אחרי מות', ומגלה לנו את צפונות יום הכיפורים:

שואל המשך חכמה, מה פירוש הנוסח שאנו אומרים "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון"?

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין ק"ב, א} – אמר ר' יצחק: אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון, שנאמר {שמות לב-לד} וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם – היינו, כל סבל של יהודי בעולם הזה, עד בואו של משיח צדקנו, יש בו משהו מחטא העגל.

מחלק המשך חכמה את הנוסח הזה לשני חלקים – הא' ב'בין אדם לחבירו' והב' ב'בין אדם למקום':

אומר המשך חכמה {פרשת אחרי מות} – והנה אמרו במדרש משלי {שוחר טוב סימן א}: ר' אבין אומר, בכל דור עדיין חטא של מכירת יוסף קיים. ונמצא, דהכפרה על האומה בכללה לפני ולפנים עדיין שם רושם החטא ממכירת יוסף. ולכן לשון של שעיר המשתלח משקל שתי סלעים, רמז למה שאמרו בשבת פרק קמא {י, ב}: אמר רב, לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מית שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. ולכן יתכן כי הכפרה היתה לפני ולפנים בבית הכפורת וההיכל, מקום של בנימין, משום שהוא לא היה בחטא של מכירת יוסף, ולכן לא היה בעזרה חלקו של יהודה. וקרוב לזה מפורש בספרי ברכה {סוף פרק יב}: מפני מה זכה בנימין שתשרה שכניה בחלקו? לפי שכל השבטים היו במכירתו של יוסף, ובנימין לא היה. אמר הקב"ה: אם אני אומר לאלו שיבנו בית הבחירה, כשהם מתפללים לפני איני מתמלא עליהם רחמים שלא היו מרחמים על אחיהם.

נמצא שאמרו "פוקד עון אבות על בנים" – כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם {סנהדרין כז, ב}. וכשישראל חוטאים בדברים שבין אדם למקום, אז פוקד עליהם חטא העגל. ואם ישראל חוטאים בדברים שבין אדם לחבירו – אז פוקד עליהם חטא מכירת יוסף. ומפני טעם זה לא נכנס בחושון, ששמות השבטים חקוקים על לבו לזיכרון לפני ה', והשבטים בעצמם הם הזיכרון {תוספות ראש השנה כו, א}. מפני שזה יהיה קטרוג, שהם בעצמם לא ריחמו על אחיהם, והיו מתנגדים ושונאים זה לזה, ולפני ולפנים עדיין חקוק חטאם בכל דור. ולכן להורות על כפרת החטא של מכירת יוסף היה כתונת מובחרת, וכמו שאמרו {זבחים פב, ב}: כתונת מכפרת על שפיכות דמים, שנאמר {בראשית לז, לא} "וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתונת בדם".

זה שאמרו "כי אתה סלחן לישראל" – היינו על כל החטאים שבין אדם למקום, שהרושם הוא משורש העגל, שנאמר {שמות לב, ד} "אלה אלהיך ישראל", ושם נאמר {במדבר יד, כ} "סלחתי כדברייך". "ומחלן לשבטי ישורון" – היא על חטאים שבין אדם לחבירו, ששורש שלהם הוא מחטא מכירת יוסף, שחטאו שבטי ישורון.

הדברים הללו, שופכים לנו אור חדש לגמרי על כל עבודת יום הכיפורים:

ביום הכיפורים, נכנס הכהן גדול לקדש הקדשים; הזוהר הקדוש קורא לזה 'התגלמות העשן', כמ"ש {שמות יט, יח} והר סיני עשן כלו; **אומר הזוהר הקדוש – עשן ר"ת עולם שנה נפש. והחיבור של ג' הדברים, נעשה ביום הכיפורים; עולם – המקום הקדוש ביותר – קדש הקדשים, שנה – הזמן הקדוש ביותר – יום הכיפורים, נפש – האדם הקדוש ביותר – הכהן הגדול.**

מתארים לנו חז"ל, כמה הכנות היה עובר הכהן הגדול עד שהיה נכנס לקדש הקדשים:

אומרים חז"ל {מסכת יומא פ"א מ"א} – שבעת ימים קדם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין, ומתקנין לו כהן אחר תחתיו, שמא יארע בו פסול. רבי יהודה אומר, אף אשה אחרת מתקנין לו, שמא תמות אשתו ...

{שם מ"ה}: מסרוהו זקני בית דין לזקני כהנה, והעלוהו לעלית בית אבטינס, והשביעוהו ונפטרו והלכו להם. ואמרו לו, אישי כהן גדול, אנו שלוחי בית דין, ואתה שלוחנו ושלוח בית דין, משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה, שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך. הוא פורש ובוכה, והן פורשין ובוכין.

כשהיה הכהן גדול נכנס לקדש הקדשים, אומרת הגמרא, היו מלבישים אותו בבגדי בד ששוים היה אלף ושמונה מאות זוז – וזה למה? כדי שידע מה כובד המשא שהוא נושא על כתפיו!

אומר הירושלמי {יומא פ"א ה"ח} – כתיב {ויקרא טז} וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו. אפילו אותן שכתב בהן ודמות פניהם פני אדם היינו המלאכים לא יהיו באהל מועד .

פירוש הדבר, הקב"ה מתייחד עם הכהן הגדול ביום הכיפורים, בקדש הקדשים!

מספרת הגמרא {מסכת יומא לט, ב} – תנו רבנן: אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק אמר להם: בשנה זו הוא מת. אמרו לו: מניין אתה יודע? אמר להם: בכל יום הכפורים היה מזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויצא עמי, והיום נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים נכנס עמי ולא יצא עמי. אחר הרגל חלה שבעה ימים ומת.

שאלת השאלה – איך יכול להיות שעם שמעון הצדיק נכנס 'זקן אחד', והרי אומר הירושלמי שאפילו למלאכים אין רשות להיכנס לקדש הקדשים בזמן שכהן גדול נכנס?

אומר התוספות ישנים בשם הירושלמי, שזו היתה השכינה בכבודה ובעצמה!

אומרת המשנה {שם פ"ז מ"ד} – קדש ידיו ורגליו, ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג. הביאו לו בגדי לבן, ולבש, וקדש ידיו ורגליו. נכנס להוציא את הכף ואת המחטה. קדש ידיו ורגליו, ופשט וירד וטבל, עלה ונסתפג. הביאו לו בגדי זהב ולבש, וקדש ידיו ורגליו, ונכנס להקטיר קטרת של בין הערבים ולהטיב את הנרות, וקדש ידיו ורגליו, ופשט. הביאו לו בגדי עצמו, ולבש. ומלין אותו עד ביתו. ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדש.

שאלת השאלה – ולמה היה עושה יום טוב?

אומר הרמב"ם {פירוש המשניות} – לפי שהרבה פעמים מתים כהנים גדולים בקדש הקדשים אם לא היו ראויים או אם ישנו דבר ממעשה הקטורת.

על עבודת הכהן גדול שהיתה נעשית אחת לשנה, עומד החפץ חיים בספרו שמירת הלשון:

כותב החפץ חיים {שם ח"ב פ"ה} – ויותר מזה נוכל לראות דבר נפלא ונורא מאוד שהכהן גדול כשהוא נכנס פעם אחת בשנה בבית קדש הקדשים עבודה הראשונה שלו קודם קבלת דם הפר וזריקתו היה הקטרת הקטורת, כדכתיב בתורה ואיתא ביומא {דף מ"ד} שהקטרת היה מכפר על חטא הלשון וכמו שאמרו שם "יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי". מזה נוכל להבין גודל קלקולו של הלשון שהגיע עד בית קודש הקדשים לפני ולפנים ושם צריך לזה הכהן גדול שהוא האיש המקודש מכל כלל ישראל והוא יראה לכפר שם לפני ה'. גם נוכל ללמוד הנהגה ישרה שבבוא האדם לתקן את עניניו ולשוב בתשובה לפני ה' על חטאותיו, תחילת הכל צריך לראות ולתקן דבר זה והיינו חטא הלשון ואז יקובל תשובתו כמו שמצינו אצל כהן גדול שקודם בואו לכפר עון טומאת מקדש וקדשיו אף שהוא ג"כ עון כרת, מ"מ צייתה התורה אותו לתקן מתחלה לכפר על חטא הלשון ע"י הקטורת.

יוצא א"כ, כל עבודת הכהן גדול בקדש הקדשים – באה לכפר על חטא הלשון!

עפ"י הדברים הללו, נוכל להבין יסוד נפלא:

כותב הגאון מוילנא, ששני השעירים של יום הכיפורים, הם כנגד שני הציפורים שמביא המצורע לטהרתו. כמו שבציפורים א' נשחט וא' משתלח – כך השעירים, א' נשחט וא' משתלח.

אמרנו, שאין יום הכיפורים מכפר על בין אדם לחבירו אלא עד שירצה את חבירו. הוי אומר שכדי להתחיל את עבודת יום הכיפורים – עוד לפני כל האיטורים שישנם ביום כיפור – האל"ף ב"ית זה לרצות את החבר שלך תחילה, כי זה מעין הקטורת!

כותב הטור {או"ח סימן תר"ו ס"א} – ויתן כל אדם אל לבו בערב יום הכפורים לפייס לכל מי שפשע כנגדו. דעבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר, ושבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שיפייסו. ואפילו לא הקניטו אלא בדברים – צריך לפייסו ... ועושין כן כדי שיהא לב כל ישראל שלם כל אחד עם חבירו ולא יהא מקום לשטן לקטרג עליהם.

והכי איתא בפרק {מ"ו} מפרקי רבי אליעזר: רואה סמא"ל שלא נמצא חטא בישראל ביום הכפורים ואומר: רבון העולם, יש לך עם אחד בארץ כנעלאכי השרת. מה מלאכי השרת יחפי רגל אף ישראל יחפי רגל ביום הכפורים. מה מלאכי השרת אין להם קפיצה אף ישראל אין להם קפיצה ועומדין על רגליהם ביום הכפורים. מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך ישראל נקיים מכל חטא. מה מלאכי השרת שלום ביניהם כך ישראל ביום הכפורים, והקב"ה שומע עדותן מן המקטרגים ומכפר עליהם.

אומר המתנת חיים, מה שכותב השולחן ערוך שהאדם חייב לפייס את חברו, זה לא מהלכות תשובה; כאשר אדם פוגע בחבירו, יש בכך ב' חלקים: חלק א', פגעת בחבר שלך – אתה חייב לפייס אותו. אבל חוץ מהפגיעה בחבר, יש גם פגיעה ב'בין אדם למקום' – אתה צריך לבקש מחילה מהקב"ה על זה שפגעת בחבר שלך.

שאלת השאלה – ומה קורה עם בנאדם רק פייס את חברו מבלי לעשות תשובה {חרטה, וידוי וקבלה לעתיד} – האם אותו עוון נמחל? אומר המתנת חיים, העוון הזה מתחלק לשניים – החלק של 'בין אדם לחבירו' – נמחק. אבל החלק של 'בין אדם למקום' – נישאר. ומה מכפר על זה? התשובה שעושה האדם ביום הכיפורים! – השולחן ערוך והטור לא מדברים על הלכות תשובה, אלא על הלכות יום כיפור! כמו שישנם חמשה עינייים האסורים ביום כיפור, כך ישנה הלכה נוספת לרצות את חברך! – לא מהלכות תשובה, אלא מהלכות עבודת יום הכיפורים! – ולמה?

אומר הטור, כי מלבד חמשת העינייים הנוהגים ביום הכיפורים, צריך לגרום לכך שעם ישראל יהיו מאוחדים לקראת יום הכיפורים – ולמה? כי מלבד חטא העגל שהוא כנגד 'בין אדם למקום', יש את חטא מכירת יוסף שהוא כנגד 'בין אדם לחברו', וכדי להוריד את הקטרוג של חטא מכירת יוסף, יש להביא לאחור ואהבה בין כולם ולאחדות בעם ישראל – וע"י כך מונעים את הקטרוג!

המפרשים עומדים על כך, שבין המלאכים אין קנאה ולא שנאה ולא תחרות. באופן תמידי, שוררת ביניהם אהבה – ואם ככה, נוכל להבין מה שאומרים בני עדות אשכנז בתפלת יום הכיפורים:

בתפילת המוסף של יום הכיפורים, אומרים בני עדות אשכנז: "על כן ברחמיך הרבים נתת לנו את יום הכיפורים הזה ואת יום מחילת העון הזה לסליחת עון ולכפרת פשע: יום אסור באכילה. יום אסור בשתייה. יום אסור בסיכה. יום אסור בתשמיש המיטה. יום אסור בנעילת הסנדל. יום שימת אהבה ורעות. יום עזיבת קנאה ותחרות. יום שתמחול לכל עונותינו".

שאלת השאלה – מה קשור כאן 'אהבה ורעות'!?

התשובה פשוטה, כי זה חיוב נוסף של עבודת יום הכיפורים! ולכן קודם שמתחילים להתפלל, אנחנו אומרים "על דעת המקום ועל דעת הקהל ... אנו מתיירין להתפלל עם העבריינים" – ולמה?? כי יום הכיפורים זה יום של אהבה ואחווה! חייבים כולם להתאחד! – וזה מה ששאל יעקב אבינו את בניו קודם פטירתו, האם כולם מלוכדים – ומה ענו לו? "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד"; אמר להם יעקב אבינו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" – לכן ביום הכיפורים, כשאנחנו מלוכדים ומאוחדים – אז אנחנו יכולים לומר בקול את מה שאמר יעקב אבינו – "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"!

כמו שהאדם חייב לרצות את חבירו, כך חייב האדם לפייס את בני ביתו; אם אדם יודע שמישהו נפגע ממנו, הוא מוכרח ללכת ולפייסו – על מנת שנהיה כולנו מאוחדים, ולכן נכנס הכהן גדול ביום הכיפורים עם הקטורת שמונה י"א סממנים, שא' הסממנים זה החלבנה, המסמל את פושעי ישראל.

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

הוא והושע בן נון. אכל אמרו חז"ל [אבות ה, יח] כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, מדרקדים למה קרא אותו כאן הושע ולא יהושע. נ"ל ולכן עתה שנכנס יהושע תחת משה להיות מנהיג יג, טז], והיינו שצריך סעד לתומכו, ישראל תו לא היה צריך לסעד, הוא הושע בן נון. (כתב סופר)

וברכו מאמינים

עלון שבועי עבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

האזינו השמים קדי שתשמע הארץ

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" (לב א)

דרש הרבי ממונקטש בעל ה'דרכי תשובה':

ידועים דברי האר"י הקדוש (לקוטי תורה' תהלים סה א) כי אף שהקדוש ברוך הוא יודע מחשבות, הציטונו להוציא את מלות התפלה בפה ולא רק להרהרן בלב, זאת כדי שיראו אחרים וילמדו אף הם להתפלל כמונו.

סוד זה נרמז בפסוק שלפנינו: "האזינו השמים" - אף שבשמים מאזינים לרחשי הלב, "ואדברה" - בפני קדי ש: "ותשמע הארץ אמרי פי" - שיושבי תבל ישמעו את תפילתי וילמדו אף הם להתפלל כמונו.

באופן נוסף דרש ה'דרכי תשובה' פסוק זה:

כאשר הקהל - יושבי "הארץ" - רואים שמן השמים מאזינים לתפלות הצדיק, ובקשותיו מתקבלות, מתניח קבולו בעיניהם. מתוך כך הם מטיים אזניהם לדברי מוסרו והודתו ומקבלים אותם בלב שלם. לזאת בקש משה רבנו: "האזינו השמים ואדברה", שפאשר אזינו מן השמים לדברי תפילתי, אף יושבי הארץ ישמעו לי: "אמרי פי" כאשר אלמדם ארחות חיים.

תפארת בניים

אם 'תשמע הארץ' אזינו גם 'השמים'

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" (לב א)

דרש הרבי בעל 'בית אברהם' מסולונים:

הרוצה שמשמים יאזינו לתפלתו, יקפיד על: "ותשמע הארץ" - שגם הגוף הארצי ישתתף בתפלתו, בכך שיעורר את לבו להתבונן ולהקשיב למלות התפלה היוצאות מפיו.

'בית אברהם'

תפלה העושה פרות פטל

"ערה פמטר לקחי תזל פטל אמרתי" (לב ב)

פרש האבן עזרא:

בדבריו אלו התפלל משה רבנו שדבריו יחדרו ללבבותיהם של ישראל ויעשו פרות, כטל ומטר שאינם חוזרים רקם, אלא משקים את האדמה ומצמיחים פרות.

על הנאת הלמוד נתן לברך לעולם

"פי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב א)

במסכת ברכות (כא א ע"פ ר"ש" ע"ד דה"פ) למדו חכמים את חיוב ברכת התורה מפסוק זה כך: בטרם פתח משה בשיירת האזינו אמר לישראל: "פי שם ה' אקרא" - פאשר אברך את ברכת התורה לפני שאעסק עמכם בדברי

ברכה בקול - ברכה משלמת

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" (לב א)

אמר האדמו"ר רבי יחיאל יהושע מביאלא:

הרוצה שיאזינו בשמים לתפלתו, יקפיד לברך בקול - "ותשמע הארץ אמרי פי", כי רק כך יוכלו השומעים להשלים את ברכתו בעגית אמן.

'חלקת יהושע'

שיסתלקו שונאינו ומקטרגינו - אמן

"כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו" (לב ט)

כתב האדמו"ר בעל 'שומר אמונים':

נקט הכתוב: "יעקב חבל נחלתו", ללמדך שפאשר זרע יעקב מקפידים על עגית אמן כאיש אחד בלב אחד, נארג מן 'חבל' הקושר את המקטרגים לבל ישטינו על ישראל. ככתוב (תהלים קמט ח): "לאסר מלכיהם בזקים" [אזינים]. ואף בתפלת מוסף של יום הכפורים אנו מבקשים: "משטיין - בכבל אסר".

המקטרגים מבקשים כל העת לנתק מעליהם 'חבל' זה המונע בעדם מלקטרג, בכך שהם מרפים את ישראל ממצות עגית אמן, כנרמז בפסוק (שם א): "נתקה את מוסרותימו" [חבל] - ראשי תבות אמן. ואולם על ישראל לדעת, כי אם יזכו להתגבר עליהם בכך שימסרו נפשם על עגית אמן, יזכו שיפגע הקטרוג מעליהם.

'שומר אמונים' מאמר פתחו שגרים פ"ו

על פי דבריו אפשר לבאר את הסבה שאנו כופלים לבקש בתפלת 'אבינו מלכנו': "כלה כל צר ומשטיין מעלינו" - "סתם פיות משטינו ומקטרגנו"; בתחלה אנו מבקשים ש"כלה הקדוש ברוך הוא מעלינו את המשטינים בכך שיקשרם ב'חבל' הנעשה מעגית אמן, ולאחר מכן אנו מוסיפים לבקש, שאף אם הצליחו לבטלנו מעגית אמן ולנתק מעליהם את החבל, לכל הפחות יסתם פיהם מלקטרג.

תורה, אתם 'הבו גדל לאלקינו' - בעגית אמן אחריה.

בכל בקר אנו מברכים שתי ברכות על מצות תלמוד תורה: "לעסוק בדברי תורה" ו"אשר בחר בנו" רבי מרדכי יפה בעל ה'לבושים' מבאר, שכפי שהעולה לתורה מברך שתי ברכות: אחת לפני הקריאה ואחת לאחריה, כך הברכה הראשונה שאנו מברכים מידי בקר היא על סיום הלמוד של יום האתמול [שלא היה בדינו לברך על כך אמש, לפי שמתקבים אנו ללמד עד שתתפגנו

שנה], והברכה השניה היא הברכה שלפני למוד התורה של אותו יום.

הוסיף וכתב ה'לבושי':

היו שהקשו על דברי, והלא הלכה היא שאין האדם יכול לברך 'ברכה אחרונה', לאחר שעבר זמן 'שעור עכול' מאכילת המאכל שעליו הוא מבקש לברך (ש"ע א"ח קפד ה), כיצד אפוא נתן לברך בבקר על למוד יום האתמול?

והשבתי כי אין להשוות בין הדברים, לפי שהנאת האכילה אכן מסתיימת עם העכול, ואולם למוד התורה נותר למזכרת נצח. ככתוב (תהלים מ ט): "ותורתך בתוך מעי", לפיכך נתן לברך על הנאה זו גם ביום המחרת.

'לבושי' א"ח ע"ו ו'בהנ"ה שם

ז' קריאות וכ"ה עליות בפסוק אחד

"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב א)

כתב החיד"א שפסוק זה שמונו למדו חכמים (ברכות כא א) מקור לברכת התורה, רומז לתקנת קריאת התורה בכל הזמנים שקבעו חכמים שיש לקרא בהם:

שבע תבותיו רומזות לשבעת הזמנים שבהם קוראים בתורה: שני, 'חמשי', 'שבת', 'ראש חדש', 'הל המועד', 'יום טוב' ויום הכפורים. עשרים וחמש אותיותיו רומזות למספר הכולל של העולים לתורה בכל הזמנים שבהם קוראים בה: שלושה - בשני וחמשי, ארבעה - בראש חדש ובחל המועד, חמשה - ביום טוב, ששה - ביום הכפורים ושבעה - בשבת קדש.

'פסא רחמים' מסכת סופרים יו

עשרים ואחת או 'שמונים וחמט'

"פי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב א)

מתחלת פרשת האזינו ועד להזכרת שם ה' בפסוק זה יש עשרים ואחת תבות ובהן שמונים וחמט אותיות. וכתב ב'תרגום יונתן' שמשך רבנו המתין בכונה כשעור זה לפני שהזכיר את שם ה'.

רבי אריה ליב גורדון צ"ח בחבורו 'תקון תפלה' עבדה התואמת להפליא לדברי התרגום יונתן: בסדר הקדשה לפי ג'סח אשכנז' [נמדדש את שמך...!] נאמרות עשרים ואחת תבות לפני הזכרת שם ה', אולם אין בהן שמונים וחמט אותיות. לעמט זאת בג'סח ספרד' [נמדדישך ונעריצך...!] יש שמונים וחמט אותיות לפני הזכרת ה', אולם מאידך יש יותר מעשרים ואחת תבות.

סדר 'אוצר התפלות' עמ' סקט

"כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו"

כתב השומר אמונים' (מאמר 'פתחו שגרים' פרק טו): באמצעות עגית אמן נוצר חבל, שבהו נקשרים המקטרגים והמשטיינים על ישראל. משום כך מבקשים הם לבטל את ישראל מעגית אמן ולנתק בכך את אותו חבל, ככתוב: "נתקה את מוסרותימו" - ראשי תבות אמן. פאשר מתגברים ישראל ומקפידים על עגית אמן, מבטח להם שיתגברו וינצחו את המקטרגים הקמים עליהם.

אבינו מלכנו כלה כל צר ומשטיין מעלינו.

"בין כסה לעשור עדיף לשובה"

מה מאד יפלא, כי למרות יקרחה ושכיחותה של מצות עניית אמן, אנשים כמצוה שאדם דש בעקביו. עונים הם 'אמן' כבדרך אגב, בהסח הדעת ובלא כוונה, והגרוע מכך - אף מרשים לעצמם לאבד אמנים שהם היו יכולים לענות בנקל.

מים אלו שבין כסה לעשור הם זמן מתאים במיוחד להתעורר ולהתחזק במצוה זו שכל מהותה מבטאת את המלכת המלך, כפי שאמרו חכמים: "מאי אמן" - אל-ל מלך גאון. בתוספת המיוחדת שלפניכם לקטנו אך מעט מהעשר העצום המצוי בספרים על מצות עניית אמן, בדגש על דברים שיש בהם הקשר מיוחד לבעשות השגורות בפנינו בימים אלו, מתוך מטרה לעורר את הלבבות להבין בשגב גדלתה וקדשתה ולשוב ולהתחזק בה כבימי קדם.

עם סיימה של שנת תש"פ, שתזכר בשל מגפת קורונה ששבשה סדרי עולם, לא נותר לנו אלא ליחל פני מלכנו בתחנה: יהי רצון שזכות התחזקות זו תעמד לנו ויזקם בנו בימים אלו "תכלה שנה וקלותיה - תחל שנה וברכותיה", סיר ה' את המגפה מעלינו ומעל כל בית ישראל, ובמהרה ישונו הגיע, השלוח והפרנסה לבתינו ולחננו, בבית גואל יצדק במהרה בימינו, אמן!

**תהא שנת פדות, אמן! תהא שנת פרנסה, אמן!
תהא שנת פוחתין לו שיערי גו עזו אמן!**

קדשה מיוחדת חופפת על לב כל יהודי בימים אלו שבין כסה לעשור. תחלתה של שנה חדשה היא הזדמנות מיוחדת בעבור כל אחד לחדש את כוחותיו הרוחניים ולהבדיר רצונות קדש שהיו ככבויים בבלו. זוהי העת להפיח רוח חיים בשיאיפה הקמוסה בלב כל אשר בשם ישראל יבנה - לעשות נחת רוח ליוצרו ולגבר על יצרו המסית והמדיח.

בין ימי ראש השנה, שבהם המלכנו את הקדוש ברוך הוא עלינו, ליום הפפורים שבו אנו עומדים לפניו יתברך כמלאכי מעלה צחים מחטא וזפים מעוון, כאשר כל ישותנו זועקת: "רצוננו לעשות רצונך!" נתנו לנו ימים קדושים אלו - 'עשרת ימי תשובה'. ימים שבהם ידו יתברך פשוטה לקבל תשובתנו באהבה, ועיניו צופיות ברחמים לראותנו מיטיבים דרכנו.

אין זמן טוב יותר לערף חשבון נפש על קלות פחמורות ולהתמודד עם השאלה המהותית והנוקבת: האם אכן מקפידים אנו על קיום המצוות בכל לב ונפש? האם מחשיבים אנו אף את אותן מצוות 'קלות' או שטא רק אל החמורות נשואות עינינו?

שאלה זו מוצאת בטיח מיוחד בנוגע למצוה החביבה, מצות עניית אמן.

מצוה זו מיוחדת במינה וכל מי שפסקח עיניו לעין ולהבין, לתור בספרים ולחפור בגני הקדמונים, מצא כי אוצר בלום של אבני יקרות מוטל לפניו. כגדל יקרחה של מצוה זו, כן גדל שכיחותה. יכול אדם למצוא בכל עת ובכל שעה אמנים לרב אם רק "תחפוף" לאוספו אל פליו, ובכך יוכל בקלות להרבות זכיות ולהגדיל את שכרו בזה ובכא.

זכינו להכיר במעלתה של עניית אמן ולענות אותה בכל יום מספר רב של פעמים. הבה ונשפיל לעשות זאת כראוי, נענה 'אמן' בקול, בכונה ובמתנייה, וזכות זו תעמד לנו להכתב בספר חיים טובים וארפים.

אבינו מלכנו כתבנו בספר זכיות

זכיות! מי הוא זה אשר לא יבקש להרבות בזכיות בימים אלו?! מסתבר כי בימים אלו, כמו בכל ימות השנה בידינו להרבות זכיות בנקל; ולא סתם זכיות - זכיות של 'אמן' אשר אין גדול לפני ה' מהן, כמאמר חכמים (דברי יא): אין גדול לפני הקדוש ברוך הוא יותר מאמן שישראל עונים.

רבות אמנים פזורים סביבנו ובידינו לאוספים בקלות רבה. בהנכספ מחר בבקר לבית הנכנסת פקח נא עיניך והתבונן; כמדי בקור עומדים סביבך יהודים האומרים את 'ברכות השחר' מודע שלא תטה אונף לשמע את הברכות, לכל הפחות מהעומד לצדדך?! בהשקעה קלה ביותר תוכל להוסיף ולהטות את פני זכיותך ב'אמנים' רבים המצויים לך בקלות.

אולם לא די בכך, הרי שבעצם העבדה שהעזת לגשת לחברך ולבקש ממנו לומר לפניך את ברכתו, גרמת לחאק בקרב מעגל סובבך. בעקבותיה יתעוררו אף אחרים לזכות בכך, ואין משמעות גדולה מאז לבקשת 'שירבו זכיותינו', שהלא כמה אמנים יאמרו בזכותך כמשוך השנים הבאות, ואין לדבר סוף!

"אבינו מלכנו נא אל תשיבנו ריקם מלפניך"

כך מבטיח לנו רשב"י בספר הזוהר (נולף רפה ב): "כשיתפלא עונים אמן בכונה בעולם הזה, כמה פתח ברכה נפתחים למעלה... פשם שישיראל פתחו שערי ברכה למעלה [בעניית אמן]. כך פתחו שערי שמים לקבל תפלתם להושיעם מצרותיהם".

אחים יקרים!

הבה נקבל על עצמנו בימים אלו להקפיד יותר על עניית אמן ונזכה שיתקבלו תפלותינו ברחמים ובכבוד ונקתב ונחתם לחיים טובים וארפים ולשנה טובה ומתקה. אמן!

חלילה, מכתב לו שיקרעו את גזר דינו (שומר אמנים מאמר פתחו שיערי פ"א).

בימים אלו, טרם חתימת גזר הדין, נשים לנגד עינינו את דברי הזוהר הקדוש, וכדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק. אם נקפיד על עניית אמן כראוי, כדברי הזוהר הקדוש, מבטח לנו שיקרע רע גזר דינו.

אבינו מלכנו מלא דינו מברכותיה

דועה היא תקנת חכמים (מגלה ג א) כי בכל עיר חיים להמצא עשרה בטלנין - אנשים הבטלים ממלאכתם ומצויים תמיד בבית הנכנסת. במסכת ברכות (ו ו) הזבחה סבת הדבר: "בשעה שהקדוש ברוך הוא בא בבית הנכנסת ולא מצא בה עשרה, מיד הוא פועס..."

כתב רבי צבי הירש הורוויץ, רבה של פרנקפורט ובנו של בעל ה'הפלאה' (לחמי תודה תוכחה יום א וסליחות): תפקידם של אותם עשרה בטלנין אינו מסתכם רק בעסוקם בחורה ובתפלה, אלא אף בכך שהם עונים 'אמן' אחר המברכים בבית הנכנסת. וסימנה: 'בטלן' בגימטריה 'אמן'.

מלא ידך מברכת ה'! הצטרף עוד היום למאות שזכו לשמש כ'באי אמן' בבתי הנכנסת, בעניית אמן אחר ברכות המתפללים, ויהי רצון שזכות זו ימלא ה' כל משאלותינו לטובה ויעטרנו בשפע ברכותיו, אמן.

אבינו מלכנו כתבנו בספר חיים טובים

אמרו חכמים (ברכות מז א): "כל המאריך באמן מאריך לו ימיו ושנותיו". מאמר זה המבטיח אריכות ימים למקפיד על עניית אמן, הובא אף בתלמוד ירושלמי (ברכות ח ח) בתוספת תבה אחת ומיוחדת: "העונה אמן מאריך לו ימיו ושנותיו בטובה".

ומהו שעור המאריך ש'בגינו זוכים לאריכות ימים ושנים בטובה? באר האור זרוע' (הל סקדה קצא) כי יש לענותה במתנייה, כשעור אמירת תבות 'אל-ל מלך גאון'. כפי שכתבו התוספות (שבת קט דה א"ו) שיש להרהר בתבות אלו בשעת עניית אמן. ומכל מקום כתבו התוספות (ברכות שם דה כ"ל) שאין להאריך בה יותר מדי, כדי שלא תתקלקל האריכות את הגיית המלה כראוי.

אבינו מלכנו חדש עלינו שנה טובה

בימי הרחמים פלנו מיהלים ומבקשים שתתחדש עלינו שנה טובה ונקתב ונחתם לאלתר לחיים טובים בספרן של צדיקים. המקפיד על עניית אמן נקרא 'צדיק', ונדאי יזכה להכתב בספרן של צדיקים. שכן פתב רבנו בתיי (יד השמש ערך אמנון): "בטביל המדה הא של עניית אמן נקרא ישראל צדיקים, שגאמר (שעה כו ב): 'יבא גוי צדיק שמר אמנים'".

אבינו מלכנו מנע מגפה מנוחלתך

כתב הטור (א"ח מו וראה במ"ד יח כא): "דוד המלך עליו השלום תקן מאה ברכות... בכל יום היו מתים מאה נפשות מישראל, ולא היו יודעין על מה היו מתים עד שתקן והבין ברוח הקדש, ותקן להם לישראל מאה ברכות". כדי להגיע למקסת מאה ברכות שתקן דוד, תקנו סנהדרין שבאותו דור לברך מדי בקר את ברכות השחר, ובכך יש לנו עשרים ברכות קבועות שאותן אנו מברכים מדי יום בכל ימות השנה, בנוסף על שאר הברכות (טור שם; פרישה א"ח מו טו).

כידוע לכל, עניית אמן משלימה את הברכה. אם רצוננו לקיים סגולה מפלאה ועתיקת יומיו זו בשלמות, שומה עלינו להקפיד לברך ברכות אלו באזני מי שישמע ויענה אתרינו אמן, כמנהג הנתיק שנהגו בו ישראל משנות דור, ואף הובא בשלחן ערוך (א"ח טו).

למעננו ולמען אחינו בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, נפתח את יומנו באמירת ברכות השחר בבחברותא, וכח הברכות והאמנים בודאי ישמר ויגן על כלנו מכל נגע ומחלה.

אבינו מלכנו קרע רע גזר דינו

בזהר הקדוש (תיקוני א) הובא: "העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה". בעוד בתלמוד בבלי (שבת קט ב) נאמרה הבטחה זו לעונה אמן יהא שמה רבה בכל כחו, לדעת הזוהר הקדוש גם כאשר אדם עונה אמן בקול ובכונה על ברכה או קדשי, אם נגזר עליו גזר דין קשה

המלה המשפט

בימים קדושים אלו, כאשר אתה ממליך את הבורא יתברך עליך ועל העולם בלו באהבה, האם נתת לבך לעצמה הטמונה במלה הנאמרת מפיה פעמים כה רבות בכל יום? האם התבוננת במהות הנשגבה של 'אמן' שכל ענינה המלכת הבורא - 'אל-ל מלך גאון' (שבת קט ב) וכפי שהביע זאת המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולקה זצ"ל במלותיו המרדדות (עלי שור ח"ב עמ' רפז): "אישי תלמיד חכם, אי פעם פשאמרת אמן, האם הרגשתי את החיוב האדיר הנופץ במלה זו...?!"

מפליא ליצין בהקשר לקב את דברי הנדמונים (מחזור ויטרי סי א) כי סדר שבחי הפייט 'אין פאלקינו' אשר בו אנו מביעים בכל יום את גדלות הבורא, הם כסדר אותיות 'אמן' - 'אין פאלקינו, מי פאלקינו, נודה לאלקינו', והמשכם בלשון ברכה: "ברוך פאלקינו, אתה הוא אלקינו". יש בעבדה זו כדי להצביע על הקשר המיוחד שבין עניית אמן על הברכות להמלכת הבורא.

יהודי יקר!

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה
19:48	19:06	17:56
19:44	19:08	18:13
19:43	19:07	18:12
19:44	19:08	18:13

ירושלים
תל אביב
חיפה
באר שבע

האזינו - שבת שובה • ח' תשרי תשפ"א • גיליון 690

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 • ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

ולמרות שאנחנו כל כך פגענו בו ועברנו על רצונו, "לך ה' הצדקה ולנו בושתי הפנים" - הוא מזמין אותנו למפגש של סליחה ומחילה.

לפי האמת לא היינו צריכים אפילו להעזיז לבקש סליחה. זו חוצפה. אבל הוא ברחמי הגדולים ובאהבתו העצומה **קובע איתנו** שיחת פיוס. הוא **מזמין אותנו** לטייל אתו יום שלם בגן עדן של תפילה ותשובה, בגן עדן של רצונות טובים, של יישוב הסכסוכים ויישור ההדורים, של ביטול ומחיקת כל משקעי העבר.

אפילו לאבא אוהב קשה לתת לבנו הזדמנות חדשה אחרי שאכזב אותו כל כך הרבה פעמים. כמה פעמים אנחנו שומעים על סכסוכים קשים בין אב לבן, סכסוכים שפוצעים את הלב של שני הצדדים והם לא יודעים איך לפתור אותם ולחזור לחיות כמשפחה אוהבת.

אבל אבא שבשמיים הוא אבא שאוהב תמיד ומרחם תמיד ודן לכך זכות תמיד ורואה את הטוב שבנו תמיד, והוא תמיד נותן לנו הזדמנות חדשה, הוא תמיד מאמין בנו שאנחנו יכולים להצליח ולתקן ולפתוח דף חדש.

כמה זה נעים לקבל מאבינו מלכנו בוראנו ורוענו הזדמנות חדשה להשאיר מאחור את כל בעיות העבר ולפתוח דף חדש באמת מתוך הרגשה של טהרה. זו משמעות הפסוקים שאומרים ביום הכיפורים: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם" ודו"ל מדגישים לנו את זה גם בלשון הברכה שה' מוחל וסולח לעוונות ישראל ומעביר אשמותינו מחדש **בכל שנה ושנה**, כי בזה מתגלה אהבתו הגדולה אלינו.

זה גילוי אהבה במיטבה!

יום קודר או יום טוב

ישנם כאלה שיום הכיפורים מצטייר בעיניהם כיום קודר, יום שבו צריכים להתמרמר על החטאים, צריכים לבכות. אם הם לא מצליחים להרגיש חרטה ובכייה הם בכלל מרגישים בזבוז ופספוס, מרגישים שהתפילה "נמרחת" להם יום שלם, ובאיזה שהוא שלב "הולכים לאיבוד". וכך יום הכיפורים עלול להיתפס כיום קצת

הם מדברים על בעיות ומנסים לפתור אותן - זה גילוי האהבה הגדול ביותר.

אני תמיד אומר להורים, הילדים שלכם לא צריכים מתנות ופיוקים ולא טיולים ומתקנים. זה גם טוב, אבל זה לא הצורך האמיתי והעמוק של הילד. הצורך של הילד הוא להרגיש אהבה אמיתית ולא תחליפי אהבה. ולכן המתנה הגדולה ביותר והמתקן המתוק ביותר לילד - זו שיחה עם האבא או עם האימא, ובפרט מפגש לשיחה קבועה בכל שבוע או שבועיים או בילוי משותף שהדגש בו לא על הביילוי אלא על המשותף.

גילוי האהבה העמוק ביותר

זהו ממש העניין של יום הכיפורים.

תגידו לי אתם, האם יש אהבה גדולה מזו?

אם פגענו בחבר אנחנו מתביישים לבקש סליחה, אנחנו מפחדים שמא הוא עדיין כועס ובמקום להתרצות הוא רק יתעצבן ויצעק עוד יותר. אנחנו מתחמקים מסמו ברחוב ולא מצליבים מבטים. כמה גדול היה האמורא רב שהבין את זה, וטרח להמציא את עצמו לאלה שפגעו בו כדי שתהיה להם הזדמנות לבקש סמנו סליחה...

וגם בזוגיות כל כך קשה לדבר על חיכוכים ולפתור בעיות. בכל מריבה צפים ועולים משקעי העבר ולא נותנים לנו לפתוח דף חדש.

והנה בורא עולם, אבינו האוהב, כל כך אוהב אותנו,

מאמר ראש הישיבה

האם יש אהבה גדולה מזו?

אהבה בצבעים חדשים

בשבועות האחרונים דיברתי וכתבתי על האמונה באהבת ה', האמונה שה' הוא אבא אוהב וטוב שהיא היסוד של כל האמונה ויסוד החיים. אם אתה מאמין שה' הוא אבא טוב, אתה מאמין בבורא האמתי, אבל אם אתה מאמין שהכול מה' והכול בהשגחה אבל אתה לא מאמין שה' הוא אבא טוב ואוהב - אתה למעשה מאמין בבורא שאתה המצאת בעצמך.

עבודת החיים שלנו היא להתבונן ולהזכיר לעצמנו תמיד כמה ה' אוהב אותנו. בכל רגע, בכל נשימה, בכל מצווה, בכל תפילה, בכל שבת ובכל חג - מתגלה אלינו אהבה עצומה בגוונים חדשים ובצבעים חדשים ובריחות ובטעמים חדשים.

כמו אבא טוב שלפעמים לוקח את הילדים לטיול, ולפעמים קונה להם מתנות,

לפעמים הוא מאיר פנים ומחייך, ולפעמים גוער ומחנך, ולפעמים הוא "סתם" עובד שעות ארוכות כדי שלא יחסר להם דבר - ובכל הפעולות שלו מתגלה אהבתו לילדיו. כך ה' מגלה את אהבתו אלינו בצורות ובאופנים שונים.

והיכן מתגלה האהבה הגדולה ביותר? כשאבא לוקח את בנו או את בתו לטיול קצר ולשיחה אישית מלב אל לב. כאשר הוא משתף את הילד ונותן לילד הזדמנות לשתף את האב במה שעובר עליו ובקשיים שלו, כאשר

הילדים שלכם לא צריכים מתנות ופיוקים ולא טיולים וממתקים. הצורך של הילד הוא להרגיש אהבה אמיתית ולא תחליפי אהבה. המתנה הגדולה ביותר ביותר לילד - זו שיחה עם אבא או עם אמא.

הפצת ליקוטי מוהר"ן

תכריע את הכף!

להזמנות: 052-2240696

בדיחות הדעת

משרד הבריאות שוקל לבטל את האפשרות לשהות השנה בסוכה. הסיבה כי מגיעים לשם שבעת האושפיוזין הקדושים והם מבוגרים בקבוצת סיכון...

עוד קטע של תפילה מתוך הבנה. נחזיר היטב בעצמנו: תפילה היא עניין של רגש, של חיבור עם ה', היא עניין של קבלת עול מלכות שמים, של בקשה ממי שהכל שלו, של אהבה ולב. התפילה אינה רק משהו טכני, לקרא ולגמור כדי לצאת ידי חובה. אם אנחנו מחנכים את הילד שהתפילה היא "כמו עול" ואנו מחכים מתי נגמור ונתפטר ממנה- הפסדנו את עיקר התפילה וחבל.

הנותן שלג כצמר

נחזור לנושא הבנת התפילה, הכרתי מחנך אחד, שבכל יום היה עוצר את מהלך התפילה בכיתה במקום כלשהו והיה שואל את התלמידים מי יודע מה פירוש המילים... כאשר השיחה התארכה, הוא היה מקצר את התפילה ולא היה "משלים" אותה על חשבון ההפסקה.

לפעמים הוא היה מתאים את הקטע בתפילה למצב, כמו ביום סגרירי וקפוא היה עוצר ב"נותן שלג כצמר". והיה אומר לתלמידים: "מה אתם אומרים ילדים? ירד שלג היום? אתם יודעים כמה הקב"ה אוהב אותנו? תארו לעצמכם שהשלג היה יורד בבת אחת... כל הגגות היו נשברים, העולם היה נחרב... אז הנה הקב"ה ברוב טובו נותן לנו שלג כצמר.. רך ומלטף, יורד לו בנחת, ונערם בעדינות על היקום... וגם ה' מטיב עם בריותיו ונותן את ה"שלג" דהיינו את מידת הקור בעולם, לפי ה"צמר" לפי כמות החום והבגדים שבני האדם יוכלו להתגונן מהקור, ואם יהיה אדם אחד בעולם שיהיה לו קר, אז ה' לא יוריד שלג, כי הוא "נותן שלג כצמר".

אין צורך להיות מורה

כדי ללמד את ביאורי התפילה לילדינו בדרך זו, אין צורך "למסור שיעור" ולא להיות מורה, אין צורך במחברות, לא בתכנית לימודים, לא בבחינים ולא בדפי עבודה, צריך רק לאהוב את התפילה, ולהתפלל תוך כדי שימת לב. כאשר אנו מתפללים עם ילדינו אחה"צ, בשבתות או בחופשות נצל את ה"ביחד" הזה להעשיר את ילדינו בביאורי התפילה וע"י כך נגרום בע"ה לאהבת התפילה.

הילד רואה

לסיכום, תפילה היא רגש, ורגש רואים בעיניים ומרגישים בלב.

הילד צריך לראות בבית אבא בעל תפילה, אבא שחוזר שמח מבית הכנסת, ואמא שמברכת בקול, אמא שמתפללת לפחות תפילה אחת ביום, אמא שמתרגשת בזמן התפילה, אמא ששמחה, שיש לה מאור פנים, שהיא עוצמת את העיניים ומדברת עם ה'. אין חינוך כמו דוגמא אישית, ולאף הרצאות אינן נחרטות בלב הילד כמו מראה חיובי אחד.

תחשבו מה המשמעות של ילד שרואה את אמא שלו עומדת מול נרות השבת, עוצמת את העיניים, מתפללת על ילדיה שיגדלו בתורה ויראת שמיים, ומענייה זולגות דמעות...

הרב אבוחצירא- יועץ, מאבחן ומטפל לייעוץ טלפוני ללא תשלום בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב נייד: 054-8434435

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

שערי תפילה פרק יח'

הורים יקרים ואהובים,

בשלב זה, לאחר 18 פרקים של הנושאים העומדים ברומם של עולם ובני אדם...

הגענו לחלוקה והפרדה של תחומים שונים בחינוך לתפילה,

הם: א. אהבת התפילה. ב. הרגל התפילה. ג. הבנת התפילה.

א. כיצד נגרום לילד "לאהוב" את התפילה:

כבר דיברנו מזה בפרקים הראשונים, ע"י שנחבר אותו לה' יתברך והוא יחיה את ה' כחלק בלתי נפרד מהחיים שלו, ואת זה אפשר לעשות על ידי חינוך לשיחה ודיבור אישי עם ה'.

ב. כיצד ניצור את ההרגל לתפילה:

נעבוד על ההרגל בבית ובכיתה. בבית: בגיל הרך, נתפלל עם הילד בבוקר מעט ברכות השחר ובערב קריאת שמע שעל המיטה. מידי שנה נסיף קטעים. בכיתה: נשלח את הילד בזמן, ערני ושבע. נתעניין אצל המורה כיצד הוא מתפלל, ונעודד את הילד על הצלחותיו.

ג. כיצד ניצור את "הבנת-התפילה": זה בדיוק הנושא משבוע שעבר והמשך השבוע.

חיבור לתפילה ע"י הבנת התפילה

הורים ומחנכים יקרים! עלינו לדעת כי לפעמים הבנת פרוש המילים, או כוונת המילים מביאים את הילד לאהבת התפילה, כי תוך כדי שהילד "מתאמן" בפעולה הטכנית של אמירת מילות התפילה והוא מבין

מה הוא אומר, זה מדרבן אותו להמשיך ולהתפלל, כי התפילה מקבלת עבורו משמעות אישית ולא רק אוסף מילים וטקסטים שבינם לבין המציאות שלו בחיי היום יום, אין הרבה.

רק רגע, לפני שאתם רצים לקנות לילד "סידור עם פירושים" אני מוכרח לציין שהעמסת כוונות בגיל צעיר לא תמיד גורמת אכן לאהבת התפילה, לפעמים בדיוק ההפך, ולכן כל פעולה נעשה בהדרגה ובהתייעצות.

תפילה בעדינות

דבר נוסף, כאשר אנחנו מלמדים את ביאור מילות התפילה ואנו עושים זאת בהדרגה כפי שבע"ה אסביר, עלינו לשים לב שאנו לא "מעמיסים" על הילד, כי לפעמים ההתלהבות של ההורים לא נמצאת גם אצל הילד ומבחינת הרגשת הילד, לא מספיק שהוא צריך להתפלל הוא צריך גם להבין ולכוון, ואח"כ קורה שאם הוא התפלל את כל התפילה, אך היא הייתה תפילה "חלומית" והוא נחת בסופה אחרי טיול ארוך במחוזות מרתקים, (כמו...לפעמים) אז הוא מרגיש ש"לא התפללתי" ואני ילד לא מספיק טוב. נזכור תמיד שעל עבודת חינוכית "עדינות" כמו הקשר עם ה' וכל הנושא של התפילה, עלינו להיות זהירים ואחראיים כפליים. ולהרבות ב"שירות ותשבחות" על ההצלחות של הילד.

עול התפילה

ולכן הכלל שאמור להוביל אותנו בחינוך להבנת התפילה הוא: "מוטב מעט בכוונה, מהרבות שלא בכוונה". וכמובן לא להעמיס על הילד את התפילה ועדיף שיתפלל מעט וכל תקופה נוסף לו בהדרגה

והיית אח שמח

בחדר סוכות מעניקים לאחים שלנו

שותנים לשמח משבחות בחג הצמרף גם אתה: 02-5308000

אח שמח

מחנות "אח שמח" מזה 18 שנה

ילדון חידודון

אילו חמישה כינויים לבעלי חיים מוזכרים בפסוק אחד בפרשת האזינו?

תשובה פרשת יצבים וילך:

ספר תורה מוזכר בגוף נקבה (דברים כח טא) ובגוף זכר (דברים כט ט). להסבר, ראו רש"י בדברים כט כ.

הזכה: תומר י, ירוחם

al5308000@gmail.com | 02-5812252

- חיזוקית - עשרת ימי תשובה

האמונה שאין עוד מלבדו, היא המפתח לכל התשובה.

לקבלת מסרים מחזקים - 052-6672221

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה
al5308000@gmail.com | 02-5812252

ילדים מספרים תודה

תודה בדרך לפארק

דודים ועל כך שהפסדנו את האוטובוס. אמרנו תודות בזה אחר זה.

צלצול הטלפון קטע את הרצף, היו אלו הבני-דודים: "מה איתכם עליכם לאוטובוס?"

"לא, עכשיו הוא עבר הפסדנו אותו כמה חבל." ענינו.

"על איזה קו תכנתם לעלות?" הם שאלו. "על קו 15", ענינו. "אויש איזה השגחה פרטית שלא עליכם עליו ממש נס, הוא היה לוקח אתכם בדיוק לכיוון ההפוך. עליכם לקחת קו 36 הוא אמר להגיע בעוד דקות ספורות ממש."

עכשיו ראינו כמה הכל מושגח מלמעלה, וכמה התודה רק מסתיקה.

איזה כיף לחיות עם החוק של התודה.

נסענו בחופש הגדול לבקר את סבתא שגרה בירושלים אחרי המון זמן שלא נפגשנו, היה מרגש, משמח וחוויתי ביותר.

בהמשך קבענו להיפגש עם בני-דודים מירושלים בפארק מקוחק כמעט חצי שעה נסיעה

קבענו שעה להיפגש ויצאנו לדרך לכיוון תחנת האוטובוס.

אופס... מול עינינו עובר קו 15 עליו היינו אמורים לעלות לפי ההסבר שקיבלנו. קריאות הילדים החלו להישמע בזה אחר זה:

"כמה חבל", "עכשיו נצטרך לחכות זמן רב", "ומה עם הבני-דודים שיצטרכו לחכות זמן רב?"

אחד מאיתנו החליט לשנות את קריאות האכזבה והזכיר לנו את חוק התודה שאבא מלמד אותנו בבית. התחלנו בזה אחר זה לומר תודה על הכל, על הטיול, על החופש, על הבני

פטרונות יש לשלוח למייל
al5308000@gmail.com
או לפקס: 02-5812252
יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

מדור ילדים שעשועון מגוון

קצץ זנבו

א. השלימו את הפסוקים ב. השמיטו את האותיות האחרונות ג. את האות הנותרת השלימו למטה

1. "עשה למען גמולי ____ שלא חטאו"
2. " ____ אנוש עד דכא" (תהילים צ')
3. "את האלוקים ____ ואת מצותיו שמור"
4. " ____ ולבונה מכל אבקת רוכל" (שיר השירים)
5. " ____ אתה תשוב תחינו ועמך..." (תהילים פה)
6. " ____ טעם ודעת למדני" (תהילים קיט)
7. "רשף וקטב מרירי ____ בהמות אשלח בם" (דברים לב)
8. "...ויתצב עמו שם ויקרא ____ ה'..."
9. "מלא רחמים ____ מלא זכיות ____"

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.

הסדרה שלום הבית
מאת הרב שלום ארוש
052-2240696

שלום הבית שלי

הרב שלום ארוש שליט"א

עולמו של ילד

הורים שרוצים להצליח בחינוך הילדים, צריכים לזכור, שגם הם היו פעם ילדים קטנים ולא שמעו להורים שלהם, וגם הם עשו הרבה פעמים דברים, שההורים לא רצו שיעשו. והרי בטוח שלא התכוונו להרגיז אותם או לעשות רע, ומאחר שכך היה כאשר הם היו ילדים, כך גם הילדים שלהם, הם לא רוצים לעצבן אותם, והם לא עושים להם את זה בכוונה, הם חיים בעולם שלהם ושומחים לעצמם, והאב והאם שאינם מבינים שהילד חי בעולם שלו, הם שקועים בעצמם ובעצמיות שלהם, ורוצים שהילדים שלהם יבינו אותם - והילדים לא מסוגלים לזה!

נמצא, שלא צריך לקחת את הדברים באופן אישי, צריך רק להבין שזהו עולמו של ילד, לתת להם את האפשרויות להוציא את המרץ הזה.

כל הקשיים באים להורה כאשר הוא רוצה שבנו יצא מעולמו של ילד, ויכנס לעולם שלו. ילד לא נולד מבוגר, וילד נורמלי משתולל. מחמת זה צריך לראות את הנקודות הטובות של הילד, כגון שהולך ללמוד כל יום ומכין שעורים, ועוזר בבית קצת וכו', ואת התעלולים לסבול באהבה.

וצעקות, שפוגעות מאד בנפש הילד.

לפעמים מערכת ההגנה הטבעית של הילד גורמת לכך, שהוא פשוט כבר לא שומע מה ההורים אומרים לו. כי מרוב שהם מעירים לו, אם הוא יקשיב לכל מה שהם אומרים לו, הוא ימות ח"ו. והאם לא מבינה: למה היא כבר אמרה, וחזרה ואמרה כמה פעמים לילד שיעשה כך וכך, וכאלו דיברה לאווריר! פשוט, מרוב דרישות, הילד כבר הפסיק לשמוע, כי יש גבול למה שהוא מסוגל לספוג. אילו היתה האם מסתרת חלק ניכר מההערות והדרישות שלה לילד במשך היום כולו, שרובן אינן מוכרחות כל כך, אזי כשכבר היתה באמת צריכה להגיד לילד לעשות דבר מה, הוא היה שומע אותה.

המצב הזה, שהאישה אינה יודעת שהילדים הם ילדים, מביא אותה לתסכול רב ולצער מיותר, שהיא ממורטרת וחושבת: אין לי זכות שיהיו לי ילדים טובים? והצער הזה הוא בכלל לא נכון, כי הם כן ילדים טובים, רק שהם ילדים! ולמעשה זה גורם לעוד בעיות עם הילדים. לכן נלמד במאמרים הבאים כמה עצות בעניין זה, שיתנו להורים, ובמיוחד לאשה שנמצאת רוב היום עם הילדים, הרבה נחת רוח וסבלנות לחיים, וכל אשה תוסיף מדעתה על פי היסוד שהילד הוא ילד, כיצד לנהוג בכל מצב ומצב.

כאשר מדובר בתינוק בן יומו, ודאי אין אמה בעולם שתחשוב לדרוש ממנו איזה דבר, ושתצעק עליו אם הוא מלכלך או בוכה. אבל כאשר הילד מתחיל לגדול ומתחיל להבין דברים, אז יצר רע נכנס לפעולה, לגרום לאמה לכעוס עליו כשאינו מתנהג כראוי; כשמפריע, כששובר, כשמלכלך וכו'. אבל האישה צריכה לעצור את הגלגל הזה של כעס ועצבים, ופשוט להתבונן: עם מי יש לך כאן עסק? עם אדם מבוגר או עם ילד? ובכל גיל וגיל לחשוב טוב: מה הן היכולות של הילד להבין דברים ולקיים אותם, ולהתנהג איתו בהתאם לגילו.

כל אדם יודע, עד כמה זה מתסכל כאשר דורשים ממנו דבר שהוא לא מסוגל לעשות. ואנו מדגישים את ההבדל בין "לדרוש", לבין "לבקש". כי אמנם גם כשרק מבקשים מאדם דבר שהוא מעבר ליכולתו, זה יכול להוות לו איום ולחץ. אך כל שכן הוא, כאשר ממש דורשים ממנו את הדבר, שזה מאד קשה. כל שכן הילדים, שנתונים תחת מרות ההורים יומם ולילה במשך שנים, וכאשר דורשים מהם כל הזמן דברים שהם מעבר ליכולתם, כגון להתנהג באיפוק, להיות בשקט, לא לשחק, לא להתלכלך וכו', הלחץ הזה של הדרישות הוא מעבר ליכולתם הילדותית, והוא מצטבר ומזיק לנפשם. וכל שכן אם לדרישות הללו נלוות גערות

הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א - יב תשרי

לאורם נלך

הילולא דצדיקא

הנהגת עדת החסידים.

הרה"ק מהוסיאטין זי"ע סיפר שפעם אחת נתדבק רבי אברהם המלאך למקום שנדבק והגיע לכלות הנפש, והיה זה בעת לימודו עם בעל התניא. וכשהרגיש בעל התניא את הסכנה, צוה תיכף לפשוט מעליו התפילין של ראש דרשו, ולבשו אותו 'תפילין של ראש דרשו' את תם'. באותה שעה חזרה אליו נפשו, ובכך הציל את חייו. וביאר בעל התניא ע"פ מש"כ 'החכמה תחיה את בעליה', ומבואר בכתבים שזהו החילוק בין תפילין של רש"י שהם מוחין דבינה, לבין תפילין דרבינו תם שהם מוחין דחכמה.

רבי אברהם "המלאך", היה חש בצער חורבן ירושלים ובית המקדש בכל שנה כשחל תשעה באב. החל עם שקיעת החמה של ליל תשעה באב, היה רבי אברהם נכנס בצעדים כושלים לבית המדרש והיה אומר בניגון עצוב ובבכייה את "איכה". בעודו יושב על גבי הקרקע, כשראשו מונח לבין ברכיו, הזמן היה עובר לאיטו ואט אט המתפללים עזבו את בית המדרש. למחרת בבוקר כאשר שבו המתפללים לבית המדרש להתפלל את תפילת שחרית, נדהמו היו לראות את רבי אברהם עדיין יושב באותה התנוחה, אבל וחפוי ראש כפי שעזבו אותו בלילה...

בי"ב בתשרי תקל"ח התעלה לשמי רום והוא בן ל"ז שנים, ומנו"כ בפסטוב. השאר אחריו ברכה את ספרו "חסד לאברהם". כן נלקטו דברותיו והנהגותיו בקודש בספר "משמיע שלום" זכותו יגן עלינו אמן.

הרה"ק רבי אברהם המלאך נולד ונפטר בי"ב תשרי, היה בן יחיד לאביו הגדול המגיד הק' הרבי ר' דב בער מסעזריטש זי"ע, הוריו היו חשוכי בנימ, כשהיה אביו המגיד בן ל"ו שנים הציצה רעיותו שיגרשה ע"מ שישא אשה שתזכהו בבנים. אולם הוא דחה את הצעתה. שמו של הבעש"ט הגיע עד למזריטש ור' דב החליט לנסוע למז'בוז' אליו ואכן לאחר הברכה המיוחדת תוך פחות משנה התקיימה ברכתו ונולד רבינו..

מנעוריו נתעלה בקדושה ובפרישות, והרבה בסיגופים מתוך התבודדות. ישב כל היום עטור בטלית ותפילין והגה בתורה מתוך דבקות עילאית, וכל מאכלו ביום היה עור שלוק של גזל יונה. צדיקים התבטאו עליו גדולת ונצרות, מהם אמרו כי הוא נתפשט כולו סן הגשמיות ועלה ונתעלה להיות כמלאך ה' צב-אות, ומהם אמרו, שאביו המגיד הק' הולידו כנשמה ללא גוף.

על אף פרישותו התלקטו סביבו סגל מתלמידי אביו הק' זי"ע, ובפרט הרה"ק בעל ה"תניא" שרבי אברהם המלאך למד עמו ביחידות בתורת הנסתר ע"פ פקודת אביו הק'.

עוד בחיי אביו הק' נתקבל כמגיד בחוואסטוב (פאסטוב, הסמוכה לקייב). לאחר הסתלקות אביו הקדוש באינפולי בתקל"ג, שהה שם פרק זמן, ושב לחוואסטוב. עקב התבודדותו ופרישותו לא ירש את

קו האמונה
02-6444250

עבירות שבין אדם לחברו
אין יום הכיפורים מכפר
עד שירצה את חברו

בימים אלה
יותר מתמיד -

אני אוהב כל יהודי

להזמנת מוצרים: 050-9931931

עצם הזכרת היום הקדוש

**עצם הזכרת שמו של היום הגדול והקדוש
בשנה, בכוחו לגרום גם למומר הרחוק
ביותר לשוב בתשובה, ועל דרך
תיקונו השלם של השומר איך
וכיצד?**

מלומד בניסים הבעל שם טוב הקדוש כך זה היה דבר שבשגרה שהיו לו קפיצת הדרך, או הגעה ליעד בלתי ידוע כדי לסגור מעגלים. באותו היום נסע הבעל שם טוב עם תלמידיו בדרך לא סלולה אלא הסוסים דהרו לבדם דרך שדות ויערות, באמצע היער נעמדו הסוסים וזה היה סימן שעליהם לשהות במקום. הבעל שם טוב ותלמידיו התפללו מנחה ולאחר מכן ישבו לאכול. לפתע הבעל שם טוב החל לחפור גומה בקרקע שפך לתוכה יין שרף ואמר: "לחיים", מעשה זה היה מוזר לתלמידיו, ומשכך, הוא החל לספר להם סיפור:

לסוחר עשיר הייתה בת יחידה כאשר הייתה צריכה להתחתן מצא עבורה בן תורה. האברך ואשתו לא חסרו מאומה והוא ישב ולמד תורה. לאחר שחותנו הלך לעולמו השאיר את כל הוננו לבתו וחתנו. הבת ניהלה את החנות והמסחר כמקודם ובעלה המשיך לשבת וללמוד תורה.

בסביבתם היה כומר שניסה להסית יהודים לקבל את דת הנוצרים ובמיוחד חיפש בני תורה, כששמע הכומר על האברך החל לחשוב איך ללכודו ברשתו, החל לבוא לעיתים קרובות לחנות ולקנות מה שצריך ולא צריך עד שנעשה לקוח קבוע, פעם סיפרה האישה לכומר שבעלה חולה והוא השתתף בצערה וביקש לבוא ולבקרו בביתו, שוחח עם האברך בעניינים שונים וראה שהוא אכן דג שסמן עבורו. כעבור זמן מה האברך שוב חלה, הכומר ביקרו שנית והחל לפתותו "יש לי דירה טובה עם אוויר מצויין וסביבה עצי פרי, אתן לך את הדירה, קח משרתת שתבשל עבורך אוכל כשר ואכנס מדי פעם לשוחח איתך."

הצעתו נתקבלה והידידות בין האברך לכומר העמיקה, הכומר שיחד את המבשלת שתיתן לו בשר טריפה ונבלה שיגרמו לטמטום מוחו וליבו עד שדיבורי הכומר פעלו עליו וכעבור זמן הסכים להתנצר, התחתן עם גויה ועזב את אשתו. הכומר נתן לו סכומי עתק שסנעורו את עיניו, במשך הזמן קנה פרדס עם בית ונכנס לגור בו.

בתוך הפרדס גר שומר זקן. פעם בשעה שהמומר טייל עם אשתו הנוכריה בפרדס שמעו קול בכי עצום מהצריף של השומר, הוא נכנס אל השומר ושאל מדוע הוא בוכה

השומר הוא לא ענה בתירוצים שונים, כאשר שמע שוב את כוחו לא נתן לו הדבר מענה, הוא התחנן אליו שיגלה לו מה הסיבה, השומר הזקן לא יכול היה לסרב והחל לספר "אני יהודי מאנוסי ספרד ובליבי נשארתי נאמן לאלוקי. אצל היהודים יש יום אחד בשנה שנקרא יום כיפור שהוא יום תשובה וסליחה ולכן אני בוכה כי היום יום כיפור."

בשמעו את סיפור השומר, התעוררה אצל המומר רוח טהרה ותשובה לשוב אל ה' וגילה את כל לבבו לשומר, השומר אמר לו שהוא יכול כעת לנדוד למדינה אחרת ולחזור להיות יהודי בגלוי, נכנסו הדברים כחץ בליבו והוא ברח למרחקים והפך לבעל תשובה גדול.

כאשר אשתו ראתה שבעלה נעלם לא ידעה מה לעשות, עלה בדעתה שהשומר יודע אודותיו, לא נתנה לו מענה עד שסיפר לה את כל האמת, בראותה את גודל התקיפות של אמונת ישראל גמרה בליבה להתגייר, מכרה את כל רכושה ונסעה למדינה אחרת והתגיירה. השומר הזקן אמר בליבו: "מה יהיה איתי? גרמתי לכך ששני אנשים התגיירו ואני יושב פה... עד מתי?"

החליט ללכת מעיר לעיר ברגל עד שגיע למחוז חפצו. הוא הלך בדרכים ובשדות אך באמצע הדרך סת, כשנשמעו עלתה לעולם העליון היו מליצי יושר שאמרו "כיוון שמחשבתו הייתה טובה והתחיל ללכת כדי לחזור ליהדותו צריך להכניסו למקום הקדושה, ואילו המקטרגים אמרו: "לא כיוון שבפועל לא עשתה תשובה."

כך שוטטה נפשו עד כה מבלי למצוא מנוח, ועכשיו בעקבות תפילותיו ואמירת ה"לחיים" נתקנה נפשו והכניסה למקומו הראוי, סיים הבעל שם טוב את דבריו והורה לעגלון להמשיך בדרך...

מעיק שבסיסו נפלטת לה אנת רווחה.

אבל אם משנים את המיקוד, ובמקום להסתכל על כל הרע והעבירות, מסתכלים על הקשר עם ה', על גילוי האהבה, על ההזדמנות - קל מאוד להרגיש חשק לקראת יום הכיפורים ולהרגיש סיפוק אמיתי מהיום הגדול, להרגיש אושר עילאי, לרוץ אל ה'.

נכון שגם מתוודים וגם מתחרטים ונכון שהאווירה רצינית - אבל לא מתוך כבודות ועצבות רוח אלא מתוך רענות וקלילות, מתוך השמחה לתקן, מתוך הרגשה של בניס אהובים שחוזרים הביתה. זה ממש עולם אחר. לא לחינם אומרים לנו חכמינו שלא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים. יום כיף כזה עם אבא זה באמת יום טוב, היום הכי טוב!

יום החופה של החתן הוא יום כיפור עבורו - כי אין כמו הרגשה של אהבה והתחדשות כדי להביא לאדם מחילה סליחה וכפרה. וזה מה שה' רוצה מאתנו. הוא לא רוצה שנצטער ונישבר אלא הוא רוצה שנתחדש ונקום ונתעודד, שנהיה מלאים שמחה ואהבה ומתוך כך הוא יכפר לנו על כל עוונותינו.

יום כיפור שלא נגמר

יום כיפור כזה - לא רוצים שייגמר. והוא באמת לא צריך להיגמר. רבי נחמן מחדש לנו, שיום הכיפורים שייך לכל יום בשנה. להרגיש שה' קורא לי לשחיה של פיוס ואהבה - זה לא דבר חד פעמי. נכון שביום הכיפורים זה יום שלם המוקדש רק עבור זה, אבל זה רק גילוי שה' מגלה לנו כמה הוא רוצה שנבוא אליו ונספר לו הכול, כמה הוא רוצה לרחם עלינו ולמחול לנו ולעזור לנו להשתפר, כמה הוא רוצה לתת לנו הזדמנות לפתוח דף חדש ולא רק פעם בשנה אלא בכל יום מחדש.

לכל יהודי ישנה הזכות והחובה לקבוע לעצמו יום כיפור יומי עם בורא עולם. זו השעה של ההתבודדות, השעה שבה אתה נפגש עם הבורא ומספר לו כל מה שעובר עליך, משתף אותו, מבקש לדעת את רצונו מסך, ומבקש את עזרתו.

כמה נחת יש לאבא שהבן שלו משתוקק לדבר אותו ולבלות איתו; וכמה אהבה יש לאבא שמאפשר לילדים שלו לפנות אליו ולהתקרב אליו. "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קוראנו אליו".

השעה של ההתבודדות שלך היא לא שעה של צער, היא לא שעה של התמרמרות ועצבות, זו שעה של גילוי עצום של אהבת ה'. כמו הילדים שלנו, גם הצורך העמוק ביותר של כולנו הוא להיות אהובים ונאהבים. שעת ההתבודדות היא הזמן הנפלא ביותר לזה. זו שעה שמטעינה אותנו בכוחות נפלאים של אהבה שהם היסוד והבסיס של כל האמונה כפי שביארו במאמרים האחרונים.

נצלו את הזדמנות להתמלא באהבה. גמר חתימה טובה לכל בית ישראל.

בברכת שבת שלום ומבורך

כולנו מקדשים שם שמים,
לא מדברים בבית הכנסת
ואת מקדשי תידאו

מוסר הפרשה הידושים לפרשת שבוע

כח התפילה

ממש ככח טבעי הפועל בחוקי הטבע!

בפרשת האזינו (דברים לב מח) נאמר: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לְאֹמֶר וּכְתַב רִש"י הק': "בשלושה מקומות נאמר 'בעצם היום הזה'. נאמר בנח, נאמר במצרים (עיינין שם כל הטעמים), אף כאן במיתתו של משה נאמר בעצם היום הזה, לפי שהיו ישראל אומרים: בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחים אותו, אדם שהוציאנו ממצרים, וקרע לנו את הים, והוריד לנו את הסן, והגיד לנו את השליו, והעלה לנו את הבאר, ונתן לנו את התורה, אין אנו מניחים אותו, אמר הקב"ה: הריני מכניסו בחצי היום וכו'". עכ"ד רש"י.

ובאמת יש כאן תמיהה עצומה, ניתן להבין כי בני דורו של נח חשבו שיש בכוחם למנוע את כניסת נח לתיבה, כיון שבטחו בכוחם שישברו את התיבה, וכן המצריים בטחו בחרבותיהם שימנעו את יציאת עם ישראל. אבל כיצד חשבו עם ישראל שיש בכוחם למנוע את מיתת משה רבינו, עד כדי שהקב"ה הוצרך להתייחס לטענתם ולהראות שהוא כל יכול! והלא מיתת אדם הוא דבר שאינו בשליטת בשר ודם.

מבארים הספרים, (ספר שערי תפילה) כי מכאן למדים מה גדול הוא כח התפילה. עם ישראל היו בטוחים שבכוחם להתאמץ בתפילה עד כדי כך שלא יוכלו לקחת מהם את משה רבם. ולא הייתה זו סתם מחשבה, אלא בפסוק זה אנו רואים שהיה צורך בגילוי מיוחד, כדי להראות שהקב"ה יכול לפעול הכל, ואין בכך אדם לעכב בדבר. כי כח התפילה הוא דבר הפועל

כיוצא בזה אנו רואים בפטירת רבינו הקדוש - רבי יהודה הנשיא. חז"ל מספרים (כתובות דף קד). שבאותו יום גזרו חכמים תענית. כולם עמדו בתפילה בלי להפסיק אפילו בדיבור קטן, ולא היתה אפשרות לכוחות העליונים ליטול את נפשו של רבי. עד שראתה שפחתו כמה הוא מצטער וסובל, לקתה כד של חרס וזרקה אותו מהגג, הכד התנפץ בקול רעש גדול, וכאשר המתפללים שמעו את הרעש הגדול הפסיקו רגע מתפילתם, ומיד באותה שעה נסתלקה נפשו. כל זמן שעם ישראל עמדו בתפילה, לא הייתה יכולת להרע להם, לקחת את נפשו של רבם. וזו היתה המחשבה של עם ישראל שיכולים למנוע את פטירת משה רבינו. אמנם הקב"ה הראה ולימד שהוא יתברך כל יכול, אין ביד בשר ודם לעכב מידו אף לרגע אחד, בכל זאת הדבר לא נעשה בניגוד לכח התפילה. כאשר רצה הקב"ה לקחת את רבינו הקדוש גרם שיפסיקו מתפילתם, וכאשר רצה שמשנה רבינו לא יכנס לארץ אמר לו "רב לך" (דברים ג, כו) שלא יוסיף להתפלל, וכן לפעמים כשהקב"ה רוצה להביא גזירה על אדם, גורם לו שלא יתפלל, כדי לקיים את הגזירה (תפארת שמשון דברים עם' קצ"ב). אבל כשאדם אכן מתפלל, בהכרח שיזכה.

אילו הקב"ה לא היה מונע את משה רבינו מלהתפלל, הוא היה נכנס בכח תפילותיו. אילו הקב"ה לא היה מסבב שדורו של רבי יפסיקו מתפילתם, רבי לא היה נפטר. כי כך היא הנהגת השי"ת בעולם, שכאשר אדם מתפלל

פינינים חסידות ברסלב

יום כפאר הוא פלילית כל הימים, והוא סתיה קל הימים, והוא מכניע הלב לדיבוק כל הרצונות לשם יתברך לבד, ועל ידי זה נבטל כל מיני מחלוקות בגשמיית ורוחנית ונעשה שלום, ועל ידי זה נמשך ששון ושמחה.

מה שקורין סתרת יום כפאר שם ה', כי אז אחר יום הכפאים הא עקר הגדלת שמו יתברך, על ידי שפיוס כפאר נתרצה השם יתברך לישראל, וסלח להם עונותיהם, ועל ידי זה מפילא הם נצולים מקל העונשים ומקל הגזרות. ששעל ידי זה עקר הגדלת שמו יתברך (לקוטי עצות - מועדי ה' יום כיפור סו)

היו אוקרים בלשון הדיא שאנו מתנדים ואוקרים בתפלת יום כפאר קטן "את אשר החמרת הקלתי ואשר הקלתי החמרת", שללא מה עון יש בזה שהחמיר על עצמו בדבר הסתור לו, ואמר שהיה זה החמיר על שבדבר הוא, על הפרסום והגאות, שפא החמיר על עצמו בדבר הסתור, בפרסום ורעש גדול, וגדי להתירה ולהתגאות. (שיש"ק ד-קב)

כראוי, יכול לכפות כביכול את הכוחות העליונים מלקיים גזירתם. ומ"ס הקב"ה כל יכול, ובידו אף לחרוג מסדרי הנהגת העולם, ואף לפעמים הדבר אינו טוב לאדם. כמו שרצונו יתברך שהזרוע בשדה, ע"י זרעתו ודאי יצמח לו כדוגמתו, כך האדם המתפלל - ע"י תפילתו יזכה להשיג בקשתו.

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"
קו ההלכה הספרדי: 3030*

דברים השייכים לערב כיפור

מה מקור המנהג לטבול במקווה בערב יום כיפור?

בשלחן ערוך (סימן תר"ו סעיף ד') מובא שנהגים לטבול וללקות בערב יום כיפור ויכול לעשות כן מתי שרוצה במשך היום, אמנם ראוי לטבול לפני תפילת מנחה וכך יתוודה בתפילת המנחה לאחר שטבל, וכיום נוהגים שהבחורים והגברים טובלים בלבד אבל נשים אינן טובלות טבילה זו.

דינים הנוגעים לקראת יום כיפור ולמוצאי יום הכיפורים

- א. מצוה להרבות באכילה ושתייה בערב יום הכיפורים, וכן דרשו חז"ל (גמרא ברכות דף ח' ו"ה ט'), ועיניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב, וכי בתשעה לחודש מתענים והלא בעשירי מתענים, אלא לומר שכל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי. (שלחן ערוך סי' תרד סעי' א). ואסור להתענות אפי' תענית חלום ביום זה. (רמ"א שם, ועינין משני"ב סק"ב).
- ב. עיקר מצות האכילה והשתיה היא ביום של ערב

יום הכיפורים ולא בלילה שלפניו. יביע אומר (חלק א' או"ח סי' לו אות ב').

ג. אף הנשים חייבות במצוות אכילה ושתייה בערב יום הכיפורים. שו"ת כתב סופר (סי' קיב).

ד. לכתחילה צריך לקבוע בערב יום הכיפורים לפחות סעודה אחת על הפת, לקיים בזה מצות אכילה בערב יום הכיפורים, כי לדעת כמה פוסקים יש חיוב סן הדין לאכול פת. מאירי (ביצה ט"ו ע"ב). אמנם מדברי הפוסקים משמע שאינו חיוב. שבת הלוי (חלק ד' סימן נד אות ב').

ומתגאה כשמתפלל. (שלחן ערוך סוף סי' תרח).

ז. לפני תחילת הצום יש לקות האוכל הנשאר בין השינינים, שלא יבוא לבולעו בצום. על פי הבן איש חי (פרשת צו אות ח').

ח. מותר לקחת גלולות שאין להם טעם טוב ביום הכיפורים (כמובן ללא מים כמו שיבואר להלן או"ה) כשיש צורך בכך, אפי' לאדם שאינו חולה, וכגון הצריך לקחת תרופה להמשך טיפול. קובץ תשובות (חלק א' סי' מ' אות ב').

ט. הסובל מכאבי ראש חזקים במשך הצום ומחמתו נחלש כל גופו רשאי לבלוע אקמול וכדו' להוריד את הכאב. שכיון שנחלש כל גופו נכלל בגדר חולה שאין בו סכנה ורשאי לקחת את התרופה. על פי השלחן ערוך סי' שכת, וכיפ בשמירת שבת כהלכתה (פרק ל"ד אות ג').

י. כל תרופה שאפשר ליטלה על ידי פתילה (נר), בודאי עדיף, וההיתר לבלוע דרך הפה הוא דווקא כאשר אין דרך אחרת. נשמת אברהם (סי' תרי"ב סק"ז).

יא. כל ההיתר ליטול גלולות הוא דוקא כאשר אין להם טעם ערב, אמנם אם הוא חולה שאין בו סכנה הזקוק לקחת תרופות שיש להם טעם ערב, עליו לערבב דבר מר עד שלא ירגיש המתיקות שבהם.

ה. יש לאדם למעט קצת מלימודו כדי שירבה באכילה ושתייה (ש"ע שם סעי' א'), וכל שכן שצריך למעט מסלאתכו בכדי להרבות באכילה ושתייה, והעושה מלאכה בערב יום הכיפורים אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם. ספר אורחות חיים (הלכות ערב יום הכיפורים אות ב' דף קג ע"ב).

ו. בערב יום הכיפורים אין לאכול אלא מאכלים קלים הנוחים להתעכל, כדי שלא יהא שבוע ביותר

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ח תשרי תשפ"א: הדלקת נרות: ירושלים 5:56 תל-אביב: 6:11 חיפה 6:02 מוצאי שבת: ירושלים: 7:07 תל-אביב: 7:08 חיפה: 7:08 ר"ת: 7:46

פרשת האזינו

חסד והטבה לזולת

הגומל חסד לזולתו מרבה זכויות לעצמו ולכלל העם!

נלמד מהפסוק: "לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריהם" (פרק לב-כט)

ואמרו חז"ל (בספרי): "אילו נסתכלו ישראל בדברי תורה שניתנה להם, לא שלטה בהם אומה ולשון. ומה אמרתי להם, קבלו עליכם עול מלכות שמים והכריעו זה את זה ביראת שמים והתנהגו זה את זה בגמילות חסדים". וברושלמי (פאה פ"א ה"א) דרשו חז"ל בפסוק להלן (לב-מז) "כי לא דבר רק הוא מכס" – זה תלמוד תורה... "ובדבר הזה תאריכו ימים" – זו גמילות חסדים.

מספרים חז"ל בגמרא (ב"מ פה:) על רבי חנינא ורבי חייא שכאשר היו מתנצחים זה עם זה בהלכה, אמר רבי חנינא לרבי חייא: וכי עמי אתה מתנצה, הרי אילו תשתכח ח"ו תורה מישראל, הייתי מחזירה בפלפול! השיב לו רבי חייא: אני עושה לתורה שלא תשתכח מעיקרא.

מה היה עושה רבי חייא? זרע זרעוני פשתן וקלע מהם רשתות וצד בהם צביים והאכיל בשרם ליתומים, ומהעורות שלהם הכין מגילות קלף וכתב עליהם חמשה חומשי תורה ולימד בהם ילדים. ובכך עשה שלא תשתכח תורה מישראל. ועל כך אמר רבי הקדוש: "כמה גדולים מעשי חייא".

וביאר רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל (בספרו **בן יהוידע**) מדוע האכיל רבי חייא את היתומים מבשר הצביים? משום שרצה בזה לשלב את מצות לימוד התורה עם מצוה נוספת של גמילות חסדים וצדקה, כדי שתגין עליהם מצות גמילות חסדים וצדקה, שיביא לימוד התורה לידי גמילות חסדים.

עוד מבאר הבן יהוידע, במה נחלקו רבי חנינא ורבי חייא? באיזו סברא התווכחו ביניהם? אלא רבי חנינא היה עוסק בתורה יומם ולילה ולא בגמילות חסדים, אך רבי חייא היתה דרכו לעסוק גם בגמילות חסדים בגופו. ובסברא זו נחלקו: רבי חייא אמר לרבי חנינא, לא טוב אתה עושה בזה שאתה מונע עצמך לגמרי מגמילות חסדים, אלא עליך לאחוז בשניהם. ורבי חנינא אמר להיפך, שלא טוב לבטל מעסק התורה אפילו לרגע. והביא חיזוק לדבריו מכך שע"י שהיה חריף בתורה, יוכל להחזיר הלכות שישתכחו ח"ו ע"י פילפולו.

ואילו רבי חייא השיב לו כי גמילות חסדים שכרה כה גדול שמגין שלא ישתכחו הלכות מישראל, וממילא לא יהיה צורך להחזירם בפילפול. והוכיח לו זאת בתיאור מעשיו כיצד משלב את גמילות החסדים עם עסק התורה, ואז ראוייה גמילות חסדים כזו להגן שלא תשתכח שום הלכה מחכמי ישראל.

נאמר בפסוק (מיכה ה') "מה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוך". וביאר הגאון **רבי יהודה צדקה זצ"ל**: מהו "עשות משפט"? משפט היינו תורה. וזאת התורה של איש ישראל אמיתי, האדם הישר, שאינו מרמה את האחרים ולא את עצמו, אינו מסתפק בהיותו "מתמכין דאורייתא", בלבד, אלא עוסק גם כן בעצמו בתורה, ומקיים כל מצוותיה בגופו. ואיזהי "אהבת חסד"? הנה הכתוב לא אומר "עשות חסד" כי אם "אהבת חסד", כלומר: לא להיות אף פעם מוגבל בעשיית חסד כאדם האוהב דבר מסויים, אלא לעולם אינו מסתפק בו במועט, אלא מתגבר ומוסיף והולך.

ולבסוף מסיים הפסוק "הצנע לכת עם אלוך". זו סגולה מיוחדת ונפלאה שמצטיינים בה כשרי ישראל שכל מעשיהם יהיו בסתר ובחשאי ולא ידע בהם איש. עשיה לשמה ולא להתגאות חלילה.

תפלת הרוקח נשמעת...

כאשר חלה הסבא מסלבודקה

– הגרנ"צ פינקל זצ"ל, מסר שמו לצדיקי הדור שיתפללו עבורו. בנוסף להם ביקש שיפנו גם לרוקח העיירה שגם הוא יתפלל עליו.

לתמייהת מקורביו על בקשה זו, הסביר להם: בעל חסד, עפ"י דברי חז"ל, תפלתו נשמעת! הרוקח אמנם עושה עבודתו למען רווח ממון, אבל למעשה הוא עושה חסד עצום עם הציבור, ועל כן נשמעת תפלתו.

שאל אביך ויגדך

האדם במרכז...

פעם רצה החזון איש להמחיש

למקורבו את חובת האדם לעשות חסד עם האחרים. הוא חג חוגה עם נקודה באמצע, ומשך ממנה מניפת חצים לכל עבר כשהוא מסביר:

אדם נמצא תמיד בתווך. אי לכך שומה עליו לתת את דעתו, לחשוב ולתכנן במה הוא יכול לגמול טוב לסביבתו, כיצד לעזור לזה ולהטיב עם זה.

והוסיף החזון איש: במקום לעשות כן, מה עושה האדם? הוא יושב לו ומושך את החיצים אל עצמו מכל הכיוונים, ומוטרד בשאלה: כיצד יכול אני ליהנות מזה, היאך יכול אני לקבל מזה ולהעזר על ידי זה...

הלמות עמלים ח"ב

עלון השבוע פרשת האזינו הוקדש לעילוי נשמת **רבי שמואל זאב הלוי בן ר' שלמה הלוי זולפסון ז"ל**

נלב"ע יום ט"ז תשרי ב' דחודה"מ סוכות
ת.נ.צ.ב.ה.

להכיר טובה למטיבו ולא להיות כפוי טובה!

נלמד מהפסוק: "עם נבל ולא חכם" ... (פרק לב-ו)

ופירו המפרשים (רש"י, רמב"ן, דעת זקנים ועוד) עם נבל – ששכחו הטובות שעשו להם. והוסיף הרמב"ן: "ולפי דעתי העושה טובות חיים יקרא נדיב, ומשלם רעה למי שהטיב עמו יקרא נבל... ולכן אמרו על נבל הכרמלי כשמו כן הוא נבל שמו ונבלה עמו, כי דוד עשה עמו טובה גדולה... והוא לא רצה לשלם לו גמול ועט במלאכיו ויבזהו... אם כן, יאמר הכתוב, הזאת תגמלו את השם על הטובות שעושה עמכם, עם נבל שהוא משלם רעה תחת טובה". עכ"ל.

כתב רבי יהודה החסיד ז"ל (בספר חסידים - קפה): לעולם לא יהא אדם כפוי טובה, כי ממהרים להפרע ממנו, שהרי נבל שהיה כפוי טובה לדוד ולעבדיו, ששמרו צאנו, וחומה היה להם, שנאמר (שמואל א - כה, טז) "חומה היה עלינו", מת לעשרת הימים, ושמעיו, שעשה לו רעה גדולה מזו, לא מת.

אלא שמעיו, בעבור שהיה קרוב לשאול, לא היה כפוי טובה, אלא דוד ואנשיו היו קרובים לנבל ועשו לו טובה, וכפוי טובה היה, לפיכך מיהרו להפרע ממנו, וכתוב (משלי יז, ג) "משיב רעה תחת טובה, לא תמוש רעה מביתו". עכ"ל.

מובא בפסוק (ירמיה ב-יג) שירמיהו הנביא הוכיח את עם ישראל באומרו: "כי שתיים רעות עשה עמי, אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכילו המים". ביאר הגאון **רבי אהרן הכהן זצ"ל** (מובא בפרחי אהרן) בשם חמיו **החפץ חיים** את הביאור הבא:

"מצד שני דברים, מתועב ונשחת הוא עזיבת האדם את ה', ללכת אחרי שרירות ליבו הרע: א) מצד הכרת הטוב, אשר מוטל על האדם להכיר חסד ה' עליו אשר מטיב לו ברוב רחמיו בכל צעדיו עלי אדמות מרגע צאתו לאויר העולם עד שובו לעפר. ב) מצד שבחר ללכת אחרי שרירות ליבו ויצרו הרע, וזה כשלעצמו עלבון גדול לכבוד השי"ת שמחליף את תורת ה' ומצוותיו בדברים מתועבים ומשחיתים. הוא שאמר ירמיהו הנביא: "כי שתיים רעות עשה עמי".

דברים אלו - אמר החפץ חיים - כלולים גם בתוכחת משה רבינו לישראל: "הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם" - הרי עשה עמכם רק טוב כשהוציא אתכם מכור הברזל ממצרים וישאכם על כנפי נשרים ונתן לכם את התורה והוליד אתכם אל הארץ הטובה. הוא שנאמר "הלא הוא אביך קנך" וגו'. ובנוסף, בעבור זה שאתם מתכחשים לחסד ה' עמכם וממירים תורתו בדברים אחרים שהם נגד רצונו, על כך ראוי לכנותכם "עם נבל ולא חכם", שהרי זקוקים אתם להמשך רחמיו וחסדיו גם לעתיד.

שאל כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה הלבפשטאם זצ"ל: מהו פשר הנאמר בפסוק (בפרשת כי תבוא) "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך", הרי כבר מנה בפסוקים הקודמים את כל הטובות שה' עשה עמנו ביציאת מצרים ובביאת הארץ, א"כ מהו "כל הטוב" שחזר וציוה לשמוח בו?!

אלא, הסביר האדמו"ר, יש מי שמזכיר טובתו של הקב"ה רק בעת שנתרפא מחוליו או נחלץ מצרה ח"ו, אבל המעולה ממנו הוא מי שרואה בכל מצב שיהיה, כיצד נוהגים עמו מן השמים בחסד וברחמים, כי מאמין שה' ירחמנו כאב על בנו והכל לטובה.

כאשר אדם מביא ביכורים מפרי האדמה אשר נתן לו ה', זוכה שתתגבר בו אהבת השי"ת ויזכה למדריגה זו של "ושמחת בכל הטוב"... היינו לשמוח "בכל מה שיתן לך" מתוך אמונה ברורה שהכל לטובת האדם.

דרשת הודיה על הפלא הגדול...

בעת שפרצה מגיפת הכולירה בפרשבורג, לא פגעה באופן פלאי במאות בני הישיבה. וכאשר נעצרה המגיפה בחסד ה', נשא בעל החתם סופר דרשת הודיה "על החסד הגדול שהפליא על דרך הפלא, שלא פגע בשום תלמיד מהם שום חולי ומכאוב ולא שום ענין מהחולי ההוא".

את הפלא הגדול הזה תלה החתם סופר בזכות הקהילה. וכל-כך למה? משום שאילו היתה המגיפה פוגעת ח"ו באחד מבני הישיבה, היו עלולים אנשים מן הקהילה לתהות: כלום לא די לנו בחולים מקרבנו, שצריכים אנו לטפל בנערים מערים אחרות? ישובו לביתם ויחלו שם! ודיבורים אלו מעוררים היו דינים קשים על הקהילה. חס עליה הקב"ה, ושמר על בריאותם של בני הישיבה, שלא ליתן פתחון פה לנרגנים...

דרשות החת"ס - הגדת החת"ס

"כולי מלא הכרת הטוב אליו..."

סיפר הגה"צ רבי זן סגל שליט"א: כאשר ביקר פעם הגה"צ **רבי חיים ברים** זצ"ל בליקווד, תכנן לחזור בשעת לילה מאוחרת לסקווירא אך לא מצא מי שיסיעו נסיעה כזו שהיתה בת שעתיים. הציע עצמו אחד מתושבי ליקווד להסיעו לסקווירא. בתחילה סירב, אולם הלה עמד על דעתו שרצונו בכך. הסכים ונסע עמו לסקווירא. מאז היה רבי חיים, מתוך הכרת הטוב, מתקשר אליו בכל שנה, בערב ראש השנה, כדי לברכו ולהתברך ב"שנה טובה", כך במשך יותר מעשרים שנה.

באחת השנים בערב יום הכפורים, כאשר שהה רבי חיים ברים בבית המדרש בסקווירא, הרגיש חולשה נוראה אחרי שצם עשרה ימים, כדרכו לצום בכל עשרת ימי תשובה. עבר לפניו אברך אחד חשוך בנים ל"ע. קרא לו רבי חיים ובקש שיביא לו מעט מים חמים כדי שישתה ותחיה נפשו.

רץ האברך כהרף עין והביא לו מים כבקשתו. לאחר ששתה והוטב לו מעט, פנה רבי חיים אל האברך שהטיב עמו, ואמר לו: "בזאת זאת השנה הנך נושע!" האברך בהתרגשותו רץ אל בנו של רבי חיים וסיפר לו מה שאמר לו אביו. שאל הבן את אביו לפשר ההבטחה המפורשת (שלא היה נוהג לברך בכזה אופן), ענה לו רבי חיים:

"**היות** והאברך הזה החיה אותי ממש, הנני אסיר תודה לו וכולי מלא הכרת הטוב אליו ולכן בהכרח שיושע בזאת השנה"...

ואכן לתקופת השנה נושע האברך.

יש לציין, כי במשך השנה לא נח רבי חיים ולא שקט אלא הרבה עבור האברך בתפלות ותחנונים שיושע, עד שנושע בס"ד.

שנות חיים

הזדמנות להכיר טובה...

לעת זקנותו של הגה"צ רבי זיידל אפשטיין זצ"ל (משגיח תורה אור) נודע לו כי מתקיימת ביום הלוויה לאחד משרידי נובהרדוק ממשפחתו של **הסבא מנובהרדוק - הגה"צ רבי יוסף יוזל הורוביץ** זצ"ל. למרות חולשתו ועל אף מזג האויר שהיה קר, סגרירי וגשום במיוחד, הביע רבי זיידל רצונו להשתתף בהלוויה, ובמסירות צעד בהלוויה תחת גשם סוחף.

כשנשאל, מדוע ראה צורך לטרוח כל כך ולהשתתף בהלוויה אף שלא היה לו כל קשר עם הנפטר, השיב: הייתי בתקופה מסויימת בישיבת נובהרדוק בוורשא וקיבלתי בה תועלת, על כן היה לי כאן הזדמנות להכיר טובה לסבא מנובהרדוק...

לעבדו בלבב שלם

צדיק גזור...

תקופה קצרה לפני מועד נישואיו, סבל **רבי יעקב שלום סופר** זצ"ל מפריחה שפשטה על פניו, משראה אביו כי הפריחה המציקה אינה מראה סימני דעיכה, הלך לשאול בעצתו של בעל **החתם סופר** מה עליו לעשות שמא יש לדחות את מועד הנישואין.

ציוה החתם סופר שלא לדחות את זמן הנישואין. משארכו הימים ולא סרה המחלה שבו האב והבן והזכירו לפני החתם סופר כי שמחת הנישואין עומדת להתקיים בעוד יומיים בלבד ועדיין פני החתן מכוסות בפצעים. אך החת"ס נותר איתן בדעתו לבל ידחו את מועד החתונה, תוך שהוא מבטיח כי "יהיה טוב"...

והנה כבוא החתן ומשפחתו קרוב לעיר בה נערכה שמחת הנישואין, סרה לפתע המחלה לחלוטין מעל פני החתן, ועור פניו שב למראהו הבריא כבתחילה, והיה לנס. ואולם אך תמו שבעת ימי המשתה, שבה המכה לפניו של החתן הצעיר, והיה עליו לעסוק עוד ימים רבים ברופאים וברפואות עד שנרפא.

ספרא דמלכא

ודי להכימא...

מעשה בראש ישיבה שהוצרך לסדר קידושין לאחד מתלמידיו. אך התלבט מה לעשות עם קריאת הכתובה, מאחר שהכלה היא גירת-צדק ורוב קרובי המשפחה אינם יודעים זאת ועלולה להיות אי-נעימות גדולה כשיקראו בקול את נוסח הכתובה מנה של "גירותא", (במקום מאתים של בתולה) ואסור לשנות מהנוסח שקבעו חז"ל.

הוא הלך לשאול להכרעתו של **הגרי"ש אלישיב** זצ"ל מה עליו לעשות. שינה הרב אלישיב מהרגלו, ובמקום לפסוק ההלכה כדרכו במשפט קצר, נתן עצה לראש הישיבה בעזרת סיפור קצר שאירע אצל **רבי יצחק אלחנן ספקטור** זצ"ל (ואכה"מ) ומזה הבין השואל את הפתרון המחוכם המשאיר את קריאת נוסח הכתובה על כנו, וגם אינו פוגע במשפחות (המקריא את הכתובה יקרא בקול את שרוצה שישמעו ויבליע בחכמה את מה שלא רצוי לשמוע).

עפ"י "השקדן"

רואה את הנולד...

לפני מעל עשרים שנה בעת שהקימו באחד הישובים החילונים בית ספר מטעם "שובו" ו"נתיבות משה", היתה הסתה גדולה בתקשורת אודות "כפיה דתית" שכביכול מתנהלת באותו ישוב.

העוסקים במלאכת הקודש המשיכו ברישום התלמידים, וכאשר התקרבה פתיחת שנת הלימודים, הם נכנסו להגרא"ל **שטיינמן** זצ"ל והציגו בפניו בדאגה את תוכנית התקשורת להגיע לישוב ביום הראשון של פתיחת הלימודים בשעות הבוקר, כדי לצלם, לראיין את התושבים ולהסית אותם להפגין וכו' כנגד המוסד התורני.

יעץ להם הרב שטיינמן: "ביום הראשון ללימודים, אל תתחילו את הלימודים בבוקר אלא רק בשעות אחר הצהריים". הם שמעו לעצתו, ואכן באותו בוקר הגיעו צלמים ואנשי תקשורת התייצבו והמתינו לילדים שלא הגיעו. הם המתינו עד בוש עם המצלמות ומכונות התקשורת עד שנאלצו ללכת ושוב לא טרחו להגיע, ותהי הרווחה ולמחרת בבוקר כבר הגיעו התלמידים בשלום ובשלחה.

הלמות עמלים

כעצת האורים...

סיפר יהודי בעל תשובה: בהיותי בחור הציעו לי שידוך אשה שהיא גורת והרופאים קבעו לה זה מכבר שאינה יכולה ללדת ילדים בדרך הטבע. ניגשתי לשאול את הגאון **רבי נסים קרליץ** זצ"ל האם ראוי להנשא לה? השיב לי רבי נסים: "אפשר להתחתן עימה, כיון שקבעו חז"ל שגר שנתגייר כקטן שנולד, והרי היא בריאה חדשה!" ואכן-סיים האישי - נישאנו ונולד לנו בן במז"ט.

מתוך מאמר

כדבר האורים... ("ונהנין ממנו עצה ותושיה")

נערה חלתה. ביקשו את ברכת הגאון **רבי חיים קנייבסקי שליט"א**. שאל לשמה ואמרו "רבקה", הורה שיקראו לה "רבקה חיה". שמעה האמא ואמרה: היא קרויה על שם אמי ולאמי קראו רבקה חוה. אם מוסיפים שם שיוסיפו "חוה".

שאלו שוב את רבי חיים ואמר: "שיקראו לה רבקה חיה כפי שאמרת, ולא חוה". **כעבור** זמן קצר עלתה האמא לקבר ביום הזיכרון. ניקתה את המצבה וראתה שאכן אמה נקראה רבקה חיה ולא חוה, אלא שהיו"ד היתה נראית ארוכה בגלל לכלוך שהסתפח ונראה כו"ו...

מנחת תודה

ליטול עצה מזקני הדור - חכמי התורה, קודם כל פעולה חשובה וגורלית!

נלמד מהפסוק: "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" (פרק לב-ז)

ודרו חז"ל על הפסוק: "ואספת את זקני ישראל" (שמות טז-יח) לעולם זקנים מעמידים את ישראל [לתת להם קיום בעצתם הנבונה והישרה] אימתי ישראל עומדים? כשיש להם זקנים. למה כשהיה בית המקדש קיים היו שואלים בזקנים שנאמר "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" שכל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל (מד"ר שמות ג-ח). עוד אמרו חז"ל: נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפיים, כך ישראל אינם יכולים לעשות דבר חוץ לזקנים (מד"ר ויקרא יא-ח)

הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל בהספדו על **הרב מפוניבז' - הגרי"ש כהנמן** זצ"ל (בתוך השבעה אלו תשכט) ביאר את דברי חז"ל הללו, וכך אמר:

"כתוב במדרש על הפסוק "ולזקני ישראל" - אמר רבי עקיבא נמשלו ישראל לעוף מה עוף זה אינו יכול לפרוח בלא כנפיים כך ישראל אין יכולין לעשות דבר בלא זקנים. שמעתי בביאור דברי המדרש כי עוף בלא כנפיים אינו סתם בריה בלא כנפיים, כי בריה שהיא לכתחילה בלי כנפיים, זוהי מציאותה ומצבה לחיות בלי כנפיים, אבל עוף מפני שבריותו עם מעלה זו של כנפיים שיכול הוא לעוף, על כן, כאשר קוצצים ממנו את כנפיו, איננו נשאר כעוף בלי כנפיים, אלא הוא עוף קטוע כנפיים, מפני שמציאותו והווייתו נבראה להיות עם כנפיים, אזי בלי כנפיים הוא לגמרי בלי ערך.

הוסיף רבי שמואל וביאר: "מי נותן את הכנפיים, את המעוף של כלל ישראל, איך כלל ישראל מתעלים כל כך, איך יכולים ישראל להתעלות, לצמוח ולגדול? כתוב כאן במדרש שזה רק מכוח זקני ישראל, וכמו שעוף בלא כנפיים אינו יכול לפרוח, כך הכנפיים של כלל ישראל. מי שמרים את כלל ישראל ונותן להם את הכוח להתעלות הם זקני ישראל, וממילא אם זוהי מציאות של כלל ישראל שהם בעלי כנפיים, אזי כשחסרים הם את זקני ישראל, לא רק שאיבדו את מעלת הכנפיים, אלא הם כעוף בלי כנפיים. (בהמשך ההספד המליץ ביאור זה על הרב מפוניבז')

עלינו לדעת כי בכוחם של חכמי התורה ליצור מציאות חדשה, ממש כמו שיש בכח התורה ליצור, ומזה נלמד מה רב כח התורה של הזקנים, וראיה לכך מהמובא בגמרא (מכות כב:) שאף שנאמר בפרשת מלקות "ארבעים יכנו לא יוסיף" העמידו החכמים את מספר המלקות על שלושים ותשעה, ועל כך אמר רבא: "כמה טפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבא. דאילו בספר תורה כתוב "ארבעים" ואתו רבנן ובצרי חדא.

ומפרש המהר"ל ז"ל (בנתיבות עולם - נתיב התורה פרק יא) "כי החכמים הם עצם התורה, שאם לא כן, לא היה בידם כח למעט מן ארבעים מכות, אפילו יש בידם דרש, מכל מקום אם לא היו החכמים עצם התורה, אין ראוי לפחות דבר מן התורה על ידי החכמים שדרשו וקיבלו כד. כי הם פוחתים מן התורה, כי בתורה כתוב בפירוש "ארבעים יכנו". אלא שגם החכמים עצם התורה, והתורה יש בה כח לפרש התורה. ולכך אמר "כמה טפשאי..." כי גם הם עצם התורה, ולכך יש כח בחכמים למעט - עפ"י דרשותיהם וחכמתם - אחד מן המספר.

זמי בעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מעשה באפס מיותר

מספר לנו בעל רשת מזון ממרכז הארץ:

לפני מספר שנים נכנסה אישה לאחת החנויות, לקנות קצת עופות לכבוד שבת. חתכתי, שקלתי ארזתי ואמרתי לה את המחיר. אבל במקום לשלם היא התחילה להתווכח, שזה יקר מידי וכו'. מכיוון שאין לנו "מחירון מיוחד למתווכחים" אמרתי לה זה המחיר הקבוע, זה המחיר האחד לכולם, וזה מה שכולם משלמים. משראתה שאלו הם פני הדברים, היא החליטה לוותר על חלק מהמאכלים, ולהשאיר אותם בחנות - למרות שהדברים כבר נארזו עבורה.

בהמשך התור עמד אברך. לאוזניו הגיעו הדין-ודברים' אך מכיוון שלא שמע את הפרטים שאל על מה נסוב הדיון? אמרתי לו דברים כהווייתם. האשה ביקשה לקנות כמה דברים, התווכחה על המחיר, והחליטה להשאיר חלק מהמוצרים בחנות.

הסיפור מאוד נגע לליבו, והוא אפילו התרעם: "איך אתם יכולים להתווכח עם בן-אדם שבא לקנות אוכל? עופות זה לא "מותרות" - זה אוכל! אמרתי לו - ממשיך בעל רשת המזון - שאם אדם ידפוק אצלי, או אצל שְׁתָּפִי בבית, הוא כמובן יקבל צדקה בשפע. אבל פה זה עסק ולא גמ"ח, אתה לא יכול לעשות איפה-ואיפה בין הלקוחות. אם נקבע את המחירים בהתאם לרמת הוויכוח של הלקוח תיווצר לנו פה אנדרלמוסיה - אתה לא מסכים איתי?!"

הוא לא הסכים. כלל לא הסכים: "האשה רצתה אוכל. אוכל פשוט. למה מתווכחים איתה?!"

ניסיתי שוב להסביר לו מכיוון שונה, אבל זה לא נתפס לו בראש. "לא מתווכחים כשאדם רוצה לרכוש אוכל. נקודה".

אם לא היה מתרחש בזמן-זה משהו חריג, יכול היה הוויכוח הזה להימשך שבעה ימים ושבעה לילות רצופים...

אבל אז קרה משהו חריג.

* * *

"יודע מה? הפתיע האברך - "בוא נפתח כרטיס לקוחות שמיועד בדיוק למקרים מעין אלו. בכל פעם שמגיע לקוח שמתווכח על המחיר, וניכרים דברי אמת שזה בגלל שאין לו, תפחיתו לו מהמחיר ותרשמו את זה ב"כרטיס הלקוחות". ככה ניצור מעין "קרן קטנה" ששם יצטברו החובות של אותם עניים. בכל פעם שיצטבר שם חוב של כמה מאות שקלים, תתקשרו אלי וכאשר אגיע לחנות אסגור בלי נדר את החוב".

תכל'ס: ככה הסיפור כבר מתנהל בחנות כמה שנים!

בכל פעם שאנו מזהים מקרה של וויכוח שנובע מתוך

מצוקת אמת, אנחנו רושמים את הסכום החסר בכרטיס החדש. כך נמנע צער, כך נמנעים ויכוחים מיותרים, וכך זוכים הלקוחות לקבל את שלהם בדרך הכי מכובדת. הם הרי לא מעלים על דעתם שמישהו משלם בשבילם.

* * *

אז למה אני מספר לך את כל זה? בגלל ההמשך:

שבוע שעבר נכנס לחנות האברך, אמרתי לו אתה יודע שיש לך כאן חוב קטן... הוא שאל "חוב שלי פרטי - או מהכרטיס שפתחנו?" אמרתי לו שהחוב זה בקרן הקטנה, וכבר מדובר בסכום של 1,050 ₪. בתגובה הושיט האברך כרטיס אשראי וביקש לחייב אותו ב-1,500 ₪. כך גם החוב יכוסה, וגם תישאר מקדמה על סך 450 ₪ לקראת החגים והצרכים המרובים.

גיהצתי את הכרטיס, הקלדתי את הסכום, ובינתיים יצא האברך החוצה (קורונה, זוכרים?) להמתין לקבלה.

שוד ושבר! במקום להקליד 1,500 ₪ הקלדתי 15,000 ₪. אסון!

ניסיתי שוב ושוב לבטל את העסקה, אך ללא הצלחה (אולי זה קשור למערכות חדשות במכשירי כרטיסי האשראי למניעת גניבות, אולי התכסיתי בזיעה קרה. האברך ממתין בחוץ לקבלה, ואני אנה אני בא? האצבעות רועדות, אני לא מצליח לבצע את השינוי...

קפצתי החוצה בבהלה חיוור כולי. סיפרתי לו מה קרה וביקשתי "תתקשר דחוף לחברת האשראי. תבקש ביטול! אני לא מצליח..."

הייתי המום מהתגובה שלו.

* * *

"לא נורא. שיישאר. זה בסדר" ככה בשלוות-נפש...

לא ידעתי מה להגיב. מה זאת אומרת שיישאר? זה 15,000 ₪!!!

הייתי בטוח שהוא לא הבין את הבעיה. חזרתי והסברתי לו את הפאשלה, אך הוא בשלו. זה בסדר...

בעיקר יצאתי מדעתי משלוות הנפש בה הוא התייחס לפנצ'ר.

"תראה" התחיל האברך להסביר את עצמו "מאז שפתחנו את הקרן הקטנה הזו אני רואה בחוש כיצד הקב"ה מיטיב אתנו בתחום הכלכלי" - - -

נכון - מסיים בעל רשת המזון - בטח הוא עשה לעצמו חשבון מאיפה ואיך וכיצד הוא יגייס את הסכום הענק הזה לטובת העניים. אבל מאיפה הוא גייס את שלוות הנפש הלזו?! שלוות הנפש לא רק כשזה נוגע לדברים אישיים שלו, אלא שלוות הנפש כשזה מגיע לעזרה לזולת, מאיפה?

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

מוקדש לעילוי נשמות
רבי שלמה פינחס ז"ל בן יבלחט"א רבי אברהם חפוטה
נלב"ע יום כ"ג תמוז תש"פ
ת.נ.צ.ב.ה.

{ אז נדברו }

פרשת האזינו תשפ"א | גליון מספר 483 | לסדר: "יסובנו יבוננו יצרנו כאישון עינו"

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

זכור רחמיך וכבוש כעסך וכלה דבר... ו... ומגיפה...

השנה... בראש השנה... כשהגענו בסוף התפילה לאבינו מלכנו זכור רחמיך וכבוש כעסך, וכלה דבר וחרב ורעב ושבי ומשחית ועוון ומגיפה ופגע רע... "כצפוי!!! כולם הזדעזעו והתרגשו וזעקו במילה "מגיפה"!!!! אוי... רבש"ע: כלה את המגיפה... אבינו מלכנו מנע מגיפה מנחלתך...

אבל משום מה אני משום מה נתפסתי לעוד מילה!! למשהו דווקא אחר!! אם שמת לב בהמשך התפילה הזו שאומרים וכלה דבר... ועוון ומגיפה ופגע רע וכל מחלה וכל תקלה וכל קטטה וכל מיני פורעניות!!! כשהגעתי ל"וכל מיני פורעניות..." דווקא שם הזדעזעתי עוד יותר...

אתה יודע למה??? כי... כי מגיפה נו... הרי בשנה שעברה כשאמרנו מגיפה אף אחד לא לקח את זה ברצינות... אף אחד לא התרגש... והנה השנה פתאום כולנו כבר מבינים עניין ולמדנו על בשרינו מה זה מגיפה וכמה צריך לזעוק לשמים... ההההלו... תפתח ראש גדול...

בדיוק כמו ששנה שעברה לא ידעת מה זה מגיפה והשנה אתה כבר כן יודע...

קח בחשבון שגם בשנה הזו... יש עוד הרבה הרבה "כל מיני פורעניות" שאתה עדיין לא יודע על קיומם שגם עליהם אגרוייסע אגרוייסע רחמי שמים...

יש לנו ראש קטן כזה: שאם שנה שעברה לא ידענו מה זה מגיפה... אז היינו טפשים... לא ידענו שצריך להתפלל על זה... אבל השנה?? השנה אנחנו מרגישים שיש כבר בעלי ניסיון עשיר... יש לנו ניסיון עם מגיפה... ממילא אנחנו כבר יודעים שיש דברים שצריך להתפלל עליהם...

אז זהו שלא!!! אל תשכח סו"ס מגיפה זה עדיין רק מילה אחת ופרט אחד מכל הרשימה הארוכה שמוזכרת שם באבינו מלכנו הזה... תחשוב שיש עוד כל כל כל מיני פורעניות שבכל דור דור עומדים עלינו לכלותנו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם... אם ככה: אז דווקא מגיפה היא כבר הכי פחות מפתיעה... אותה כבר למדנו להכיר בשנה האחרונה... אבל הלאה... תפתח ראש... יש לנו להתפלל על כככל מיני פורעניות שאנחנו לא רוצים שיקרו בשנה הבאה...

כלפי מה הדברים אמורים??? שאדרבה... כעת צריך להירגע!!! ולמה??

כי כעת כולנו מוטרדים וצועקים: מנע מגיפה מנחלתך... רבש"ע: מה יהיה הסוף... איפה זה יגמר... אנחנו לא רואים קצה חוט... רגע... ומה עם הדבר וחרב ורעב ושבי ומשחית ועוון ו... ופגע רע וכל מחלה וכל קטטה...?? לכל הרשימה הזו יש לך כן קצה חוט איך הקב"ה ימגר את החרב והדם שנספך כמים בשנה האחרונה??? האם יש לך קצה חוט איך ה' יכול להשקיט את הרעב הנורא שהיה בשנה האחרונה שאנשים הסתובבו נפוחי כפן ברחובות והפכו את כל הפחים? יש לך קצה חוט??? לא!!! זה לא מטריד אותנו!!! ולמה לא??? כי השנה אמנם היתה מגיפה... אבל ב"ה חוץ ממגיפה לא היה לא חרב ולא היה רעב (חוץ מכמה תבניות ביצים שאולי היו חסרים מ" בניסן עד י"ז) ולא היה דבר ולא קטטה ולא תקלה ו... וגם כמעט ולא היה שנאת חנם... זאת אומרת: שגם בשנה הזו שהייתה מגיפה... עדיין הקב"ה זכר רחמיו וכבש כעסו וכילה מאיתנו דבר וחרב ורעב ושבי ומשחית ועוון ו... ופגע רע... רק מגיפה לא!!! אז נא לקחת את הדברים בפורפוציות... מי שזכר רחמיו וכבש כעסו וכילה מאיתנו בשנה שעברה דבר וחרב ורעב ושבי ומשחית ועוון ופגע רע... הוא זה שימצא מזור ויסקל את המגיפה הזו מאיתנו...

כבר הוזכר בגליון זה לפני כמה שבועות... שלפעמים הנתון שהכי מרגיע ומשרה שלוה זה לעמוד מול שלל הבעיות והצרות והיסורים שיכולים להיות ולהבין ש... שאם כל זה גדול עלינו לכל השיטות... אז לא נותר לנו אלא לתת לרבש"ע לנהל את העולם!!! הסיבה שאנחנו בלחץ מהקורונה זה בגלל שיש תחושה של שליטה במצב!!! כי אולי מערכת הבריאות מתחילה לקרוס... אבל הכלכלה והמשק עדיין יציבים... וגם הבטחון יציב... אבל תאר לעצמך שגם זה היה חלילה רעוע... כאן כבר באמת היינו נושאים לבבנו לשמים אל קל בשמים... אז זהו!!! שכעת אנחנו צריכים להפנים שמגיפה זה רק פריט קטן מהרשימה... אנחנו צריכים עוד אגרוייסע רחמי שמים שלא יהיה פה לא חרב ולא רעב ולא שבי ומשחית וכו' וכו'... ומול כל הרשימה הזו ביחד כולנו מבינים שרק הקב"ה יכול לעזור לנו!!! אז אם כבר צריך אותו... אז גם למגיפה יש לו פתרונות...

הגמי" (ר"ה כו): אומרת שיש הבדל בין הגישה של ראש השנה לגישה של יום כיפור!!! בראש השנה כמה דכייף איניש דעתי טפי מעלי ובוים כיפור כמה דפשיט איניש נפשיה טפי מעלי!!!

כלומר: בראש השנה צריך הכנעה... ככל שאדם מראה יותר הכנעה ודריכות ואימה מיום הדין ככה זה יותר מועיל לעומת זאת ביום כיפור העבודה היא הפוכה... אדם צריך להראות בטחון גמור בה... פשיט איניש נפשיה... הכל טוב... הכל בשליטה... אני בידיים של ה'... זה המנגנון של יום כיפור... כשהגענו לראש השנה צעקנו בקול ניחר: כלה דבר וחרב ומגיפה!!!!!! זעקנו לה: אנא ממך... תרחם עלינו... מה יהיה פה... אנחנו אבודים... אבל ביום כיפור אנחנו שוב נאמר את אותה תפילה אבל... כעת ניתן לומר אותה במנגינה אחרת לגמרי: "אבינו מלכנו, הרי זכרת רחמיך וכבשת כעסך בשנה האחרונה ועד כה כילית ומנעת מאיתנו דבר וחרב ורעב ושבי ומשחית ועוון ופגע רע וכל מחלה וכל קטטה... אז אנא ממך ה'... תכלה גם את המגיפה הזו מאיתנו... כפי שרחמת עלינו בשלל התחומים הנוספים... ככה חוסה על עמלך ופרוש עלינו סוכת שלומך..."

יום הכיפורים בהפגנות בבלפור!!!

בימים אלו ישנה תופעה אמנם אבסורדית מאוד שגורמת מרמור וחוסר אימון בציבור... אבל אנחנו כיראי ה' יכולים לקחת מזה מוסר השכל נוקב... הנושא ששמו: **ההפגנות בבלפור!!!**

כעת סוגרים את הכל... את המשק... את הבתי כנסיות... את התחבורה... את הכל משתקים!!! ולמרות שיש לחץ ציבורי כבד על מקבלי ההחלטות בכל זאת סוגרים כי צריך לסגור... אבל יש מקום אחד ויחיד שהוא "חשוב" יותר מהכל: **חופש הביטוי והדמוקרטיה!!!** ואם כמה אנשים רוצים להפגין מול בית ראש הממשלה על ענייני תבן וקש מאפשרים להם... זה **יותר "חשוב"** מהכלכלה שקורסת... **יותר "חשוב"** מהביקורים אצל ההורים בחג... ו... וזה אפילו **יותר "חשוב"** מהתפילות בבית הכנסת... אז כמובן שזה מקומם וזה מעוות... אבל סו"ס מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא!!! ואם בדור שלנו מלכותא דארעא מגיעה לכאלו מסקנות... כנראה שיש לזה אחיזה כלשהי במלכותא דשמיא!!!

ואכן כן!!! הקב"ה מכבד את הבחירה שלנו!!! מכבד אותה מאוד מאוד!!! בראש השנה הראשון בהסטוריה הקב"ה נתן לאדם הראשון את הבחירה ובורא עולם ידע שאם הוא ישלח ידו לאכול מעץ הדעת הרי הוא יקלקל ויחריב את כל העולם היפה שרק עכשיו הושלם בשכלולו ויפיו... והקב"ה רואה איך אדם הראשון מתקרב לו... ועוד רגע הוא הורס את הכל... עוד רגע הוא קונס מיתה על כל העולם כולו... והקב"ה מתערב?? הקב"ה מונע מאדם הראשון להתקרב? לא!!! למה לא?? כח הבחירה!!! חופש הביטוי!!! נתתי לך בחירה!!! אני רוצה שהבחירה תהיה נטו שלך... שאתה תהיה בעל ההטבה... ולכן אני לא מתערב לך בבחירה... **גם אם העולם יחרב אני לא אתערב לך בבחירה!!!**

זאת אומרת: הבג"ץ הוא לא הראשון ש"כ" קנאי ועקרוני לחופש הביטוי והדמוקרטיה... כי... כי אליבא דאמת ככה זה גם במלכותא דשמיא!!! כח הבחירה הוא עיקרון "כ" נורא... שאין דבר בעולם יותר חשוב ממנו!!! ובינינו לבין עצמנו... אנחנו לא לגמרי מכירים בזה... במאה חמישים שנה האחרונות משהו התערער באמונת הבחירה... פתאום הגיעו כל מיני הוגי דעות **שבחרו** לכפור **בבחירה**... וכל העולם הושפע מהם... ו... וגם אנחנו קצת מושפעים מזה... אנחנו לא לגמרי לגמרי מאמינים שהכל תלוי ביי! אני לא לגמרי בטוח שיש לי חופש ביטוי ואני בבחירתי אחליט האם להמליך את ה' או לא...

ולכן מאז שהעולם התחיל להפסיק להאמין בכח הבחירה... אז גזרה מלכותו יתברך דשמיא וירדה לעולם מלכותא דארעא חדשה שדוגלת בדמוקרטיה ובחופש הביטוי!!! כדי להפגיש אותנו עם האמת הזו שיש לנו דמוקרטיה וחופש ביטוי מוחלט לבחור או לחדול במלכותא דשמיא... (עד אז לא היה צורך בדמוקרטיה... כי כל הבין מעצמו שיש לו בחירה... אבל ברגע שהמה חישבו חשבונות רבים וכפרו בבחירה... אז הקב"ה שלח לנו מדגם של דמוקרטיה...)

והנה אנחנו עומדים כעת מול האבסורד הנפשע הזה!!! שמדינה שלימה מדממת בנגיף ונתונה תחת סגר משתק ומגביל... ובכל זאת מי שרוצה להפגין מול בית ראש הממשלה על מחירי המילקי... יכול לעמוד כאוות נפשו ואף אחד לא יפריע לו...

אבל לא!!! זה לא אבסורד!!! זה בסה"כ מדגם!!! זה בסה"כ קריצה מלמעלה:

אבא שבשמים בונה אל כל יחיד ויחיד מאיתנו: בני יקיר... תדע לך שככה זה במלכותא דשמיא!!! ככה זה לגמרי!!! יש חופש ביטוי גמור גמור גמור!!! ההההכל בידי שמים חוץ מיראת שמים... הקב"ה מושל על כל העולם חוץ מהבחירה שלך... הקב"ה משתק את כל העולם חוץ מאת הבחירה שלך... הבחירה תמיד נשארת בידיים שלך ואתה תמיד יכול לבחור האם להתקומם נגד אבא שבשמים ולהפגין מול ביתו ולעשות ככל העולה על רוחך... ואבא שבשמים ישתוק!! מי כמון באלמים ה'... (כמובן רק פה) ולמה אני אשתוק?? למה אני לא אמחץ אותך באותו רגע?? כי באותה מידה אני רוצה לאפשר לך לבחור להמליך אותי ולקבל את גזרותי ושיה יגיע לגמרי מהבחירה שלך!!! אני מוסר בידיים שלך בחירה חופשית ולכל כיוון... אני מאפשר לך למרוד בי ובאותה מידה להמליך אותי... ומה שתבחר זו בחירה לגמרי שלך!!! ופה אנחנו עומדים!!! בערב יום הכיפורים!!! נדרש מאיתנו לחזור בתשובה ולקבל החלטה: אבא שבשמים: אני מאמין בכח הבחירה שלי!!! נתתי לי חופש ביטוי... כיבדת את הבחירה שלי... ואני בוחר לממש את הבחירה שלי ולהמליך אותך!! להשתעבד אליך ולעשות רצונך בלבב שלם...

אבא שבשמים כ"כ שמח לשמוע את זה... כי זה מגיע ממקום של בחירה!!! זה לא מגיע ממקום של פקידה שמחויבת לבוס... אלא מגיע ממקום של אשה שבוחרת להינשא לבעלה... זה מגיע ממקום של חסד נעוריך אהבת כלולתיך!!! לזה כוראים המלכת ה'!! בחירה!!!

כעת כולנו מתוסכלים ועצבניים שחופש הביטוי והדמוקרטיה יותר חשוב מהבריאות של כולנו... יותר חשוב מבתי כנסת... יותר חשוב מחגי ישראל... יותר חשוב מכל הערכים האחרים שקיימים בעולם... **אז זהו!!! שתדע לך יהודי יקר:** שיש לי הוכחה פשוטה שחופש הביטוי **הרוחני** שלך... גם הוא יותר חשוב מהבריאות... גם הוא יותר חשוב מבתי הכנסת... גם הוא יותר חשוב מחגי ישראל... ויותר חשוב מכל הערכים התורניים שאנחנו נאמנים אליהם...

ומה הראיה שלי??? פשוט מאוד: תגידי: מה יקרה אם יהודי יחליט רח"ל לאכול ביום כיפור??? האם הקב"ה יתן לו להשלים את שנתו??? מסתמא שכן... ומה יקרה אם יהודי יחליט לגלוש באינטרנט ולהגיע למקומות הכי גרוועים?? האם הקב"ה ישבור לו את הפלאפון באותו רגע? לא!!! ואם משהו יחליט לפטפט בבית הכנסת ולדבר בחזרת הש"ץ... האם יפול עליו איזה נברשת על הראש?? לא!!! נו... אז מה טמון בזה?? שכמה שלאכול ביום כיפור זה עוון חמור מאין כמות... וכמה שאינטרנט זה החורבן הכי גדול... סו"ס הבחירה חופשית שלך... חשובה לקב"ה יותר מהכל!!! כי אבא שבשמים רוצה לאפשר לך להיות בעל ההחלטה ההיא!!! להיות לגמרי לגמרי בעל ההטבה ובשביל זה הקב"ה פותח לפניך את כל השערים ומאפשר לך לבחור... וגם אם תעשה נזקים בלתי הפיכים... הוא לא יפריע!!!

אם ככה ובהתאם לזאת: בא ננצל את חופש הביטוי והדמוקרטיה שלנו!!! ונצא יחד ונעשה אגודה אחת ונחליט כאיש אחד בלב אחד: רצוננו לעשות רצונך בלבב שלם!!! זכותנו!!! זו הבחירה שלנו... אף אחד לא מכריח אותנו... אף אחד לא עומד לנו על הראש... זו בחירה אישית שלי... אני יוצא בהפגנה וזועק בקול נחר: ה' הוא האלוקים!!! אבא שבשמים: אני מקבל על עצמי לעבוד אותך כי אני רוצה לעשות לך נחת רוח... זכותי!!! יכולתי לבחור להיפך... אבל החלטתי לבחור בך... אגא ה': בא ותשכון בתוכנו כבתחילה בשנה הזו...

עקב הביקוש משנים עברו,
יצאה כמות מצומצמת של

החוברת **בשובי לירושלים,**

על יום הכיפורים וחג הסוכות,

(עם הוספות והרחבה)

ניתן להשיג במוקדי המכירה:

אופקים: שפירא: 0534112035

אחיסמך: שרגל: 0527171721

אלעד: 039073067

אשדוד: 0504120311

בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב', מנ' צוויבל.

ביתר עילית: ב' אזור רמי לוי 0548450998

רחובות: 0548423047

נתניה: 0548473542

בני ברק: קבוץ גליות 9- 0556728458

חזון איש 34 (מינת דסלה, דרייפוס) 0527117271

רבי עקיבא: אזור הרב קוק- 0527603814

משפחת בויס רחוב השלושה 11.

קרית הרצוג: הרב גניחובסקי 20- 0527616750

ירושלים: מרכז העיר: רחוב נחמיה 10.

בית וגן: רח' הרב פרנק 29 קומה ב'.

רמות א': 0527189947

רמות ד': רובין 47 קומה ב'

רוממה: המ"ג 29 0527682281

גבעת שאול: בן עוזיאל- 0548491554

הר נוף: 0533148861

נווה יעקב: 0527119675

טלזסטון: 0527616512

תל ציון: 0548458542

קרית ספר: מרומי שדה 3 052-7174781

חפץ חיים 14 089742750

ברכפלד: 0533109169 (כולל עטרת שלמה)

גרון פארק: 0527644795

פיצוחי בראשית: 0527137444

צפון: חיפה: זבולון 9 או ישיבת תפארת ישראל

נווה שאנן: חניטה 81א זלושינסקי.

רכסים: הורדים 4א קריעלר לתאם 0548415410

ללמוד כל יום כל יום כל יום... בסופו של דבר המציאות חזקה מהכל! והקב"ה בכבודו ובעצמו מעמיד לפני כל מיני סיטואציות וכל מיני מקרים שכעת צריך לסגור את הגמ'...

זה בדיוק מה שקרה!!! בראש השנה הקודם קבלתי על עצמי שאני כל יום לומד סדר ג' כך וכך זמן בלי פשרות ובלי ויתורים... זה באמת היה רציני במשך שבוע... שבוע ויום... שבוע ויומיים... שבוע ושלושה ימים... ואז הגיע נניח ערב חג הסוכות... והיה צריך לעשות כל מיני דברים... היה צריך לבנות את הסוכה של אבא שלי ושל הדוד המבוגר וגם את שלי... (אני בכונה לא מזכיר את ארבעת המינים... שעל זה עוד אפשר לדון...) והיה לחץ אדיר בבית והייתי צריך להושיט יד... אז אם לא הייתי עבד ה' אלא איש דת חרדי!!! אז הייתי מנתק פלאפונים ומשאיר תא קולי ומודיע לכולם: מצטער מאוד... אני צריך ללמוד ולא מעניין אותי שום דבר... אבל היות ואני יהודי!! וקבלתי על עצמי לעשות מה שה' רוצה!!!! אז נכון שקבלתי על עצמי ללמוד כך וכך שעות... אבל עכשיו כשאני מסתכל ימינה ושמאלה אני רואה שבימים לחוצים אלו ה' רוצה משהו אחר... אז אין לי ברירה!! ולמרות שקבלתי על עצמי ללמוד שעה וחצי בערב... אבל עכשיו לא!!!!

בימים אלו אני לא אלמד את השעה וחצי האלו כי ה' רוצה אחרת!!!

(האם להתאמץ בשארית כוחותי בסוף היום וכן ללמוד... זה כבר עניין שלי... זה כבר מאוד תלוי במצב... אבל ברור שהיום היתה עבודת ה' אחרת)

תכל'ס... בארבעה ימים האלו שבין יו"כ לסוכות... הסדר לימוד שקבלתי על עצמי היה למחצה שליש ולרביע... ועכשיו אני שואל אותך: עשיתי עבירה?? לא!!! האם זה נקרא שביטלתי את הקביעות שלי? שצריך?? ברור שלא!!! בקיצור: עשיתי מה שצריך ואני לא מתחרט לרגע על זה שבטלתי את הקביעות בימים אלו!!! אבל!!!! יש תופעת לוואי אחת מוכרחת ובלתי נמנעת שמתלווית כאן!!! משהו התעמעם והיטשטש במוסכמה שקבלתי על עצמי!!!

סוף סוף קבלתי על עצמי קבלה נוקשה... קבלתי על עצמי שאני לומד בכל מחיר!!! והנה בארבעה ימים האחרונים זה... זה לא קרה...

משהו פה טושטש ועומעם בתקיפות של הקבלה בעל כרחי!!!

זה שנהגתי נכון שלא למדתי... זה לא סתירה שמשוה פה התעמעם...

בתת הכרה שלי התקבל נתון שהנה... היו כמה ימים שלא למדתי ואפילו מצפון אין לי את זה... ו... וככל הנראה... מניסיון אישי- התת הכרה לא מספיק אינטלגנט ולא מספיק למדן לעשות את החילוק הפשוט ולהבין שכאן הייתי חייב להפסיק ללמוד וזה לא מתיר את הרצועה...

אני יכול להעיד מניסיון שהתת הכרה לא מצליח להבחין!!! הוא זיהה דבר אחד: שהנה... נכון

תובנה חשובה שיכולה לסדר את

הראש לבני עליה...

כידוע: כל שנה מחדש... כשמגיעים הימים הנוראים אני משתדל לתפוס חיזוק... ולהחליט להתחזק בכמה דברים... בסופו של דבר תמיד בסוף יש רפיון... ולפעמים זה ממש מתסכל!!! בשנה האחרונה היתה לי כבר תקופה ממש רצינית בלימוד שהייתי עקבי ודפקתי כמו שעון וכבר הייתי בטוח שזהו... הסדר לימוד הזה הוא חלק ממני... החזית מאחורי... והנה... לאחר כמה חודשים פתאום אני מוצא את עצמי שוב באותו מקום... שוב אני מוצא את עצמי נאבק על הסדר לימוד הזה... כאילו זה לא ברור מאלי... זה מתסכל... מייאש... אני כבר מתחיל לאבד אימון בעצמי... כל פעם אני תופס חיזוק בתפילה... וכמה שזה נתפס טוב... וכמה שאני כבר מצליח לעלות על דרך המלך ואני רואה שמשוה פה באמת זז... לא עוברת תקופה ארוכה ושוב הכל נשחק... מתמוסס... ושוב צריך להתחיל מהתחלה...

למה זה תמיד ככה?? והאם יש סיכוי שפעם זה ישתנה??

האם יש סיכוי שאני אתפוס חיזוק אחת ולתמיד???

אז זהו שבחודש אלול הזה נפל לי לראשונה האסימון... פתאום קלטתי ש... ש... שזה מובנה ככה!!! כך זה צריך להיות!! ככה זה היה וככה זה ימשיך להיות תמיד!!! זה אף פעם זה לא יראה אחרת!!!

כן... לא תאמין... גם אין עניין שזה יראה אחרת!!!

תמיד אני אקבל על עצמי חיזוק בלימוד... תמיד בעזה"ש זה יחזיק מעמד יפה מאוד... עד שבשלב מסוים זה יתחיל להתרופף עד שזה פתאום לא יחזיק מעמד... ואז!!!! במקרה הטוב אני אתפוס את עצמי לידיים ואתחזק... או במקרה הפחות טוב אני אחכה לימים הנוראים ואז אני אתפוס את עצמי לידיים ואתחזק... ו... ו... זה לא מחדל!!! ככה זה צריך להיות!!! ולא אחרת!!!

ואני אסביר את עצמי: מה פה הסקופ הגדול?? מה התחדש לי פה??

עד השנה הייתי בטוח שאם בשנה שעברה התחזקתי בלימוד... ובמשך השנה נהיה ריפיון... יש פה מחדל!!! יש פה אכזבה!! יש פה פרויקרט שנוכשל!! ואם ככה... אז באלול הזה צריך לעשות חישוב מסלול מחדש אין מהדקים חגורות ואין גורמים שהריפיון שקרה שוב לא יקרה יותר...

אז זהו שלא!!! השנה פתאום קלטתי שאת הריפיון אי אפשר למנוע!! הריפיון הזה הוא אפילו לא פשלה!! זה מובנה ככה!!! (עוד רגע אני אסביר למה...) וממילא!!! אם אני צריך כעת לעשות חשבון נפש זה... זה לא אין למנוע את הריפיון... אלא אין להיות ערוך כל הזמן לתפוס שוב חיזוק!!! הבנת?? אני חוזר: את הריפיון אי אפשר למנוע... הדבר היחיד שאפשר כן לעשות זה להיות מיומן לתפוס חיזוק כמה שיותר מהר וכמה שיותר ביעילות... שם נמצא עיקר החזית!!!

מאיפה הגעתי למסקנה הזו?? מאיפה התעוררתי לזה??

יש ברייתא שכולנו מכירים אותה: "ארבעה דברים צריכים חיזוק, תורה ותפילה וגמילות חסדים ודרך ארץ..." פתאום קלטתי שאם הארבעה דברים האלו צריכים חיזוק באופן רשמי!!! מה טמון בזה?? שבארבעה הדברים האלו יש ריפיון באופן רשמי!!!

השאלה כעת למה?? למה דווקא הארבעה דברים האלו צריכים חיזוק?? בא נשאל ככה: מה ההבדל בין תורה ל-תפילין?? למה תפילין לא צריכים חיזוק ותורה כן?? למה שבת לא צריכה חיזוק ותפילה כן??

אתה יודע מה ההבדל?? ההבדל הוא ככה:

שתפילין חייבים להניח כל יום חוק בל יעבור!! בתפילין אין שטח אפור... אין פשרות... אין עיגולי פינות... אין משהו כזה בערך... כל יום צריך להניח תפילין, לא פחות, ולא יותר ולא בערך... אלא חייבים חייבים ומי שלא מניח יום אחד הרי זה פושע ישראל בגופו (ואם יש ימים שלא מניחים תפילין... אז זה לא שלא חייבים אלא אסור להניח תפילין...) בתפילין הכל שחור לבן!!!! ממילא אם ביום הבר מצוה שלי התחלתי להניח תפילין עם כל הרצינות וכל החיזוק!!! מאז יום הבר מצוה שלי לא היה לי אפילו יום אחד של רפיון כזה... שהיה לי משא ומתן עם עצמי האם כן להניח או לא להניח... כי מניחים וזהו!!! אין פה נושא לדיון... ממילא אין לי את הריפיון של היום השני שישחוק ויעמעם לי את הרצינות והמוסכמות של היום הראשון... שמת לב למשפט האחרון??

שתבין: אם ביום הראשון של הלימודים כולם מגיעים לבית ספר עם פנים רציניות ומקשיבים בשיעור... נו... אז איפה הרצינות הזו נעלמת?? כי אחרי יום הראשון של הלימודים יש יום שני... ואז מגיע יום שלישי... שאז לאט לאט המוסכמות נשחקות... ומה שהיה כ"כ רציני וכ"כ נאמן לתקונן של היום הראשון כבר פחות קשוח ביום השני... אז אתי צבע אפור של יום שני ומבטל ליה לשחור לבן של יום ראשון... אז זהו שבתפילין מיום הבר מצוה שלי עדיין לא היה לי את היום השני הזה!!! כי מהבר מצוה ועד עצם היום הזה... לא היה לי יום אחד כזה אפור שהיה מקום לדון האם להניח תפילין או לא... כי ברור שכן ונגמר!!!

ולכן!!! מהסיבה הזו תפילין לא צריכים חיזוק!!! כי המוסכמה של הנחת תפילין שהייתה לי בבר מצוה ממשיכה להיות עמידה ומחזיקה עד היום כי לא היה מה שיטשטש אותה...

לעומת זאת לימוד התורה!!! בעסק התורה יש דינמיקה יומיומית!! וכמה שאני מתמיד וכמה שחשוב לי לשבת וללמוד בקנאות ובלי פשרות... לפעמים צריך לסגור את הגמ'!! לפעמים הקב"ה מעמיד לפנינו סיטואציות של ביטולה היא קיומה או מצוה שאינה יכולה להיעשות ע"י אחרים... שהתורה בעצמה כעת אומרת לי: עכשיו צריך לעשות משהו אחר... וממילא: עם כל הכבוד לקבלה התקיפה והנחושה שקבלתי על עצמי בראש השנה הקודם

יומיים שלוש... שלא נדע אבל לפעמים גם שבוע... זה קורה במשפחות הכי טובות!!! השבוע הזה הוא לא הסיפור... הסיפור הגדול הוא ביום שאחרי!!! שפתאום צריך לחזור לשגרה... ואם אתה לא מיומן בלתיפוס את החיזוק ולהשתלב בכביש... אז כאן הנפילה הגדולה!!! אם אתה לא מבין על מה אני מדבר... אז תנסה לשחזר אחורה איפה קבורתם של כל החיזוקים שלך... ואתה תהיה בהלם לגלות שכמעט כל החיזוקים שלנו נעלמו באיזה טירדה מוצדקת שהעסיקה אותנו... ו... ומאז פשוט לא חזרנו לעצמנו...

ובשנה הזו מאוד קל לזהות את זה!!!

כואב הלב... כמה שיעורי תורה וחיזוקים ודברים טובים התבטלו ונמוגו ונעלמו בעקבות נגיף הקורונה... נו... על מה צריך לחזור בתשובה?? על הקורונה שעשקה מאיתנו את החיזוק הזה?? לא!!! אנחנו לא אשמים ברפיון שהקורונה הביאה איתה... אם כבר אנחנו אשמים... זה על היום שאחרי הסגר של חודש ניסן ועל היום שאחרי המתח הגדול... ש... שכולם חזרו לשגרה... ואילו אני לא מספיק הייתי מיומן בלהתחזק שוב.

מהלך דומה נכתב כאן בגיליון זה לפני שנתיים... שהקבלה הכי גדולה שאפשר לקבל ביום כיפור זה... זה... זה לחזור בתשובה!!!

לא!!! אני לא בטוח שמעכשיו אני אהיה מושלם... אני בטוח שעוד יהיו נפילות... אבל אני מקבל על עצמי שכל פעם שתהיה לי נפילה אני אחזור בתשובה ואני שוב אצוף על פני המים!!! אין לך קבלה יותר טובה מזו!! כי כל קבלה אחרת... נו... הרי יום אחד יגיע ריפיון... יום אחד הרי תגיע איזה נפילה... אם לא קורונה... אז יש לך בטלים הרבה כנגדך... הדבר היחיד שהוא יכול להיות עמיד מול כל נפילה: זה פשוט להחליט שאני ערוך לנפילות ואני מקבל על עצמי לחזור בתשובה!!!

ובזה אנחנו לא מספיק מיומנים!!! אנחנו יודעים שצריך לחזור בתשובה בראש השנה ויום כיפור... אנחנו יודעים שצריך להתחזק בימים הנוראים וזהו!!! מכאן ואילך הכל אמור לדפוק... מה הפלא שברפיון הקרוב שם תהא קבורתה של הקבלה שקבלנו... אז זהו שמהיום אני מקבל על עצמי להתחזק-- להתחזק!!! אני מקבל על עצמי להירתע ולהישבר מריפיון... אני מקבל על עצמי להיות ערוך לריפיון... ולהסתער עליו כאתגר!!! הנה... אם הגיע ריפיון... המשמעות היא שהקבלה מזמין חיזוק... אני בודק את השטח... האם הגיע הזמן לתפוס את החיזוק והאם לעשות אותו בהדרגתיות (זה כמובן תלוי בסביבת הריפיון) והכי חשוב: להתחזק!!! עם ה' חזקו ונתחזקה!!!

על פסוק... אבל מה כן?? יש תופעת לוואי אחת בלתי נמנעת!!!

עצם זה שבשבוע האחרון היו לי שלושה ימים שהתפללתי תפילה חטופה זה מטשטש את המוסכמות של התפילה שלי... פתאום אני מגלה עולם של שטיבלאך... פתאום גיליתי שעות חדשות בתפילה... פתאום אני רואה שאפשר להתפלל בעשרים דקות... וזה שוחק!!! ואת השחיקה הזו אי אפשר למנוע!! ואין מה להילחם נגדה! כי הקב"ה בכבודו ובעצמו הזמין לי את הסיטואציות האלו...

אז מה הדבר היחיד שאפשר לעשות?? בשביל זה תפילה היא מהדברים שצריכים חיזוק!!! כי נכון... בשבוע האחרון התפללתי בשטיבלאך בשעה מאוחרת... והתפללתי מהר... ודילגתי בפסוקי דזמרה כי הילד לא הרגיש טוב... והאשה יצאה לעבודה והיית צריך לשמור עליו וכו' וכו'... הכל טוב ויפה... אבל ברוך ה' כעת הילד כבר מרגיש טוב... ואשתך כבר בחופש ובעוצר ובסגר... **אז כעת תחזור לאיפוס!!!** תשחזר את החיזוק המוצלח שהיה בעבר!! תבהיר לעצמך שהתפילה של השבוע האחרון היא לא מודל לחיקוי... וכעת אני חוזר לעצמי בייתר שאת...

החכמה היא להתלמד להיות מיומן בחיזוק!!! לדעת איך לתפוס את ההגה חזרה לידיים!! את האיבוד שליטה על ההגה אי אפשר למנוע... כי לפעמים הקב"ה לוקח את ההגה והוא מכתוב לנו את הסדר יום לפי המסלול שהוא כעת רוצה... אבל ברגע שהקב"ה עוזב את ההגה ומשאיר לי אותו בחזרה... כעת המיומנות שלי היא מיד להתעשת לתפוס את ההגה חזרה ולהחזיר את השליטה החיובית לידיים...

אני שוב רוצה לחדד את התפיסה החדשה שהתגלת לי:

עד השנה האחרונה הייתי עסוק באיך למנוע ריפיון!!! איך נאבקים בריפיון... איך מהדקים יותר ויותר את החבל כדי שלא יהיה ריפיון...

וזה נחל כשלון פעם אחר פעם כי... כי... כי בתורה ותפילה ובגמילות חסדים ובכל השטחים הדינמיים האלו מוכרח שיהיה מציאות של ריפיון... אז זהו שלא!!! מהיום עיקר העבודה איך להציג את החיזוק!!! ותדע לך שזה לא פשוט!!! כי כשנמצאים בריפיון... יש כזה מין בלבול כזה שהייתי קורא לו איבוד חוש התמצאות... ואורך די הרבה זמן עד שאני קולט מי אני ואיפה אני אמור למצא את עצמי...

אתה מכיר את זה שאחייך נניח מתחתך... ובשבועיים שלפני כן אתה עסוק בלעזור לו... וכל השטייגן משתבש... החברותא... הסוגיה... מקום התפילות... והנה... ב"ה אתמול הוא התחתך... אתה קם בבוקר ומשפשף את העיניים ומתחיל לעשות ראיון עצמי: רגע... מי אני?? איפה אני לומד? איזה גמ'?? והאם החברותא שלי חיכה לי או שהוא כבר בדרך לעוד לקוח מרוצה? ואורך זמן לחזור לאיפוס הזה!!! ובנקודה הזו אפשר לטפל!!! עם קצת יעילות ניתן לשמור קשר עין עם השגרה... לשמור קשר עין עם היום שאחרי... לא בשביל למנוע את הרפיון אלא בשביל החיזוק של היום שאחרי!!! הדבר הזה גם מצוי כשלא מרגישים טוב... קורה שלא מרגישים טוב... יום

שקבלתי על עצמי ללמוד כל יום... ובכל זאת אפשר לשחק עם זה לפעמים... פעם כן פעם לא...

התוצאה היא שלימוד התורה זה כבר לא כמו תפילין!!! ולמה??

כי בתפילין אף פעם לא יקרה שיהיה יום אחד שאני לא אניח כי אני תמיד תמיד נייח!!! ואילו בתורה כן קרה ויקרה שאני פתאום אסגור את הגמ'... כי צריך לסגור את הגמ'.. ולך תסביר עכשיו לעיר פרא אדם יוולד שבי... שזה לא מתיר את הרצועה...

זו הסיבה שתורה זה אחד מהדברים שצריכים חיזוק!!! תורה צריכה חיזוק לא בגלל שאני פושע ואני לפעמים מתבטל... אלא בגלל שהמוסכמות שלי בלימוד תורה נשחקות באופן בלתי נמנע!!! היות ובתורה יש דינמיקה כזו שאין שחור לבן... וכמה שאני אצור מוסכמות... לפעמים צריך לפרוץ את המוסכמות האלו... וברגע שמוסכמות נפרצות... מוכרח שמהו פה נשחק!! משהו פה מתרופף!!! זו לא בעיה... זו לא פשלה... אלא זו המציאות!!! ולכן הדרך היחידה איך להתגבר על הריפיון הזה זה... זה פשוט להעצים את החיזוק!!!

לא לטפל בריפיון!!! לא לנסות בכך למנוע ריפיון! כי הריפיון הוא מוכרח... אז מה כן??? ללמוד איך להזדרז ולתפוס חיזוק!!!

אותו סיפור בתפילה... שהיא גם אחת מד' דברים שצריכים חיזוק... ולמה?? כי עקרונית צריך להתפלל במתינות... צריך להתפלל במנין מסודר... צריך להתפלל כמונה מעונה... וקבלתי על עצמי להתפלל כמו שצריך וזה ב"ה החזיק מעמד... אבל ההכרח לא יגונה!!! ולפעמים הקב"ה בכבודו ובעצמו מזמין לנו כל מיני בקרים כאלו וסיטואציות כאלו שאתה צריך להטטטטטט את התפילה!!! כן... אני לא מדבר כעת על בחורי ישיבות אלא על אנשים נשואים... לכל בן אדם נשוי יש כל מיני סיטואציות ש... שאני חייב לטטטטטט... ופעם לא הסכמתי להודות בעובדה הזו!!! פעם הייתי בטוח שכל פעם שאני צריך להתפלל במהירות זה חטא ופשע!! אז זהו שלא!!! כי שוב: אנחנו יהודים!! יהודי הוא לא איש דת!! יהודי זה אחד שעושה רצון ה'. ואם בבוקר הנוכחי הזה היו כן וכך הפתעות בלתי צפויות... וצריך לרוץ עם הילד לרופא וכל כיוצ"ב... אז כעת בורא עולם מזמין תפילה מהירה... עם דילוג פסוד"ז ואולי אפילו בלי מנין... (כל מקרה לגופו) וזה קרה וזה קורה ובעזה"ש זה יקרה (יהי רצון שרק בנסיבות משמחות) את הסיטואציות האלו אי אפשר למנוע... זה קורה!!! (אני כמובן מדבר על ראי שמים... לא על אחד כזה שהוא היה חייב לגמור את העיתון לפני התפילה ולכן לא נשאר לו זמן להתפלל)

ואם כתוצאה מכל האילוצים האלו- אזי בשלושה ימים האחרונים נאלצתי להתפלל במנין בזק ותוך עשרים וחמש דקות סיימתי את התפילה... האם חטאתי?? לא!!! האם צריך לחזור על זה בתשובה?

לא!!! (בל נשכח את אותו חנוך הנחבא שהיה קדוש עליון והיה המחסידיים הראשונים שמתפללים תשע שעות ביום... ובכל זאת היו ימים שבהם הוא היה כועל בשדה (כפי שמסופר בגמ') ובמים האלו הוא היה אומר פסוד"ז בראש האילן ובראש הדבר ומסתמא הוא דילג

צרת תשובה מרכזית בליווי תזמורת וריקודים במשך כל הלילה... (משוחזר)

סוכות... אמצע הלילה... אני עומד כאן בגזוזטרא שמעל העזרת נשים... אני עומד יחד עם רבבות אלפי ישראל וצופים על גדולי ישראל ועל החסידיים ואנשי מעשה... והנה!!! לא יאומן!!! את מי אני רואה שם??? יחד עם כל הגדוילים...??? את מוטי!!! מה... מה הוא עושה שם??? מה הוא מחפש שם יחד עם כל הסנהדרין וכל הקדושים והצדיקים??? למען ה': מה?? איך?? אני לא קולט... מה הוא עושה שם??

נראה לי שיש פה טעות!!!! טעות חמורה!!! אני לא רוצה לפתוח את הפה... סוף סוף רק לפני ארבעה ימים היה יום כיפור... אני לא אדבר לשה"ר (ס"ס ראשון לחשבון עוונות...) אבל... אבל מוטי... תסלח לי... טוב... מצטער... אסור לדבר... אבל... שה' ישמור... טוב... אסור... אבל יש לך מושג איזה פוש... אוי... אסור...

כן... לא תמיד ר' מרדכי היה כזה... פעם הוא היה מוטי... עוד איזה מוטי שחיפש את עצמו... ובישיבה הוא היה מאלו ש"סני שומענייה" היו עליו שמעות לא הכי נעימות... חוץ מזה הוא גם היה מהמובילים בחברה... והוא היה אחד מהנייעסנים הגדולים שלכלך על כל העולם... בקיצור: אחד מהליצינים והפרוסט' שאף אחד לא הצליח להכניס אותו לרצינות... **כל זה היה עדי!!!** עד שיום אחד הוא קיבל צרעת עור בשר בפנים... והכהן ראה אותו וטימא אותו... מוטי ישב מחוץ לירושלים... שמה באזור הליפתא במשך חודש וחצי... היה שם שקט!!! היה לו שם הרבה זמן לחשוב!!! והוא חשב... חשב על עצמו... חשב על העתיד שלו... חשב למה זה קרה לו... הסיק מסקנות... קיבל החלטות... **ותפס את עצמו לידים וזמר בתשובה**... ו... ואכן הצרעת התחילה להתכחות... עד שיום אחד הכהן הגיע "וראה והנה נרפא נגע הצרעת סן הצרוע..."

מוטי עבר את כל התליך הטהרה... גילחו אותו בלשכת הנזירים... ו... ומאז פרק חדש החל בחייו... הוא נהיה רציני... התחיל לעסוק בתורה בקדושה ובטהרה... מתוך שמירת הלשון ומתוך תשובה ומעשים טובים... עד מהרה הוא עלה והתעלה בדקות ובקדושה... **עדי!!! שלא עברו חמש שנים... ו... ואותו מוטי נהפך לר' מרדכי**... עד כדי כך שכשהגיע שמחת בית השואבה ומוטי נעמד שם יחד עם המון העם במרומי הגזוזטרא כדי לראות את החסידיים ואנשי מעשה שרוקדים ברחבת העזרת נשים שרק להם יש זכות לרקוד... וכל העם צופים עליהם מרחוק כיצד הם שואבים רוח הקודש... והנה!!! אחד מזקני מהסנהדרין שרק שם... לפתע הוא נעצר!!! הסתכל בפתאומיות לכיוון אחת הגזוזטראות... התמקד לכיוונו של מוטי... ו... והצביע עליו!!! ומיד סימן לאחד מהאחרים שם... תקראו לר' מרדכי שעומד שם למעלה... שירד ויכנס לרחבה... הוא ראו לרקוד יחד עם החסידיים ואנשי מעשה... מה תשאל: מאיפה הוא ידע?? איך הוא בכלל ראה את מוטי בין כל הרבבות?? **זה לא שאלה!!!** אל תשכח שאנחנו כעת נמצאים בביהמ"ק... ועוד ימים ספורים לאחר יו"כ... ויש פה אנשים ששואבים כעת רוח הקודש... שואבים... כמו משאבה... ומסילא כשאחד מהסנהדרין נעצר באופן פתאומי ומצביע ללא הודעה מוקדמת על מישהו... ומחליט שהוא ראוי לרקוד כאן... אף אחד לא שואל שאלות... כי כולם מבינים ש-פה רוח הקודש מדברת!!!! פה אין את הקריטריונים המוכרים לנו מטיפוס צעד אחר צעד בפירמיה... ואכן קראו למוטי שירד... ו... והוא לא הביין... הוא היה בטוח שקרתה פה טעות... אתם לא מכירים אותו- הוא טען בתוקף!!!! חבל... אני אספר לך מי אני אתם תבהלו... אני הוא זה שלפני ארבע שנים הגעתי לפה על תקן של מצרע... אני בעל תשובה... אני מוטי... אני לא ר' מרדכי... **אבל האחראים ממש לא התרגשו מדבריו!!!** ואמרו לו: היא היא!!! בשביל זה יש שתי מקהלות בלילה הזה: חסידיים ואנשי מעשה אומרים: אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו, ובעלי תשובה אומרים: אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו... אז הנה!!! יד שאתה מוטי לשעבר זה ממש לא סתירה בשבילנו! אדרבה... כנראה אתה שייך למקהלה של הבעלי תשובה... ו... ומוטי ירד לעזרת נשים... וככאלו ראו אותו שם!!! הוא הצטרף לריקודים... שלוב זרוע עם גדולי עולם... ההורים שלו עמדו מהצד ובכו מהתרגשות... מי האסין... מוטי... הכבשה השחורה של המשפחה... הפרא אדם... מוטי שכולם התייחסו ממנו... מוטי שחשבונו שגם הרבש"ע כבר לא רוצה אותו... **מי האסין!!! איזה מספך הוא עשה בחיים!!!** עד כדי כך שמכל הילדים שלנו... בדיוק הוא הגיע למדרגה כזו גבוהה שהוא קיבל אישור עם פלומבא של רוח הקודש שהוא ראוי להיכנס לשורת חסידיים ואנשי מעשה... ואכן מוטי נכנס לתוך מחול החסידיים ואנשי מעשה... ו... ותוך כמה דקות הוא... הוא כבר "לא היה שם"... אמנם הרגלים שלו עדיין טופפו איכשהו על הקרקע... אבל עיניו העצומות וכפיו הבעורות הוכיחו שהוא כבר נמצא אי שם... שואב רוח הקודש... זו לא יבין זאת... **ואז!!!! לפתע השתרר שקט!!! התזמורת נעצרה!!!** וכעת מתחילה המקהלה! יש כעת **מקהלה משולבת!!!** כעת מתחיל שיר שמתחלק לשלושה קטעים!!! את הקטע הראשון התחילו החסידיים ואנשי מעשה... ובנעימות נפלאה הם שוררו יחד: **"אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו"**... הקטע הזה הופנה בנימה תובענית אליכם!!! בחורי הישיבות הקדושים והטהורים... שאף פעם לא נפלתם... אף פעם לא גלשתם... אגא: תשארו שם!!! אל תפלו... אל תפלו... תשמרו על עצמכם עם כל הכח... מכל הרוחות הזרות... אם תמשיכו להיות שתולים מתוך ראש נקי וניעיים טהורות בבית ה'... יום אחד תזכו להגיע למדרגה שלנו ולעמוד פה ולשאוב ולשאוב רוח"ק והשגות נפלאות... החסידיים ואנשי מעשה סיימו את הקטע הראשון של השיר!!! וכעת המקרפון עבר למקהלה השנייה... מקהלת הבעלי תשובה... הגיע תורם... ובנעימות ובהתרגשות עצומה הם פצחו ושוררו: אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו... **"עין אחת לא נשארה בישינה!!!** מי לא התעורר ברשעות של תשובה מאהבה ברגעים אלו... לראות מחזה של מאות יהודים שכולנו מכירים אותם... אוהו... מדובר בחברים שלפני כך וכך זמן הם הסתובבו בינינו... כפפסו בחזרת הש"ץ... צחקו על כל הרבנים... לעגו לכל הקדוש והיקר... אותם אלה שליצינות אחת שלהם דחתה אלף תוכחות... והנה... לא יאומן!!! עשו תשובה ותראה לאיפה הם הגיעו... כל אחד כמובן והסיפור שלו... איש כאלו שפתאום... פתאום תפסו את עצמם לידים... יש כאלו שפה!!! במעמד המרגש הזה שנעשה מידי שנה... פה החליטו על שינוי... ויש כאלו שעבר עליהם איהו לטטלה כמו מוטי שבמשך תקופה היה אפילו מצרע... **והנה!!! אף פעם לא מאוחר**... ו... והנה הם כעת עלו ל"כ" והתעילו שכעת הם זוכים לשאוב כאן רוח"ק... והם פונים לכולנו ואומרים מניסיונם האישי: אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו... לאחר שהבעלי תשובה סיימו את הקטע שלהם... כעת הגיע הקטע השלישי... שבו כולם ביחד!!! גם החסידיים ואנשי מעשה וגם הבעלי תשובה ביחד!!! פנו לכל העם בשירה ובנעימה ושוררו: אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו!!!!!! ואז התזמורת חזרה וכככלל העם ביחד שוררו: אשרי מי שלא חטא... מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו... מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה תשובה אמיתית מנומק לב מימיו!!!! את העצרת התעוררות הזו אף אחד לא שכת!!! המחזה האדיר הזה בליווי שירה וזמרה נשאר צרוב לכל אחד בתוך הראש... כל אחד לקח איתו את המעמד הזה לתוך השנה... לחורף הארוך... ולקץ שאחרי... ו... וכעת באלול שוב נזכיר ונשנן לעצמנו: ומי שחטא ישוב!!! הדלת פתוחה... אבא שבשמים מחכה... ואל דאגה: ישוב וימחול לו!!!! הקב"ה שולח קבלה... היא מורגשת עמוק בתוך הלב... הבטחה מפורשת: ומל ה' אלוקין... לאהבה את ה' אלוקין...

"למען לא נבוש..." - מושגים בסיסיים בהלכה.

היכוננו למצות ישיבת סוכה!! לפום צערא...:

בשנה זו ככל הנראה יהיה קושי גדול בנושא של מצות ישיבת סוכה!! ישנם זוגות רבים שאין להם בכלל סוכה... ותמיד הסתובבו חצי חג אצל ההורים וחצי חג אצל השווער... והשנה פתאום צריך לבנות סוכה... ויש הרבה שאין להם איפה לעשות סוכה... לא רק שאין להם מרפסת אלא גם למטה אין להם את המינימום תנאים לקיים מצות ישיבת סוכה... ו... וכידוע מי שמחפש להקל במצות ישיבת סוכה זה הכי קל... בשביל זה יש לנו את הגוים שלעתיד לבא המצוה היחידה שהקב"ה יתן להם זה ישיבת סוכה וברגע שיהיה שם קצת חם הם יבעטו בסוכה ויצאו החוצה... ולמה הקב"ה נתן להם דווקא את מצות ישיבת סוכה?? כי סוכה זו המצוה שהכי קל למצא תירוצים להתפטור ממנה!!! כך שאין מה לדאוג... מי שחושש שהוא לא ימצא תירוצין מספיק טוב להתפטור מסוכה... שיהיה רגוע... כי הרבה יותר קשה להתחייב בסוכה מאשר להתפטור ממנה...

אבל אנחנו יהודים ואנחנו רוצים להתחייב במצות סוכה!!!

ובשביל זה צריך לנשום נשימה עמוקה עמוקה ולהתחיל לגייס משאבים והמון המון חביבות וחשק וכיסופים כדי להתאמץ להצליח לבנות סוכה שפווה שהישיבה שבה תהיה אנושית ונסבלת...

בשביל זה ממש בהשגחה פרטית... בדיוק בשנה זו ארבעת המינים הם לא דאורייתא... וחלק גדול מהנערווען יורד מהפרק... ממילא השנה אין לנו את הלוקוסים לעמוד שעות בדוכני ארבעת המינים... את האנרגיות האלו צריך לשמור בשביל לבנות סוכה ריאלית... את ההוצאה הכספית של האתרוג והלולב המהודרים... הרי השנה צריך לשמור את זה בשביל הכיור בסוכה... בשביל שלא אצטרך לעשות רוטציה עם הסוכה של השכנים... משום מה... מסיבה לא ברורה כולנו מוכנים להשקיע המון המון אנרגיות בארבעת המינים ואילו במצות ישיבת סוכה היד קלה על ההדק...

ואתה יודע למה זה?? כי ס"ס אנחנו קצת צולי"ם... וארבעת המינים זה עבודת ה'... אבל ישיבת סוכה זה... זה... זה אכילה שתיה שינה... קצת קשה להתחבר לעבויידיה שבוהה...

אז זהו!!!! שזה גופא העבודה שלנו! להבין שישבת סוכה מקדשת את כל המעשים החומריים שלנו... ולכן אדרבה... סוכה זה המקום להיות אשייני ייד... כאן המקום להתחיל לחשוב על כל הפרטים הגשמיים והטכניים איך אני מסדר אותם על הצד היותר טוב...

תחשוב שאני שותה כל יום ארבע כוסות קפה... ותחשוב שהמיחם והסוכר והקפה והחלב נמצאים בבית... וארבע פעמים ביום אני צריך להוריד כוס קפה ורתחת למטה... שחצי נשפך על הריצפה... את זה תעשה בכולל!!!! אבל לא בסוכה... בסוכה צריך לחשוב איך אני מקדם תהליכים... להביא טרמום לסוכה... לארגן איזה פינת קפה ביציע שחוף לסוכה... לארגן איזה ארון ספרים לסוכה... שעון... מאוורר... אולי אפילו מוגן ניד... שיהיה סכ"ם וכוסות חד פעמיים בשפע... ואם יש חיש מביקורים של חתולים שזה לא מוסף לי למצב רוח אז מתאמצים ולא מסתפקים בשתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח... כן!!!! זה המקום לחשוב על דירת קבע!!! כאן המקום לדאוג ולחשוב על כל הפרטים הטכניים הגשמיים... שהרי כל שבעת ימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי!!! זה היצמר האמיתי שלנו... איתו אנחנו מגיעים לנופש האמיתי לעולם הבא...

היכוננו!!!! מדובר בלוגיסטיקה!!! אל תוותרו עליה!!! זו המצווה הכי חביבה בעולם... כי יצפנינו בסוכו ביום רעה...

ראית את "בגדי הלבן" של הבידוד של כה"ג?

ביום כיפור הכהן גדול נכנס לקודש הקדשים **בבגדי לבן!!!**

מדובר בבגדי פשתן מאוד מאוד יקרים!!! ויש הרבה הרבה עסק סביב הבגדים האלו... כל פעם שהוא מחליף בגדים הוא צריך לעשות טבילה אחת ושני קידושים... **מה?? מה מיוחד בבגדי לבן האלו של כה"ג???** מה רע בבגדי זהב של כה"ג שהוא לבוש בכל כל השנה כולה?? מה... הם לא מספיק לכבוד ולתפארת?? מה יש בבגדי לבן יותר מהם??

התשובה היא: כתונת **בד** קודש ילבש!! ומכניס **בד** יהיו על בשרו, ובאבנט **בד** יחגור ובמצנפת **בד** יצנוף!!! הסוד של בגדי פשתן שהם **בדו!!!**

מה זה בד?? **בד זה יחיד!!** הפשתן נקרא **בדו** למה?? כי בניגוד לכל שאר הצמחים... הרי בפשתן כל חוט פשתן יוצא בודד מהאדמה כמו דשא!!! (לדוגמה: שלושה בדי הדסים... שלושה בדים האלו הם ענפים שיצאים מענף שהענף הזה מחובר לענף יותר גדול שהוא מחובר לגזע משא"כ בפשתן כל בד יוצא היישר מהאדמה) ולכן הוא נקרא **בדו!!!** שכל בד- כל ענף יוצא **בדו!!!**

והיות והכה"ג נכנס **לבד לבד** לקודש הקדשים!! אז גם הבגד שהוא לובש צריך להיות **בגד שכל הייטו הוא לבדו!** עם כל הכבוד לשמונה בגדים של כה"ג... סו"ס הבגדים האלו הם לכבוד ולתפארת... הבגדים האלו **הם לא לבד**... הם ססגוניים... מושכים עין... הם לכבוד ותפארת... משהו רואה אותם... משהו אמור להתרשם מהם... גם כתוב עליהם את השמות של כל כלל ישראל... הכהן גדול נושא עליו את שמות כל השבטים... עם כזה דבר אי אפשר להיכנס לקודש הקדשים!!!

כי לקודש הקדשים אפשר להיכנס רק לבדו!!! צריך להיכנס עם בגדים לבנים צחים... ממין כזה שגדל לבד לבד... (מה הפלא שפשתן כ"י יקר... מה הפלא שהגמי"א אומרת ש"כ קשה לגדל שדה פשתן... כידוע: גדול פשתן מאוד מתיש את הקרקע... בטח!! בעץ רגיל לאדמה יש עסק עם הגזע ומשם השרף עובר לכל הענפים... אבל בפשתן זה תשומת לב אישית... כל בד זה עץ בפני עצמו... כל חוט פשתן זה... זה בן יחיד!!!)

זו הסיבה שהכהן גדול מאוד מאוד חושש מלהיכנס לקודש הקדשים!!! **למה?? מה כ"כ מפתח???** וכי הכהן גדול נולד היום?? הרי כל השנה הוא עובד בבית המקדש... אז למה הוא מפתח שבדיק שם יהיו פשלות??

מה התשובה?? **בקודש הקדשים אני לבדו!!!!!! לבד זה עולם אחרו!!!**

יכול להיות שיחד עם כולם אני יכול להיות עובד ה' ולהיות מתמיד ולעשות הכל... אבל אם אני אמצא את עצמי לבד?? **פתאום אני אגלה שאין לי כלום בידיים!!!**

---**ואת החשבון הנפש הזה כולנו צריכים לעשות ביום כיפור...**

כן... אני חרדי... אני עוייבד ה'... מקפיד קלה כבחמורה... עומד שעות לבחור הדסים... ונזהר בכל נדנדו חטא... רגע... ומה יהיה אם עכשיו פתאום יקחו אותי לסוף העולם ואני אהיה לבד לבד בלי כל האוירה?? **האם ישאר לי משהו בידיים או שהכל יעלם???**

זה הצבע הלבן של יום הכיפורים... כל השנה כולה אנחנו חיים בססגוניות... יש צבע... יש אוירה... אבל ביום כיפור נדרש מכל אחד מאיתנו לקלף את הצבעים... לסלק את כל הססגוניות... לצבוע את הכל בלבן... **זוהו!!! אין פה כלום!!!** אין שום צבע... אין אוירה... יש רק אתה ובורא עולם... נו... מה נשאר לך בידיים?? מה נשאר לך נטו??

טוהרה זה מילה נרדפת ל-**נטו!!!** יום כיפור זה לא יום של **ברוטו** אלא יום של נטו... מה יש לך בידיים?? מי אתה באמת. נטו נטו??

זה החשבון נפש הנוקב של כה"ג בדרך לקודש הקדשים... וזה החשבון נפש הנוקב של כל אחד ואחד מאיתנו ביום הקדוש הזה... **ובפרט בשנה האחרונה!!!** כשראיתי את המבודדים האלו שהולכים עם הבגדים הלבנים הסטריליים האלו של הבידוד... אמרתי לעצמי בהרגש: **הנה כהן גדול!!!** יש כאן בן אדם שהוא מבודד והוא הולך עם בגדים לבנים!!! זה ממש כך!!!

בשנה האחרונה הקב"ה הזמין מאיתנו ביאה לקודש הקדשים!!!

ה' רצה לרענן אותנו מול האישיות העצמית שלנו... מי אתה??

אמנם את השנה התחלנו עם הרבה אירועים ססגוניים... עם הרבה צבע והרבה עקשען... כן... היו אירועי סיום הש"ס מרהיבים **לכבוד ולתפארת**... כן... כמו שלכה"ג יש שמונה בגדים... ככה יקרה היא מפנינים... וראויה התורה הקדושה שנעשה לה אירועים מרהיבים לכבוד ולתפארת עוד יותר מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים...

הנה!!! לאחר תמיד של שחר ומוסף-- של חודש טבת שבט...

לפנה הקב"ה פרס סוד של בוך... כלל ישראל ירד וטבל עלה ונטפג... ופתאום כל העולם כולו נהיה יום כיפור... בגזירת מחליף את הזמנים **לבשנו כולנו בגדי לבן!!!** ונכנסנו לעבודת פנים!!! נהיה סגר הרמטי... (מי שזכר את הפאניקה של ניסן) וכל אחד מאיתנו היה עסוק בחשבון נפש פנימי... פתאום גילינו את עצמנו... וזה לא היה פשוט... כי כה"ג שנכנס לפניו וזוכה שם לגילויים נפלאים ובאותה מידה יש כה"ג שמת שם בפנים... זה לא היה פשוט... יש כאלו שהסגר הזה הטיב אותם ללא היכר... (יש הרבה שמתגעגעים לתקופה המכוננת הזו) ויש כאלו שיצאו מדעתם... כי כשאין כלום מבפנים אז זה **ביאה ריקנות!!!** וכה"ג שאכנס לקודה"ק וביאה ריקנית חייב מיתה... (אגב: בלי להכליל... יש הרבה שהיה להם קשה מאוד בגלל הנתונים המגבילים והמורכבים שהיה להם באותה תקופה.)

ואז ברחמי יתברך לאט לאט הסגר נפתח... ויצאנו מהסגר... **ולא היה מאריך כדי לא להביע ישראל...** יצאנו מהעבודת פנים... קידשנו ידנו ורגלנו וקבלנו חיזוקים לקראת החזרה לבית כנסת ולשגרה המבורכת... שוב טבלנו ולבשנו בגדי זהב וחזרנו וחזרנו לעבודת חוץ...

וכאן אני רוצה לעצור רגע ולגלות לך סוד: כידוע: הפר ושעיר שהכה"ג מקריב בעבודת פנים!!! בניגוד לשאר הקדושות לא מקטיירים אותם ע"ג המזבח אלא צריך להוציא אותם **מחוץ** למחנה ולשרוף אותם **בחוצו**... ולא זו בלבד אלא יש שנושא אותם ממטא בגדים... **זה לכאורה מאוד תמה:** דיוקא הפר ושעיר הכ"כ קדושים המיו שזרמם נכנס למקום הכי קדוש... דיוקא הם מטמאים יותר מכולם?? דיוקא אותם צריך להוציא החוצה??

אז הנה!!! בעבודת פנים של השנה האחרונה כולנו הבנו את זה!!!

בחודשים ניסן ואייר האחרונים... שכולנו היינו בעבודת פנים!! הסתגרנו בבתינו!!! ואם אתה זוכר... הוצרכו הרבה הרבה משפחות יראים ושלמים מעם ישראל להכניס הבייתה את הרשת האלחוטית... לצורך **עבודת פנים**... כן... כשנמצאים בפנים נאלצים להכניס כל מיני דברים... אין בעיה! בשעתו זה הותר!!! בשביל עבודת פנים זה מתקבל!!! אבל ברגע שנגמרה עבודת פנים... ברגע שהורשינו לחזור אט אט לשגרה... כעת יש מצוה מיוחדת של שריפת פר ושעיר **מחוץ למחנה!!!** יש מצוה מיוחדת להשיג ולודאות שמה שהיה טהור

בעבודת פנים... הרי כעת הוא טמא והוא יוצא **החוצה מחוץ למחנה**... ואני לא זז משם עד שאני לא נראה שהותך הברש ונעשתה מצוות... והכהן גדול ביום כיפור לא יצא לקרא בתורה עד שהוא לא יורא שאכן פר ושעיר כבר נמצאים מחוץ למחנה והם שרפים... (כמאמר המשנה: הרואה כה"ג כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפים) את הנתון הזה צריך לאמת ולברר שוב ושוב בימים אלו של עשרת ימי תשובה... **לעשות חשבון נפש מעמיק!!!** מה סופה של אותה רשת שהכנסנו לבית אז כשהיינו בעבודת פנים... והבטחנו לעצמנו בשעתו שברגע שנצא מהעבודת פנים אנחנו נצא אותה מחוץ למחנה?? האם אכן עשינו את זה או שזה עדיין פה בינינו...??

הכהן גדול מחכה בסבלנות!!! הוא עדיין לא יכול להמשיך בעבודת יום כיפור עד שהוא לא יקבל תשובה שאכן הגיע שעיר למדבר...!!!

הלשון של זהוירית ממתין בסבלנות להסדיר ולסגור את הקצוות האלו.

כן... זה לא צחוק!! כשהכנסת את הרשת הבייתה אז... ידעת שזה לא פשוט... ופחדת שזה יאיר... והבטחת לעצמך שברגע שיהיה הקלות אתה תוציא את זה מהבית... וכעת קודשא בריך הוא מברר מה קורה עם זה... למה זה עדיין נשאר בבית שלך...??

---**נחזור לעניינינו... כך עבר עלינו חודש תמוז אב ואפילו חלק מאלול...** כשעיקר העבודה שלנו היא עבודת חוץ... שוב חזרנו לשיגרה מבורכת עם שמונה בגדים לכבוד ולפארת... כל המוסדות תפקדו פחות או יותר...

והנה!!!! הגיעו כעת החגים... ושוב פרסו סדן של בוך בינו לבין העם... ושוב הקב"ה מזמין ביאת פנים... שוב קידש ידיו ורגליו... ופשט ירד וטבל עלה ונטפג

הביאו לו שוב בגדי לבן!!! שוב עבודת פנים!!! שוב סגרו!!!

ושוב כה"ג צריך להיכנס עם בגדי לבן- של בד- בדד לקודש הקדשים!!! **אבל יחי ההבדל הקטן...** בפעם הראשונה שהוא נכנס לקודש הקדשים שם היה באמת עבודה שלימה... הוא הקטיר קטורת לפני ולפנים והיזה מ"ג הזאות דפר ושעיר... בחודש ניסן הייתה לנו עבודה שלימה מול עצמנו... היינו בסגר אמיתי... אבל בפעם השניה שהכה"ג נכנס לקודש הקדשים זה בסך הכל להוציא את הכף ואת המחתה... זה בסה"כ לסיים ולסכם את העבודה שהייתה לו מקודם!!!

כן... זו התחושה בסגר הנוכחי... מי שקצת מתבונן... הסגר הנוכחי שבהשגחה פרטית נכפה עלינו זה בסה"כ להפגיש אותנו עם העבודת פנים שעברה עלינו לפני כמה חודשים!! זה בשביל להוציא את הכף והמחטה שהתחזקו והבטחנו לעצמנו בחודש ניסן... זה בשביל להפגיש אותנו עם רשימת החיזוקים שקבלנו על עצמנו בחודש ניסן... כל אחד והחיזוק שלו... אם זה לא לדבר בשעת התפילה ואם זה חיזוק בענייני צניעות וכדו'... כל אחד והעבודת פנים שלו...

ובעינינו עם יד על הלב!!! מאוד מאוד מהר שכחנו מה קבלנו על עצמנו... **אז בשביל זה!!! בדיק בשביל זה הכה"ג נכנס שוב לקודש הקדשים...** והפעם בשביל להוציא את הכף ומחטה... בשביל לסגור את הקצוות... ולהזכיר לעצמו מה הוא עשה בפעם הקודמת שהוא נכנס לשם!!!

לא!!! אל תכעס!!! אל תתלונן על הסגור!!! בל נשכח שהכל בגזירת "המלך הקדוש" ה' פשוט רוצה להזכיר לנו שפעם היה סגר... ונטפגו בתי כנסיות והיה לנו הרבה זמן לשבת

בינינו לבין עצמנו וקבלנו על עצמנו קבלות... **ואיפה הם???** אז בשביל זה אנחנו שוב בסגר!!! וזה רק בשביל להזכיר לנו את מה שכבר קבלנו על עצמנו... וכעת צריך לחזור ולקבל על עצמנו והפעם בניחוח של הימים הנוראים...

---בינינו לבין עצמנו... הייתי בטוח שהשנה תהיה התעוררות הרבה יותר גדולה בתפילה... בטח... אחרי מה שעברנו בשנה האחרונה... בטח...

נו... תסתכל לי בעיניים: האם הרגשת משהו יותר מיוחד בתפילה?? כלום!!!!!!! כלום!!! אותו דבר כמו שנה שעברה... הדבר היחיד שהרגשתי שונה מכל שנה... שהשנה הייתי עצבני על המשטרה ועל משרד הבריאות שעושים לי בעיות ומצירים את צעדי... **זה הדבר היחיד שהיה שונה!!!** זה לא יאומן איך כח המיני שלנו חזק... חזק יותר מכל טלטלה וזעזוע אחר! פתאום אני מתחיל להבין כל מיני דברים... תמיד היו לי שאלות על עם ישראל לדורותיו... על כל מיני גזרות שהיו... איך עם ישראל לא חזרו בתשובה?? מה... הם לא הבינו שהמצב שלהם קטסטרופה??

פתאום אני מקבל את התשובה... אתה רואה ששנה שלימה של קורונה לא הצליחה להוציא אותנו מהשאננות... ו... ו... ואם ככה!!! אז אין ברירה ואין טעם לחכות לעוד כמה טלטלות... הגיע הזמן שנבין: שאין הדבר תלוי אלא ביי!!! אם אדם לא יעורר עצמו מה יועילו המוסרים...

כו!!! זה ממש ככה כפשוטו!!! אם אני לא אשנן ואזכיר לעצמי לכה"פ את מה שאני קבלתי על עצמי בסגר האחרון... לא יעזור כלום!!! שום דבר לא יעזור אותי!!! אין ברירה... חייבים לדפוק על השלחן... אנחנו צריכים לנער את עצמנו... **להבין שהמצב לא פשוט!!! לא פשוט!!!** אין כאן הזמן לליטופים!! צריך לדעת ששעון החול הולך ואוזן ויום כיפור מתקרב... ובמוצאי יום כיפור השערים ננעלים... והשערים ננעלים זה אומר שזהו!!! ננעלו!!! ננעל הרמטי!!! אין כבר אפשרות להועיל... כי גם אם אפשר משהו להציל בהמשך... זה לא סתירה שביום כיפור הסיפור נגמר!! ואף אחד לא מבטיח לנו שאנחנו חוזרים לשגרה... אף אחד לא מבטיח לך שבוודא אלול הבעל"ט לא נמצא את עצמנו חלילה עם מסכות ועם אותו בררוך... אם אנחנו לא רוצים שזה יקרה אז כעת!!! כעת אנחנו צריכים להוציא את הפר והשעיר ולשרוף אותם מחוץ למחנה... להוציא את החיבור הפחות מבוקר לרשת שגם אם הוא היה נכון לימי הסגר... הרי עכשיו לא יפקד מקומו... ובמקביל להוציא את הכף והמחטה... ולהיזכר בחיזוקים שקבלנו על עצמנו בעבודת פנים שהייתה לנו בעיצומה של שנה זו... שנצא עם משהו מהשנה הזו!!! רק זה חסר לנו... שעברנו שנה כ"כ מורכבת ונצא ממנה דלים וריקים... אסור שזה יקרה לנו!!! אנחנו חייבים לצאת עם איזה כף ומחטה... עם איזה הישג רוחני... עם איזה עבודת פנים פנימית שפעלה בתוכנו... ויהי רצון שנזכה עוד השנה למה נהדר מראה כהן גדול בצאתו מבית קדשי הקדשים... דורנו יראו וישמחו...

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

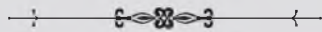
גיליון מס' 399 | חג הסוכות תשפ"א | שנה תשיעית | עורך: יצחק גולדשטוף

לשנתנו הזקנה שיהי'

נכתב כאן בגליון קודם, שמותיהם של כל השותפים בהוצאת דברי התורה של רבינו הועברו בערב ראש השנה לברכה.

מרון קיבל לידיו את רשימת השמות איש איש ובקשתו ועיין בשמות ובבקשות וזכו כולם לברכת רבינו בברכת שנה טובה ושיתמלאו כל הבקשות במהרה לטובה.

לעילוי נשמות

הצדיק המקובל
רבי **משה יעקב**
ב"ר יוסף **רביקוב** זצוק"ל
המכונה הסנדלר הקדוש
נלב"ע ביום שמחת תורה

זוכות

חיים ברוך בן שרה פעשא
לברכה והצלחה בכל העניינים ולשנה טובה ומבורכת

אהזנהו את הי' לאלפי דבבה

- סקירה על המהפיכה בעקבות 'דברי שיח' -

400 מי לא מבין?

בגליון זה, חודש תשרי תשפ"א, נציין את הופעתו לאור של 'דברי שיח' מספר ארבע מאות.

ארבע מאות שבועות בהם אנו זוכים עוד פעם ועוד פעם להדפיס מדברי תורתו של מורנו ורבינו רשכבה"ג שליט"א.

אפילו תלמידו הצדיק של רבי פרידא, שייגע על תלמודו וחזר עליו ארבע מאות פעם, כבר לא היה צריך שום הסבר נוסף.

אנו קטני קטנים של הבנה, בודאי לא צריכים שום הסבר כדי להבין כי יד' ה' כיוונה וזיכתה אותנו לכל זאת.

ההדים, התגובות האדירות, הדשי"ם החמים המגיעים מידי יום בהתלהבות מכל קצוות הציבור, הם שמעידים יותר מהכל על הזכות שזכינו להפיץ באופן קבוע את דבר המלך.

הפעם, החלטנו לציין, את סדרת העלוניים שקמה בעקבות ואחרי 'דברי שיח', מהם החזיקו תקופה קצרה ומהם ארוכה, חלק עדיין מחזיקים, הצד השווה כולם: הרצון להגדיל תורה ולהאדיר.

הביקורות

רק נזכיר, כי בתקופת הוצאתו לאור של 'דברי שיח' לפני קרוב לעשר שנים, היה זה תקדים חריף, להוציא גליון תורני מרב שליט"א בציבור הליטאי, הרבה גבות הורמו אז, הרבה ביקורות ספגנו אז, אבל איננו מצטערים כלל. בגיבוי מלא של רבותינו מאורי הדור שליט"א היה זה בחינה של סתירת זקנים - בנין.

גם בסביבתו של רבינו היו שהתפלאו. אחד מהם שלח לנו מסר כי 'העלון הוא זלזול ברב שליט"א'. כתגובה, שלחנו לו מידי שבוע את העלון, שיחליט אם זהו זלזול, מהו כבוד? ... ואכן, מהר מאוד הוא שינה את טעמו והחל מסייע במספר דברים.

ידידי יושר

האמת תיאמר, כי בתקופה שקדמה להדפסת הגליון, בעוד אנו מתכננים את הצעדים, החל באותה תקופה ממש, טרם הופיע 'דברי שיח', לצאת על ידי נכד רבינו, הרב אריה קניבסקי יו"ר אורחות יושר, גליון פנימי בשם 'ידידי יושר' לבני המשפחה בלבד, ובו פנינים לפרשת השבוע ושאלות שנשאל רבינו בכתב ובעל פה.

יתכן בהחלט, כי 'קנאת סופרים' שהיתה לנו בו, דירבנה אותנו להזדרז להתחיל להדפיס גם...

בנוסף, מעת לעת במועדים וימים טובים מופיע גליון חגיגי מתורת מרון שליט"א על ידי ארגון אורחות יושר'

עלון של 'אורחות יושר' מנכד רבינו שליט"א

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

אנו מחכים ומברכים על כל עלון ועלון נוסף מתורתו של רבינו שליט"א שמודפס, 'מי יתן והיו כל עם השם נביאים' ותרבה הדעת ותכון השמועה.

כאמור, ייחודו של העלון בו התחלנו בהוצאתו, התבטא בכך שאין בו כלל עניני ציבור או פוליטיקה, גם לא פרסומות של הבל לצרכי הכנסות, יש בו רק דברי תורה וענינים השייכים לתורתו ודברי תורתו של מרן שליט"א. אך אין עיננו צרה באחרים שנוהגים אחרת, אדרבה, מיני ומינך תסתייעא שמעתייה. נאמנים, לדרך בה צעדנו.

כאמור, כל הרשימה לעיל היא פירות ופרי פירות שזכינו בחסדי הי"ת אחרי הוצאת 'דברי שי"ח'.

מפליא ביותר ומדהים לראות כי כל עלון והצורת כתיבה שלו, אין בית המדרש בלא חידוש, לכולם יש את ההתחדשות שלהם ואת הדברי תורה המתוקים מדבש ממעיין האוצרות של רבינו.

כהוספה לזה - אנו מפרסמים לקראת גליון 400 של דברי שי"ח, בדיוק בשבוע זה אוצר של ממש: חוברת אסופה של מאות (!! חיבורים שנחתברו על ידי רבינו שליט"א ומקורביו השואלים בכתב ובעל פה. (החוברת מצורפת ל'קובץ גליונות' לחג הסוכות)

האסופה הראשונה מסוגה, מהווה גם תקדים של מעין 'מפתח ספרים' לכל ספרי רבינו, ומעתה יוכל כל אחד לחפש ולמצוא בקלות, אם יש ספר מתורת רבינו על הלכות מזוזה, או שילוח הקן, מי הקיף את מצות ציצית או תפילין, ומי שם דגש במיוחד על נושא הלכות שבת, היכן אפשר למצוא מתורת רבינו על מנחת חינוך או שמיטה, וכן הלאה וכן הלאה.

ונסיים בתפילה, עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך, ואל תטשנו ה' אלוקינו לנצח.

ברכת חג כשר ושמח
יצחק גולדשטון

עזרת אליעזר

בשנת תשע"ח החל הרב אליעזר קרביץ, מהשואלים הקבועים במכתבים בעשור האחרון את רבינו, לסדר את אלפי תשובותיו שקיבל מרבינו, על סדר פרשיות התורה, את הגליון הנקרא 'עזרת ישראל' הוא מדפיס מידי שבוע ברמה תורנית גבוהה, כשמתחת לשאלות ולתשובות הוא מביא מילואים והוספות, להנות בהם את הקוראים. תקופה מסוימת שימשה 'קובץ גליונות' המפורסם כאכסניא לגליון עזרת אליעזר, אך כיום ניתן להשיגו רק באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל של הרב המחבר שליט"א.

גליון עזרת אמונת חכמים
שע"י עזרת אליעזר
סיפורי חינוך באמונת חכמים
על מרן רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א.
גליון 1 אייר תש"פ.

בדרכי אמונה

לפני קצת יותר משנה החל בחור נמרץ להתעסק בקדשים, ללקט מדברי תורתו של רבינו על הפרשה וקצת מעניני דיומא, ולהדפיס לבני התורה מידי שבת. לגליון הנקרא 'בדרכי אמונה' יש מדור מיוחד העוסק בדברים אקטואליים שאינם שייכים לפרשה, ושם משתדלים לצטט ממה שאומרים בשמו של רבינו נאמניו ואנשי ביתו.

הגליון נקרא בשקיקה על ידי מאות איש מידי שבוע, באמצעות עותקים רבים המודפסים ומחולקים בבתי הכנסת, וכן באמצעות דוא"ל כשר.

חיים של תורה

במשך תקופה של מספר חודשים הופיע במהדורה מצומצמת עלון יוקרתי בשפה האנגלית בשם 'חיים של תורה', העלון לא הודפס רק הופץ באמצעות דוא"ל לידידים בלבד, וכלל בתוכו עובדות והנהגות מרבינו שליט"א על סדר הפרשה, וכן תרגום של המדור הפופלארי 'עלי שיח' בגליון 'דברי שיח', ותמונות מרבינו שליט"א.

כעבור תקופה, מכמה וכמה סיבות הפסיק העלון לצאת.

עלון נשיח בחוקיק

חודשים ספורים אחרי הוצאת 'דברי שיח' לאור, החל להופיע בבית הכנסת לדרמן והסביבה, עלון לפרשת השבוע בשם 'נשיח בחוקיק', העלון הופיע במשך כארבע חודשים, וכלל מעט דברי תורה לפרשת השבוע מהספר טעמא דקרא, וקצת הלכות מעניני דיומא.

שני בחורי חמד - עסקו בהוצאתו, ומשבגרו, ראו כי כבד עליהם המשא, והם הפסיקו בהדפסתו.

דברי שיח - אנגלית

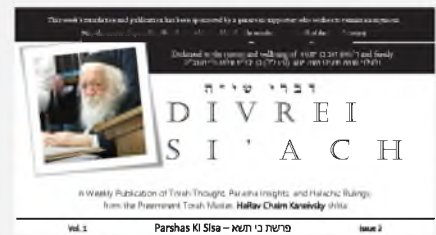
כארבע שנים וקצת יותר אחרי שהופיע תמידים כסדרם הגליון השבועי 'דברי שיח' נתבקשנו על ידי מספר הוצאות ספרים חשובים בארצות הברית, לתרגם את העלון השבועי לשפה האנגלית.

היות ואינני בקי בשפה זו, לא יכולתי לבצע בעצמי, אך מסרנו רשות לאיש מקצועי שיערוך את הדברים, ואכן תקופה הופיע עלון דברי שיח באנגלית (DIVREI SIACH), אלא שדי מהיר העלון פסק מלהופיע.

את הסיבה לכך, כתב לנו המתרגם והמוציא לאור: בארצות הברית אי אפשר להדפיס עלון שכולו לשם שמים... חייבים פרסומות או קצת עניני חול, גם כדי שיקראו יותר וגם כדי שיתפרסם יותר, לא נוכל להמשיך במסגרת זו...

מסיבה זו הופסקה הדפסת הדברי שיח באנגלית, ודווקא מסיבה זו 'דברי שיח' בעברית מצליח, שכן כולו לשם שמים...

אגב, אין לנו כל מניעה שיבוא אחר וירים את הכפפה, כל הרוצה ליטול יבוא ויתאם איתנו ונשמח לשתף פעולה, לזיכוי האלפים.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com
רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק
053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי 'קהילות' ו'נדרים פלוס' בבתי הכנסת, יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שיח', או בטלפון:
נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586
קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310

ותלמדם חוקי חיים - פרק כ"ג האמא - הרבנית קניבסקי ע"ה

כל אחד מחנך!

'כל אדם מחנך. לפעמים את עצמו ולפעמים את אחרים' כך קובע הפתגם. הסבר הדברים הוא, כי כל אחד באשר הוא, התנהגותו שלו משמשת דוגמא כלפי אחרים. אם הוא מתנהג כראוי, עובד לתקן את מידותיו ועמל ליישר את דרכיו, הרי הוא דוגמא טובה לחינוך עצמי ומשמש מורה דרך מצוין לאחרים, אבל אם התנהגותו שלו היא קלוקלת ורק אצל אחרים הוא יודע לראות את הגרוע, הרי הוא מחנך גרוע מאוד.

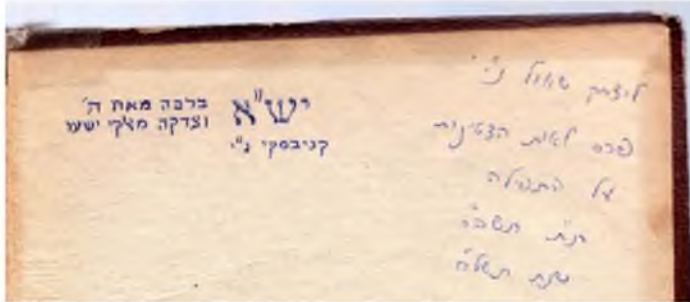
את הדברים לעיל כתבנו כפתיחה.

בימים אלו - חג הסוכות תשפ"א יחול יום היא"צ התשיעי להרבנית הצדקנית בת שבע קניבסקי ע"ה, אשת חבר להבחל"ח רבינו שליט"א. הרבנית, רוב ימיה היתה אשת - חיל בתוך ביתה פנימה, ומעשי החסד והצדקות עם צדקתה וטוב הלב הנדיר שהיו לה, הביאו המונים לשחר לפתחה.

באופן נדיר וחריג, היא שימשה בחייה כעין 'אדמו"ר' שהיו לה מעריצות (ואף מעריצים) ששאלו והלכו בעצתה ועל פי הוראותיה. אחרי הסתלקותה הפתאומית, נכתבו אחריה כתשעה ספרים של תולדות ועובדות אודותיה. המקיף והבולט שבהם הוא מה שכתבה בתה הרבנית צביון תחי', "בית אימ", ממנו דלינו לא אחת, במאמרים אלו.

עם זאת, לא רבים יודעים כי בתבונתה האדירה, ובעצם הליכותיה, שימשה גם כמחנך ומורה דרך לרבים. יהיו שיתפלאו - מה לאשה ולחינוך, אבל בימינו - הלא דורן של 'בית יעקב' גדל כולו על נשים מחנכות ולא גברים (והיו תקופות שלא היה כך).

הרבנית לעומת זאת ניהלה ביד רמה את כל צרכי הבית. היא דאגה מאלף ועד ת"ו לכל הצרכים השוטפים, החל מקניה בחנויות, טיפול בילדים וניקיונם, וכלה בדאגה לבריאותם ומצבם החברתי. למעשה, בספרו אורחות יושר רומז רבינו לדברים, בעמוד כ"ט הוא כותב יסודות נפלאים הנוגעים לחיי שלום-בית בין האישה לאשתו, ובין השאר הוא כותב בחשיבות הויתור אף במקום שהאיש צודק, ומסיים שם "וכל זה בדברים שאינם נוגעים להלכה אבל דברים שנוגעים לדין תורה אסור לוותר" ועי"ש שראוי להתייעץ בזה עם חכם.

חלוקת עבודה ברורה. כריכת סידור מעניינת בה רשמו הרבנית ע"ה הקדשה חמה (מימין) ורבינו רשם בכתב דפוס (בשמאל) את שמו של הבן רבי יצחק שאול.

המתח מסביב

אגב, ישנו ביטוי מענין (המובא בספר באר שבע, עמוד ע"ח) בשם הרבנית, שפעם אמרה: כשאחד הילדים קיבל ציון לא טוב, הייתי יכול להיות חולה מזה... מי שהכיר מקרוב את הרבנית מבין את המשמעות. לא היה אכפת לה הציון, אלא הפריע לה העובדא שהילד לא לוקח ברצינות את נושא הלימודים, אין לו ערך כלפי זה, וכזה דבר מראה על ירידה מסוימת בכל עליות המתמדת.

בת גדולים: תמונה לא מוכרת של מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל בשמחה משפחתית, משוחח בלימוד עם מרן הגר"ש קרליץ והגרא"ל שטיינמן. מי המחנך?

כשמחנכת מפורסמת שאלה את הרבנית ע"ה כיצד ללמד ולהדריך לתלמידות את מלאכת החינוך בתוך ביתה, נענתה בשאלה - וכי החינוך מוטל על האמא? האמא צריכה להיות עקרת בית למופת, ולדאוג שהבעל יוכל לעשות את המוטל עליו בלי כל עול.

רבינו עם ראש העיר קרית ספר שליט"א, באחד המעמדים של קריאת מוסד על שמה של הרבנית קניבסקי ע"ה.

הסכם חלוקה

'חלוקת עבודה' ברורה היתה בין רבינו שליט"א לבין הרבנית ע"ה: בכל נושאי המצוות, רוחניות, חינוך הילדים, הספק הלימודים ודקדוק ההלכה, היה מופקד רבינו. עליו היה מוטל עול המצוות במעגל השנה, הוא עמד מול המחנכים, פיקח על גבי הילדים - הבנים והבנות - בהספק הלימודים, ונשא על כתפיו את מלאכת אומנות החינוך.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏡 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת, יש ללחוץ על הלחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

זה שורש תפקידה. מלאכת החינוך מוטלת על הבעל שהוא מצווה בתלמוד תורה.

אכן, בעצם דמותה משפיע עקרת הבית יותר מהכל. "מעולם אמנו ע"ה וגם לא להבחל"ח אבינו הרב שליט"א, אמרו לנו רשימת הוראות של עשה ואל תעשה" את הדברים שמענו לא פעם מילדיו של רבינו שליט"א.

הדוגמא האישית של דקדוק ההלכה ויראת החטא, עם מסירות הנפש ללימוד התורה, הם החדירו בנו יותר מכל ההוראות שבעולם כיצד צריך להתנהג.

בין אדם לחבירו

עם זאת, היתה לה לרבנית מדה אחת בה היא בלטה יותר מכל, ואת זה החדירה ללא לאות בכל מי שבא במגע איתה, בפרט בילדיה.

להרגיש את השני. מהבודדים שבציבור, ואולי מהנדירים ממש, היתה הרבנית ע"ה, בכך שלא חסה על כבודה, ואם היתה רואה או מרגישה צורך לפייס אי מי, היתה ניגשת במילים פשוטות, ומבקשת... סליחה!

כן! גם מילדיה ביקשה הרבנית לא פעם מחילה, על מעשה כזה או אחר שחשבה במחשבה שניה אולי נפגעו ממנה, רוב הנכדים יודעים לספר כי לא פעם היא ניגשה אליהם "לא הייתי רגועה בעקבות... אולי פלוני נפגע? הנני מבקשת את סליחתך"...

למרות, ואולי דווקא, מחמת הציבור האדיר שעבר אצלה, היא היתה רגישה יותר לכל פגיעה באחר, ותבעה מעצמה מושלמות של זכות במדת ואהבת לרעך כמוך.

בתקופתו האחרונה לחייו, ערב שבת הפתיע רבי אריה את משפחת קניבסקי הצעירה. סמוך לשבת הוא 'נחת' בבני ברק, ואמר שהוא נשאר פה לשבת. הוא התאכסן אז אצל נכדתו הרבנית ישראלזון – אחות הרבנית ע"ה.

בהמשך התברר מה עמד מאחורי הביקור שלו: ראש עיריית רמת-גן של אז, עשה ברית, והיות והיתה לו הערכה גדולה לר' אריה לזין, הוא כיבדו בסנדקאות. ור' אריה הלך רגלי מבית האכסניא שבבני ברק ועד לחגיגת הברית ברמת גן. מרחק הליכה של כחצי שעה לפחות.

שאלו אותו, מה היה הענין שלך כ"כ לטרוח? וענה שידע שבאם יבוא, לא יהי' חילול שבת בברית! לכך בא במיוחד לבני ברק לכל השבת והלך רגלי אל הברית ברמת-גן בכדי למנוע חילול שבת (מפי הרבנית ע"ה שחזרה על זה שוב ושוב עם המסר, כמה צריך להיות איכפת מהרוחניות של כל יהודי).

רבינו עם ידדו מנוער, הגה"צ רבי רפאל לזין בן ר' אריה זצוק"ל

הפגישה עם הערבי

היתה רגילה הרבנית לספר, שר' אריה לזין סיפר לה, שכל שנה לפני החגים ה' נוסע לאסוף כסף לחלק לנצרכים לצדקה, ושנה אחת ה' מאד קשה ולא הצליח לאסוף כסף לנצרכים, וחזר בצער גדול בידיים ריקות, וישב על הספסל לחזור לביתו, ולפתע עבר ערבי אחד והניח לו מעטפה בידו ונעלם, ופתח המעטפה ראה בפנים סכום כסף בדיוק כפי שרגיל לאסוף ולחלק בכל שנה ומאד שמח.

[והי' ר' אריה אומר בצחות 'אם כבר זכיתי שאליהו הנביא יבוא אלי, אבל למה בדמות ערבי'...].

חדר קבלת קהל של הבת ממשיכת – הדרך, הרבנית קולדצקי תחי' בבית הכנסת לדרמן

ליציירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

☪ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

נדיר: מה ענין קדירת האוכל לשעת קבלת הקהל בשעת – צהרים? רבינו לא הסכים לטעום ממנת ארוחת צהרים עד שתבוא רעייתו הרבנית ע"ה ותשב גם היא. משכך, עד שהתפתה, קבלת הקהל של הצהרים נמשכת... (שנת תש"ס).

ר' אריה לזין זצ"ל

מעניין להזכיר, כי הדמות לאורה צעדה הרבנית ע"ה הוא זקינה הצדיק רבי אריה לזין זצוק"ל. כל חייה היתה מזכירה אותו בערגה, ואף מספרת אודותיו סיפורי מופת. עיקרם של הסיפורים עמדו סביב מדת גדלותו העניקת בגמילות חסד ובין אדם לחבירו.

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שיי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310